

RS

LABUAN
2040

PLANMalaysia
Perancangan Melangkaui Kelaziman
Planning: Beyond Conventional

DRAF AKHIR
RANCANGAN STRUKTUR LABUAN 2040
)

Disediakan Untuk:

Perbadanan Labuan,
Wisma Perbadanan Labuan,
Peti Surat 81245,
87022 Wilayah Persekutuan Labuan

Disediakan Oleh:

PLANMalaysia

Perancangan Melangkaui Kelaziman
Planning : Beyond Conventional

PLANMalaysia (Jabatan Perancangan Bandar dan Desa)
Bahagian Rancangan Pembangunan,
Pejabat Projek Zon Tengah,
Blok F5, Kompleks F, Persint 1,
Pusat Pentadbiran Kerajaan Persekutuan,
62675, Putrajaya, Malaysia.

ISI KANDUNGAN

1.0	PENDAHULUAN	1-1
1.1	Definisi Rancangan Struktur	1-1
1.2	Rancangan Struktur Labuan 2040 dalam Rangka Kerja Rancangan Pembangunan	1-2
1.3	Asas Keperluan Penyediaan Rancangan Struktur Labuan 2040	1-3
1.4	Proses Penyediaan Rancangan Struktur Labuan 2040	1-4
1.5	Kandungan Rancangan Struktur Labuan 2040	1-6
2.0	PROFIL KAWASAN KAJIAN	2-1
2.1	Sejarah Penubuhan Perbadanan Labuan	2-1
2.2	Profil Kawasan Kajian RS Labuan 2040	2-1
2.3	Guna Tanah WP Labuan 2020	2-3
2.4	Profil Umum WP Labuan Tahun 2020	2-5
3.0	ASAS PEMBENTUKAN HALA TUJU DAN STRATEGI PEMBANGUNAN LABUAN	3-1
3.1	Dasar dan Strategi Perancangan Antarabangsa dan Nasional	3-1
3.2	Peluang, Potensi dan Kekuatan WP Labuan	3-10
3.3	Cabaran Pembangunan WP Labuan	3-11
3.4	Senario Pembangunan Masa Hadapan Labuan	3-12
4.0	HALA TUJU PEMBANGUNAN LABUAN 2040	4-1
4.1	Hala Tuju dan Wawasan	4-1
4.2	Konsep Pembangunan WP Labuan 2040	4-2
4.3	Gambar Rajah Utama Labuan 2040	4-6
4.4	Asas Pembentukan Gambar Rajah Utama Labuan 2040	4-8
4.5	<i>Enablers</i> dan <i>Critical Success Factor</i>	4-16
4.6	Indikator dan Pencapaian Sasaran	4-18
5.0	DASAR RANCANGAN STRUKTUR LABUAN 2040	5-1
5.1	Pengenalan	5-1
5.2	Tonggak Pembangunan 1 : Pemerksaan Ekonomi	5-5
5.3	Tonggak Pembangunan 2 : Kemampanan Pembangunan	5-23
5.4	Tonggak Pembangunan 3 : Kesejahteraan Masyarakat	5-51
5.5	Tonggak Pembangunan 4 : Prasarana Makmur	5-67
5.6	Tonggak Pembangunan 5 : Pemantapan Tadbir Urus	5-95
6.0	PROJEK BERKEPENTINGAN UTAMA	6-1
6.1	Pengenalan	6-1
6.2	Projek <i>Quick Win</i>	6-2
6.3	Projek Berimpak Tinggi	6-6

SENARAI JADUAL

2.1	Komposisi Guna Tanah WP Labuan Tahun 2020	2-3
3.1	Hubung Kait RS Labuan 2040 dalam Konteks <i>Sustainable Development Goals</i>	3-2
3.2	Hubung Kait RS Labuan 2040 dalam Konteks Rancangan Malaysia Kedua Belas	3-3
3.3	Hubung Kait RS Labuan 2040 dalam Konteks Wawasan Kemakmuran Bersama 2030	3-4
3.4	Hubung Kait RS Labuan 2040 dalam Konteks Rancangan Fizikal Negara Keempat	3-5
4.1	Fungsi Bandar Mengikut Hierarki Petempatan	4-9
4.2	Kategori Kawasan Sensitif Alam Sekitar (KSAS) Tahap 3 Mengikut Fungsi di WP Labuan	4-11
4.3	Kategori Kawasan Sensitif Alam Sekitar (KSAS) Tahap 2 Mengikut Fungsi di WP Labuan	4-13
4.4	<i>Enablers</i> dan <i>Critical Success Factor (CSF)</i> RS Labuan 2040	4-18
4.5	Ringkasan Indikator dan Pencapaian Sasaran	4-19
5.2.1	Senarai Dasar Perancangan, Strategi & Inisiatif Pelaksanaan (Tonggak Pembangunan 1 – Pemeraksanaan Ekonomi)	5-6
5.3.1	Senarai Dasar Perancangan, Strategi & Inisiatif Pelaksanaan (Tonggak Pembangunan 2 – Kemampanan Pembangunan)	5-24
5.3.2	Kaedah Perancangan dan Pengurusan KSAS	5-41
5.3.3	Kategori Kawasan Sensitif Alam Sekitar (KSAS) Mengikut Fungsi di WP Labuan	5-43
5.4.1	Senarai Dasar Perancangan, Strategi & Inisiatif Pelaksanaan (Tonggak Pembangunan 3 – Kesejahteraan Rakyat)	5-51
5.5.1	Senarai Dasar Perancangan, Strategi & Inisiatif Pelaksanaan (Tonggak Pembangunan 4 – Prasarana Makmur)	5-68
5.5.2	Cadangan Jalan Baru	5-86
5.5.3	Cadangan Naik Taraf Jalan	5-86
5.6.1	Senarai Dasar Perancangan, Strategi & Inisiatif Pelaksanaan (Tonggak Pembangunan 5 – Pemantapan Tadbir Urus)	5-96
5.6.2	Peranan Agensi Peneraju di dalam RS Labuan 2040	5-106
6.1	Cadangan Projek <i>Quick Win</i> RS Labuan 2040	6-1
6.2	Cadangan Projek Berimpak Tinggi RS Labuan 2040	6-1

SENARAI RAJAH

1.1	Rangka Kerja Rancangan Pembangunan Negara	1-2
1.2	Kronologi Penyediaan Dokumen Pemajuan bagi WP Labuan	1-3
1.3	Proses Penyediaan Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040	1-4
1.4	Carta Alir Proses Penyediaan Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040	1-5
2.1	Kronologi Penubuhan Wilayah Persekutuan Labuan dan Perbadanan Labuan	2-1
2.2	Kawasan Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040	2-2
2.3	Guna Tanah WP Labuan Tahun 2020	2-4
2.4	Profil Umum WP Labuan	2-6
3.1	Dasar-Dasar Berkaitan Rancangan Struktur Labuan 2040	3-1
4.1	Zon Pembangunan Ekonomi Primer dan Sekunder	4-3
4.2	Konsep Pembangunan Optimum Labuan 2040	4-5
4.3	Gambar Rajah Utama Labuan 2040	4-7
4.4	Hierarki Bandar Dan Kawasan Pembangunan Labuan 2040	4-10
4.5	Kawasan Pembangunan Terkawal Labuan 2040	4-12
4.6	Kawasan Pemeliharaan Dan Pemuliharaan Labuan 2040	4-14
4.7	Pengangkutan, Infrastruktur dan Utiliti Labuan 2040	4-16
4.8	Ringkasan <i>Enablers</i> dan <i>Critical Success Factor (CSF)</i> Rancangan Struktur Labuan 2040	4-17
5.1.1	Senarai Dasar dan Strategi RS Labuan 2040 bagi Mencapai Wawasan Labuan Sejahtera, Mampan dan Pintar	5-3
5.2.1	Konsep Pembentukan Imej Pelancongan Labuan	5-17
5.2.2	Potensi Cadangan Pembangunan Baharu	5-20
5.3.1	Gambar Rajah Utama Labuan 2040	5-27
5.3.2	Pelan Hierarki Bandar	5-30
5.3.3	Cadangan Jajaran Laluan Basikal yang Melalui Tempat Tarikan Utama di Sekitar Pusat Bandar Labuan	5-33
5.3.4	Cadangan Pelaksanaan Konsep Kejiranan 20 Minit	5-34
5.3.9	Aset Warisan Sedia Ada di Sekitar Pulau Labuan	5-36
5.3.10	Taburan Aset Warisan di Sekitar Pulau Labuan	5-36
5.3.11	Pembangunan Kawasan Pertanian WP Labuan	5-40
5.3.12	KSAS Mengikut Fungsi di WP Labuan	5-42
5.3.13	Kawasan Sensitif Alam Sekitar (KSAS) Bersepadu WP Labuan	5-44
5.3.14	Lokasi Stesen Pemantauan Kualiti Alam Sekitar	5-46
5.3.15	Pelan Hakisan Pantai WP Labuan	5-49
5.5.1	Loji Rawatan Air dan Jaringan Paip Agihan WP Labuan	5-71
5.5.4	Sistem Bekalan Elektrik WP Labuan	5-73
5.5.3	Liputan Telekomunikasi 3G dan 4G WP Labuan	5-75
5.5.4	Lembangan Sungai dan Sistem Saliran WP Labuan	5-77
5.5.5	Sistem Pembetungan WP Labuan	5-80
5.5.6	Cadangan Jambatan Labuan – Sabah dan Rangkaian Perhubungan di Peringkat Wilayah	5-82
5.5.7	Cadangan Hierarki Jalan	5-87
5.5.8	Cadangan Naik Taraf dan Jalan Baru	5-88
5.5.9	Rangkaian Sistem Perhubungan Dan Pengangkutan Masa Hadapan WP Labuan	5-89
5.6.1	Struktur Sistem Pemantauan RS Labuan 2040	5-105
6.1	Cadangan Pelabuhan dan Perindustrian Bersepadu	6-7
6.2	Konsep Pembangunan Bandar Pinggir Pantai Labuan	6-9
6.3	Cadangan Jambatan Labuan – Sabah dan Rangkaian Perhubungan di Peringkat Wilayah	6-12
6.4	Cadangan Jambatan (Labuan - Sabah)	6-13
6.5	Cadangan Penambahan Destinasi Penerbangan Antarabangsa	6-15

SENARAI SINGKATAN

SINGKATAN	PENERANGAN
AI	<i>Artificial Intelligence</i> (Kecerdasan Buatan)
AIM	Amanah Ikhtiar Malaysia
ALAM	Akademi Laut Malaysia
APAD	Agensi Pengangkutan Awam Darat
API	Antara Muka Pengaturcaraan Aplikasi
AR	<i>Augmented Reality</i>
ASEAN	<i>Association of South Asean Nations</i> (ASEAN)
ATJ	Arahan Teknik Jalan
BIMP-EAGA	Brunei-Indonesia-Malaysia-Filipina
CAAM	<i>Civil Aviation Authority of Malaysia</i> (Pihak Berkuasa Penerbangan Awam Malaysia)
CPTED	<i>Crime Prevention Through Environmental Design</i> (Reka Bentuk Bandar Selamat)
CS	<i>Conical Surface</i>
CSF	<i>Critical Success Factor</i>
CSR	<i>Corporate Social Responsibility</i> (Tanggungjawab Sosial Korporat)
CVI	<i>Coastal Vulnerability Index</i>
DOSM	<i>Department of Statistic Malaysia</i> (Jabatan Perangkaan Malaysia)
DPFDN 2030	Dasar Perancangan Fizikal Desa Negara 2030
DPN2	Dasar Perbandaran Negara Kedua
DRSL 2030	Draf Rancangan Struktur Labuan 2030
ECER	<i>East Coast Economic Region</i> (Wilayah Pembangunan Koridor Ekonomi Pantai Timur)
ERP	<i>Electronic Road Price</i>
FAMA	<i>Federal Agricultural Marketing Authority</i> (Lembaga Pemasaran Pertanian Persekutuan)
FRIM	<i>Forest Research Institute Malaysia</i> (Institut Penyelidikan Perhutanan Malaysia)
G2B	<i>Government to Business</i>
G2C	<i>Government to Community</i>
G2G	<i>Government to Government</i>
GIS	<i>Geographic Information System</i> (Pengurusan Maklumat Geografi)
GLC	<i>Government Linked Company</i>
GPPP KSAS	Garis Panduan Perancangan Pemuliharaan dan Pembangunan Kawasan Sensitif Alam Sekitar
HDC	<i>Housing Development Corporation</i> (Perbadanan Pembangunan Perumahan)
IBFC	<i>International Business and Financial Centre</i> (Pusat Kewangan dan Perdagangan Antarabangsa)
ICT	<i>Information and Communication Technology</i>
IHS	<i>Inner Horizontal Surface</i>
IKA	Indeks Kualiti Air
IKAM	Indeks Kualiti Air Marin
IKS	Industri Kecil dan Sederhana
ILAM	<i>Institute of Landscape Architects Malaysia</i>
IoT	<i>Internet of Things</i>
IPTA	Institusi Pendidikan Tinggi Awam
IPTS	Institusi Pendidikan Tinggi Swasta
IPU	Indeks Pencemaran Udara
IRBM	<i>Integrated River Basin Management</i>
ISF	<i>Improvement Service Fund</i> (Kumpulan Wang Perkhidmatan Kemajuan)
ISMP	<i>Integrated Shoreline Management Plan</i>
ITC	<i>International Trade Centre</i>
ITS	<i>Intelligent Transportation System</i>
IWK	Indah Water Konsortium
JAWI	Jabatan Agama Islam Wilayah Persekutuan
JAS	Jabatan Alam Sekitar
JBA	Jabatan Bekalan Air
JBPM	Jabatan Bomba dan Penyelamat Malaysia
JENDELA	Pelan Jalinan Digital Negara
JEP	Jawatankuasa Eksekutif Perancangan
JEPWPL	Jawatankuasa Eksekutif Perancang Wilayah Persekutuan Labuan
JIM	Jabatan Imigresen Malaysia

SENARAI SINGKATAN

SINGKATAN	PENERANGAN
JKDM	Jabatan Kastam Diraja Malaysia
JKKK	Jawatankuasa Kemajuan dan Keselamatan Kampung
JKM	Jabatan Kebajikan Masyarakat
JKPP	Jawatankuasa Pelaksanaan dan Pemantauan
JKR	Jabatan Kerja Raya
JKst	Jabatan Kesihatan
JLH	Juta Liter Sehari
JLM	Jabatan Laut Malaysia
JLN	Jabatan Landskap Negara
JM	Jabatan Meteorologi
JMG	Jabatan Mineral dan Geosains
JPA	Jabatan Perkhidmatan Awam
JPDS	Jabatan Pelabuhan Dan Dermaga Sabah
JPN	Jabatan Perumahan Negara
JPP	Jabatan Perkhidmatan Pembedungan
JPS	Jabatan Pengairan dan Saliran
JPSPN	Jabatan Pengurusan Sisa Pepejal Negara
JPT	Jawatankuasa Penyelarasan Teknikal
JPW	Jawatankuasa Perancang Wilayah
JPd	Jabatan Pendidikan
JPh	Jabatan Perhutanan
JPkn	<i>Department of Fisheries</i> (Jabatan Perikanan)
JPtn	<i>Department of Agriculture</i> (Jabatan Pertanian)
JTLM	Jabatan Taman Laut Malaysia
JTM	Jabatan Tenaga Manusia
JUEM	Jabatan Ukur dan Pemetaan Malaysia
JPV	Jabatan Perkhidmatan Veterinar
JWN	Jabatan Warisan Negara
KASA	Kementerian Alam Sekitar dan Air
KBC	Kedai Bebas Cukai
KBS	Kementerian Belia & Sukan
KDN	Kementerian Dalam Negeri
KDNK	Kadar Dalam Negeri Kasar
KEMAS	Jabatan Kemajuan Masyarakat
KETSA	Kementerian Tenaga & Sumber Asli
KeTTHA	Kementerian Tenaga Teknologi Hijau Dan Air
KKKA	Kuarter Kerajaan Kakitangan Awam
KKM	Kementerian Kesihatan Malaysia
KKR	Kementerian Kerja Raya
KLN	Kementerian Luar Negeri
KM	Kebenaran Merancang
KPKT	Kementerian Perumahan dan Kerajaan Tempatan
KPLB	Kementerian Pembangunan Luar Bandar
KPM	Kementerian Pendidikan Malaysia
KPT	Kementerian Pengajian Tinggi
KPTM	Kementerian Pendidikan Tinggi Malaysia
KPWKM	Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat
KSAS	Kawasan Sensitif Alam Sekitar
KSM	Kementerian Sumber Manusia
KWP	Kementerian Wilayah Persekutuan
LCP	Laporan Cadangan Pemajuan
LDA	<i>Labuan Development Authority</i> (Lembaga Pembangunan Labuan)
LFSA	<i>Labuan Financial Services Authority</i> (Lembaga Perkhidmatan Kewangan Labuan)
LID	<i>Low Impact Development</i>
LKIM	Lembaga Kemajuan Ikan Malaysia

SENARAI SINGKATAN

SINGKATAN	PENERANGAN
LOS	<i>Level of service</i>
LOS	<i>Level of service</i>
LPA	<i>Labuan Port Authority</i> (Lembaga Pelabuhan Labuan)
LRA	Loji Rawatan Air
LRK	Loji Rawatan Kumbahan
LSS	<i>Large Scale Solar</i>
LT	Laporan Tinjauan
LUO	<i>Labuan Urban Observatory</i>
MAFI	<i>Ministry of Agriculture and Food Industries</i> (Kementerian Pertanian & Industri Makanan)
MAHB	Malaysia Airports Holdings Berhad
MAIWPL	Majlis Agama Islam WP Labuan
MAN	Mahkamah Anak Negeri
MARA	Majlis Amanah Rakyat
MAVCON	<i>Malaysian Aviation Commission</i> (Suruhanjaya Penerbangan Malaysia)
MDEC	<i>Malaysia Digital Economy Corporation</i>
MDG	<i>Millenium Development Goals</i>
MIDA	<i>Malaysian Investment Development Authority</i> (Lembaga Pembangunan Pelaburan Malaysia)
MITI	<i>Ministry of International Trade and Industry</i> (Kementerian Perdagangan Antarabangsa dan Industri)
MKN	Majlis Keselamatan Negara
MOF	<i>Ministry of Finance</i> (Kementerian Kewangan Malaysia)
MOSTI	<i>Ministry of Science, Technology & Innovation</i> (Kementerian Sains, Teknologi dan Inovasi)
MOT	<i>Ministry of Transport</i> (Kementerian Pengangkutan)
MOTAC	<i>Ministry of Tourism and Culture</i> (Kementerian Pelancongan, Seni dan Budaya Malaysia)
MPKK	Majlis Pengurusan Komuniti Kampung
MPPWP	Majlis Perwakilan Penduduk Wilayah Persekutuan
MSCF	<i>Malaysia Smart City Framework</i>
MSMA	Manual Saliran Mesra Alam Malaysia
MTRA	<i>Marine Traffic Risk Assessment</i>
MUO	<i>Malaysia Urban Observatory</i>
MVV	<i>Malaysia Vision Valley</i>
NADMA	Agensi Pengurusan Bencana Malaysia
NAPIC	<i>National Property Information Centre</i> (Pusat Maklumat Hartanah Negara)
NASP	<i>National Airport Strategic Plan</i>
NCER	<i>Northern Corridor Economic Region</i> (Wilayah Pembangunan Koridor Ekonomi Utara)
NDI	Identiti Digital Nasional
NEM	<i>Net Energy Metering</i>
NFP	<i>Network Facilities Provider</i>
NGO	<i>Non-Governmental Organisation</i> (Badan Bukan Kerajaan)
NRW	<i>Non Revenue Water</i>
NSP	<i>Network Service Provider</i> (Pemberi Perkhidmatan Rangkaian)
NUA	<i>New Urban Agenda</i>
OFSE	<i>Oil-Field Service and Equipment</i>
OKU	Orang Kelainan Upaya
OSC	Pusat Khidmat Setempat
PBC	Pulau Bebas Cukai
PBN	Pihak Berkuasa Negeri
PBPT	Pihak Berkuasa Perancang Tempatan
PBT	Pihak Berkuasa Tempatan
PDRM	Polis DiRaja Malaysia
PDT	Pejabat Daerah dan Tanah
PETRONAS	Petroleum Nasional
PFI	Private Finance Initiative
PIW	Penilaian Impak Warisan
PKS	Perusahaan Kecil dan Sederhana

SENARAI SINGKATAN

SINGKATAN	PENERANGAN
PL	Perbadanan Labuan
PM	PLANMalaysia
PMU	Pencawang Masuk Utama
PNK	Persatuan Nelayan Kawasan
PPD	Pusat Pertumbuhan Desa
PPP	<i>Public Private Policies</i> (Dasar Perkongsian Awam Swasta)
PPR	Program Perumahan Rakyat
PPS	Program Pemberian Perkhidmatan Sejagat
PPU	Pencawang Pembahagian Utama
PPU	Pencawang Pengangih Utama
PPW	Pelan Pengurusan Warisan
PRIMA	Perumahan 1Malaysia
PSB	Penentuan Sempadan Bandar
PTG	Pejabat Tanah dan Galian
PYBDT	Premis Yang Bukan Ditetapkan
PYDT	Premis Yang Ditetapkan
R&D	<i>Research and Development</i>
RECODA	<i>The Regional Corridor Development Authority</i> (Pihak Berkuasa Pembangunan Koridor Serantau)
RFN 4	Rancangan Fizikal Negara Keempat
RFZPPN 2030	Rancangan Fizikal Zon Persisiran Pantai Negara 2030
RFZPPN-2	Rancangan Fizikal Zon Persisiran Pantai Negara Ke-2
RGC	<i>Rural Growth Centre</i> (Pusat Pertumbuhan Luar Bandar)
RKK	Rancangan Kawasan Khas
RMR	Rumah Mesra Rakyat
RP	Rancangan Pemajuan
RS	Rancangan Struktur
RT	Rancangan Tempatan
RTB	Rancangan Tebatan Banjir
RW	Rancangan Wilayah
SCORE	<i>Sarawak Corridor of Renewable Energy</i> (Koridor Tenaga Boleh Diperbaharui Sarawak)
SCPMO	<i>Smart City Project Management Office</i>
SDC	<i>Sabah Development Corridor</i> (Koridor Pembangunan Sabah)
SDGs	<i>Sustainable Development Goals</i>
SEDA	<i>Sustainable Energy Development Authority</i> (Pihak Berkuasa Pembangunan Tenaga Lestari)
SEDIA	<i>Sabah Economic Development and Investment Authority</i> (Pihak Berkuasa Pembangunan Ekonomi & Pelaburan Sabah)
SELCO	<i>Solar Photovoltaic Installation For Self-Consumption</i>
SESB	Sabah Electricity Sdn Bhd
SIRIM	<i>Standard and Industrial Research Institute of Malaysia</i> (Institut Piawaian dan Penyelidikan Perindustrian Malaysia)
SISPAA	Sistem Pengurusan Aduan Awam
SKMM	Suruhanjaya Komunikasi dan Multimedia Malaysia
SMECorp	<i>Small and Medium-sized Enterprises Corporation</i> (Perbadanan Perusahaan Kecil dan Sederhana Malaysia)
SMPGL	Sistem Maklumat Perancangan Guna Tanah Labuan
SMPGN	Sistem Maklumat Perancangan Guna Tanah Negara
SOP	Standard Operating Procedure
SPAN	Suruhanjaya Perkhidmatan Air Negara
SPMP	Skim Penempatan Masyarakat Pelarian
SPNB	Suruhanjaya Perumahan Negara Berhad
SSM	Suruhanjaya Syarikat Malaysia
ST	Suruhanjaya Tenaga
STIZs	<i>Special Tourism Investment Zones</i>
Sungai ABC	Sungai Aktif, Bersih dan Ceria
SWCorp	<i>Solid Waste Corporation</i> (Perbadanan Pengurusan Sisa Pepejal dan Pembersihan Awam)

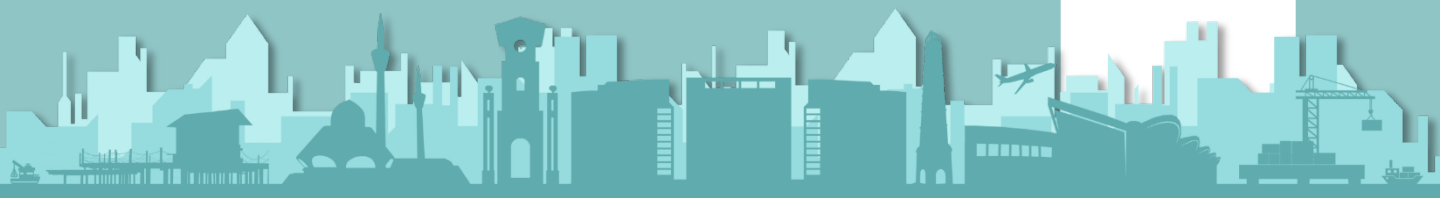

SENARAI SINGKATAN

SINGKATAN	PENERANGAN
TAPS	Takungan Air Pinggiran Sungai
TAS	<i>Take-off Approach</i>
TBB	Tenaga Boleh Baharu
TEKUN	Tabung Ekonomi Kumpulan Usaha Niaga
TKPM	Taman Kekal Pengeluaran Makanan
TM	Telekom Malaysia Berhad
TOD	Pembangunan Berorientasikan Transit
ToM	Tourism Malaysia
UCB	<i>Urban Containment Boundary</i>
UGB	<i>Urban Growth Boundary</i>
UKAS	Unit Kerjasama Awam Swasta
UMS	Universiti Malaysia Sabah
UN	<i>United Nation</i>
UNESCO	<i>United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization</i> (Pertubuhan Pendidikan, Saintifik dan Kebudayaan)
UNHCR	<i>United Nations High Commissioner for Refugees</i> (Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu bagi Pelarian)
UPE	Unit Perancang Ekonomi
UPZP	Unit Perancangan Zon Pantai
UR	Urban Rural
USP	<i>Unique Selling Proposition</i>
VR	Virtual reality
WBK	Warisan Budaya Ketara
WK	Warisan Ketara
WP Labuan	Wilayah Persekutuan Labuan
WS	Warisan Semulajadi
WTK	Warisan Tidak Ketara
YBK	Yayasan Basmi Kemiskinan
ZPP	Zon Promosi Pembangunan

PENDAHULUAN

1

1.0 Pendahuluan

1.1 Definisi Rancangan Struktur

Rancangan Struktur (RS) Labuan 2040 merupakan dokumen perancangan statutori yang memandu dan mengawal pembangunan fizikal seluruh Wilayah Persekutuan Labuan (WP Labuan) sehingga tahun 2040.

Menurut Subseksyen 8(3), Akta Perancangan Bandar dan Desa 1976 [Akta 172], RS didefinisikan sebagai suatu pernyataan bertulis yang merumuskan dasar dan cadangan am Perbadanan Labuan berkenaan dengan pemajuan dan penggunaan tanah di dalam Wilayah Persekutuan Labuan dan disokong oleh gambar rajah utama. Pernyataan bertulis ini perlu merangkumi perkara-perkara berikut :

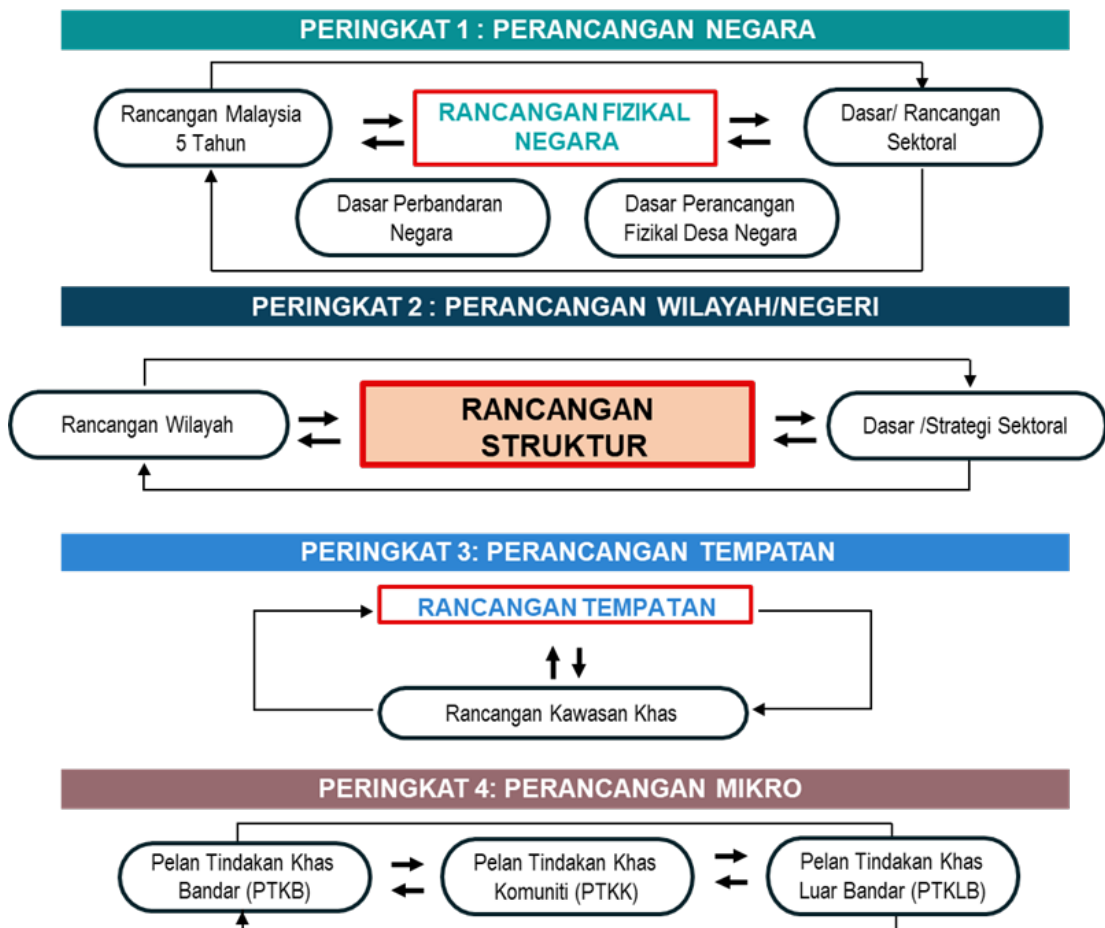
- i. Dasar dan cadangan strategik berkenaan dengan pemajuan dan penggunaan tanah dalam kawasan bandar dan desa termasuklah
 - langkah untuk memperelok alam sekitar dari segi fizikal;
 - langkah untuk melancarkan perhubungan dan pengurusan lalu lintas;
 - langkah untuk memperbaiki kesejahteraan sosioekonomi;
 - langkah untuk menggalakkan pertumbuhan ekonomi; dan
 - langkah untuk memudahkan pemajuan mampan..
- ii. Perkara lain yang ditetapkan atau ditentukan oleh Majlis Perancang Fizikal Negara (MPFN) atau Jawatankuasa Eksekutif Perancang Wilayah Persekutuan Labuan (JEPWPL) dalam mana-mana hal.
- iii. Penyelarasan dengan cadangan am bagi pemajuan dan penggunaan tanah kawasan berjiran yang berkemungkinan menyentuh perancangan di WP Labuan.
- iv. Mengandungi gambar rajah, ilustrasi dan lakaran yang bersesuaian untuk menjelaskan dasar atau cadangan yang dikemukakan.

1.2 Rancangan Struktur Labuan 2040 dalam Rangka Kerja Rancangan Pembangunan Negara

Sistem perancangan fizikal di Malaysia terdiri daripada empat (4) peringkat utama iaitu Peringkat Negara, Negeri, Tempatan dan Perancangan Mikro sebagaimana Rajah 1.1. Penyediaan Rancangan Struktur (RS) Labuan 2040 merupakan perancangan pembangunan di peringkat Negeri dan disediakan selaras dengan **peruntukan Seksyen 7, 8, 9, 10, 11, 11A dan 11B, Akta Perancang Bandar Dan Desa 1976 (Akta 172) yang dibaca bersama Perintah Wilayah Persekutuan Labuan (Pemerluasan dan Ubah Suaian Akta 172 yang berkuatkuasa pada 1 Januari 2011.**

RS Labuan 2040 menterjemahkan dasar-dasar Rancangan Fizikal Negara ke 4 (RFN 4) dan dasar-dasar sektoral lain yang berkaitan ke peringkat WP Labuan.

Rajah 1.1 : Rangka Kerja Rancangan Pembangunan Negara

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040.

1.3 Asas Keperluan Penyediaan Rancangan Struktur Labuan 2040

RS Labuan 2040 disediakan berdasarkan tiga (3) justifikasi iaitu :

i. Keperluan bagi Penyediaan Dokumen Perancangan yang Diwartakan

Beberapa dokumen pemajuan telah disediakan bagi memacu pembangunan di WP Labuan. Walau bagaimanapun, kesemua dokumen pemajuan tersebut tidak diwartakan. Sehubungan itu, penyediaan RS Labuan 2040 yang diwartakan adalah diperlukan bagi memandu pembangunan Labuan yang lebih strategik selaras dengan pemakaian Perintah Wilayah Persekutuan (Pemerluasan dan Ubahsuaian Akta Perancangan Bandar dan Desa, Akta 172, 1976) yang dikuatkuasa pada 1hb Januari 2011. Rajah 1.2 menunjukkan kronologi penyediaan dokumen pemajuan bagi WP Labuan.

Rajah 1.2 : Kronologi Penyediaan Dokumen Pemajuan bagi WP Labuan

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

ii. *Repositioning* WP Labuan dalam Konteks Wilayah

Ekonomi WP Labuan berkembang dengan menjadi hab perkhidmatan sokongan industri minyak dan gas, perkhidmatan pelaburan dan perbankan antarabangsa membuka peluang pekerjaan sehingga menyebabkan kadar migrasi masuk yang tinggi di WP Labuan.

Walaupun bagaimanapun, kebergantungan pasaran dunia kepada minyak mentah yang tidak menentu dan penurunan harga bahan mentah tersebut telah memberi kesan kepada ekonomi WP Labuan. Sehubungan dengan itu, petunjuk-petunjuk baru pembangunan Labuan perlu dikenal pasti bagi memastikan pembangunan Labuan lebih berdaya tahan dengan tren pembangunan yang mampan dan menyeluruh.

iii. Kepelbagaian Pembangunan Ekonomi WP Labuan

Perkembangan ekonomi WP Labuan dipengaruhi oleh peranannya sebagai pusat kewangan, perniagaan antarabangsa serta aktiviti berkaitan perindustrian minyak dan gas. Namun begitu, penekanan terhadap sektor ekonomi lain seperti perniagaan dan perkhidmatan perlu diberi perhatian bagi meningkatkan aktiviti komersial dan kualiti perkhidmatan. Aktiviti perniagaan khususnya di Bandar Labuan dan lain-lain pusat petempatan, perlu dijanakan semula bagi memenuhi permintaan semasa di samping memberi sokongan kepada pembangunan industri, pelancongan, pendidikan dan logistik.

1.4 Proses Penyediaan Rancangan Struktur Labuan 2040

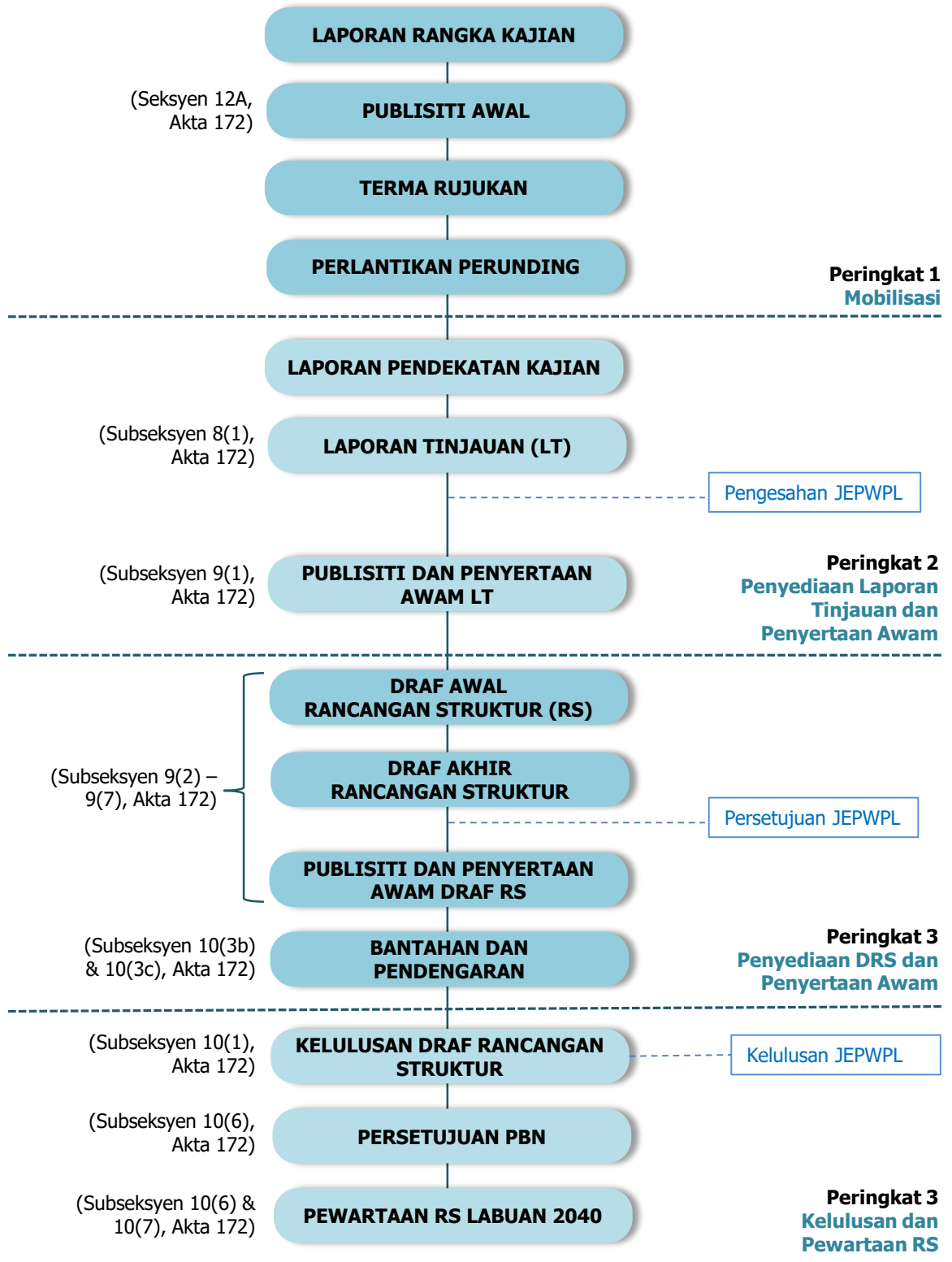
Proses penyediaan RS Labuan 2040 merangkumi empat (4) peringkat yang utama seperti mana ditunjukkan di dalam Rajah 1.3 dan 1.4.

Rajah 1.3 : Proses Penyediaan Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040.

Rajah 1.4 : Carta Alir Proses Penyediaan Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

Nota : JEPWPL - Jawatankuasa Eksekutif Perancang Wilayah Persekutuan Labuan
PBN - Pihak Berkuasa Negeri

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040.

1.5 Kandungan Rancangan Struktur Labuan 2040

Kandungan utama Laporan Rancangan Struktur Labuan 2040 adalah seperti berikut :

BAB 1.0 Pendahuluan

Pengenalan kepada penyediaan RS Labuan 2040. Menerangkan definisi RS, fungsi RS, asas keperluan penyediaan RS dan proses penyediaan RS Labuan 2040.

BAB 2.0 Profil Kawasan Kajian

Profil kawasan kajian menerangkan maklumat WP Labuan secara umum termasuk aspek keluasan, guna tanah semasa 2020, ekonomi, penduduk dan rangkaian perhubungan.

BAB 3.0 Asas Pembentukan Hala Tuju dan Strategi Pembangunan Labuan

Dasar dan strategi perancangan yang berkaitan dengan RS Labuan 2040 khususnya di peringkat antarabangsa, nasional dan tempatan. Selain itu, bahagian ini juga turut merumuskan cabaran perancangan dan pembangunan di WP Labuan.

BAB 4.0 Hala Tuju Pembangunan Labuan

Hala tuju pembangunan Labuan mengandungi Konsep Pembangunan Labuan 2040 dan Gambar Rajah Utama Labuan 2040 yang berfungsi menerangkan hala tuju strategik pembangunan Labuan secara komprehensif dalam bentuk spatial.

BAB 5.0 Dasar Rancangan Struktur Labuan 2040

Mengemukakan Dasar Rancangan Struktur Labuan 2040 bagi setiap tonggak pembangunan. Penyataan dasar ini akan disokong oleh strategi, inisiatif pelaksanaan dan agensi peneraju.

BAB 6.0 Projek Berkepentingan Utama

Mengemukakan projek berkepentingan utama yang berpotensi, strategik dan memberi impak besar dalam konteks pembangunan WP Labuan pada masa hadapan

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040.

PROFIL KAWASAN KAJIAN

2

2.0 Profil Kawasan Kajian

2.1 Sejarah Penubuhan Perbadanan Labuan

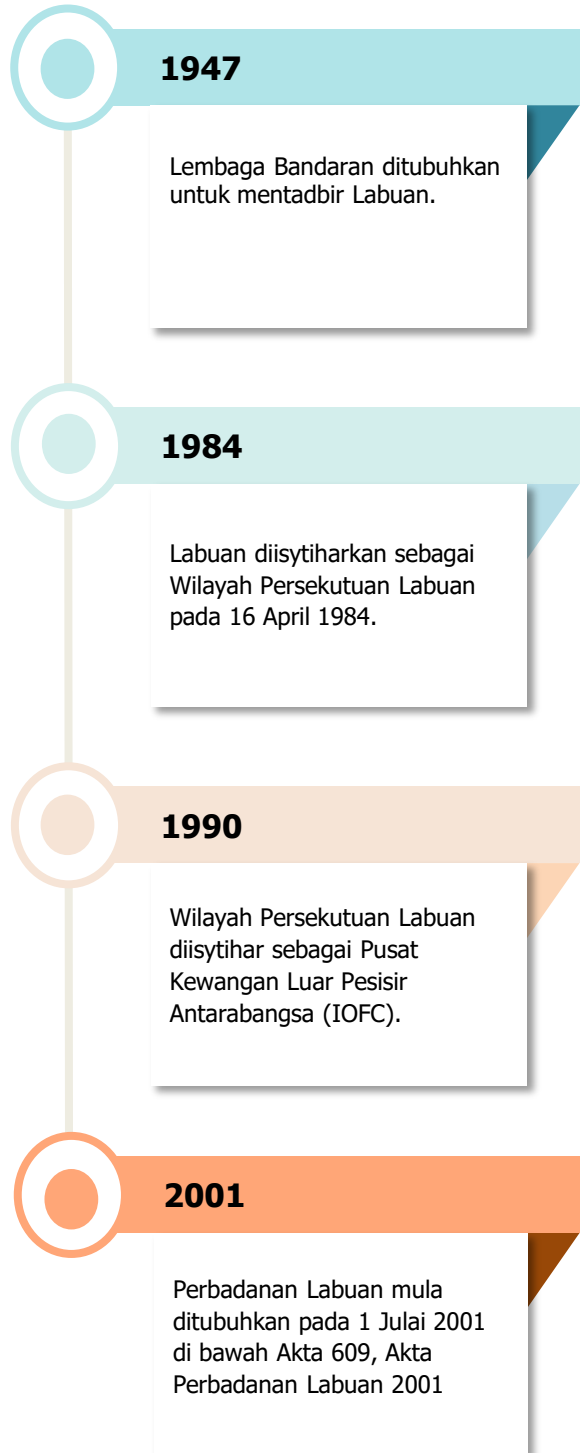
Perbadanan Labuan mula ditubuhkan pada 1 Julai 2001 di bawah Akta 609, Akta Perbadanan Labuan 2001. Ia ditubuhkan di atas penggabungan dua (2) agensi kerajaan iaitu *Labuan Development Authority* atau Pihak Berkuasa Pembangunan Labuan (LDA) dan Majlis Perbandaran Labuan (MPL). Rajah 2.1 menunjukkan kronologi penubuhan Wilayah Persekutuan Labuan dan Perbadanan Labuan.

2.2 Profil Kawasan Kajian RS Labuan 2040

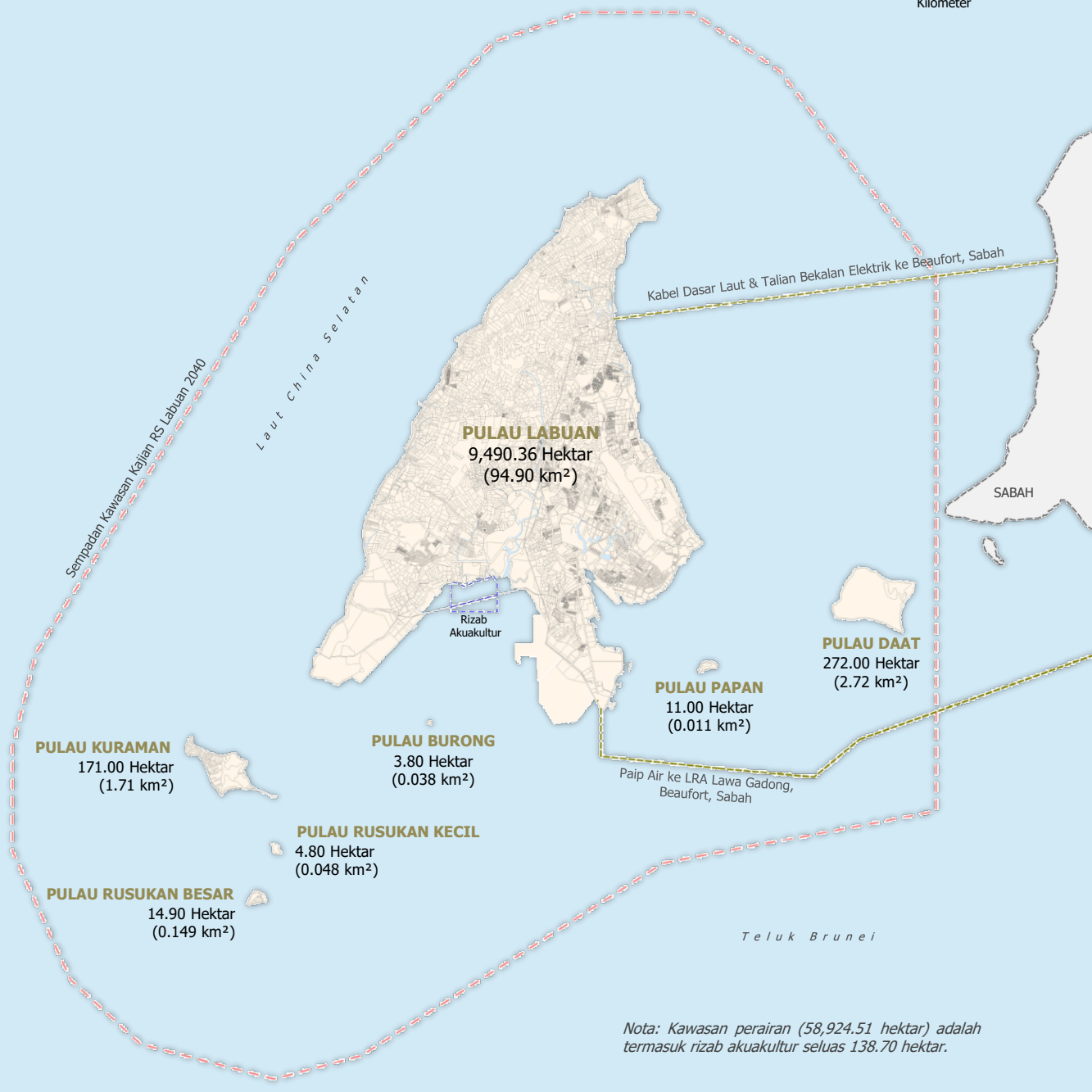
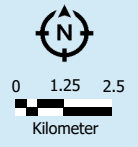
Kawasan kajian bagi RS Labuan 2040 adalah meliputi kawasan keseluruhan seluas 68,892.37 hektar. Daripada jumlah keseluruhan tersebut, seluas 58,924.51 hektar (85.53%) merupakan kawasan perairan dan 9,967.86 hektar (14.47%) merupakan kawasan Tanah Berhakmilik (Daratan & Badan Air) termasuk enam (6) buah pulau kecil iaitu Pulau Kuraman, Pulau Rusukan Besar dan Pulau Rusukan Kecil yang diwartakan sebagai Taman Laut manakala yang lainnya adalah Pulau Daat, Pulau Papan dan Pulau Burong.

WP Labuan hanya dipisahkan oleh perairan Teluk Brunei daripada Menumbok di Sabah dengan jarak hanya 12 kilometer di bahagian timur pulau. Jarak sempadan antarabangsa dengan Negara Brunei Darussalam adalah sejauh 52 km. Rajah 2.2 menunjukkan kawasan kajian RS Labuan 2040.

Rajah 2.1 : Kronologi Penubuhan Wilayah Persekutuan Labuan dan Perbadanan Labuan

Sumber : Perbadanan Labuan, 2020.

Nota: Kawasan perairan (58,924.51 hektar) adalah termasuk rizab akuakultur seluas 138.70 hektar.

Rajah 2.2 : Kawasan Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

- Petunjuk :
- Sempadan Kawasan Kajian RS Labuan 2040
 - Kawasan Tanah Berhakmilik
 - Kawasan Perairan
 - Rizab Akuakultur

2.3 Guna Tanah WP Labuan Tahun 2020

Guna tanah WP Labuan tahun 2020 adalah berdasarkan kepada dua (2) kategori guna tanah iaitu guna tanah tepu bina dan bukan tepu bina. Guna tanah bukan tepu bina merangkumi kawasan seluas 64,608.02 hektar atau 93.78% daripada keluasan kawasan tanah berhakmilik. Majoriti guna tanah bukan tepu bina didominasi oleh tanah kosong dengan keluasan 4,042.81 hektar atau 5.87% yang tertumpu di bahagian barat Pulau Labuan dan enam (6) pulau kecil di sekeliling.

Manakala, guna tanah tepu bina merekodkan keluasan 4,284.35 hektar (6.22%) dengan penyumbang utama adalah guna tanah perumahan (2.57%) dan pengangkutan (1.21%). Lain-lain guna tanah tepu bina (institusi dan kemudahan masyarakat, industri, komersial, tanah lapang & rekreasi dan infrastruktur & utiliti) melibatkan kawasan seluas 4,284.35 hektar atau 6.22%.

Jadual 2.1 : Komposisi Guna Tanah WP Labuan Tahun 2020

Komponen Guna Tanah	Luas (Hek.)	Luas (%)
Tepu Bina		
Perumahan	1,769.34	2.57
Komersial	209.96	0.30
Industri	595.06	0.86
Institusi dan Kemudahan Masyarakat	631.35	0.92
Pengangkutan	831.35	1.21
Infrastruktur & Utiliti	126.62	0.18
Tanah Lapang & Rekreasi	120.67	0.18
Jumlah Kecil	4,284.35	6.22
Bukan Tepu Bina		
Pertanian	154.55	0.22
Tanah Kosong	4,042.81	5.87
Hutan	723.80	1.05
Badan Air	59,432.71	86.27
Pantai	254.16	0.37
Jumlah Kecil	64,608.02	93.78
Jumlah Besar	68,892.37	100.00

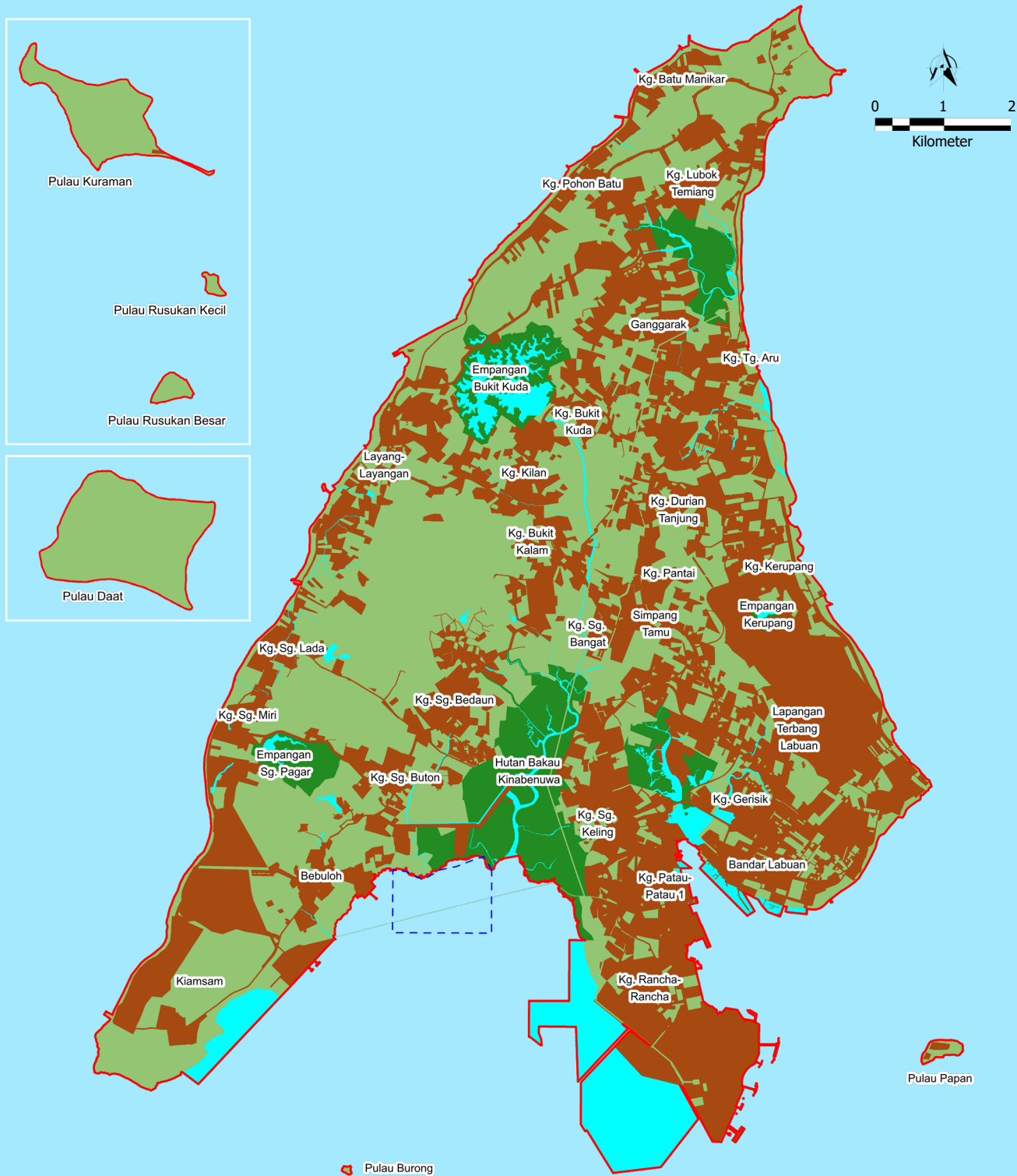
Sumber: Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

Kawasan Perindustrian Ranchar-Ranchar
Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

Pemandangan sekitar Hutan Paya Bakau Kinabenuwa
Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

Rajah 2.3 : Guna Tanah WP Labuan Tahun 2020

Petunjuk

Tepubina	Sempadan Labuan
Bukan Tepubina	Sempadan Akuakultur
Hutan	Jalan
Badan Air	

2.4 Profil Umum WP Labuan Tahun 2020

WP Labuan merekodkan bilangan penduduk sejumlah 95,120 orang pada tahun 2020, iaitu peningkatan sebanyak 13.35% berbanding penduduk pada tahun 2010 (83,920 orang). Pecahan penduduk lelaki dan perempuan masing-masing 51.40% dan 48.60%. Jumlah penduduk bekerja di WP Labuan adalah sejumlah 65,111 orang (68.45%) dengan penawaran tenaga kerja sebenar direkodkan pada tahun 2020 adalah 42,800 orang.

Aktiviti ekonomi Labuan yang kukuh khususnya dalam sektor perkhidmatan telah menghasilkan pertumbuhan Keluaran Dalam Negara Kasar (KDNK) yang tinggi bagi WP Labuan iaitu RM7.6 billion pada tahun 2020. Bagi tempoh 2015 hingga 2019, KDNK per kapita bagi WP Labuan meningkat daripada RM 62,827 (2015) kepada RM 79,794 (2020).

Sektor pelancongan di WP Labuan telah mencatatkan peningkatan (24.38%) kedatangan pelancong domestik dan antarabangsa dari tahun 2015 hingga 2019. Sejumlah 51.40% pelancong (domestik dan antarabangsa) pada tahun 2019 merupakan pelancong yang menginap.

Hierarki dan fungsi bandar di WP Labuan mengandungi lima (5) buah pusat petempatan yang terdiri daripada satu (1) Bandar Wilayah (Bandar Labuan) dan empat (4) Bandar Tempatan (Simpang Tamu, Ganggarak, Layang-Layangan dan Bebuloh).

WP Labuan mempunyai 12,705 stok unit rumah terancang dan 27 buah kampung dengan purata saiz isi rumah sebanyak 3.97 orang. Bagi aktiviti industri, ia tertumpu di dua (2) kawasan perindustrian utama yang terletak di Rancha-Rancha dan Kiamsam. Sektor perindustrian merupakan antara penyumbang utama kepada pertumbuhan ekonomi WP Labuan selain sektor perkhidmatan.

Sistem rangkaian pengangkutan dan perhubungan utama ke WP Labuan adalah melalui pengangkutan udara dan air. WP Labuan mempunyai satu (1) Lapangan Terbang yang menyediakan satu laluan antarabangsa dan tiga (3) laluan domestik. Bagi pengangkutan air, Terminal Feri Antarabangsa Labuan dan Terminal Feri RO-RO merupakan terminal sedia ada yang menawarkan satu (1) laluan antarabangsa dan lima (5) laluan domestik. Rajah 2.4 menunjukkan profil umum WP Labuan 2020.

Penduduk 2020

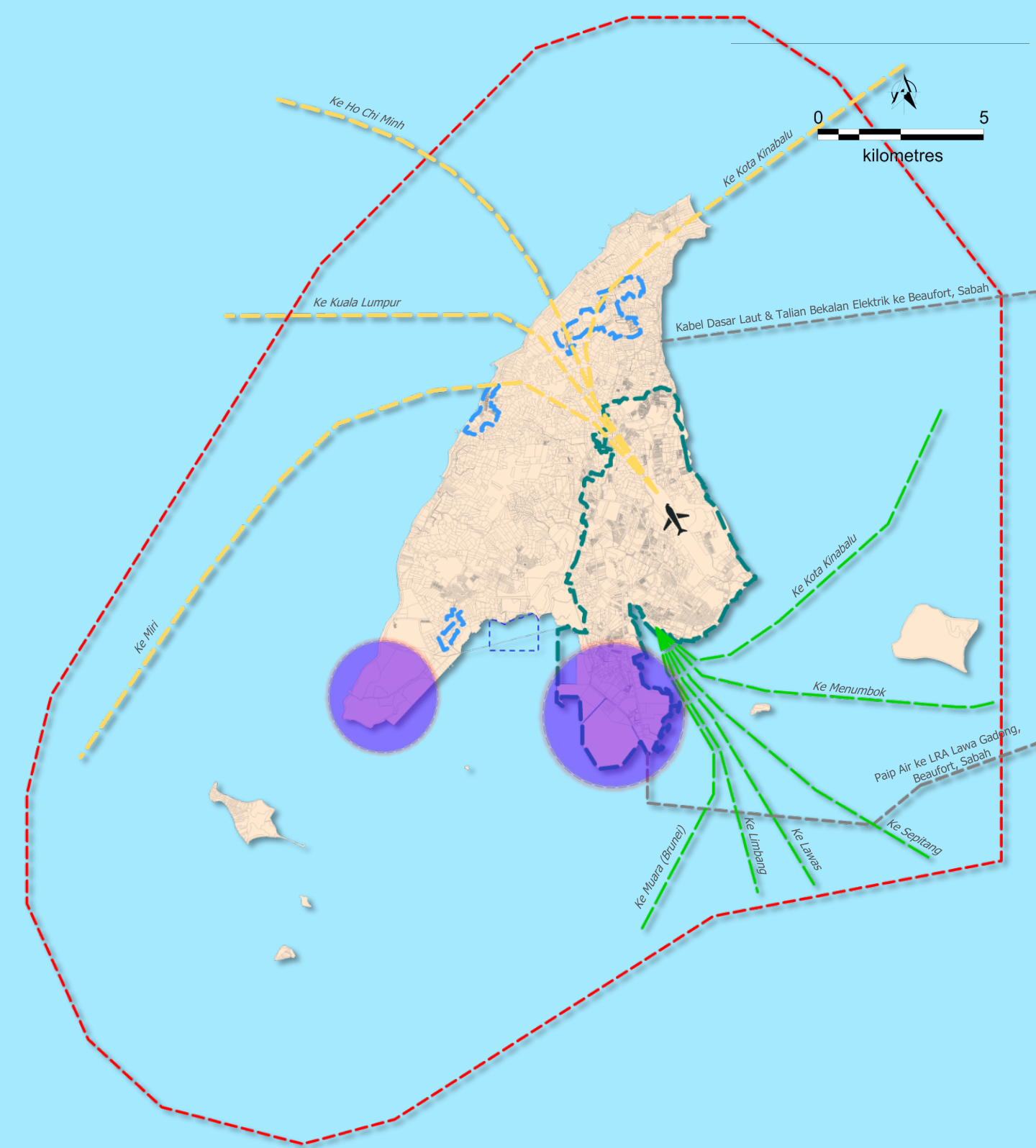
95,120 Orang

Penduduk Mengikut Jantina, 2020

48,890 Orang**46,230 Orang**KDNK
WP Labuan (2020)
RM 7.6 billionKDNK Per Kapita
WP Labuan (2020)
RM 79,794Jumlah Pelancong
Meningkat
24.38%Jumlah Pelancong 2015
1,015 427Jumlah Pelancong 2019
1,263 021**1****Bandar Wilayah**
Bandar Labuan**4****Bandar Tempatan**

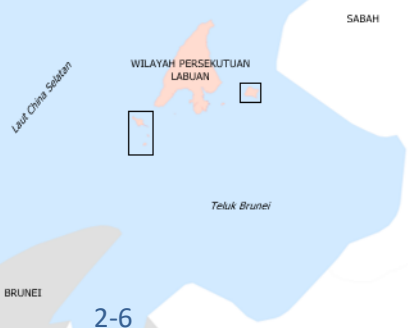
- Simpang Tamu
- Ganggarak
- Layang-layangan
- Bebuloh

Stok Unit Rumah
Terancang (2020)
12,705 UnitKampung (2020)
27 buahPurata Saiz
Isi Rumah
3.97**Lapangan Terbang Antarabangsa
Labuan****1 Laluan Antarabangsa
3 Laluan Domestik****i. Jeti Terminal Feri Antarabangsa
Labuan****ii. Terminal Feri Ro-Ro****1 Laluan Antarabangsa
5 Laluan Domestik**

Rajah 2.4 : Profil Umum WP Labuan

PELAN LOKASI

Petunjuk

Kawasan Kajian RS Labuan 2040	Bandar Wilayah
Kawasan Tanah Bermilik	Bandar Tempatan
Kawasan Perairan	Kawasan Perindustrian
Rizab Akuakultur	Laluan Kapal Terbang
	Laluan Feri

ASAS PEMBENTUKAN HALA TUJU & STRATEGI PEMBANGUNAN

3

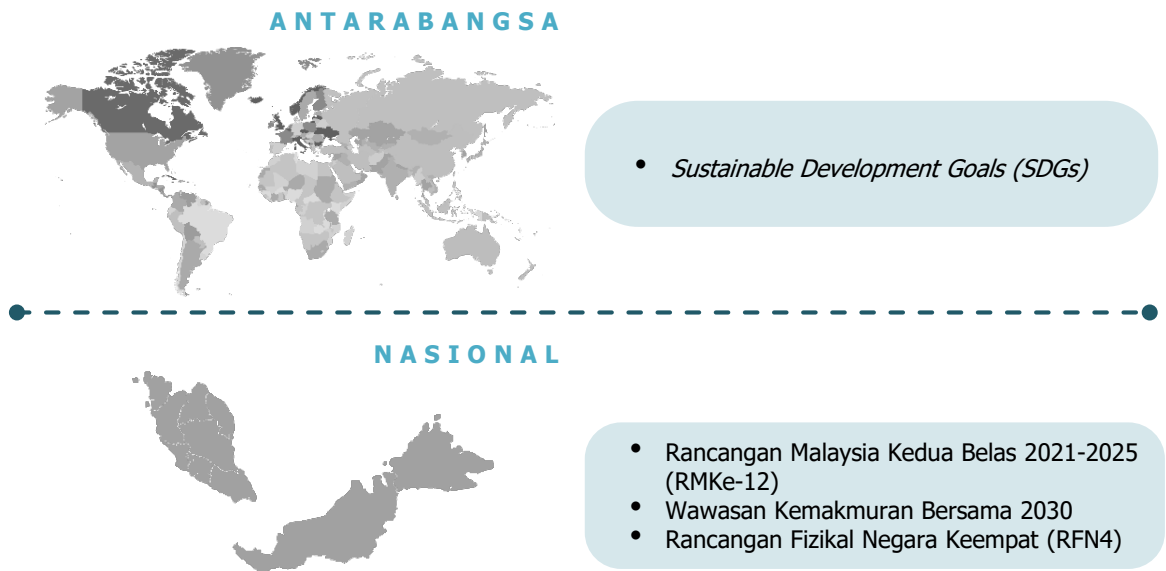

3.0 Asas Pembentukan Hala Tuju dan Strategi Pembangunan Labuan

3.1 Dasar dan Strategi Perancangan Antarabangsa dan Nasional

Dasar yang berkaitan dengan RS Labuan 2040 merangkumi dasar-dasar di peringkat antarabangsa dan nasional yang berfungsi di dalam memandu hala tuju pembangunan WP Labuan. Setiap dasar yang berkaitan ini diberi penekanan di dalam pembangunan WP Labuan termasuk aspek pembangunan wilayah, ekonomi, sosial, pembangunan bandar dan desa, pengangkutan, infrastruktur, pengurusan alam sekitar dan pelancongan. Rumusan dasar-dasar berkaitan RS Labuan 2040 ditunjukkan di dalam Rajah 3.1.

Rajah 3.1 : Dasar-Dasar Berkaitan Rancangan Struktur Labuan 2040

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040.

i. Sustainable Development Goals (SDGs)

RS Labuan 2040 telah mengambil kira 17 matlamat yang disenaraikan di dalam *SDGs* dan diterapkan ke dalam dasar RS Labuan 2040. Lima (5) tonggak pembangunan telah diwujudkan yang merangkumi aspek ekonomi, penduduk, kemudahan awam, infrastruktur dan utiliti serta alam sekitar untuk memastikan matlamat *SDGs* dapat dicapai secara menyeluruh. Matlamat *SDGs* dijadikan asas dalam pembentukan dasar perancangan RS Labuan 2040 dan diperincikan sebagaimana jadual berikut.

Jadual 3.1 : Hubung Kait RS Labuan 2040 dalam Konteks Sustainable Development Goals

1 NO POVERTY 	2 ZERO HUNGER 	3 GOOD HEALTH AND WELL BEING 	4 QUALITY EDUCATION 	5 GENDER EQUALITY 	6 CLEAN WATER AND SANITATION 	7 AFFORDABLE AND CLEAN ENERGY 	8 DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH 	9 INDUSTRY, INNOVATION AND INFRASTRUCTURE
Tonggak 1 Pemeriksaan Ekonomi	Tonggak 1 Pemeriksaan Ekonomi	Tonggak 2 Kemampuan Perancangan	Tonggak 3 Kesejahteraan Masyarakat	Tonggak 3 Kesejahteraan Masyarakat	Tonggak 4 Prasarana Makmur	Tonggak 4 Prasarana Makmur	Tonggak 1 Pemeriksaan Ekonomi	Tonggak 1 Pemeriksaan Ekonomi
Tonggak 3 Kesejahteraan Masyarakat	Tonggak 2 Kemampuan Perancangan	Tonggak 3 Kesejahteraan Masyarakat					Tonggak 2 Kemampuan Perancangan	Tonggak 4 Prasarana Makmur
							Tonggak 5 Pemantapan Tadbir Urus	

10 REDUCED INEQUALITIES 	11 SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES 	12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION 	13 CLIMATE ACTION 	14 LIFE BELOW WATER 	15 LIFE ON LAND 	16 PEACE, JUSTICE AND STRONG INSTITUTIONS 	17 PARTNERSHIP FOR THE GOALS
Tonggak 1 Pemeriksaan Ekonomi	Tonggak 2 Kemampuan Perancangan	Tonggak 3 Kesejahteraan Masyarakat	Tonggak 2 Kemampuan Perancangan	Tonggak 1 Pemeriksaan Ekonomi	Tonggak 1 Pemeriksaan Ekonomi	Tonggak 1 Pemeriksaan Ekonomi	Tonggak 1 Pemeriksaan Ekonomi
Tonggak 3 Kesejahteraan Masyarakat	Tonggak 3 Kesejahteraan Masyarakat	Tonggak 4 Prasarana Makmur	Tonggak 3 Kesejahteraan Masyarakat	Tonggak 2 Kemampuan Perancangan	Tonggak 2 Kemampuan Perancangan	Tonggak 3 Kesejahteraan Masyarakat	Tonggak 4 Prasarana Makmur
Tonggak 5 Pemantapan Tadbir Urus	Tonggak 5 Pemantapan Tadbir Urus		Tonggak 4 Prasarana Makmur	Tonggak 4 Prasarana Makmur	Tonggak 4 Prasarana Makmur	Tonggak 5 Pemantapan Tadbir Urus	

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

ii. Rancangan Malaysia Kedua Belas 2021 – 2025 (RMKe-12)

RMKe-12 melalui 14 pemacu pembangunan telah diambil kira dan dijadikan asas dalam pembentukan dasar perancangan RS Labuan 2040. Hubung kait melibatkan RS Labuan 2040 dan RMKe-12 adalah sebagaimana jadual berikut.

Jadual 3.2 : Hubung Kait RS Labuan 2040 dalam Konteks Rancangan Malaysia Kedua Belas

RMK-12	Tonggak 1 : Pemeriksaan Ekonomi	Tonggak 2 : Kemampuan Perancangan	Tonggak 3 : Kesejahteraan Masyarakat	Tonggak 4 : Prasarana Makmur	Tonggak 5 : Pemantapan Urus Tadbir
Pemacu Perubahan I: Kepentingan Melaksanakan Pembaharuan dan Transformasi					
Pemacu Perubahan II: Memangkin Industri Strategik dan Berimpak Tinggi bagi Melonjakkan Pertumbuhan Ekonomi					
Pemacu Perubahan III: Mentransformasi Perusahaan Mikro, Kecil dan Sederhana sebagai Pemacu Pertumbuhan Baharu					
Pemacu Perubahan IV: Memantapkan Keselamatan Negara dan Perpaduan untuk Pembinaan Negara Bangsa					
Pemacu Perubahan V: Memperkuh Sistem Penjagaan Kesihatan bagi Memastikan Negara yang Sihat dan Produktif					
Pemacu Perubahan VI: Mentransformasi Pendekatan bagi Membasmi Kemiskinan Tegar					
Pemacu Perubahan VII: Mengandakan Pertumbuhan Negeri Kurang Membangun bagi Merapatkan Jurang Pembangunan					
Pemacu Perubahan VIII: Menerima Guna Ekonomi Kitaran					
Pemacu Perubahan IX: Mempergiat Penerimaan Penggunaan Pengurusan Sumber Air Bersepadu					
Pemacu Perubahan X: Menambah Baik Ekosistem TVET bagi Membangunkan Bakat Tersedia Masa Hadapan					
Pemacu Perubahan XI: Meningkatkan Ketersambungan Digital untuk Pembangunan Inklusif					
Pemacu Perubahan XII: Menjajarkan Penyelidikan dan Pembangunan untuk Pengkomersialan, Penajaan Kekayaan dan Pertumbuhan Ekonomi					
Pemacu Perubahan XIII: Mentransformasi Ekosistem Logistik bagi Meningkatkan Kecekapan					
Pemacu Perubahan XIV: Mentransformasi Perkhidmatan Awam melalui Pendekatan Keseluruhan Kerajaan					

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

iii. Wawasan Kemakmuran Bersama 2030

Wawasan Kemakmuran Bersama 2030 melalui 15 prinsip panduan telah diambil kira dan dijadikan asas dalam pembentukan dasar perancangan RS Labuan 2040. Hubung kait melibatkan RS Labuan 2040 dan Wawasan Kemakmuran Bersama 2030 adalah sebagaimana jadual berikut.

Jadual 3.3 : Hubung Kait RS Labuan 2040 dalam Konteks Wawasan Kemakmuran Bersama 2030

Prinsip Panduan 1 Kemakmuran Berterusan 1.6 : Pewujudan pekerjaan bernilai tinggi, pengurangan guna tenaga tidak penuh, peningkatan jumlah pekerja berkemahiran dan guna tenaga efektif.	Prinsip Panduan 3 Pertumbuhan Saksama 3.2 Pengecilan jurang nisbah pendapatan isi rumah.	Prinsip Panduan 6 Masyarakat Peribelaajar 6.2 : Penglibatan aktif masyarakat dalam perundingan untuk menggubal dasar dan merancang pembangunan. 6.3 : Pembangunan generasi pekerja berkemahiran tinggi berdasarkan keperluan industri masa depan.	Prinsip Panduan 8 Pendekatan Ekonomi Keperluan 8.1 : Pengukuhan program pendidikan dan keusahawanan. 8.3 : Pengukuhan sistem penyampaian perkhidmatan kesihatan, pembangunan perumahan mampu milik dan peningkatan akses kepada jaringan pengangkutan	Prinsip Panduan 9 Ekonomi Politik Berinstitusi 9.1 : Penggubalan dasar yang terkini dan relevan serta perwujudan dan pengembangan industri baharu muncul. 9.3 : Pemindahan dan adaptasi teknologi serta pemeraksanaan industri.
Tonggak 3 Kesejahteraan Masyarakat	Tonggak 1 Pemeraksanaan Ekonomi	Tonggak 1 Pemeraksanaan Ekonomi	Tonggak 3 Kesejahteraan Masyarakat	Tonggak 1 Pemeraksanaan Ekonomi
Tonggak 5 Pemantapan Tadbir Urus	Tonggak 3 Kesejahteraan Masyarakat	Tonggak 3 Kesejahteraan Masyarakat	Tonggak 4 Prasarana Makmur	

Prinsip Panduan 10 Model Kesepaduan Sosial 10.2 : Pengukuhan interaksi sosial di antara kumpulan agama, etnik, kawasan dan taraf sosio ekonomi. 10.3 : Peningkatan produktiviti yang seimbang dengan kualiti kehidupan. 10.4 : Pemeliharaan kebajikan golongan rentan ekonomi.	Prinsip Panduan 11 Paksi Ekonomi Asia 11.3 : Penggalakan pelaburan asing dan pembangunan hub serantau ASEAN di Malaysia. 11.4 : Peningkatan eksport dan penghasilan produk yang mempunyai nilai tambah tinggi dalam industri hiliran ke Asia dan global.	Prinsip Panduan 13 Integriti dan Tadbir Urus yang Baik 13.2 : Pengukuhan akauntabiliti dan integriti. 13.3 : Peningkatan persepsi rakyat terhadap pentadbiran awam.	Prinsip Panduan 14 Perpaduan dalam Kepelbagaian 14.1 : Penggalakan interaksi sosial antara pelbagai lapisan masyarakat.	Prinsip Panduan 15 Kedaulatan dan Kelestarian 15.1 : Peningkatan pengeluaran sumber makanan tempatan. 15.3 : Penggalakkan penggunaan teknologi dalam aktiviti pertanian. 15.5 : Pemantapan aspek pemeliharaan alam sekitar dan sumber semula jadi dalam perancangan pembangunan.
Tonggak 1 Pemeraksanaan Ekonomi	Tonggak 1 Pemeraksanaan Ekonomi	Tonggak 5 Pemantapan Tadbir Urus	Tonggak 3 Kesejahteraan Masyarakat	Tonggak 2 Kemampuan Perancangan
Tonggak 3 Kesejahteraan Masyarakat				Tonggak 4 Prasarana Makmur

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

iv. Rancangan Fizikal Negara Keempat (RFN4)

RFN4 melalui tiga (3) teras utama telah diambil kira dan dijadikan asas dalam pembentukan dasar perancangan RS Labuan 2040. Hubung kait melibatkan RS Labuan 2040 dan RFN4 adalah sebagaimana jadual berikut.

Jadual 3.4 : Hubung Kait RS Labuan 2040 dalam Konteks Rancangan Fizikal Negara Keempat

RFN4	Tonggak 1 : Pemeriksaan ekonomi	Tonggak 2 : Kemampuan Perancangan	Tonggak 3 : Kesejahteraan Masyarakat	Tonggak 4 : Prasarana Makmur	Tonggak 5 : Pemantapan Urus Tadbir
TERAS 1: PERTUMBUHAN DINAMIK DAN SEIMBANG					
PD 1 Pengukuhan Kedudukan Strategik Negara di Peringkat Global					
PD 1.1 Memperkukuh Kerjasama Serantau dalam Perancangan Fizikal dan Pembangunan Ekonomi					
PD 1.2 Memperkukuh Perancangan Keselamatan Negara					
PD 2 Pertumbuhan Ekonomi Mampan dan Berdaya Saing					
PD 2.1 Memperkukuh Fungsi Kawasan Pertumbuhan					
PD 2.2 Mempergiatkan Aktiviti Ekonomi Digital sebagai Asas Pertumbuhan Ekonomi					
PD 2.3 Mengaplikasi Teknologi Industri Terkini Sebagai Tunjang Pertumbuhan Ekonomi					
PD 2.4 Mempelbagaikan Produk dan Liputan Sektor Pelancongan Sebagai Salah Satu Penggerak Utama Ekonomi Negara					
PD 2.5 Memastikan Penyediaan Infrastruktur dan Kemudahan Sokongan Pelancongan Berkualiti Tinggi					
PD 2.6 Memanfaatkan Sumber Tempatan Luar Bandar					

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

Jadual 3.4 : Hubung Kait RS Labuan 2040 dalam Konteks Rancangan Fizikal Negara Keempat (sambungan)

RFN4	Tonggak 1 : Pemeriksaan ekonomi	Tonggak 2 : Kemampuan Perancangan	Tonggak 3 : Kesejahteraan Masyarakat	Tonggak 4 : Prasarana Makmur	Tonggak 5 : Pemantapan Urus Tadbir
PD 3 Rangkaian Hubungan Pengangkutan Strategik dan Bersepadu					
PD 3.1 Mengukuhkan Rangkaian dan Perhubungan Pengangkutan Jalan Raya					
PD 3.2 Memastikan Sistem Rangkaian Rel sebagai Tunjang Utama Pengangkutan					
PD 3.3 Mengukuhkan Perkhidmatan Pengangkutan Awam untuk Mencapai Sasaran Modal Split					
PD 3.4 Mengukuhkan Perhubungan Udara di Peringkat Global, Serantau dan Tempatan					
PD 3.5 Mempertingkatkan Perkhidmatan Pengangkutan Air					
PD 3.6 Memperkukuh Industri Logistik					
PD 4 Peningkatan Infrastruktur Digital dan Pintar					
PD 4.1 Memastikan Pembangunan Infrastruktur Digital yang Menuju Ke Arah Smart Nation					
PD 4.2 Memastikan Pelaksanaan Agenda Bandar Pintar yang Komprehensif					
TERAS 2: KEMAMPAKAN SPATIAL DAN PERUBAHAN DAYA TAHAN IKLIM					
KD 1 Perancangan Guna Tanah Holistik					
KD 1.1 Merancang Penggunaan Tanah Secara Optimum					
KD 1.2 Mengutamakan Pembaharuan Semula Bandar di Kawasan Sedia Ada					

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

Jadual 3.4 : Hubung Kait RS Labuan 2040 dalam Konteks Rancangan Fizikal Negara Keempat (sambungan)

RFN4	Tonggak 1 : Pemeriksaan ekonomi	Tonggak 2 : Kemampuan Perancangan	Tonggak 3 : Kesejahteraan Masyarakat	Tonggak 4 : Prasarana Makmur	Tonggak 5 : Pemantapan Urus Tadbir
KD 1.3 Memastikan Kawasan Tumpuan Pembangunan Dibangunkan Secara Mampan					
KD 1.4 Melaksanakan dan Pembangunan <i>Malaysia Urban Observatory</i> (MUO) Sebagai Pusat Data Raya Perbandaran dan Platform Bandar Pintar Negara					
KD 1.5 Melaksanakan Mitigasi Untuk Mengurangkan Risiko Bencana Semula Jadi dan Perubahan Iklim					
KD 2 Pengurusan Mampan Sumber Asli, Sumber Makanan dan Sumber Warisan					
KD 2.1 Memelihara dan Memulihara Aset Ekologi Negara					
KD 2.2 Mengurus dan Mengawal Selia Pembangunan di Kawasan Sensitif Alam Sekitar (KSAS)					
KD 2.3 Menjamin Kelestarian Sumber Air Berterusan					
KD 2.4 Mengurus Sumber dan Kepelbagaian Geologi					
KD 2.1 Memelihara dan Memulihara Aset Ekologi Negara					
KD 2.5 Menjamin Sekuriti Makanan Negara					
KD 2.6 Memperkukuh Pemeliharaan, Pemuliharaan dan Perlindungan Tapak Warisan Kebudayaan dan Semula Jadi Negara					
KD 2.7 Memastikan Pemeliharaan dan Perlindungan Warisan Kebudayaan dalam Proses Perancangan Fizikal dan Kawalan Pembangunan					

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

Jadual 3.4 : Hubung Kait RS Labuan 2040 dalam Konteks Rancangan Fizikal Negara Keempat (sambungan)

RFN4	Tonggak 1 : Pemeriksaan ekonomi	Tonggak 2 : Kemampuan Perancangan	Tonggak 3 : Kesejahteraan Masyarakat	Tonggak 4 : Prasarana Makmur	Tonggak 5 : Pemantapan Urus Tadbir
KD 3 Pembangunan Ke Arah Negara Neutral Karbon					
KD 3.1 Memperluaskan Pelaksanaan Rangka Kerja Bandar Rendah Karbon					
KD 3.2 Meningkatkan Pengurusan Sumber Tenaga Alternatif yang Mampan					
KD 3.3 Memperkukuh Pengurusan Sisa yang Cekap dan Mampan					
TERAS 3 PERSEKITARAN BERDAYAHUNI DAN KOMUNITI INKLUSIF					
KI 1 Perancangan Penyediaan Perumahan untuk Semua Masyarakat					
KI 1.1 Memastikan Penawaran Perumahan yang Bersesuaian Mengikut Keperluan					
KI 1.2 Mengawal Perancangan Penyediaan Perumahan yang Sistematis					
KI 2 Pembentukan Masyarakat Berpendidikan yang Berdaya Saing Secara Menyeluruh					
KI 2.1 Menyediakan Kemudahan Pendidikan Asas kepada Setiap Lapisan Masyarakat di Seluruh Negara					
KI 2.2 Memperkasakan Masyarakat Mahir dan Berpendidikan Tinggi Menerusi Institusi Pendidikan yang Bersepadu					
KI 3 Persekitaran yang Kondusif dan Berdaya Huni					
KI 3.1 Mempergiat Pelaksanaan Konsep Kejiranan Komuniti Menerusi Penyediaan Ruang dan Kemudahan Untuk Kegunaan Bersama					
KI 3.2 Membangunkan Kemudahan Masyarakat Secara Bersepadu dan Kondusif					

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

Jadual 3.4 : Hubung Kait RS Labuan 2040 dalam Konteks Rancangan Fizikal Negara Keempat (sambungan)

RFN4	Tonggak 1 : Pemeriksaan ekonomi	Tonggak 2 : Kemampuan Perancangan	Tonggak 3 : Kesejahteraan Masyarakat	Tonggak 4 : Prasarana Makmur	Tonggak 5 : Pemanapan Urus Tadbir
KI 3.3 Mengarusperdanakan Gaya Hidup Bersih, Sihat dan Selamat Dalam Perancangan dan Pembangunan					
KI 4 Perancangan dan Pembangunan Mesra Komuniti					
KI 4.1 Menerapkan Kolaborasi dan Perkongsian Strategik Dalam Pembangunan					

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

3.2 Peluang, Potensi dan Kekuatan WP Labuan

Peluang, potensi serta kekuatan WP Labuan adalah seperti berikut :

i. Lokasi Kedudukan di Wilayah Koridor

Lokasi kedudukan WP Labuan yang strategik iaitu di tengah kawasan pembangunan wilayah *Brunei-Indonesia-Malaysia-Philippines East ASEAN Growth Area (BIMP-EAGA)*, *Sabah Development Corridor (SDC)* dan *Sarawak Corridor of Renewable Energy (SCORE)* memberi kelebihan kepada WP Labuan untuk berkembang pesat.

ii. Zon Promosi Pembangunan

RFN4 telah mengenal pasti WP Labuan sebagai Zon Promosi Pembangunan (ZPP) yang akan menjadi pemangkin kepada pertumbuhan ekonomi setempat. ZPP ini merupakan pusat pentadbiran yang memfokuskan kepada pusat perdagangan dan kewangan antarabangsa, aktiviti pelancongan, perkhidmatan, industri minyak dan gas serta pelabuhan yang menyokong kepada hab logistik bagi serantau wilayah.

iii. Aset Sumber Semula Jadi

WP Labuan mempunyai pelbagai aset semula jadi terutama kawasan Hutan Paya Bakau Kinabenuwa dan Sungai Ganggarak serta pulau-pulau yang mempunyai tarikan tersendiri seperti Pulau Papan, Pulau Burong, Pulau Kuraman, Pulau Daat, Pulau Rusukan Besar dan Pulau Rusukan Kecil. Aset sumber semula jadi ini perlu diurus secara efisien melalui pelan pengurusan KSAS serta dipromosikan sebagai destinasi pelancongan bertaraf antarabangsa.

Tapak *Geopark* di Batu Pasir Tanjung Kubong.

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040.

3.3 Cabaran Pembangunan WP Labuan

Cabaran pembangunan WP Labuan adalah seperti berikut:

i. Kebergantungan kepada Sektor Perkhidmatan

Pertumbuhan ekonomi di WP Labuan tertumpu kepada sektor perkhidmatan terutama minyak dan gas, kewangan serta perdagangan. Ini menyebabkan sektor ekonomi lain terutama pembuatan dan pertanian kurang menyerlah dan nisbah sumbangan bagi kedua-dua sektor ekonomi tersebut menurun bagi tempoh 2015-2019 iaitu masing-masing daripada 19.5% (2015) kepada 18.2% (2019) dan 2.0% (2015) kepada 1.7% (2019).

ii. Bilangan Penduduk Yang Rendah dan Jumlah Isirumah Miskin yang Tinggi

WP Labuan menghadapi cabaran jumlah penduduk yang rendah. Isu kekurangan mass dan permintaan yang rendah telah menyebabkan pembangunan sektor perdagangan dan perkhidmatan swasta agak perlahan di sini. Di samping isu kemiskinan di WP Labuan juga agak signifikan. Pada tahun 2019, hampir 30 peratus daripada jumlah isi rumah di WP Labuan berpendapatan rendah (B40) dan berasaskan data E-Kasih, sejumlah 2,303 isi rumah adalah golongan miskin.

iii. Persaingan Dalam Kontek Wilayah dan Negeri Berjiran

WP Labuan menghadapi isu untuk kekal kompetitif di peringkat serantau dan negeri berjiran khususnya berkaitan industri minyak dan gas, pelancongan dan aktiviti berasaskan pelabuhan. WP Labuan seringkali ketinggalan dan kurang menerima manfaat langsung dari perancangan dan pembangunan ekonomi Borneo dan serantau.

iv. Tahap Kebergantungan Utiliti dan Bahan Asas Dari Luar Yang Tinggi

Tahap kebergantungan perkhidmatan utiliti dan bahan mentah yang tinggi dari negeri berjiran menyukarkan pelabur dan penduduk Labuan kerana tiada keterjaminan bekalan. Situasi ini turut menjadikan bahan mentah yang ditawarkan di WP Labuan menjadi lebih mahal dan pilihan penawaran yang terhad. Ini menjadikan WP Labuan berisiko untuk berhadapan dengan krisis sekuriti dan keselamatan makanan. Selain sumber makanan, bahan mentah seperti simen, batu dan pasir yang terhad turut memberi kesan kepada pembangunan fizikal dan ekonomi WP Labuan. Pergantungan utiliti dan bekalan mentah yang tinggi dari luar perlu dikurangkan melalui teknologi atau kaedah alternatif dari kebiasaan.

v. Tahap Kemudahsampaian ke Labuan yang Rendah

Tahap kemudahsampaian ke WP Labuan adalah melalui pengangkutan udara dan air. Laluan dan bilangan penerbangan yang sedikit (hanya penerbangan domestik) tanpa penerbangan antarabangsa secara terus menjejaskan kedatangan pelancong luar negara untuk berkunjung ke WP Labuan. Mengikut statistik, jumlah pengunjung adalah seramai 1,263,021 orang (2019) dengan 1,121,010 orang merupakan pengunjung domestik iaitu 88.75%.

vi. Kekurangan Penawaran Insentif

Pemberian insentif istimewa bagi WP Labuan adalah kritikal bagi menjadikan WP Labuan sebagai destinasi pilihan pelabur, pelancong dan orang luar untuk berhijrah ke sini.

3.4 Senario Pembangunan Masa Hadapan Labuan

Pembangunan masa hadapan Labuan dipecahkan kepada dua senario utama bagi menggambarkan hala tuju pembangunan Labuan menjelang tahun 2040 seperti mana berikut:

i. Senario 1 : Pembangunan Ekonomi Labuan Pada Kadar Pembangunan Sedia Ada

Senario 1 adalah berasaskan pembangunan ekonomi Labuan yang berkembang pada kadar semasa tanpa sebarang suntikan dan insentif dari mana-mana pihak termasuk kerajaan persekutuan. Berdasarkan senario ini, pembangunan Labuan akan mengoptimum dan mengukuhkan sumber ekonomi sedia ada dan baharu selain memberi penekanan kepada menaik taraf kemudahan infrastruktur dan utiliti.

Selaras dengan mengekalkan pertumbuhan ekonomi sedia ada iaitu pada kadar 6.2 peratus setahun (2019), pembangunan masa hadapan Labuan dijangka akan terus bergantung kepada sektor perkhidmatan sebagai penyumbang ekonomi utama khususnya sektor kewangan, insuran dan perkhidmatan perniagaan (53.7%) selaras dengan peranan Labuan sebagai pusat kewangan dan perniagaan antarabangsa di rantau Asia Pasifik serta perkhidmatan minyak dan gas. Ia akan disokong oleh aktiviti pembuatan berasaskan petroleum, kimia, getah dan plastik (12.7%). Tahap kemudahsampaian yang rendah ke Labuan dijangka akan menghadkan kepesatan sektor pelancongan selain kedapatan aset dan sumber semulajadi yang terhad, ketibaan pelancong yang rendah dan kekurangan promosi pelancongan. Manakala produktiviti tenaga buruh tempatan perlu dipertingkatkan melalui pencapaian tahap pendidikan dan kemahiran tinggi seiring dengan kemajuan teknologi digital serta memenuhi keperluan pelabur dan pasaran.

Secara keseluruhan, pembangunan ekonomi Labuan akan terus dipacu oleh faktor berikut :

- Peluasan asas perniagaan Pusat Kewangan dan Perniagaan Antarabangsa (IBFC)
- Labuan sebagai *oil & gas supply base*
- Pengembangan aktiviti hiliran minyak dan gas terutama berkaitan metanol
- Pengukuhan keselamatan, kesejahteraan dan inklusiviti terutama aspek tadbir urus keselamatan, sistem penjagaan kesihatan, menangani kemiskinan dan peningkatan tahap kehidupan rakyat Labuan.

Secara keseluruhannya, senario pembangunan ini tidak memberikan kesan peningkatan ekonomi untuk masa panjang kepada pembangunan Labuan termasuk pertumbuhan KDNK dan penduduk yang rendah, kepelbagaian ekonomi dan pasaran yang terhad serta kos harga barangan yang tinggi dari aspek bahan makanan, bahan mentah dan pembinaan. Oleh yang demikian, senario ini perlu diubah dan direncanakan dengan lebih agresif sekiranya Labuan memainkan peranan sebagai Pusat Perkhidmatan Wilayah.

ii. Senario 2 : Pembangunan Ekonomi Labuan Berasaskan Pelaksanaan Projek Infrastruktur Utama

Senario 2 merupakan pembangunan masa hadapan Labuan yang melibatkan pembangunan berimpak tinggi khususnya pelaksanaan projek infrastruktur utama. Pelaksanaan projek infrastruktur utama dijangka akan merangsang dan mengukuhkan pertumbuhan ekonomi Labuan melalui perluasan dan pengembangan aktiviti dan produktiviti dalam pelbagai sektor ekonomi. Ia termasuk sektor pembinaan, pembuatan berasaskan sumber marin (perikanan) selain aktiviti hiran minyak dan gas, logistik, pelancongan dan perkhidmatan perdagangan/kewangan.

Pelaksanaan inisiatif pembangunan berimpak tinggi di sepanjang tempoh perancangan melalui kemasukan pelaburan yang tinggi dan peningkatan produktiviti tenaga buruh dijangka akan meningkatkan pertumbuhan ekonomi Labuan pada kadar 7.4 peratus setahun. Tumpuan utama adalah dalam sektor perkhidmatan (7.7% setahun), pembinaan (7.1% setahun) dan pembuatan (6.6% setahun).

Secara keseluruhan, pembangunan ekonomi Labuan akan dirangsang oleh pelaksanaan projek infrastruktur utama seperti berikut :

- Cadangan pembinaan Jambatan Labuan – Sabah sepanjang 9.38km
- Cadangan pembesaran Lapangan Terbang Labuan (apron, terminal dan kemudahan kargo)
- Menaiktaraf dan menambahbaik perkhidmatan pengangkutan air yang menghubungkan Labuan - Kota Kinabalu dan kawasan serantau
- Membangunkan Pelabuhan Labuan sebagai pusat logistik : pusat kargo wilayah dan pemunggahan bagi Wilayah BIMP-EAGA serta pelabuhan bersepadu di Rantau-Rantau

Cadangan pembinaan jambatan yang menghubungkan Pulau Labuan dengan Sabah dapat memberi kesan pengganda (*multiplier effect*) dan menjana pertumbuhan ekonomi Labuan khususnya di peringkat pembinaan jambatan dan operasi kelak.

Peringkat Pembinaan Jambatan

Antara sektor-sektor ekonomi yang mendapat faedah di peringkat pembinaan jambatan termasuklah menyediakan peluang pekerjaan, kemasukan tenaga kerja mahir, aktiviti pembinaan, bahan-bahan binaan (pasir, simen, kayu, konkrit dan lain-lain), pergerakan sosial, pengangkutan, aktiviti pelabuhan dan perkapalan, kemudahan penginapan, insurans dan perkhidmatan dobi. Penyediaan kemudahan infrastruktur dan utiliti yang terancang dan menjimatkan kos penyelenggaraan dapat disediakan selari dengan penyediaan jambatan terutama paip-paip air, kabel elektrik, telekomunikasi dan lain-lain.

Contoh pembinaan jambatan di Pensacola Bay Bridge, USA.

Sumber: www.pensacolabaybridge.com

Peringkat Operasi (Jambatan)

Cadangan pembinaan Jambatan Labuan-Sabah akan memberi kesan besar kepada Labuan dalam memudahkan pergerakan penduduk, barangan serta mengurangkan masa perjalanan Labuan-Sabah. Ia secara tidak langsung dapat mengurangkan kos pengangkutan, mengawal harga barangan (bahan makanan, binaan dan harga rumah), melonjakkan aktiviti ekonomi antara dan dalam wilayah serta menambahbaik ketersambungan antara Labuan dan Sabah. Kepentingan jambatan ini bakal menjadi pemangkin kepada perubahan menyeluruh pulau bebas cukai ini, khususnya meningkatkan kemasukan pelabur, mengurangkan jurang sosio ekonomi dan memudahkan pergerakan penduduk kedua-dua wilayah.

Secara keseluruhannya, senario 2 ini merupakan *gamechanger* ke arah mempersiapkan Labuan ke arah Pusat Perkhidmatan Wilayah Serantau serta mengukuhkan kedudukan WP Labuan di Malaysia Timur.

HALA TUJU PEMBANGUNAN LABUAN 2040

4

Muka surat ini dibiarkan kosong

4.0 Hala Tuju Pembangunan Labuan 2040

4.1 Hala Tuju dan Wawasan

Hala tuju pembangunan WP Labuan 2040 adalah untuk mencapai wawasan ke arah **Labuan Sejahtera, Mampan dan Pintar**. Selaras dengan usaha merealisasikan wawasan ini, lima (5) objektif telah digariskan serta pembentukan lima (5) tonggak pembangunan yang menekankan aspek pemerkasaan ekonomi, kemampuan pembangunan, kesejahteraan masyarakat, prasarana makmur dan pemantapan tadbir urus.

Wawasan, objektif dan tonggak pembangunan bagi pembangunan WP Labuan yang dirancang adalah seperti berikut :

4.2 Konsep Pembangunan WP Labuan 2040

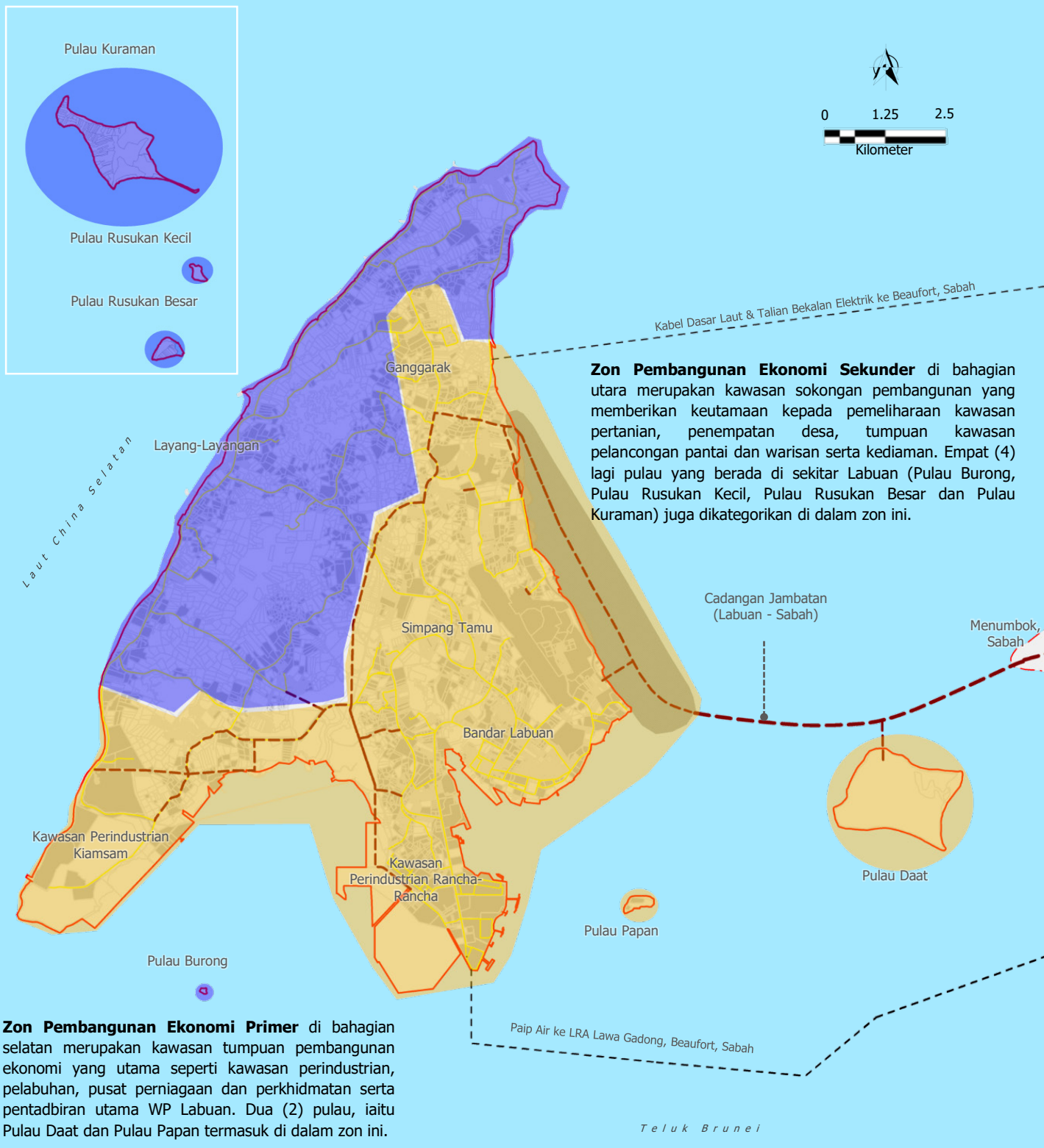
Konsep pembangunan WP Labuan dibentuk untuk memastikan pertumbuhan ekonomi dan kesejahteraan penduduk secara berterusan dapat dicapai. **Konsep Pembangunan Optimum** (*Optimization Development Concept*) mengambil kira penggunaan tanah dan aktiviti pembangunan secara menyeluruh, mampan tanpa menjejaskan keunikan sumber semula jadi sedia ada di WP Labuan.

Konsep ini memastikan pembukaan tanah-tanah pembangunan hanya berdasarkan kepada potensi semasa dan akan datang, mempunyai halangan fizikal dan sosial yang minima serta tidak menjejaskan keperluan pembangunan masa depan. Melalui pendekatan ini, sumber semula jadi seperti pantai, kawasan hutan dan empangan akan dikekalkan seterusnya dipelihara.

Secara umumnya, konsep ini membahagikan WP Labuan kepada dua (2) zon pembangunan iaitu Zon Pembangunan Ekonomi Primer dan Zon Pembangunan Ekonomi Sekunder (Rajah 4.1). Ciri-ciri utama kedua-dua zon adalah seperti berikut :

- **Zon Pembangunan Ekonomi Primer** di bahagian selatan merupakan kawasan tumpuan pembangunan ekonomi yang utama seperti kawasan perindustrian, pelabuhan, pusat perniagaan dan perkhidmatan serta pentadbiran utama WP Labuan. Dua (2) pulau iaitu Pulau Daat dan Pulau Papan termasuk di dalam zon ini.
- **Zon Pembangunan Ekonomi Sekunder** di bahagian utara merupakan kawasan sokongan pembangunan yang memberikan keutamaan kepada pemeliharaan kawasan pertanian, penempatan desa, tumpuan kawasan pelancongan pantai dan warisan serta kediaman. Empat (4) lagi pulau yang berada di sekitar Labuan (Pulau Burong, Pulau Rusukan Kecil, Pulau Rusukan Besar dan Pulau Kuraman) juga dikategorikan di dalam zon ini.

Kedua-dua zon ini dipisahkan oleh cadangan pewujudan lebuh raya yang merentasi Pulau Labuan. Dengan adanya pemisahan zon yang jelas, ia dapat memudahkan perancangan, pelaksanaan dan pemantauan aktiviti pembangunan seperti mana keutamaan zon pembangunan yang telah dikenal pasti.

Rajah 4.1 : Zon Pembangunan Ekonomi Primer dan Sekunder

Petunjuk:

Zon Pembangunan Ekonomi

- Zon Pembangunan Ekonomi Primer
- Zon Pembangunan Ekonomi sekunder

Melalui penentuan zon keutamaan pembangunan primer dan sekunder ini maka struktur pengezonan reruang atau *spatial* dirangka dengan mengambil kira kelebihan atau potensi sesuatu kawasan (Rajah 4.2).

Fokus utama menekankan kepada 3 aspek utama iaitu kawasan pembangunan, pengurusan/pengekal sumber semula jadi dan penyediaan infrastruktur bersepadu/efisien.

- **Kawasan pembangunan** berperanan untuk mengukuhkan peranan WP Labuan sebagai Zon Promosi Pembangunan (RFN4). Ia meliputi kawasan pembangunan bandar (termasuk pembangunan bandar pinggir air), perniagaan, perumahan, perindustrian dan koridor pelancongan terkawal (pantai/pulau)
- **Pengurusan sumber semula jadi** bagi memastikan pembangunan di WP Labuan diseimbangkan melalui pengekal kawasan sensitif alam sekitar seperti kawasan empangan, hutan, kawasan pertanian, taman laut, pulau-pulau dan pantai daripada ancaman eksploitasi berlebihan (*over exploitation of resources*), hakisan atau bencana.
- **Penyediaan infrastruktur dan utiliti** yang bersepadu dan efisien merupakan aspek utama untuk menyokong konsep pembangunan WP Labuan. Perancangan dan penyediaan infrastruktur seperti rangkaian jalan dalaman (Pulau Labuan) dan jambatan yang menghubungkan Pulau Labuan dan Menumbok (Sabah), menaik taraf bekalan air mentah, penggantian paip-paip sedia ada, menambah baik sistem telekomunikasi (termasuk capaian internet pantas), menaik taraf rangkaian pengangkutan udara dan terminal feri/pelabuhan antara pemangkin utama pembangunan di WP Labuan.

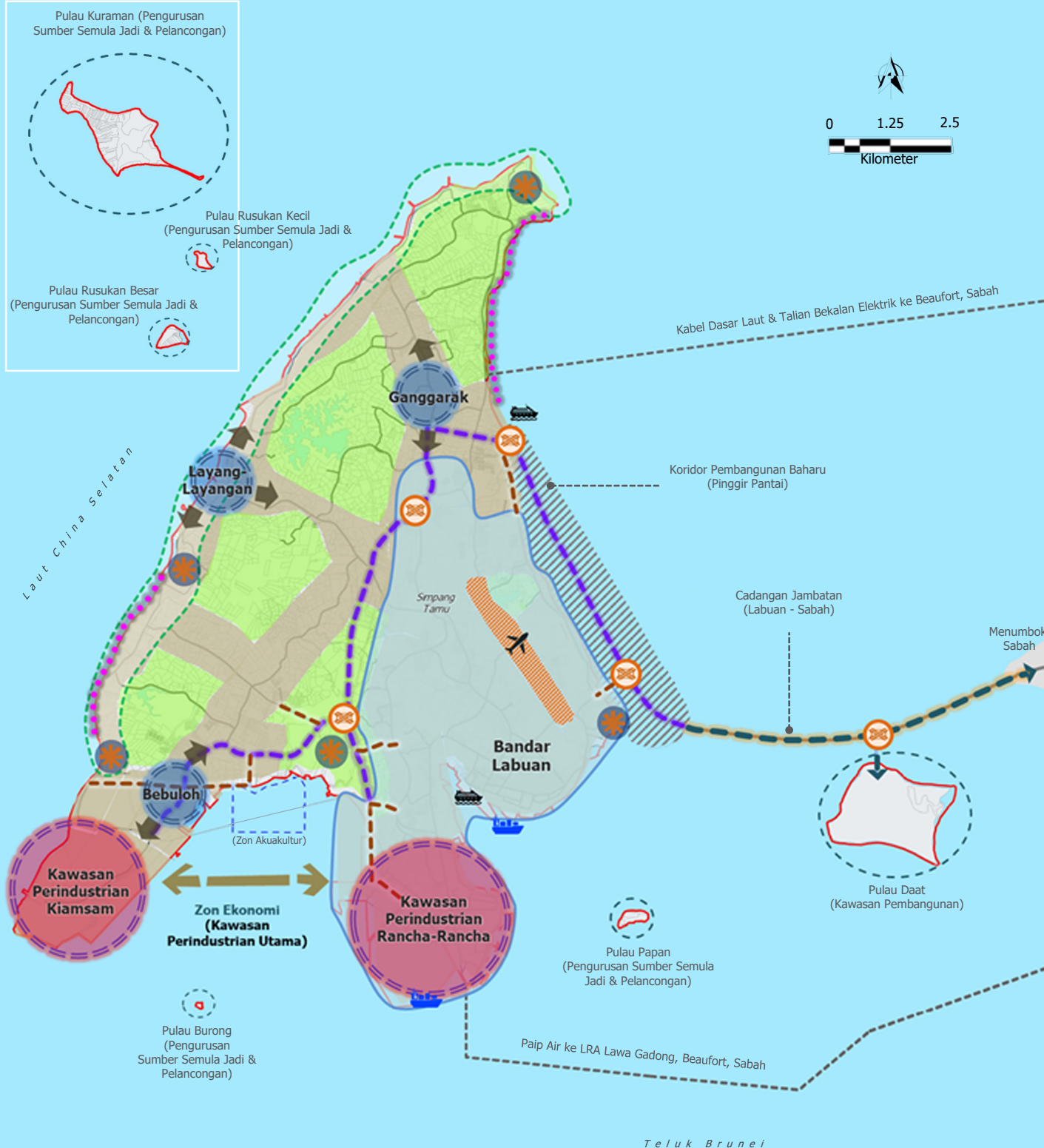
Melalui konsep ini, pengembangan Bandar Labuan ke utara (Simpang Tamu), barat daya (Rancha-Rancha) dan timur (koridor pembangunan baharu) membuka ruang untuk mewujudkan sebuah kawasan pembangunan yang pesat yang dapat mengukuhkan status Bandar Labuan sebagai sebuah Bandar Wilayah (DPN2). Kawasan pembangunan baru di timur (koridor pembangunan baharu), pinggir pantai perlu diwujudkan dan diserahkan hak milik kepada Perbadanan Labuan sebagai aset untuk menarik masuk pelaburan ke WP Labuan.

Selain itu, pekan berhampiran seperti Bebuloh, Layang-Layangan dan Ganggarak turut diperkukuhkan sebagai Bandar Tempatan dengan menaik taraf guna tanah di sekitar pekan tersebut yang berperanan sebagai pusat perkhidmatan setempat pada tahun 2040.

Kawasan perindustrian Rancha-Rancha dan Kiamsam masih merupakan kawasan tumpuan perindustrian utama di WP Labuan. Kawasan ini memerlukan perancangan semula terutama dari segi penyusunan aktiviti guna tanah dan menaik taraf infrastruktur seperti rangkaian lebuh raya, bekalan air dan telekomunikasi/internet.

Pengezonan kawasan pemeliharaan sumber semula jadi ditunjukkan dengan jelas di dalam pelan konsep ini, yang mana boleh dijadikan panduan kepada pihak berkuasa berkaitan untuk mengawal dan menguruskan aktiviti pembangunan yang bersesuaian di kawasan tersebut.

Secara amnya, konsep yang dicadangkan ini dapat memastikan penggunaan atau pembukaan tanah secara optimum sehingga tahun 2040 bagi mengelakkan risiko bencana dan eksploitasi sumber secara berlebihan. Sebahagian besar kawasan di WP Labuan atau sekurang-kurangnya 30 hingga 40 peratus kawasan masih dikekalkan.

Rajah 4.2 : Konsep Pembangunan Optimum Labuan 2040

4.3 Gambar Rajah Utama Labuan 2040

Gambar Rajah Utama Labuan 2040 menerangkan hala tuju pembangunan secara komprehensif dalam bentuk spatial dan berfungsi menterjemah **Konsep Pembangunan Optimum Labuan 2040** (rujuk Rajah 4.3).

Gambar Rajah Utama Labuan 2040 merupakan pelan indikatif yang memandu arah pembangunan fizikal WP Labuan, menggalakkan pelaburan dan pertumbuhan ekonomi di samping penekanan kepada aspek pengurusan alam sekitar dan sumber semula jadi. Ia juga memaparkan hasil terjemahan dasar, strategi dan inisiatif pelaksanaan serta unjuran keperluan tanah pembangunan ke dalam bentuk spatial.

Komponen utama pembentukan gambar rajah utama adalah seperti berikut :

- i. Hierarki petempatan bandar
- ii. Kawasan pembangunan
- iii. Kawasan pembangunan terkawal
- iv. Kawasan pemeliharaan dan pemuliharaan
- v. Pembangunan pengangkutan, infrastruktur dan utiliti.

Pelan subjek sektoral berkaitan dan kawasan berkepentingan turut disediakan untuk menyokong Gambar Rajah Utama Labuan 2040 bagi memperincikan aspek berkepentingan WP Labuan di dalam bentuk spatial yang jelas.

Kawasan Perindustrian Rancho – Rancho, WP Labuan
Sumber: Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040.

Lapangan Terbang Labuan.
Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040.

Pesisir Pantai Lubok Temiang
Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040.

Muka surat ini dibiarkan kosong

4.4 Asas Pembentukan Gambar Rajah Utama Labuan 2040

i. Komponen 1 : Hierarki Petempatan Bandar

Hierarki petempatan disediakan bagi memudahkan perancangan dijalankan di kawasan terlibat. Perincian hierarki bandar bagi WP Labuan adalah seperti mana ditunjukkan dalam Jadual 4.1.

Jadual 4.1 : Fungsi Bandar Mengikut Hierarki Petempatan

Bandar	Fokus Perkhidmatan
Bandar Wilayah	
Bandar Labuan (Bandar Labuan – Simpang Tamu)	i. Pusat Pentadbiran ii. Pusat Perkhidmatan Sosial (Wilayah) iii. Pusat Ekonomi (Perkhidmatan Kewangan dan Perbankan, Perniagaan dan Perdagangan, Perindustrian Minyak dan Gas) iv. Pusat Perhubungan dan Logistik
Bandar Tempatan	
Bebuloh	i. Pusat Perkhidmatan Sosial (Tempatan) ii. Pusat Ekonomi (Perniagaan dan Perdagangan) iii. Hab Pendidikan
Ganggarak	i. Pusat Perkhidmatan Sosial (Tempatan) ii. Pusat Perniagaan dan Perdagangan (Tempatan)
Layang-Layangan	i. Pusat Perkhidmatan Sosial (Tempatan) ii. Pusat Perniagaan dan Perdagangan (Tempatan) iii. Pusat Pelancongan dan Rekreasi (Tempatan)

Sumber: Rancangan Struktur Labuan 2040.

ii. Komponen 2 : Kawasan Pembangunan

Kawasan pembangunan terdiri daripada dua (2) kategori, iaitu kawasan pembangunan sedia ada dan kawasan pembangunan akan datang.

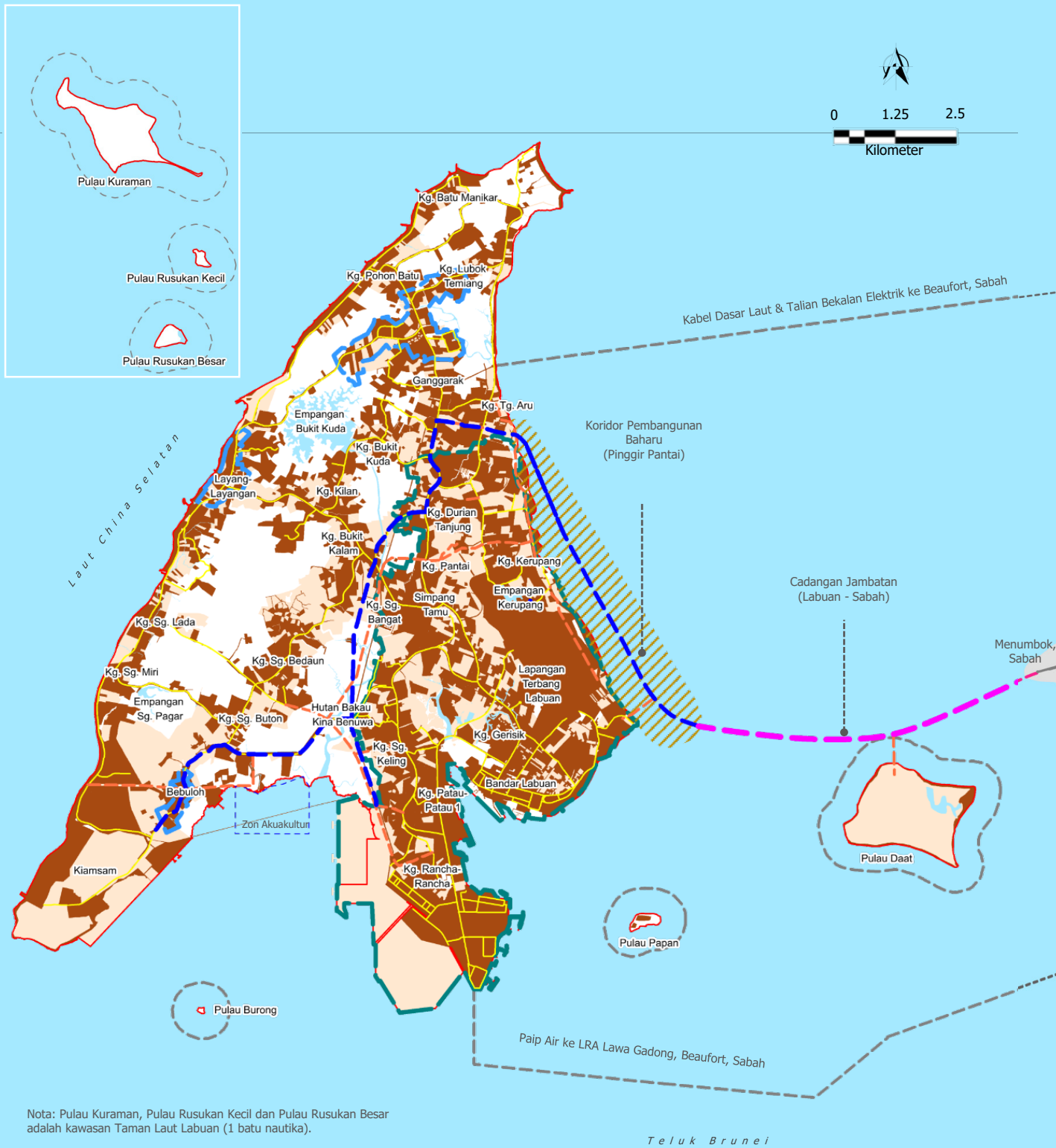
Kawasan pembangunan sedia ada terdiri daripada :

- Tepu bina sedia ada (termasuklah guna tanah perumahan, perdagangan, perindustrian, institusi dan kemudahan masyarakat, jalan raya, infrastruktur dan utiliti, kawasan lapang), 4,209 hektar.
- Pembangunan yang ditetapkan (komited).

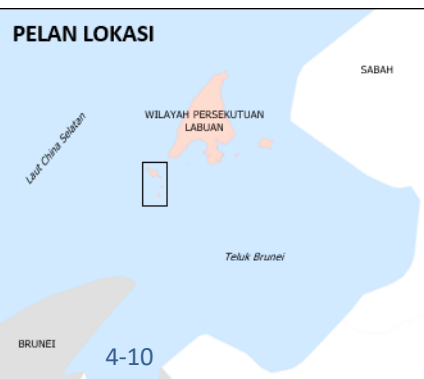
Manakala kawasan pembangunan akan datang (2,984 hektar) adalah zon pembangunan baharu yang dicadangkan, termasuklah:

- Kawasan yang sesuai dibangunkan di dalam koridor pembangunan :
 - Ganggarak - Simpang Tamu - Bandar Labuan – Rantau-Rantau
 - Simpang Tamu - Layang-Layangan - Bebuloh - Kiamas
- Bertumpu di kawasan petempatan bandar dan di sekitar petempatan bandar sedia ada.
- Kawasan potensi pembangunan masa hadapan (Pelabuhan Bersepadu, perluasan kawasan Industri Rantau-Rantau dan Kiamas).
- Koridor Pembangunan Baharu (Pinggir Pantai) seluas 790 hektar berpotensi menjadi pusat pertumbuhan baharu selain mengukuhkan rangkaian perhubungan.

Rajah 4.4 menunjukkan Hierarki Bandar dan Kawasan Pembangunan Labuan 2040.

Rajah 4.4 : Hierarki Bandar Dan Kawasan Pembangunan Labuan 2040

Petunjuk:

Hierarki Bandar

Bandar Wilayah (Bandar Labuan)

Bandar Tempatan

Kawasan Pembangunan

Pembangunan Sedia Ada

Pembangunan Akan Datang

Koridor Pembangunan Baharu (Pinggir Pantai)

Rangkaian Perhubungan

Jalan

Cadangan Jambatan

Cadangan Lebuhraya Rentas Pulau

Cadangan Jalan

Lain-Lain

Sungai

Empangan

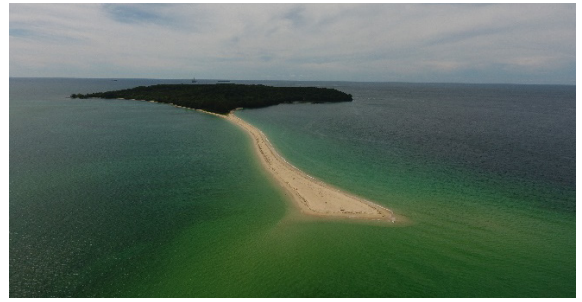
Zon Akuakultur

Pengurusan Pulau

iii. Komponen 3 : Kawasan Pembangunan Terkawal

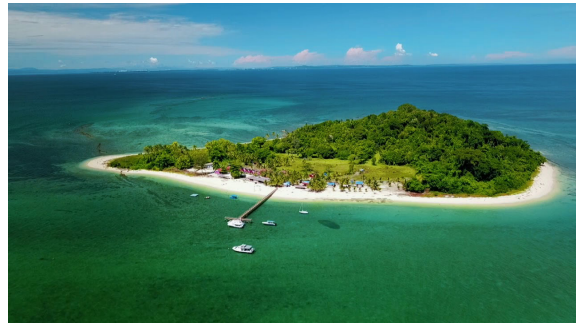
Kawasan pembangunan terkawal di WP Labuan meliputi kawasan risiko hakisan pantai, kawasan lembangan sungai, taman laut dan pulau serta tanah tinggi (Jadual 4.2).

Pembangunan hanya boleh dimajukan dengan mematuhi syarat kawalan tertentu dan perlu dipelihara daripada aktiviti pembangunan berleluasa. Kawasan berkepentingan ekopelancongan dan sumber semula jadi termasuk di dalam kawasan pembangunan terkawal seperti zon pengurusan pulau (radius 500m) untuk lima (5) pulau sekitar termasuk Pulau Kuraman, Pulau Rusukan Besar, Pulau Rusukan Kecil, Pulau Papan dan Pulau Burong. Rajah 4.5 menunjukkan pembangunan terkawal Labuan 2040.

Pulau Kuraman

Sumber : Labuan Geopark.

Pulau Rusukan Besar

Sumber : Labuan Geopark.

Jadual 4.2 : Kategori Kawasan Sensitif Alam Sekitar (KSAS) Tahap 3 Mengikut Fungsi di WP Labuan

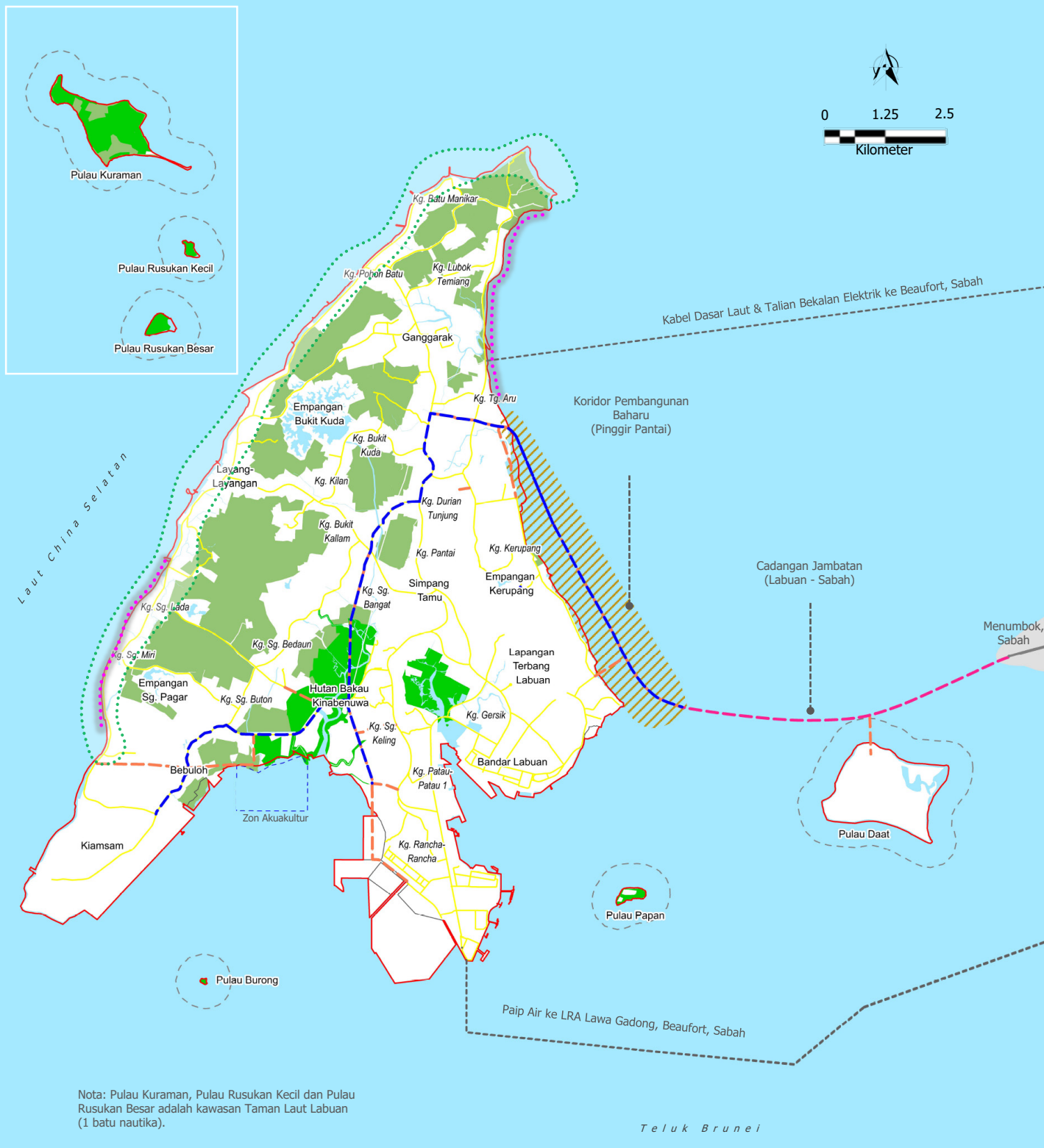
Kategori KSAS	Aktiviti/Kawasan/Sumber	Jenis KSAS	KBW	KBSH	KBB
1.	Kawasan Pesisiran Pantai <u>Risiko Hakisan Pantai (Zon Penampakan 60m)</u> Pantai Sg. Pagar – Sg. Miri Tahap Hakisan –1 : Kritikal (1.438km)	KBB	FS	FU	FU
2.	Kawasan Dataran Banjir dan Sungai <u>Kawasan Lembangan Sungai (Rizab 60m)</u> a. Sg. Kinabenuwa b. Sg. Ganggarak c. Sg. Gersik	KBSH	-	FU	FS
3.	Pembangunan Fizikal Pulau-Pulau dan Taman Laut <u>Taman Laut Labuan</u> a. Pulau Kuraman b. Pulau Rusukan Besar c. Pulau Rusukan Kecil	<u>Kawasan Pulau</u> d. Pulau Papan e. Pulau Burong KBW	FU	FS	-
4.	Kawasan Bukit dan Tanah Tinggi <u>Kawasan Tanah Tinggi</u> a. Bukit Kallam (< 150m) b. Bukit Kubong (< 150m)	KBSH	FU	FU	-

Nota:

KBW: KSAS Bernilai Warisan KBB: KSAS Berisiko Bencana KBSH: KSAS Bernilai Sokongan Hidup

FU: Fungsi Utama FS: Fungsi Sekunder

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040.

Rajah 4.5 : Kawasan Pembangunan Terkawal Labuan 2040

Petunjuk:	Rangkaian Perhubungan	Lain-Lain
Kawasan Pembangunan Terkawal	Jalan	Empangan
Hutan Tanah Kerajaan	Cadangan Jambatan	Koridor Pembangunan Baharu (Pinggir Pantai)
Pertanian	Cadangan Lebuhraya Rentas Pulau	
Sungai	Cadangan Jalan	
Kawalan Hakisan Pantai		
Zon Akuakultur		
Pembangunan Pelancongan (Pinggir Pantai)		
Pengurusan Pulau		

iv. Komponen 4 : Kawasan Pemeliharaan dan Pemuliharaan

Kawasan pemeliharaan dan pemuliharaan melibatkan kawasan hutan simpan, kawasan empangan, zon penampungan hutan simpan, taman botanikal, tapak warisan geologi. Kawasan pemeliharaan dan pemuliharaan secara amnya melibatkan KSAS Tahap 2 (Jadual 4.3) yang memerlukan strategi kawalan kawasan perlindungan sepenuhnya dan pembangunan terhad.

Langkah-Langkah pengurusan di KSAS tahap 2 adalah tidak dibenarkan sebarang aktiviti pembangunan termasuk pertanian dan pembalakan kecuali aktiviti ekopelancongan yang berimpak rendah serta kerja-kerja penyelidikan dan pembangunan (R&D) yang dibenarkan tanpa menjejaskan sifat keupayaan daya tampungan (*carrying capacity*). Pemulihan hutan semula jadi dibenarkan. Rajah 4.6 menunjukkan kawasan pemeliharaan dan pemuliharaan Labuan 2040.

Empangan Sungai Pagar

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040.

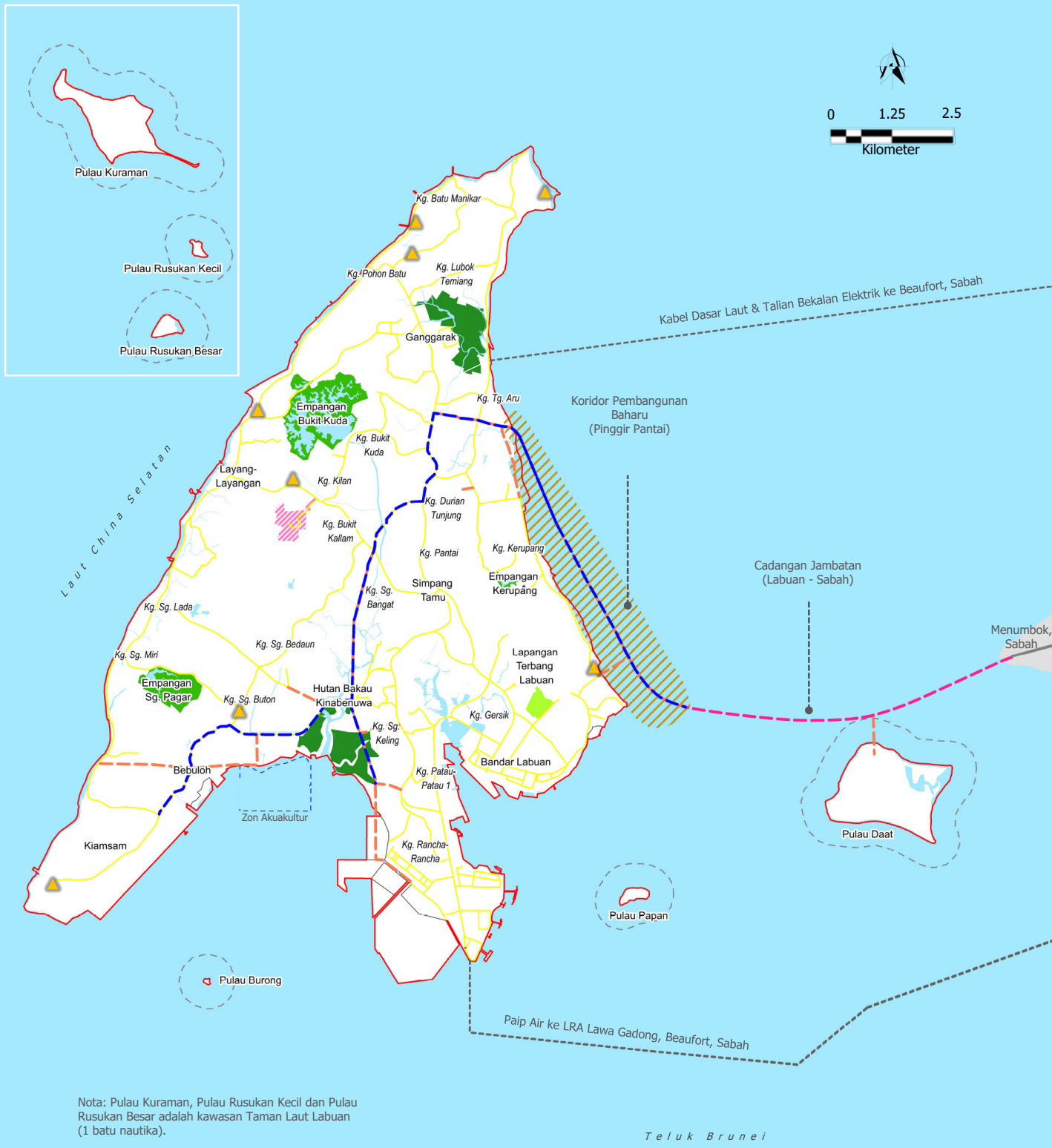
Jadual 4.3 : Kategori Kawasan Sensitif Alam Sekitar (KSAS) Tahap 2 Mengikut Fungsi di WP Labuan

Bil	Kategori KSAS	Aktiviti/Kawasan/Sumber	Jenis KSAS	KBW	KBSH	KBB
1.	Kawasan Tadahan Air	<u>Kawasan Empangan</u>				
		a. Empangan Bukit Kuda	KBSH	-	FU	FU
		b. Empangan Sg. Pagar				
		c. Empangan Kerupang				
2.	Hutan Simpan	<u>Hutan Simpan (Tanah Kerajaan)</u> Hutan Bakau Kinabenuwa	KBW	FU	FU	FU
3.	Hutan	<u>Hutan Paya Laut</u> Hutan Bakau Sg. Ganggarak	KBW	FU	FU	FU
4.	Kawasan Tapak Pelupusan Sisa Pepejal	<u>Kawasan Tapak Pelupusan Sisa Pepejal</u> Tapak Pelupusan Kg. Bukit Kallam	KBB	-	-	FU
5.	Kawasan Zon Warisan	Tapak Warisan Geologi	KBW	FU	-	FU

Nota:

KBW: KSAS Bernilai Warisan KBB: KSAS Berisiko Bencana KBSH: KSAS Bernilai Sokongan Hidup
FU: Fungsi Utama FS: Fungsi Sekunder

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040.

Rajah 4.6 : Kawasan Pemeliharaan Dan Pemuliharaan Labuan 2040

Petunjuk:

Kawasan Pemeliharaan & Pemuliharaan

- Hutan Simpan Kekal
- Empangan
- Kawasan Berhutan (Kawasan Empangan)
- Taman Botanikal
- Tapak Pelupusan Sisa Pepejal
- Tapak Warisan Geologi

Rangkaian Perhubungan

- Jalan
- Cadangan Jambatan
- Cadangan Lebuhraya Rentas Pulau
- Cadangan Jalan

Lain-Lain

- Sungai
- Zon Akuakultur
- Pengurusan Pulau
- Koridor Pembangunan Baharu (Pinggir Pantai)

v. Komponen 5 : Rangkaian Infrastruktur Sistem Perhubungan dan Pengangkutan

Strategi sistem perhubungan dan pengangkutan (darat, laut dan udara) memfokus kepada aspek-aspek berikut :

- Mewujudkan perhubungan darat melalui jambatan Labuan – Menumbok (Sabah) bagi meningkatkan perhubungan WP Labuan di peringkat wilayah.
- Menaik taraf terminal bas pusat bandar Labuan kepada hab pengangkutan awam bersepadu untuk mengukuhkan rangkaian pengangkutan awam.
- Penambahan terminal bas dan teksis untuk meningkatkan rangkaian perkhidmatan pengangkutan awam yang cekap.
- Keupayaan lapangan terbang Labuan dipertingkatkan sebagai pengangkutan utama untuk perhubungan peringkat antarabangsa.
- Perkhidmatan feri sebagai mod pengangkutan awam menghubungkan Labuan dengan Sabah dan Sarawak dipertingkatkan..
- Membina pelabuhan baharu di Rantau Rantau dan menaik taraf pelabuhan sedia ada bagi menyokong Labuan sebagai pelabuhan *entrepot* dan *harbour terminal*.
- Peningkatan perkhidmatan kargo udara sebagai hab logistik udara.
- Pembangunan pengangkutan hijau dan sistem pengurusan lalu lintas pintar (*smart city*).

Penyediaan perkhidmatan infrastruktur dan utiliti juga diutamakan bagi memenuhi permintaan pengguna, keperluan penduduk menjelang tahun 2040 serta sokongan kepada pertumbuhan ekonomi yang berdaya saing. Ini termasuklah meningkatkan pengeluaran bekalan air, menaik taraf dan menyelenggara sistem jana kuasa elektrik, keperluan bagi penyediaan janakuasa elektrik di WP Labuan pada masa hadapan, tenaga boleh diperbaharui, meningkatkan kelajuan data sistem telekomunikasi, pengurusan sisa pepejal yang mesra alam dan sistem pembetungan secara berpusat.

Rajah 4.7 menunjukkan pengangkutan, infrastruktur dan utiliti Labuan 2040.

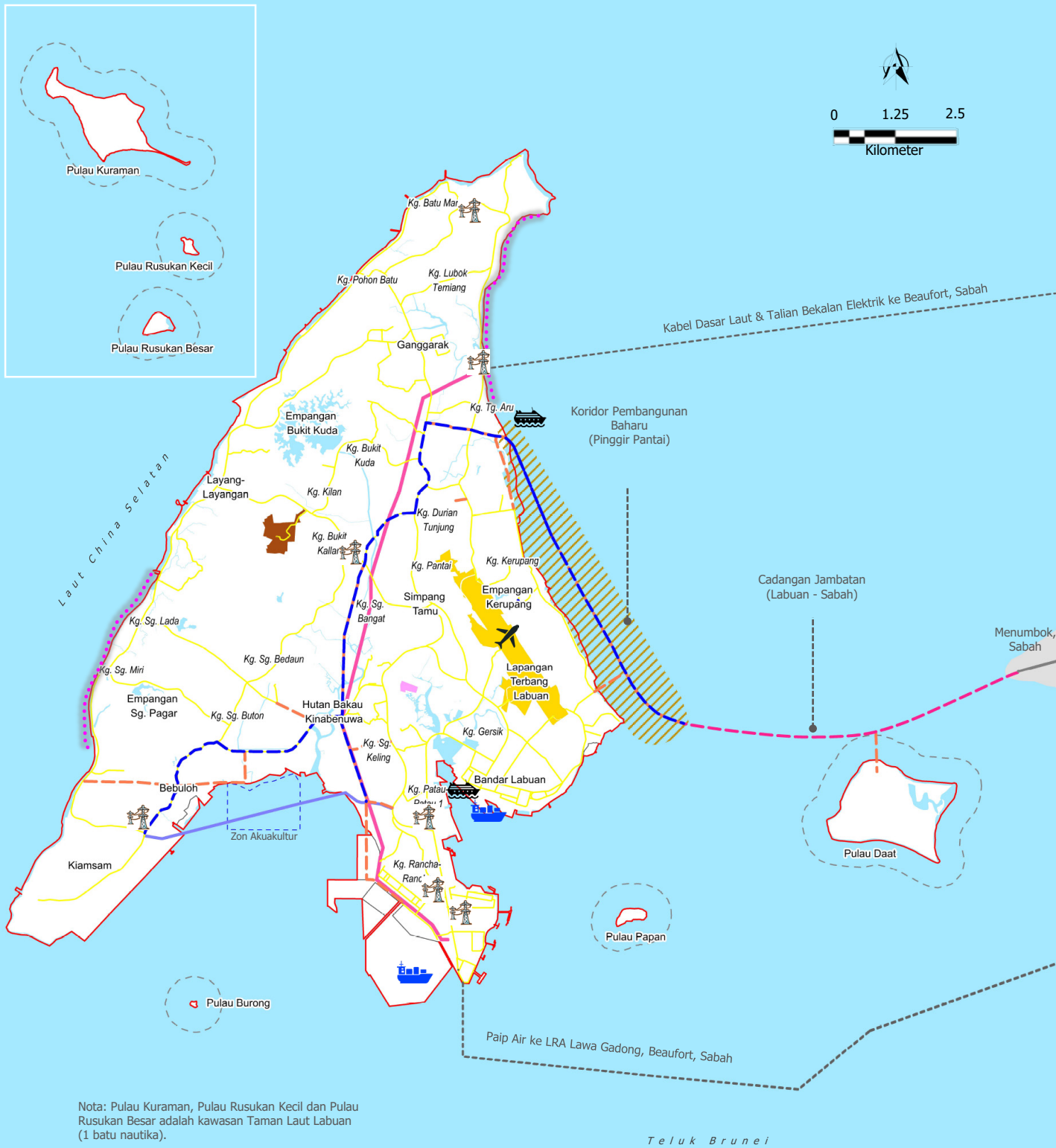
Lapangan Terbang Labuan

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040.

Terminal Feri Antarabangsa Labuan

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040.

Rajah 4.7 : Pengangkutan, Infrastruktur dan Utiliti Labuan 2040

Petunjuk:

Rangkaian Perhubungan & Infrastruktur dan Utiliti

Lapangan Terbang	Cadangan Lebuhraya Rentas Pulau
Pelabuhan	Cadangan Jalan
Terminal Feri	Tapak Pelupusan Sisa Pepejal
Jalan	Loji Olahan Kumbahan Serantau
Cadangan Jambatan	Laluan Rintis TNB
	Laluan Bekalan Gas
	PMU & PPU

Lain-Lain

Pengurusan Pulau
Kawalan Hakisan Pantai
Zon Akuakultur
Sungai
Koridor Pembangunan Baharu (Pinggir Pantai)

4.5 *Enabler* dan *Critical Success Factor* (CSF)

Enabler secara umumnya bermaksud **pemboleh, penggerak, pemangkin atau pemacu yang membolehkan sesuatu (dasar, strategi, perancangan, projek/program dan lain-lain) terlaksana dengan jayanya**. Kajian RS Labuan 2040 telah mengenal pasti beberapa *enabler* utama yang disokong oleh *Critical Success Factor* (CSF). Pembentukan *enabler* dan *Critical Success Factor* (CSF) ini adalah bertujuan untuk mencapai wawasan kajian RS Labuan 2040 ke arah **Labuan Sejahtera, Mampan dan Pintar**. Berdasarkan rajah 4.8, terdapat tujuh (7) *enabler* yang dicadangkan yang memfokus kepada aspek ekonomi, kemudahan, infrastruktur, modal insan, kesejahteraan masyarakat, alam sekitar dan tadbir urus. Setiap *enabler* yang dicadangkan ini akan mengandungi CSF yang berkaitan.

Sasaran pertumbuhan KDNK bagi WP Labuan menjelang tahun 2040 adalah 7.4% setahun (*Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040*). Bagi merealisasikan sasaran KDNK ini, *enabler* berkaitan ekonomi berdaya saing menjadi keutamaan di dalam menjana pertumbuhan ekonomi WP Labuan. Terdapat lima (5) CSF bagi ekonomi berdaya saing yang mana memberi penekanan kepada cadangan pelabuhan *entrepot*, perikanan laut dalam, pengukuhan pulau bebas cukai, pusat perdagangan dan kewangan antarabangsa serta destinasi pelancongan bertaraf antarabangsa. Sektor pembinaan dan infrastruktur seperti pembinaan jambatan, pelabuhan dan pembesaran lapangan terbang juga antara penyumbang utama kepada pertumbuhan KDNK WP Labuan.

Aktiviti ekonomi di WP Labuan memerlukan sokongan dari aspek kemudahan yang tinggi, infrastruktur berkualiti dan efisien serta modal insan bagi mengukuhkan asas ekonomi WP yang berdaya saing dan berdaya tahan. CSF bagi kemudahan yang tinggi melibatkan pembinaan jambatan Labuan - Sabah, penambahan destinasi penerbangan domestik dan antarabangsa serta pembangunan pelabuhan bersepadu. Aspek infrastruktur berkualiti dan efisien memberi penekanan kepada sumber bekalan air dan elektrik yang mencukupi dan efektif selain meningkatkan kelajuan data sistem telekomunikasi. *Enabler* berkaitan modal insan menetapkan tenaga kerja berpendidikan dan berkemahiran sebagai CSF di dalam memacu pembangunan di WP Labuan.

Selain itu, lain-lain *enabler* ditumpukan kepada aspek kesejahteraan masyarakat dan kelestarian alam semula jadi yang mana masing-masing mengandungi satu (1) CSF iaitu penyediaan perumahan yang kondusif dan mampu milik serta pengurusan risiko bencana. *Enabler* yang berkaitan dengan urus tadbir pintar menekankan dua (2) CSF yang merangkumi komitmen kerajaan persekutuan dan peningkatan keupayaan pengurusan Perbadanan Labuan. Perincian cadangan *enabler* dan CSF RS Labuan 2040 ditunjukkan di dalam Jadual 4.4.

**Rajah 4.8 : Ringkasan *Enablers* dan *Critical Success Factor* (CSF)
Rancangan Struktur Labuan 2040**

Sumber : *Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040*.

Jadual 4.4 : Enablers dan Critical Success Factor (CSF) RS Labuan 2040

<i>Enabler</i>	<i>Bil.</i>	<i>Critical Success Factor (CSF)</i>	<i>Inisiatif Pelaksanaan</i>
Ekonomi Berdaya Saing	1.	Cadangan pelabuhan entreport	PE2-S1-IP1 PE2-S1-IP2
	2.	Perikanan laut dalam	PE2-S3-IP1 PE2-S3-IP2 PE2-S3-IP4
	3.	Pengukuhan pulau bebas cukai	PE2-S4-IP1 PE2-S4-IP2
	4.	Pusat perdagangan dan kewangan antarabangsa	PE2-S5-IP1 PE2-S5-IP2 PE2-S5-IP4
	5.	Destinasi pelancongan bertaraf antarabangsa	PE2-S6-IP1 PE2-S6-IP3 PE2-S6-IP5
Kemudahan yang Tinggi	6.	Pembinaan Jambatan Labuan – Sabah	PM2-S1-IP1
	7.	Penambahan destinasi penerbangan domestik dan antarabangsa	PM2-S3-IP1 PM2-S3-IP2 PM2-S3-IP3
	8.	Pembangunan pelabuhan bersepadu	PE2-S1-IP2
Infrastruktur Berkualiti dan Efisien	9.	Sumber bekalan air dan elektrik yang mencukupi dan efektif	PM1-S1-IP1 PM1-S1-IP2 PM1-S2-IP1 PM1-S2-IP3
	10.	Meningkatkan kelajuan data sistem telekomunikasi	PM1-S3-IP1 PM1-S3-IP2
Modal Insan	11.	Tenaga kerja berpendidikan dan berkemahiran	KM2-S1-IP1 KM2-S1-IP2
Kesejahteraan Masyarakat	12.	Penyediaan perumahan yang kondusif dan mampu milik	KM3-S1-IP2 KM3-S1-IP3
Kelestarian Alam Semula Jadi	13.	Pengurusan Risiko Bencana	KP7-S1-IP1 KP7-S1-IP2 KP7-S2-IP1
Urus Tadbir Pintar	14.	Komitmen kerajaan persekutuan	PU1-S1-IP2
	15.	Peningkatan keupayaan pengurusan Perbadanan Labuan	PU1-S1-IP5 PU2-S1-IP1 PU2-S2-IP1

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

4.6 Indikator dan Pencapaian Sasaran

RS Labuan 2040 telah mengenal pasti indikator-indikator sebagai penanda aras bagi mencapai sasaran WP Labuan bagi mencapai sasaran WP Labuan iaitu Mampan, Sejahtera dan Pintar. Jadual berikut menunjukkan indikator dan sasaran RS Labuan 2040.

Jadual 4.5 : Ringkasan Indikator dan Pencapaian Sasaran

Indikator	Semasa	Sasaran 2040	Penanda Aras
Kadar pertumbuhan penduduk	1.26%	1.88%	2.0%
Kadar Pertumbuhan KDNK	4.8%	7.4%	7.0%
KDNK Per Kapita	RM 79,794	RM 231,688	RM 60,000
Kadar Pengangguran	7.2%	4.0%	1.0%
Kadar Kemiskinan	3.1%	1.0%	Miskin Sifar
Keluasan Kawasan Tepu Bina	44.08%	55.00%	54.80% (Sasaran RFN4)
Modal Split Pengangkutan Awam	9.3 : 90.7	30 : 70	Singapura (2013) 60 : 40 Hong Kong (2015) 90 : 10
Jumlah Pelancong	570,674 pelancong	1.45 juta pelancong	Peningkatan sebanyak 10-15% setiap tahun melalui Pelan Pemulihan Pelancongan
Peratus pelaburan pelancongan	15%	40%	> 30%
Sempadan Bandar yang diwartakan	1 bandar diwartakan 3 bandar tidak diwartakan	Pewartaan 100% bagi sempadan 4 bandar	Penentuan sempadan sebagaimana DPN2 dan kajian projek Penentuan Sempadan Bandar (PSB)
Penurunan Kadar NRW	35% (2019)	20% (2040)	25% (Sasaran NRW Negara)
Kadar Liputan 4G LTE WP Labuan	97.4%	100%	100% (JENDELA Fasa II)
Kadar Liputan 5G LTE WP Labuan	-	>50%	-
Prestasi Sistem Pengagihan (Indeks SAIDI) (Minit / Pelanggan / Tahun) – m/p/t	205.31 m/p/t (2019)	100 m/p/t - 2030 55 m/p/t -2040	55 m/p/t (Sasaran Suruhanjaya Tenaga)
Peratusan Jumlah Tenaga Boleh Baharu (TBB) di WP Labuan	<5%	20% - 2030 30% - 2040	20% - 2025 (SEDA)
Panjang landasan kapal terbang	2,745m	3,800m	Lapangan Terbang Antarabangsa Senai (3800m) Lapangan Terbang Antarabangsa Pulau Pinang (3350m)
Jumlah laluan penerbangan	3 domestik (Kuala Lumpur, Kota Kinabalu & Miri) 1 antarabangsa (kargo)	8 domestik (Kuala Lumpur, Kota Kinabalu, Miri, Sandakan, tawau, Kuching, Johor Bahru, Pulau Pinang & Terengganu) 7 antarabangsa	Lapangan Terbang Antarabangsa Senai 10 domestik 5 antarabangsa

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

Muka surat ini dibiarkan kosong

DASAR RANCANGAN STRUKTUR LABUAN 2040

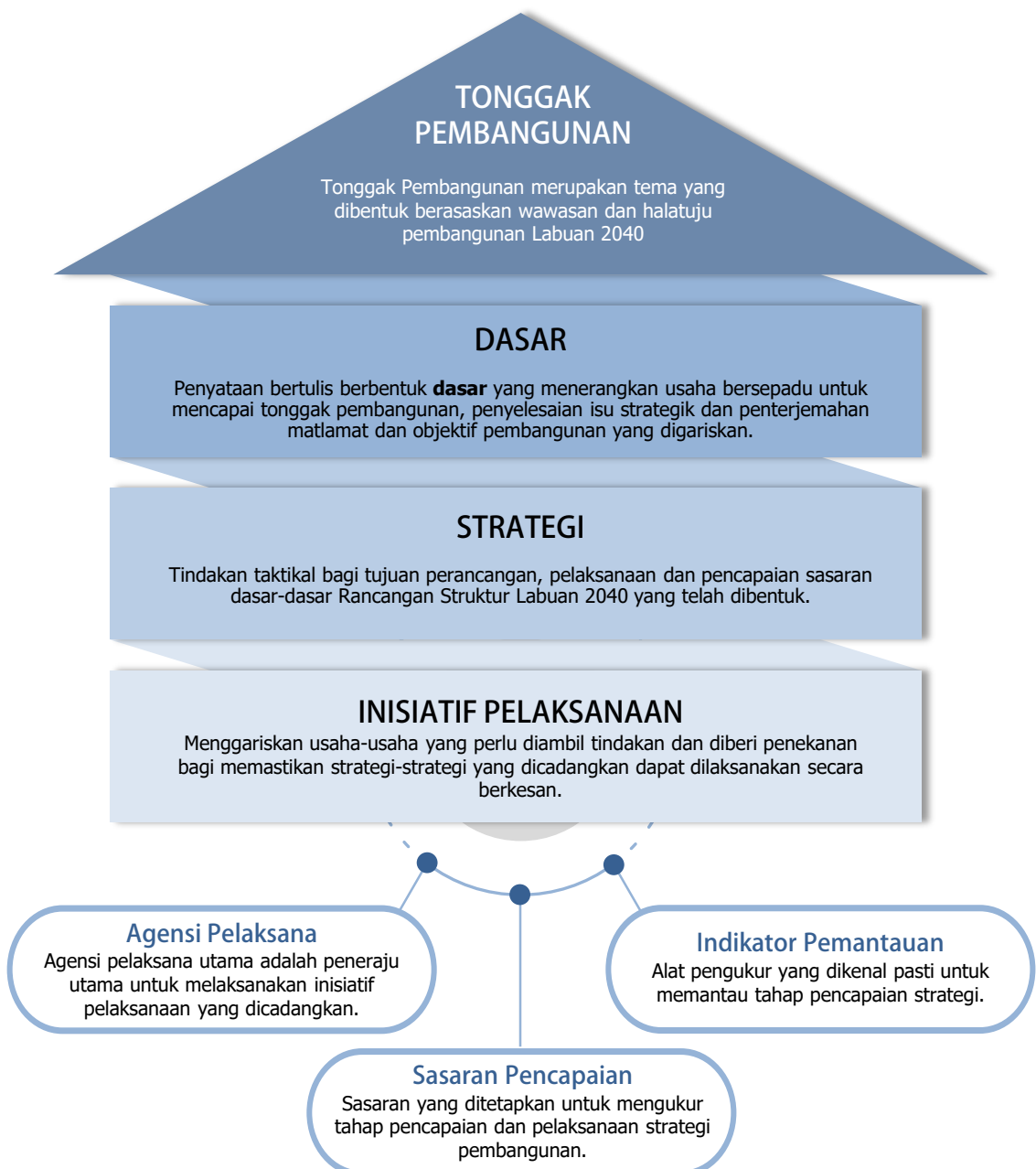
5

5.0 Dasar Rancangan Struktur Labuan 2040

5.1 Pengenalan

Dasar, Strategi dan Inisiatif Pelaksanaan dirangka mengikut tonggak pembangunan bagi tujuan memandu ke arah mencapai **Labuan Sejahtera, Mampan dan Pintar** menjelang tahun 2040. Kesemua dasar, strategi dan inisiatif pelaksanaan ini juga disokong oleh perincian agensi pelaksana, indikator pemantauan dan sasaran pencapaian. Rangka bagi pembentukan dasar ini adalah seperti berikut :

Rancangan Struktur (RS) Labuan 2040 mengandung 22 dasar dan diperincikan oleh 56 strategi dan 239 inisiatif pelaksanaan. Rumusan dasar, strategi dan inisiatif pelaksanaan mengikut tonggak pembangunan di dalam **RS Labuan 2040** adalah seperti berikut :

Tonggak Pembangunan 1 **PEMERKASAAN EKONOMI**

4 Dasar
13 Strategi
47 Inisiatif Pelaksanaan

Tonggak Pembangunan 2 **KEMAMPAKAN PEMBANGUNAN**

7 Dasar
11 Strategi
46 Inisiatif Pelaksanaan

Tonggak Pembangunan 3 **KESEJAHTERAAN MASYARAKAT**

4 Dasar
12 Strategi
50 Inisiatif Pelaksanaan

Tonggak Pembangunan 4 **PRASARANA MAKMUR**

3 Dasar
13 Strategi
64 Inisiatif Pelaksanaan

Tonggak Pembangunan 5 **PEMANTAPAN URUS TADBIR**

4 Dasar
7 Strategi
32 Inisiatif Pelaksanaan

Rajah 5.1.1 : Senarai Dasar dan Strategi RS Labuan 2040 bagi Mencapai Wawasan Labuan Sejahtera, Mampan dan Pintar

RANCANGAN STRUKTUR LABUAN 2040 Labuan Sejahtera, Mampan dan Pintar																					
PEMERKASAAN EKONOMI			KEMAMPAKAN PERANCANGAN			KESEJAHTERAAN MASYARAKAT			PRASARANA MAKMUR			PEMANTAPAN TADBIR URUS									
4 DASAR 13 STRATEGI 47 INISIATIF PELAKSANAAN			7 DASAR 11 STRATEGI 46 INISIATIF PELAKSANAAN			4 DASAR 12 STRATEGI 50 INISIATIF PELAKSANAAN			3 DASAR 13 STRATEGI 64 INISIATIF PELAKSANAAN			4 DASAR 7 STRATEGI 32INISIATIF PELAKSANAAN									
Dasar		Strategi	Dasar		Strategi	Dasar		Strategi	Dasar		Strategi	Dasar		Strategi							
TONGGAK PEMBANGUNAN 1 : PEMERKASAAN EKONOMI																					
1.		RSWL PE1 PENINGKATAN HUBUNGAN KERJASAMA DI PERINGKAT WILAYAH DAN NEGERI BERJIRAN	PE1-S1 Pengukuhan peranan WP Labuan Secara Langsung dan Lebih Aktif Dalam Rangka Pembangunan Borneo dan Wilayah BIMP-EAGA			1.		RSWL KP1 PEMBANGUNAN WP LABUAN HENDAKLAH DIRANCANG SELARAS DENGAN GAMBAR RAJAH UTAMA RANCANGAN STRUKTUR LABUAN 2040	KP1-S1 Memastikan Pengurusan Guna Tanah Mampan bagi Mengimbangi Pembangunan Perbandaran, Pemeliharaan Alam Sekitar dan Pengurusan Sumber Semula Jadi			1.		RSWL PM1 PEMBANGUNAN INFRASTRUKTUR YANG DINAMIK, EFISIEN DAN SEJAHTERA	PM1-S1 Pengeluaran Air Yang Optimum Dipertingkatkan Seajar Dengan Aspirasi Pembangunan WP Labuan						
			PE1-S2 WP Labuan Sebagai Gerbang (<i>Gateway</i>) Wilayah melalui Pengukuhan Hubungan Fizikal, Sosial dan Ekonomi Wilayah BIMP-EAGA dan Negeri Berjiran												PM1-S2 Sumber Bekalan Elektrik di WP Labuan Diperkukuhkan Melalui Inisiatif Yang Berdaya Laksana dan Mesra Ekonomi						
															PM1-S3 Infrastruktur Telekomunikasi (Landscape Digital) Disediakan Secara Terancang di WP Labuan						
															PM1-S4 Pelan Induk Saliran Dan Tebatan Banjir Disediakan Bagi Meningkatkan Sistem Pengurusan Saliran di WP Labuan						
															PM1-S5 Pelupusan Sisa Dinaik Taraf Melalui Kaedah Mesra Alam dan Berteknologi Tinggi di WP Labuan						
															PM1-S6 Sistem Pembetulan Disediakan Secara Berpusat dan Berteknologi Tinggi di WP Labuan						
2.		RSWL PE2 PENGUKUHAN ASAS EKONOMI WP LABUAN AGAR LEBIH BERDAYA SAING DAN BERDAYA TAHAN	PE2-S1 Pembangunan WP Labuan sebagai Hab bagi Aktiviti-Aktiviti Berkaitan Pelabuhan			2.		RSWL KP2 PEMBANGUNAN PERBANDARAN WP LABUAN BERKONSEPKAN BANDAR BERDAYA HUNI, MAMPAN DAN PINTAR	KP2-S1 Fungsi Bandar Diperkukuhkan Mengikut Hierarki Petempatan yang Dikenal Pasti			3.		RSWL KM3 PENYEDIAAN PERUMAHAN YANG KONDUSIF DAN MAMPU MILIK	KM3-S1 Pembangunan Perumahan Pelbagai akan Dirancang Bagi Memenuhi Permintaan Semasa						
			PE2-S2 Pulau Labuan Sebagai Pusat Penyelenggaraan dan Baik Pulih Kapal serta Aktiviti Yang Berkaitan Dengannya						KP2-S2 Penggunaan Tanah Kawasan Bandar Dioptimumkan bagi Pembangunan Perbandaran yang Ekonomik dan Berdaya Huni						KM3-S2 Pembangunan Perumahan Tidak Terancang akan Dikawal Selia dan Dinaik Taraf bagi Mewujudkan Persekitaran Kondusif						
			PE2-S3 WP Labuan sebagai Hab Industri Minyak dan Gas Laut Dalam						KP2-S3 Pewujudan Bandar yang Berdaya Huni Melalui Persekitaran Bandar yang Kondusif, <i>Vibrant</i> dan Aktif						KM3-S3 Pembangunan Semula Kawasan Penempatan Pelarian dan Pengawasan Penempatan Tidak Sah						
			PE2-S4 Aktiviti Berasaskan Perikanan Diperkasakan sebagai Sumber Ekonomi Baharu			3.		RSWL KP3 PEMELIHARAAN DAN PEMULIHARAAN ASET WARISAN DI WILAYAH PERSEKUTUAN LABUAN	KP3-S1 Usaha Pemeliharaan Sumber Warisan, Tapak dan Bangunan Bersejarah yang Bernilai serta Berpotensi Tinggi akan Dipertingkatkan			4.		RSWL KM4 PENYEDIAAN KEMUDAHAN MASYARAKAT DAN REKREASI YANG MENCUKUPI SERTA BERKUALITI	KM4-S1 Sektor Pendidikan Diperkukuhkan Melalui Penawaran Kemudahan Pendidikan dan Latihan yang Pelbagai						
			PE2-S5 Status WP Labuan sebagai Pulau Bebas Cukai Dimanfaatkan Sepenuhnya						KP4-S1 Hasil Pengeluaran Pertanian Dipertingkatkan bagi Memastikan Kelangsungan Bekalan						KM4-S2 Kemudahan Kesihatan yang Lengkap, Berkualiti dan Bertaraf Antarabangsa Disediakan Berdasarkan Permintaan						
			PE2-S6 Peranan Labuan Diperkukuhkan sebagai Pusat Perdagangan dan Kewangan Antarabangsa			4.		RSWL KP4 PENGUKUHAN SEKTOR PERTANIAN BAGI MENJAMIN BEKALAN MAKANAN MENCUKUPI, SELAMAT DAN BERDAYA TAHAN	KP4-S2 Industri Rantaian Bernilai Tinggi Berasaskan Pertanian Dibangunkan untuk Meningkatkan Sumber Ekonomi WP Labuan						KM4-S3 Kemudahan Rumah Ibadat Digalakkan untuk Diperluaskan Kegunaannya Mengikut Kesesuaian Setempat						
			PE2-S7 Transformasi Industri Pelancongan Berasaskan Prinsip Perkongsian Ekonomi (<i>Sharing Economy</i>)												KM4-S4 Penyediaan Kemudahan Kebajikan yang Berkualiti kepada Kumpulan Sasar untuk Meningkatkan Kualiti Hidup						
			PE2-S8 Industri Pelancongan Diperkukuhkan dan Dipertingkatkan dengan Sokongan Kemudahan yang Bersepadu dan Aktiviti Pelancongan yang Lebih Berinovasi			5.		RSWL KP5 PENGURUSAN SUMBER SEMULA JADI YANG EFISIEN UNTUK MEWUJUDKAN ALAM SEKITAR YANG TERPELIHARA	KP5-S1 Kawasan Sensitif Alam Sekitar (KSAS) perlu Dipelihara dan Dipulihara serta Diintegrasikan dalam Perancangan Guna Tanah						KM4-S5 Fasiliti Keselamatan akan Dipertingkatkan dan Disediakan Selaras dengan Pertambahan Penduduk						
			PE2-S9 Asas Ekonomi Labuan Dipelbagaikan dan Diperluaskan			6.		RSWL KP6 PENGURUSAN KUALITI ALAM SEKITAR YANG BERTERUSAN UNTUK PERSEKITARAN MAMPAN	KP6-S1 Mekanisma Pengurusan dan Pemantauan Kualiti Alam Sekitar akan Dipertingkatkan						KM4-S6 Kawasan Lapang dan Rekreasi Baru akan Dikenal Pasti dan Diwartakan						
3.		RSWL PE3 PEWUJUDAN KAWASAN PEMBANGUNAN BARU YANG BERDAYA SAING DAN BERDAYA LAKSANA	PE3-S1 Kawasan Pembangunan Baharu yang Terancang, Moden dan Dilengkapi dengan Kemudahan Infrastruktur yang Efisien akan Diwujudkan			7.		RSWL KP7 PENGURUSAN RISIKO BENCANA YANG EFEKTIF BAGI MENJAMIN KESELAMATAN DAN KESEJAHTERAAN PENDUDUK	KP7-S1 Mengurus Kawasan Berisiko Bencana dengan Mekanisme Pengurusan dan Sistem Amaran Bencana yang Menyeluruh						KM4-S7 Kawasan Landskap dan Rekreasi Sedia Ada dan Baru akan Dinaik Taraf dan Diselenggara bagi Menyokong Hasrat Menjadikan Labuan sebagai <i>Smart Garden Island</i>						
4.		RSWL PE4 PENGUKUHAN SEKTOR PERNIAGAAN DAN PERKHIDMATAN KEKAL DINAMIK DAN BERDAYA SAING	PE4-S1 Aktiviti-Aktiviti Perniagaan dan Perkhidmatan Diperkukuhkan Selaras dengan Hierarki Bandar Tempatan												3.			RSWL PM3 PENYEDIAAN SISTEM PENGANGKUTAN AWAM BERSEPADU DAN EFISIEN	PM3-S1 Sistem Pengangkutan Awam Semasa Dipertingkatkan Ke Arah Perkhidmatan Yang Lebih Cekap dan Berkesan		

Muka surat ini dibiarkan kosong

5.2 Tonggak Pembangunan 1 : Pemerkasaan Ekonomi

Pemerkasaan ekonomi akan memfokus kepada aspek pembangunan wilayah dan pengukuhan asas ekonomi khususnya sektor perindustrian dan pelancongan. Dasar yang disyorkan adalah bertujuan untuk menjadikan WP Labuan kekal kompetitif dengan memperkukuhkan sumber ekonomi sedia ada di samping menjana peluang ekonomi baru khususnya di dalam mengukuhkan WP Labuan sebagai pusat perniagaan dan kewangan antarabangsa, industri minyak dan gas, hab maritim serantau, hab logistik, sumber perikanan serta destinasi pelancongan antarabangsa.

Dasar
(Kod : RSWL PE)

4

Strategi
(Kod : PE-S)

13

Inisiatif Pelaksanaan
(Kod : IP)

47

Industri Pembaikan Kapal

Aktiviti Perindustrian

Aktiviti Pelabuhan

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

**Jadual 5.2.1 : Senarai Dasar Perancangan, Strategi & Inisiatif Pelaksanaan
(Tonggak Pembangunan 1 – Pemeraksanaan Ekonomi)**

Dasar		Strategi	M/S
TONGGAK PEMBANGUNAN 1 : PEMERKASAAN EKONOMI			
1.	RSWL PE1 PENINGKATAN HUBUNGAN KERJASAMA DI PERINGKAT WILAYAH DAN NEGERI BERJIRAN	PE1-S1 Pengukuhan Peranan WP Labuan Secara Langsung Dan Lebih Aktif Dalam Rangka Pembangunan Borneo dan Wilayah BIMP-EAGA	5-7
		PE1-S2 WP Labuan Sebagai Gerbang (<i>Gateway</i>) Wilayah melalui Pengukuhan Hubungan Fizikal, Sosial dan Ekonomi Wilayah BIMP-EAGA dan Negeri Berjiran	5-8
2.	RSWL PE2 PENGUKUHAN ASAS EKONOMI WP LABUAN AGAR LEBIH BERDAYA SAING DAN BERDAYA TAHAN	PE2-S1 Pembangunan WP Labuan Diperkasakan sebagai Hab bagi Aktiviti-Aktiviti Berkaitan Pelabuhan	5-9
		PE2-S2 Pulau Labuan Sebagai Pusat Penyelenggaraan dan Baik Pulih Kapal serta Aktiviti Yang Berkaitan Dengannya	5-10
		PE2-S3 WP Labuan sebagai Hab Minyak dan Gas Laut Dalam	5-11
		PE2-S4 Aktiviti Berasaskan Perikanan Diperkasakan sebagai Sumber Ekonomi Baharu	5-12
		PE2-S5 Status WP Labuan sebagai Pulau Bebas Cukai Dimanfaatkan Sepenuhnya	5-13
		PE2-S6 Peranan Labuan Diperkukuhkan sebagai Pusat Perdagangan dan Kewangan Antarabangsa	5-14
		PE2-S7 Transformasi Industri Pelancongan Berasaskan Prinsip Perkongasian Ekonomi (<i>Sharing Economy</i>)	5-15
		PE2-S8 Industri Pelancongan Diperkukuhkan dan Dipertingkatkan dengan Sokongan Kemudahan yang Bersepadu dan Aktiviti Pelancongan yang Lebih Berinovasi	5-16
		PE2-S9 Asas Ekonomi Labuan Dipelbagaikan dan Diperluaskan	5-18
3.	RSWL PE3 PEWUJUDAN KAWASAN PEMBANGUNAN BAHARU YANG BERDAYA SAING DAN BERDAYA LAKSANA	PE3-S1 Kawasan Pembangunan Baharu yang Terancang, Moden dan Dilengkapi dengan Kemudahan Infrastruktur yang Efisien akan Diwujudkan	5-19
4.	RSWL PE5 PENGUKUHAN SEKTOR PERNIAGAAN DAN PERKHIDMATAN KEKAL DINAMIK DAN BERDAYA SAING	PE5-S1 Aktiviti-Aktiviti Perniagaan dan Perkhidmatan Diperkukuhkan Selaras dengan Hierarki Bandar Tempatan	5-23

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040.

Dasar
RSWL PE1

PENINGKATAN HUBUNGAN KERJASAMA WILAYAH DAN NEGERI BERJIRAN

WP Labuan perlu mengoptimumkan peluang serta memainkan peranan secara langsung di peringkat wilayah serantau dan negeri berjiran. Kedudukannya di lokasi yang strategik disokong dengan kedalaman semulajadi perairannya dan status sebagai Pulau Bebas Cukai perlu dimanfaatkan sepenuhnya. Matlamatnya adalah meningkatkan pembangunan sosioekonomi melalui aktiviti ekonomi bernilai tinggi khususnya perdagangan, pelaburan dan pelancongan dengan tumpuan kepada industri yang mengamalkan teknologi hijau serta mesra alam. WP Labuan mempunyai kedudukan yang baik untuk menyokong transformasi ekonomi wilayah BIMP-EAGA bagi aktiviti perniagaan dan pelaburan.

Strategi
PE1-S1

Pengukuhan Peranan WP Labuan Secara Langsung Dan Lebih Aktif Dalam Rangka Pembangunan Borneo dan Wilayah BIMP-EAGA

WP Labuan harus mempertingkatkan usaha untuk merebut peluang dari pembangunan ekonomi Borneo dan serantau. Tindakan yang lebih proaktif dengan melibatkan diri secara langsung dalam proses perundingan dan perancangan kerjasama di peringkat serantau dan negeri berjiran harus dilaksanakan. Matlamatnya adalah untuk memastikan perancangan di peringkat Borneo atau serantau akan turut mengambil kira kepentingan dan potensi WP Labuan. Peluang dan potensi pembangunan di WP Labuan harus diketengahkan bagi merebut pelaburan dan geran pembangunan yang ada. Kerjasama bersifat menang-menang perlu diterokai bagi memastikan WP Labuan tidak ketinggalan.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
PE1-S1-IP1	Memastikan WP Labuan dimasukkan sebagai sebahagian daripada perancangan koridor/ wilayah sedia ada .	• EPU • JWP • PL
PE1-S1-IP2	Meningkatkan kerjasama dengan ahli-ahli BIMP-EAGA khususnya dalam perdagangan, pelaburan, pelancongan dan pembangunan bandar pintar.	• EPU • KSM • PL • LPA • Swasta
PE1-S1-IP3	Mewujudkan platform bagi membincangkan perkara-perkara yang berkaitan kepentingan bersama di antara negeri-negeri berjiran.	• JPM • JWP • PL

Strategi
PE1-S2

WP Labuan Sebagai Gerbang (*Gateway*) Wilayah melalui Pengukuhan Hubungan Fizikal, Sosial dan Ekonomi Wilayah BIMP-EAGA dan Negeri Berjiran

WP Labuan perlu mengukuhkan hubungan fizikal, sosial dan ekonomi dalam konteks wilayah serantau dan negeri berjiran bagi menikmati limpahan manfaat yang ditawarkan khususnya di dalam sektor perdagangan, pelaburan dan pelancongan. Melalui hubungan udara dan laut yang cekap, WP Labuan mempunyai kelebihan untuk menggalakkan pergerakan tenaga kerja dalam wilayah serantau dan negeri berjiran.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
PE1-S1-IP1	Mempromosi WP Labuan sebagai pusat persidangan antarabangsa berkaitan ekonomi dan perkhidmatan kewangan.	• EPU • LFSA • JWP • PL • Swasta
PE1-S1-IP2	Menawarkan peluang-peluang latihan berkaitan kepakaran profesional dan tenaga kerja mahir dalam sektor ekonomi berkepentingan bersama terutama pembuatan, minyak dan gas, pengangkutan, perkapalan, tenaga dan pelancongan.	• EPU • KSM • PL
PE1-S1-IP3	Menambah kekerapan perkhidmatan dan memendekkan tempoh perjalanan RO-RO bagi laluan wilayah melibatkan laluan ke Sabah dan Brunei.	• JWP • PL • Swasta
PE1-S1-IP4	Meningkatkan kecekapan perkhidmatan infrastruktur pengangkutan (udara, air dan darat) bagi pengaliran komoditi dan modal insan secara efektif. Ia meliputi peningkatan taraf Lapangan Terbang Antarabangsa Labuan, pembesaran Pelabuhan Labuan dan Terminal Feri Antarabangsa Labuan, pembinaan Jambatan Labuan-Menumbok serta pembinaan Lebuhraya Pan Borneo yang akan menghubungkan Sarawak, Brunei, Sabah dan Kalimantan, Indonesia.	• MOT • LPA • JWP • KKR
PE1-S1-IP5	Mewujudkan kembali perniagaan barangan bersifat <i>barter trade</i> dalam konteks wilayah dan negeri berjiran.	• JKDM • LPA • Swasta

Dasar RSWL PE2

PENGUKUHAN ASAS EKONOMI WP LABUAN AGAR LEBIH BERDAYA SAING DAN BERDAYA TAHAN

KDNK WP Labuan dijangka akan meningkat pada kadar 7.4% setahun pada tahun 2040. Bagi mencapai sasaran ini, peranan WP Labuan perlu diperkukuhkan dan pertumbuhan ekonomi Labuan perlu diperkasakan agar lebih berdaya saing dan berdaya tahan. Pelbagai inisiatif dan kawasan pembangunan baru perlu diperkenalkan bagi memberi nilai tambah kepada pembangunan ekonomi WP Labuan.

Strategi PE2-S1

Pembangunan WP Labuan sebagai Hab bagi Aktiviti-Aktiviti Berkaitan Pelabuhan

Industri pelabuhan di WP Labuan berpotensi diperluaskan bagi menjana pertumbuhan ekonomi selain mengukuhkan fungsi hab bagi aktiviti-aktiviti berkaitan marin. Kelebihan dari segi kedudukannya dan status Pulau Bebas Cukai memberi peluang untuk pembangunan pusat pelabuhan entrepot. Pewujudan Zon Perdagangan Bebas (Free Trade Zone) dijangka akan dapat menarik lebih banyak pelaburan masuk ke WP Labuan. Seiring dengan pelaksanaan inisiatif Bandar Pintar di WP Labuan, pewujudan Zon Perdagangan Bebas Digital (DFTZ) juga dapat memanfaatkan perkembangan dan pertumbuhan ekonomi Internet dan aktiviti e-dagang merentas sempadan. DFTZ akan memudahkan perdagangan melangkaui sempadan dengan lancar dan membolehkan perniagaan tempatan mengeksport barangan mereka dengan menjadikan e-dagang sebagai keutamaan.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
PE2-S1-IP1	Membangunkan pelabuhan dan kawasan perindustrian bersepadu sebagai Zon Perdagangan Bebas di Rantau Rantau bagi menyokong Labuan sebagai pusat pelabuhan <i>entrepot</i> .	• MIDA • MOT • MITI • MAFI • JWP • PL • LPA • Swasta
PE2-S1-IP2	Menawarkan insentif bagi menggalakkan aktiviti perindustrian yang menyokong operasi pelabuhan bersepadu. Ia termasuk menggalakkan pelaksanaan ekonomi hijau dalam aktiviti perindustrian selain operasi harian pelabuhan.	• MIDA • LPA • PL
PE2-S1-IP3	Menaik taraf kawasan pelabuhan sedia ada sebagai <i>Harbour Terminal</i> di WP Labuan.	• MOT • LPA

Strategi PE2-S2

Pulau Labuan Sebagai Pusat Penyelenggaraan dan Baik Pulih Kapal serta Aktiviti Yang Berkaitan Dengannya.

Selain lokasi yang strategik di kawasan perairan dan penawaran insentif, usaha ke arah menggalakkan aktiviti penyelenggaraan dan baik pulih kapal perlu dipergiatkan ke arah pengukuhan aktiviti-aktiviti ekonomi berkaitan pelabuhan di WP Labuan. Ia mempunyai prospek yang baik untuk berkembang maju berasaskan kedapatan pelbagai kemudahan sokongan yang tersedia di kawasan pelabuhan seperti limbungan kapal, depoh penyimpanan, jeti pendaratan kapal dan tenaga kerja mahir selain kawasan perairan yang luas.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
PE2-S2-IP1	Melengkapkan penyediaan pelbagai kemudahan dan khidmat sokongan yang menyokong aktiviti perkhidmatan penyelenggaraan kapal, pembaikan dan baik pulih kapal khususnya vessel laut dalam.	• MOT, • JLM • LPA • PL • JLM
PE2-S2-IP2	Menawarkan insentif bagi menggalakkan syarikat terlibat dalam aktiviti penyelenggaraan dan pembaikan kapal khususnya insentif Taraf Perintis/Elaun Cukai Pelaburan dan pengurangan cukai.	• MIDA • MOT • LPA

Potensi kawasan pelabuhan dan perindustrian bersepadu di Rancha-Rancha.

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040.

Strategi PE2-S3

WP Labuan Sebagai Hab Minyak Dan Gas Laut Dalam

Industri minyak dan gas di Labuan merangkumi terminal minyak mentah, terminal gas, loji metanol, *oil-field service and equipment* (OFSE), firma asas bekalan, fabrikasi dan *shipyards*. Permintaan bagi eksplorasi serta pengeluaran minyak dan gas ke laut lebih dalam kian meningkat. Kesediaan ekosistem minyak dan gas yang komprehensif seperti pusat sehenti yang efisien dengan kemudahan perkhidmatan bersepadu yang lengkap, gudang, bengkel dan limbungan penyelenggaraan serta yad fabrikasi merupakan faktor penting untuk menarik masuk pelabur industri minyak dan gas. WP Labuan perlu mengambil peluang dalam eksplorasi minyak dan gas laut lebih dalam ini dengan memanfaatkan kedudukannya yang strategik berdekatan dengan medan minyak dan gas di luar perairan Malaysia di sebelah timur, kesediaan kemudahan pelabuhan dan keberadaan firma yang mempunyai kepakaran dalam bidang logistik berpusat sehenti untuk keperluan eksplorasi minyak dan gas serta firma yang mempunyai kepakaran dalam kejuruteraan minyak dan gas, fabrikasi, pembinaan kapal, pembaikan kapal dan membina tongkang kuasa.

WP Labuan akan meningkatkan peranannya sebagai salah satu *oil & gas supply base* di Malaysia Timur melalui pelbagai inisiatif baru termasuk pengecualian cukai sepenuhnya berkaitan barang/peralatan industri minyak dan gas selain sokongan pelabuhan bersepadu, pulau bebas cukai serta pusat perniagaan dan kewangan antarabangsa. Ia termasuk pemusatan aktiviti industri minyak dan gas di Ranca-Ranca serta industri berasaskan sumber di Kiamsam.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
PE2-S3-IP1	Menyediakan perkhidmatan bersepadu yang lengkap untuk operasi di pesisir pantai dan luar pesisir termasuk guna tenaga, peralatan dan bantuan teknikal.	- JWP - PL - Swasta
PE2-S3-IP2	Mempelbagaikan penawaran insentif bagi menarik masuk pemain industri berkaitan minyak dan gas di samping mengekalkan pemain industri sedia ada.	- MIDA - LFSA - PL
PE2-S3-IP3	Memastikan barang/peralatan industri minyak dan gas yang dibawa masuk dan keluar dari WP Labuan dikecualikan cukai sepenuhnya.	- JKDM - LPA - PL - Swasta

Kawasan tumpuan *supply base activity* di Perindustrian Ranca-Ranca.

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040.

Strategi
PE2-S4

Aktiviti Berasaskan Perikanan Diperkasakan sebagai Sumber Ekonomi Baharu

Aktiviti perikanan memainkan peranan utama kepada ekonomi negara di mana ia merupakan sumber utama bekalan protein negara khususnya makanan bagi penduduk tempatan. Bagi Malaysia Timur, tangkapan utama ikan adalah Sarawak (50%) dan Sabah (45%) dan baki sebanyak 5 peratus disumbangkan oleh WP Labuan. WP Labuan adalah antara pengeluar ikan paling rendah di Malaysia di mana hasil pendaratan ikan lebih tertumpu kepada perikanan pinggir pantai (97%) berbanding perikanan laut dalam (3%). Berdasarkan perletakan strategik WP Labuan di perairan Laut China Selatan, terdapat potensi bagi memperkasa aktiviti perikanan laut dalam.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
PE2-S4-IP1	Mengadakan kerjasama bersama pengusaha laut dalam (dalam negeri dan luar negara) bagi menggalakkan pemindahan kemahiran dan teknologi kepada nelayan tempatan.	- JPkn - JIM
PE2-S4-IP2	Membantu mengurus permohonan lesen vessel laut dalam yang perlu dibuat melalui Negeri Sabah.	- JWP - MAFI - JPkn
PE2-S4-IP3	Menggalakkan penggunaan teknologi moden berasaskan IR 4.0 dalam industri perikanan (pendaratan hingga pembuatan).	- MAFI - JPkn - LKIM
PE2-S4-IP4	Meningkatkan penyediaan kemudahan infrastruktur pendaratan ikan termasuk jeti dan pelabuhan pendaratan, dewan pemasaran dan jualan, kemudahan bilik sejuk, kemudahan pemprosesan dan penyediaan bekalan input air batu, air bersih dan minyak.	- MAFI - JPkn - LKIM
PE2-S4-IP5	Menarik lebih banyak pelaburan dalam industri hiliran berasaskan perikanan seperti produk surimi, produk ikan bilis, tuna dan makanan sejuk beku.	- MIDA - MAFI - JPkn
PE2-S4-IP6	Melahirkan lebih ramai tenaga kerja perikanan laut dalam termasuk golongan belia melalui latihan di vesel swasta dan amalan teknologi perikanan mampan.	- MAFI - JPkn - Sektor swasta

Kompleks Pendaratan Ikan LKIM di Kiamsam

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040.

Strategi
PE2-S5

Status WP Labuan sebagai Pulau Bebas Cukai Dimanfaatkan Sepenuhnya

WP Labuan telah diisytiharkan sebagai Pulau Bebas Cukai (PBC) pada 1hb. September, 1956 melalui Ordinan Kastam (Pindaan no. 2) 1956. PBC ditubuhkan sebagai salah satu usaha kerajaan untuk menggalakkan industri perdagangan dan pelancongan. Sehingga kini aktiviti bebas cukai di WP Labuan hanya tertumpu di kedai bebas cukai (KBC) melibatkan 68 operator yang menawarkan barangan terhad seperti coklat, minyak wangi, kereta, kosmetik dan minuman keras. Justeru, langkah-langkah dan inisiatif yang berkesan perlu dilaksanakan bagi memastikan lebih banyak penawaran barangan bebas cukai dan peningkatan bilangan operator di WP Labuan.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
PE2-S5-IP1	Meningkatkan penawaran kepelbagaian produk bebas cukai yang dapat menarik pelabur industri, pengunjung dan pelancong ke Labuan seperti berikut : • Produk berasaskan industri minyak dan gas; • Barang-barang berkaitan sektor perindustrian (<i>industrial goods</i>); • Barangan sektor perkhidmatan dan perniagaan (termasuk barangan sukan, pakaian, elektrik dan elektronik, aksesori kenderaan, perubatan dan barangan sokongan makanan).	• EPU • JKDM • LPA • PL
PE2-S5-IP2	Membangunkan <i>Borneo Premium Outlet</i> sebagai pusat membeli belah barangan berjenama sebagai tarikan terkini serta menggalakkan sumber ekonomi baru berasaskan pelancongan membeli belah dan perniagaan barangan bebas cukai.	• MOF • JKDM • PL • Swasta
PE2-S5-IP3	Menggalakkan pelancong berbelanja tanpa had dan tiada tempoh had tinggal serta menggalakkan pembelian atas talian dalam tempoh sebulan selepas kembali ke tempat asal/tinggal.	• JKDM • JWP • PL

Strategi PE2-S6

Peranan Labuan Diperkukuhkan sebagai Pusat Perdagangan dan Kewangan Antarabangsa

Persaingan dalam perniagaan antarabangsa semakin mencabar di mana setiap pusat kewangan antarabangsa perlu melakukan perubahan besar agar dapat memberi perkhidmatan yang lebih meluas dan ketara kepada ekonomi domestik dan wilayah. Bagi memastikan Labuan IBFC kekal dinamik dan berdaya saing, penawaran pelbagai insentif yang baru dan persekitaran mesra perniagaan perlu ditawarkan bagi menarik kemasukan pelabur luar ke WP Labuan. Kemunculan sektor perniagaan baru seperti kewangan Islam, insurans kaptif, pengurusan kekayaan/yayasan, perdagangan komoditi antarabangsa, pajakan, *cryptocurrency* dan perkhidmatan berkaitan telah menunjukkan potensi pertumbuhan yang tinggi.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
PE2-S6-IP1	Memperluaskan potensi sektor kewangan merangkumi syarikat amanah (<i>trust</i>), kewangan inovatif, kewangan Islam, perdagangan komoditi, pasaran modal dan pengurusan kekayaan.	• EPU • LFSA • PL
PE2-S6-IP2	Menawarkan pelbagai insentif yang baru bagi menjadikan WP Labuan lebih kompetitif dan menarik kemasukan pelabur baru ke WP Labuan di samping mengekalkan pemain industri sedia ada.	• EPU • LFSA • SKMM • TM • PL • Swasta

WP Labuan berperanan sebagai Pusat Perdagangan dan Kewangan Antarabangsa
Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040.

Strategi
PE2-S7

Transformasi Industri Pelancongan Berasaskan Prinsip Perkongsian Ekonomi (*Sharing Economy*)

Pelancongan telah dikenal pasti sebagai salah satu sumber ekonomi baru bagi WP Labuan. Penerapan prinsip perkongsian ekonomi dalam industri pelancongan WP Labuan dapat memberi manfaat bukan hanya pada pemain industri besar namun, termasuk juga usahawan tempatan. Ekosistem pelancongan termasuklah kemudahan, kemudahan sokongan pelancongan, perniagaan berkaitan pelancongan, pemasaran dan promosi. Inisiatif pelaksanaan boleh diterapkan termasuk zon pelaburan pelancongan antarabangsa.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
PE2-S7-IP1	Mempromosikan Labuan Geopark sebagai Destinasi Pelancongan Eko-Warisan bertaraf antarabangsa serta aktiviti tambah nilai Labuan Geopark sebagai <i>Unique Selling Proposition (USP)</i> Labuan.	• MOTAC • JWP • Tourism Malaysia • Tourism Labuan • PL • NGO • Swasta
PE2-S7-IP2	Memperkukuhkan aset seni, warisan dan budaya masyarakat Labuan sebagai produk sinergi pelancongan berasaskan komuniti (CBT) seperti program homestay, usahawan IKS Pelancongan Desa serta produk agropelancongan.	• MOTAC • Tourism Malaysia • JWN • Operator Homestay • Institut Kemahiran • Persatuan Homestay Labuan
PE2-S7-IP3	Menyediakan geran sepadan (<i>Matching Grant</i>) melalui Peruntukan Istimewa Pelancongan (<i>Special Tourism Fund</i>) dan Peruntukan Infrastruktur Pelancongan (<i>Tourism Infrastructure Fund</i>) bagi projek-projek pelancongan berimpak tinggi dan pintar terutama kepada pelabur antarabangsa.	• MOTAC • UKAS • MIDA • SME Bank • PL • Swasta
PE2-S7-IP4	Memperkenalkan geran insentif <i>micro-credit</i> pelancongan seperti GAMELAN Labuan bagi menggalakkan usahawan pelancongan tempatan untuk memulakan perniagaan pelancongan berskala kecil (<i>spin-off tourism-related business</i>) terutama berkonsepkan pintar dan kreatif.	• MOTAC • Tourism Malaysia • PL
PE2-S7-IP5	Menggalakkan kerjasama dengan pengusaha pelancongan Sabah, Sarawak dan negara serantau berkaitan pakej-pakej pelancongan bersempadanan yang berpotensi.	• MOTAC • PL • Swasta • Labuan BIMP-EAGA (Tourism Chapter)

Strategi
PE2-S8

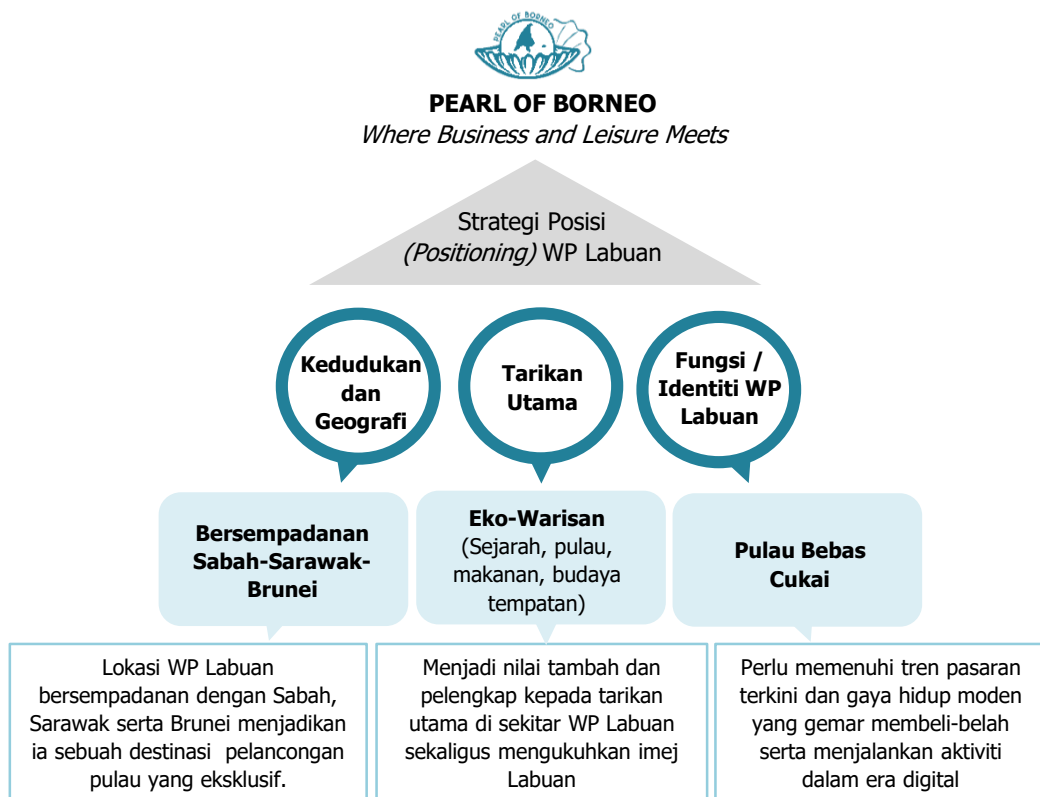
Industri Pelancongan Diperkukuhkan dan Dipertingkatkan dengan Sokongan Kemudahan yang Bersepadu dan Aktiviti Pelancongan yang Lebih Berinovasi

Imej dan identiti WP Labuan sebagai *Pearl Of Borneo: Where Business and Leisure Meets*, akan diperkukuhkan melalui penawaran produk pelancongan yang pelbagai dengan sokongan prasarana yang lebih berkualiti. Strategi menjadikan Labuan sebagai destinasi *Hallmark Event* mensasarkan kepada penyediaan kemudahan sokongan serta aktiviti pelancongan yang dapat memberi nilai tambah kepada acara yang akan diadakan.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
PE2-S8-IP1	Mengenalpasti acara unik sedia ada dan berpotensi seperti pesta sukan laut antarabangsa (<i>Labuan International Sea Challenge</i>) dan <i>Borneo Art Festival</i> sebagai <i>Signature Event</i> serta menjadikan WP Labuan sebagai destinasi pilihan <i>Hallmark Event</i> peringkat Antarabangsa.	• MOTAC • JWP • Tourism Malaysia • Sabah Tourism Board • Labuan Airport • LPA • PL • Swasta
PE2-S8-IP2	Membangunkan sektor pelancongan berasaskan pelancongan hiburan dan tarikan	• JWP • Tourism Malaysia • Persatuan Agensi Pelancongan • PL • Swasta
PE2-S8-IP3	Memperkukuhkan imej dan identiti pelancongan Labuan dengan menonjolkan tagline <i>Pearl of Borneo: Where Business and Leisure Meets</i> di semua kawasan utama Labuan, pintu masuk serta di tarikan pelancongan Labuan.	• JWP • Tourism Malaysia • Persatuan Agensi Pelancongan • PL • Swasta
PE2-S8-IP4	Membangunkan pakej dan trail pelancongan yang lebih berintegrasi berdasarkan produk pelancongan warisan, micro pelancongan, agropelancongan, <i>aquatourism</i> , serta produk tempatan (IKS) dengan menerapkan <i>custom-made package</i> yang bersesuaian dengan pasaran pelancong.	• Persatuan Agensi Pelancongan Labuan • Jabatan Perikanan • Jabatan Pertanian • Swasta
PE2-S8-IP5	Menaik taraf kemudahan penginapan sedia ada dan menyediakan kemudahan penginapan yang berkualiti tinggi sesuai dengan sasaran pasaran antarabangsa.	• MOTAC • Persatuan Hotel Labuan • PL • Persatuan Homestay Labuan

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
PE2-S8-IP6	Menggalakkan konsep <i>Smart Tourism</i> dalam menaik taraf kemudahan sokongan dan <i>enabler</i> pelancongan di seluruh tarikan dan produk pelancongan bagi meningkatkan pengalaman pelancong.	- MOTAC - Tourism Malaysia - PL - JKR - Operator Pelancongan
PE2-S8-IP7	Menyediakan kursus-kursus berkaitan bagi peningkatan <i>capacity building</i> usahawan pelancongan serta memantapkan profesional pelancongan dalam memberi khidmat di dalam sektor pelancongan.	- MOTAC - PL - Swasta

Rajah 5.2.1 : Konsep Pembentukan Imej Pelancongan Labuan

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040.

Strategi
PE2-S9

Asas Ekonomi Labuan Dipelbagaikan dan Diperluaskan

WP Labuan mempunyai potensi dalam bidang-bidang atau sektor berkaitan industri hiliran minyak, pembinaan, hartanah, pendidikan, perhotelan, kesihatan dan industri perkhidmatan. Sehubungan dengan itu, bidang dan sektor ekonomi ini perlu dipelbagaikan dan diperluaskan di dalam mengukuhkan pertumbuhan ekonomi Labuan yang berdaya saing dan berdaya tahan.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
PE2-S9-IP1	Memesatkan aktiviti industri hiliran minyak dan gas terutama produk hiliran metanol seperti <i>glycerine, methyl ether, fatty alcohols, urea</i> , kertas dan tekstil, industri <i>farmaseutikal</i> dan minyak.	• MIDA • SMECorp • Petronas • PL • Swasta
PE2-S9-IP2	Memperluaskan perkhidmatan logistik ke peringkat wilayah dan antarabangsa melalui pembesaran pelabuhan dan lapangan terbang Labuan.	• EPU • LPA • MOT • MAHB • Swasta
PE2-S9-IP3	Menggalakkan pelaburan swasta di dalam sektor pendidikan dan kesihatan.	• EPU • KPTM • IPTA • IPTS • PL

Dasar RSWL PE3

PEWUJUDAN KAWASAN PEMBANGUNAN BAHARU YANG BERDAYA SAING DAN BERDAYA LAKSANA

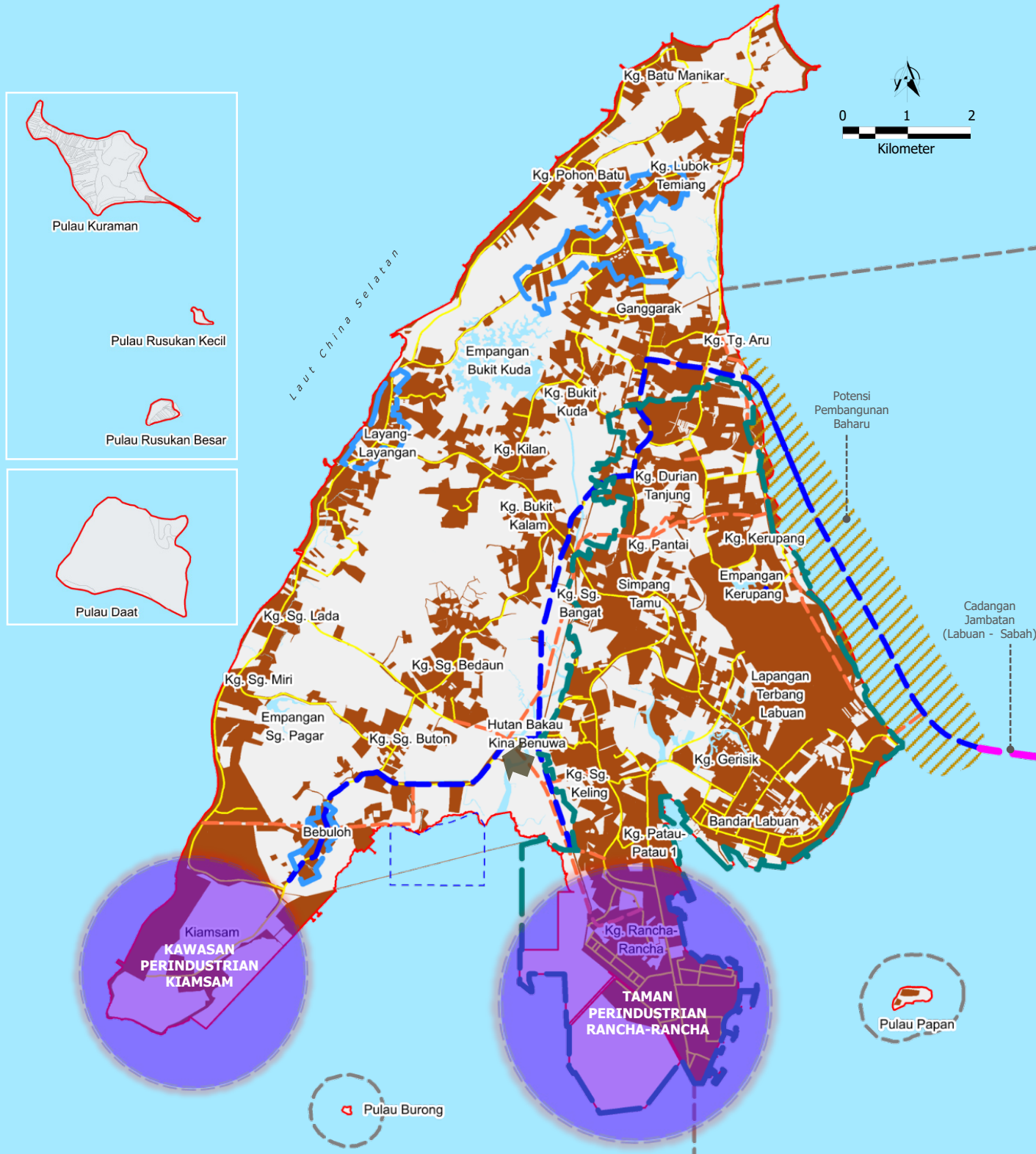
Pembangunan semasa WP Labuan tertumpu di sekitar Bandar Labuan, Kawasan Perindustrian Rantau-Rantau dan Kiamas serta pembangunan di sekitar pusat-pusat petempatan. Memandangkan stok tanah pembangunan yang terhad serta pemilikan individu, pihak PL khususnya memerlukan kawasan pembangunan baharu yang lebih terancang bagi menjana pertumbuhan ekonomi yang berdaya saing. Kawasan pembangunan baru yang dicadangkan dengan kaedah penambakan laut ini perlu diberi milik kepada PL untuk dijadikan aset bagi menarik masuk pelabur ke WP Labuan.

Strategi PE3-S1

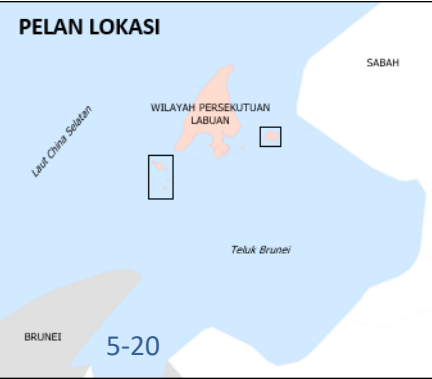
Kawasan Pembangunan Baharu yang Terancang, Moden dan Dilengkapi dengan Kemudahan Infrastruktur yang Efisien akan Diwujudkan

Selaras dengan usaha memperkasakan ekonomi di WP Labuan, penawaran bagi insentif fiskal yang khusus dan galakan pembangunan industri berteknologi tinggi adalah diperlukan bagi mewujudkan pertumbuhan ekonomi yang berterusan. Selain itu juga, pengenalpastian kawasan baharu bagi penambakan terancang dan penyediaan kemudahan infrastruktur serta kemudahan komuniti wajar diterapkan dalam pembangunan baharu di WP Labuan.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
PE3-S1-IP1	Mengenal pasti kawasan yang berpotensi untuk penambakan bagi menyediakan kawasan pembangunan baharu yang dilengkapi dengan kemudahan infrastruktur dan utiliti serta kemudahan komuniti yang berkualiti seperti rangkaian jalan yang baik, liputan internet berkapasiti tinggi, kemudahan rumah/asrama pekerja berpusat, kawasan riadah dan ruang perniagaan. (rujuk Rajah 5.2.2).	- JWP - PL - JKR - TM - IWK - JBA - SESB
PE3-S1-IP2	Menawarkan insentif yang khusus bagi kawasan pembangunan baru.	- MIDA - LFSA - JWP - PL

Rajah 5.2.2 : Potensi Cadangan Pembangunan Baharu

Petunjuk:

- Bandar Wilayah (Bandar Labuan)
- Bandar Tempatan
- Pembangunan Sedia Ada
- Potensi Pembangunan Baharu
- Zon Pembangunan Industri Utama
- sempadan Kawasan Tanah Berhakmilik (Daratan & Badan Air) Termasuk Pulau Labuan & 6 Pulau Sekitar
- sempadan Rizab Akuakultur
- Jalan
- Cadangan Lebuhraya Rentas Pulau
- Cadangan Jalan
- Badan Air

Dasar
RSWL PE4

**PENGUKUHAN
SEKTOR
PERNIAGAAN DAN
PERKHIDMATAN
KEKAL DINAMIK
DAN BERDAYA
SAING**

Sektor perniagaan dan perkhidmatan di bandar tempatan iaitu Ganggarak, Layang-Layangan dan Bebuloh perlu diperkukuhkan selaras dengan fungsinya untuk menarik minat pelabur untuk datang dan merencanakan aktiviti perniagaan. Selain itu juga, bandar Labuan merupakan rangkaian pusat petempatan sedia ada yang berperanan sebagai pusat perniagaan utama yang memberi perkhidmatan dan penawaran barangan.

Strategi
PE4-S1

Aktiviti-Aktiviti Perniagaan dan Perkhidmatan Diperkukuhkan Selaras dengan Hierarki Bandar Petempatan

Pusat petempatan Ganggarak, Layang-Layangan dan Bebuloh masih kekurangan kawasan perniagaan *formal* dan *informal* yang terancang dan lengkap dengan infrastruktur serta kemudahan sokongan. Justeru, kawasan perniagaan baru perlu dibangunkan dengan mengambil kira keperluan infrastruktur fizikal dan digital bagi merencanakan pertumbuhan ekonomi di bandar tempatan.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
PE4-S1-IP1	Mempergiatkan pembangunan perniagaan dan perkhidmatan secara terancang di pusat petempatan sedia ada di Bandar Labuan, Ganggarak, Layang-Layangan dan Bebuloh.	- JWP - PL - Swasta
PE4-S1-IP2	Menggalakkan aktiviti perniagaan informal yang terancang di lokasi-lokasi yang akan dikenal pasti. Ia termasuk pusat komuniti, padang awam, tempat letak kereta dan lain-lain.	- JWP - PL
PE4-S1-IP3	Menggalakkan penyediaan unit perdagangan berkonsepkan perkongsian kemudahan (<i>shared facilities/workspace</i>) bagi membantu usahawan kecil dan menggalakkan pemasaran barangan dan perkhidmatan perniagaan dalam talian.	- PL - Sektor swasta

5.3 Tonggak Pembangunan 2 : Kemampanan Pembangunan

Kemampanan pembangunan akan memfokus kepada aspek perancangan guna tanah, petempatan bandar dan desa, reka bentuk bandar, budaya dan warisan, pertanian, penternakan dan perikanan serta alam sekitar, risiko bencana dan perhutanan. Setiap hala tuju strategik yang disyorkan adalah bertujuan untuk memandu dan mengurus perancangan guna tanah yang lebih teratur serta mengukuhkan pusat petempatan sedia ada termasuk meningkatkan imej dan aktiviti bandar. Pemeliharaan alam sekitar dan risiko bencana juga perlu diambil kira dalam memacu pembangunan WP Labuan ke arah pengukuhan sumber semula jadi.

Dasar
(Kod : RSWL KP)

7

Strategi
(Kod : KP-S)

11

Inisiatif Pelaksanaan
(Kod : IP)

46

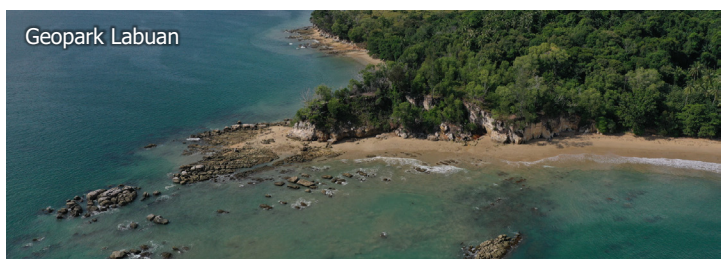
Pembangunan Tepu Bina

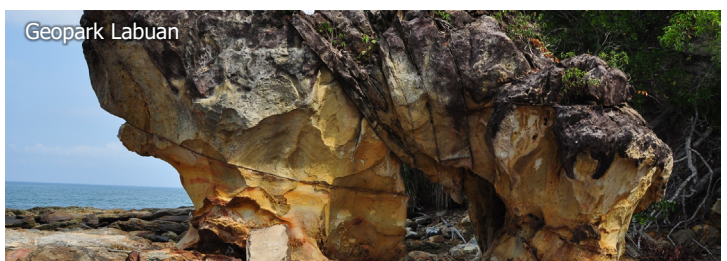
Bandar Labuan

Fertigasi Tanaman Organik

Geopark Labuan

Geopark Labuan

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

**Jadual 5.3.1 : Senarai Dasar Perancangan, Strategi & Inisiatif Pelaksanaan
(Tonggak Pembangunan 2 - Kemampanan Pembangunan)**

Dasar		Strategi	M/S
TONGGAK PEMBANGUNAN 2 : KEMAMPANAN PEMBANGUNAN			
1.	RSWL KP1 PEMBANGUNAN WP LABUAN HENDAKLAH DIRANCANG SELARAS DENGAN GAMBAR RAJAH UTAMA RANCANGAN STRUKTUR LABUAN 2040	KP1-S1 Memastikan Pengurusan Guna Tanah Mampan bagi Mengimbangi Pembangunan Perbandaran, Pemeliharaan Alam Sekitar dan Pengurusan Sumber Semula Jadi	5-25
2.	RSWL KP2 PEMBANGUNAN PERBANDARAN WP LABUAN BERKONSEPKAN BANDAR BERDAYA HUNI, MAMPAN DAN PINTAR	KP2-S1 Fungsi Bandar Diperkukuhkan Mengikut Hierarki Petempatan yang Dikenal Pasti	5-29
		KP2-S2 Penggunaan Tanah Kawasan Bandar Dioptimumkan bagi Pembangunan Perbandaran yang Ekonomik dan Berdaya Huni	5-31
		KP2-S3 Pewujudan Bandar yang Berdaya Huni Melalui Persekitaran Bandar yang Kondusif, <i>Vibrant</i> dan Aktif	5-32
3.	RSWL KP3 PENINGKATAN INISIATIF PEMELIHARAAN DAN PEMULIHARAAN ASET WARISAN	KP3-S1 Usaha Pemeliharaan Sumber Warisan, Tapak dan Bangunan Bersejarah yang Bernilai serta Berpotensi Tinggi akan Dipertingkatkan	5-35
4.	RSWL KP4 PENGUKUHAN SEKTOR PERTANIAN BAGI MENJAMIN BEKALAN MAKANAN MENCUKUPI, SELAMAT DAN BERDAYA TAHAN	KP4-S1 Hasil Pengeluaran Pertanian Dipertingkatkan bagi Memastikan Kelangsungan Bekalan	5-38
		KP4-S2 Industri Rantaian Bernilai Tinggi Berasaskan Pertanian Dibangunkan untuk Meningkatkan Sumber Ekonomi WP Labuan	5-39
5.	RSWL KP5 PENGURUSAN SUMBER SEMULA JADI YANG EFISIEN UNTUK MEWUJUDKAN ALAM SEKITAR YANG TERPELIHARA	KP5-S1 Kawasan Sensitif Alam Sekitar (KSAS) perlu Dipelihara dan Dipulihara serta Diintegrasikan dalam Perancangan Guna Tanah	5-42
6.	RSWL KP6 PENGURUSAN KUALITI ALAM SEKITAR YANG BERTERUSAN UNTUK PERSEKITARAN MAMPAN	KP6-S1 Mekanisme Pengurusan dan Pemantauan Kualiti Alam Sekitar akan Dipertingkatkan	5-45
7.	RSWL KP7 PENGURUSAN RISIKO BENCANA YANG EFEKTIF BAGI MENJAMIN KESELAMATAN DAN KESEJAHTERAAN PENDUDUK	KP7-S1 Mengurus Kawasan Berisiko Bencana dengan Mekanisme Pengurusan dan Sistem Amaran Bencana yang Menyeluruh	5-47
		KP7-S2 Pengurusan Pantai WP Labuan yang Berdaya Tahan, Bersih dan Selamat	5-48

Dasar RSWL KP1

**PEMBANGUNAN WP
LABUAN HENDAKLAH
DIRANCANG
SELARAS DENGAN
GAMBAR RAJAH
UTAMA RANCANGAN
STRUKTUR LABUAN
2040**

Geografi WP Labuan yang bercirikan kepulauan dan kesediaan sumber tanah terhad memerlukan perancangan guna tanah yang lebih efektif dan ekonomik supaya setiap ruang dapat digunakan dengan sebaiknya bagi mewujudkan pembangunan seimbang dan berdaya saing. Keseimbangan pembangunan mampu dicapai dengan menekankan perancangan guna tanah di zon ekonomi, serta pengendalian kawasan strategik.

Strategi KP1-S1

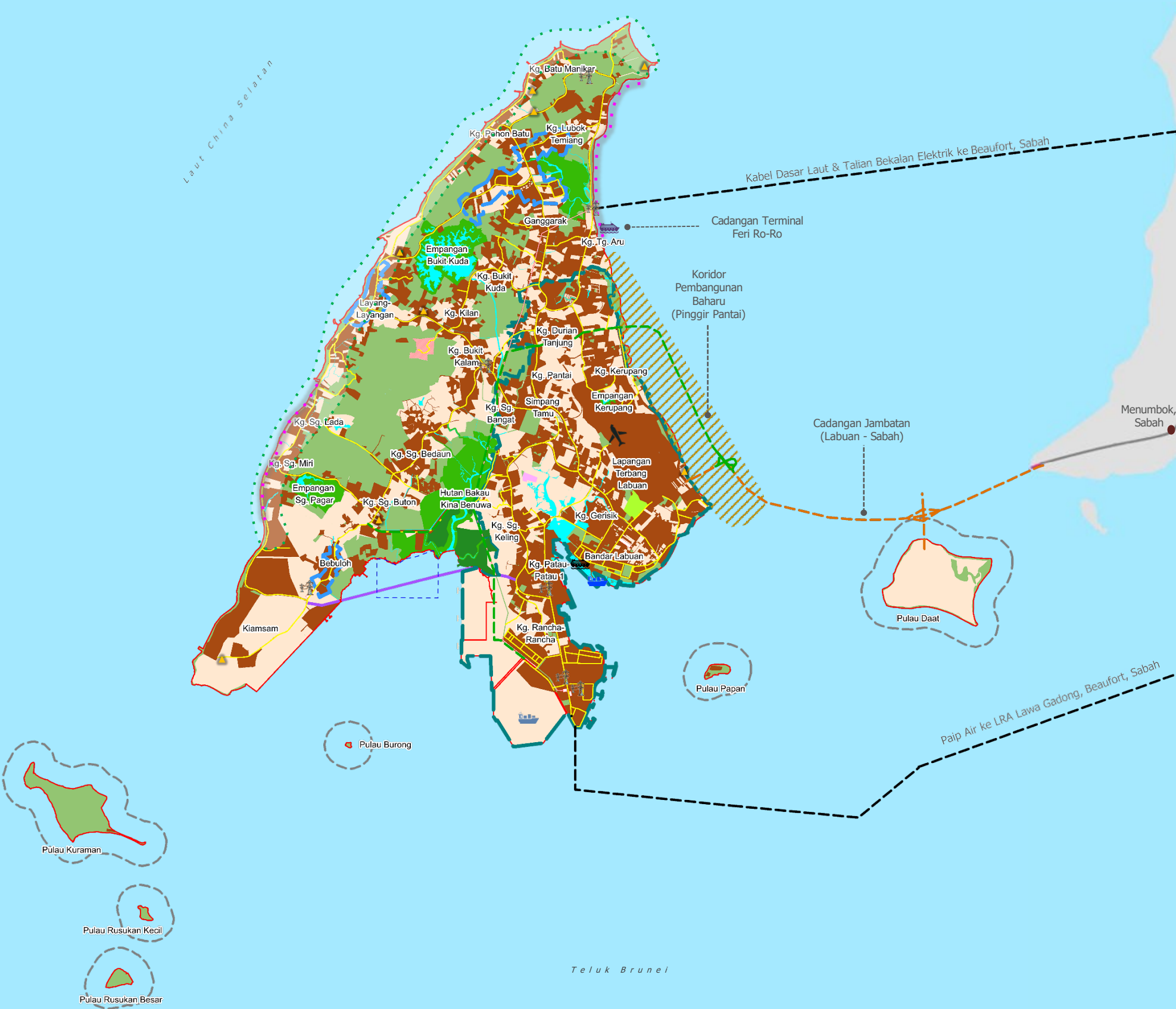
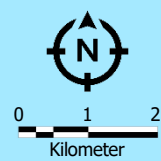
Memastikan Pengurusan Guna Tanah Mampan bagi Mengimbangi Pembangunan Perbandaran, Pemeliharaan Alam Sekitar dan Pengurusan Sumber Semula Jadi

Corak pembangunan guna tanah di WP Labuan tertumpu di bahagian selatan iaitu di bandar Labuan, Rancha-Rancha dan Kiamsam. Guna tanah di WP Labuan dijangka akan berkembang sebanyak 17.92% atau 787.44 hektar yang akan tertumpu di kawasan koridor ekonomi serta pusat-pusat pertumbuhan berpandukan Gambar Rajah Utama WP Labuan 2040 (Rujuk 5.3.1). Pembangunan guna tanah akan menumpukan kepada pembangunan-pembangunan yang menyokong peranan WP Labuan sebagai pusat kewangan antarabangsa, hab minyak dan gas serta statusnya sebagai pulau bebas cukai. Pendekatan pengurusan pertumbuhan yang efektif turut diperlukan bagi memastikan pembangunan perbandaran berlaku secara seimbang dan mampan.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
KP1-S1-IP1	Mengutamakan pembangunan guna tanah di zon pembangunan ekonomi primer yang melibatkan : - Kawasan perbandaran utama (Bandar Labuan dan Bebuloh) dan sebahagian pulau (Pulau Papan dan Pulau Daat). - Kawasan perindustrian iaitu Kawasan Perindustrian Rancha-Rancha, Kawasan Perindustrian Kiamsam dan Pulau Daat. - Kawasan tambakan di sepanjang pinggir laut di bahagian timur yang bermula dari Tanjung Taras sehingga ke Tanjung Aru.	- KWP - PL - Swasta

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
KP1-S1-IP2	Membangunkan guna tanah di zon pembangunan ekonomi sekunder secara terkawal iaitu: i. Bandar Ganggarak dan Layang-Layangan (Zon perbandaran sekunder). ii. Kawasan petempatan (Petempatan terancang dan kampung-kampung). iii. Zon pengurusan sumber semula jadi melibatkan : • Kawasan pantai. • Kawasan pertanian. • Pulau-pulau iaitu Pulau Kuraman, Rusukan Besar, Rusukan Kecil dan Pulau Burung. • Hutan iaitu Hutan Bakau Kinabenuwa dan Hutan Bakau Ganggarak. • Badan air (Sungai dan Empangan).	• JWP • PL • Swasta
KP1-S1-IP3	Menggalakkan pembangunan semula atau penggunaan semula bangunan serta tanah bagi pembangunan guna tanah yang lebih efektif dan ekonomik.	• JWP • PL • Swasta
KP1-S1-IP4	Menjalankan kerjasama antara agensi dan pemilik tanah bagi pembangunan tanah-tanah terbiar.	• JWP • PL • Swasta
KP1-S1-IP5	Menggalakkan pembangunan bersepadu bagi mengatasi isu tanah yang terhad.	• JWP • PL • Swasta

Nota: Pulau Kuraman, Pulau Rusukan Kecil dan Pulau Rusukan Besar adalah kawasan Taman Laut Labuan (1 batu nautika).

Rajah 5.3.1 : Gambar Rajah Utama Labuan 2040

PELAN LOKASI

Petunjuk:

Hierarki Bandar

- Bandar Wilayah (Bandar Labuan)
- Bandar Tempatan

Kawasan Pembangunan

- Pembangunan Sedia Ada
- Pembangunan Akan Datang
- Koridor Pembangunan Baharu (Pinggir Pantai)

Kawasan Pembangunan Terkawal

- Hutan
- Pertanian
- Sungai
- Kawalan Hakisan Pantai
- Pembangunan Pelancongan (Pinggir Pantai)
- Pengurusan Pulau

Kawasan Pemeliharaan & Pemuliharaan

- Hutan Simpan Kekal
- Empangan
- Kawasan Berhutan (Kawasan Empangan)
- Taman Botanical
- Tapak Pelupusan Sisa Pepejal
- Tapak Warisan Geologi

Rangkaian Perhubungan & Infrastruktur dan Utiliti

- Lapangan Terbang
- Pelabuhan
- Cadangan Pelabuhan
- Terminal Feri
- Cadangan Terminal Feri
- Jalan
- Cadangan Jambatan
- Cadangan Lebuhraya Rentas Pulau
- Cadangan Jalan
- Loji Olahan Kumbahan Serantau
- Laluan Rentis TNB
- Laluan Bekalan Gas
- PMU & PPU

Muka surat ini dibiarkan kosong

Dasar RSWL KP2

PEMBANGUNAN PERBANDARAN WP LABUAN BERKONSEPKAN BANDAR BERDAYA HUNI, MAMPAN DAN PINTAR

Kajian ini telah mengambil kira DPN2 dan Kajian Sempadan Bandar di dalam menentukan sempadan dan hierarki bandar. Pembangunan bandar adalah bertujuan untuk mewujudkan persekitaran kehidupan yang berkualiti dan berdaya huni. Sehubungan itu, dasar khusus perbandaran dibentuk bagi menjadikan bandar WP Labuan lebih berdaya huni, mampan dan pintar.

Strategi KP2-S1

Fungsi Bandar Diperkukuhkan Mengikut Hierarki Petempatan yang Dikenal Pasti

Fungsi bandar dan pusat petempatan sedia ada perlu diperkukuhkan dengan lebih berkesan serta perlu dilengkapi dengan infrastruktur dan kemudahan awam yang berkualiti. Pelaksanaan tiga (3) inisiatif pelaksanaan ini akan merencanakan perkembangan ekonomi serta tahap daya huni Bandar Labuan sebagai sebuah Bandar Wilayah dan tiga (3) petempatan sedia ada sebagai Bandar Tempatan.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju		
KP2-S1-IP1	Persempadanan semula kawasan bandar seiring dengan potensi pembangunan bandar di WP Labuan.	- JWP - PL		
	1 Bandar Wilayah 3 Bandar Tempatan			
	<table><tr><th><u>Bandar Wilayah</u></th><th><u>Bandar Tempatan</u></th></tr><tr><td>i. Bandar Labuan (Bandar Labuan – Simpang Tamu)</td><td>i. Ganggarak ii. Layang-layangan iii. Bebuloh</td></tr></table>		<u>Bandar Wilayah</u>	<u>Bandar Tempatan</u>
<u>Bandar Wilayah</u>	<u>Bandar Tempatan</u>			
i. Bandar Labuan (Bandar Labuan – Simpang Tamu)	i. Ganggarak ii. Layang-layangan iii. Bebuloh			
KP2-S1-IP2	Memperkukuhkan peranan Bandar Labuan (Bandar Labuan – Simpang Tamu) sebagai Bandar Wilayah yang berfungsi sebagai pusat pentadbiran, perkhidmatan dan pertumbuhan ekonomi utama bagi WP Labuan. Fokus perkhidmatan yang ditawarkan Bandar Labuan adalah : i. Pusat Pentadbiran. ii. Pusat Perkhidmatan Sosial (Wilayah). iii. Pusat Ekonomi (Kewangan dan Perbankan, Perniagaan dan Perdagangan Perindustrian, Minyak dan Gas). iv. Pusat Perhubungan dan Logistik.	- JWP - PL - Swasta		

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju								
KP2-S1-IP3	Menaik taraf peranan Bandar Ganggarak, Bandar Layang-layangan dan Bandar Bebuloh yang berfungsi sebagai pusat perkhidmatan dan pertumbuhan ekonomi setempat. Fokus perkhidmatan bandar-bandar tempatan adalah : <table><tr><th>Bandar</th><th>Fokus Perkhidmatan</th></tr><tr><td>Ganggarak</td><td>i. Pusat Perkhidmatan Sosial (Tempatan) ii. Pusat Perniagaan dan Perdagangan (Tempatan)</td></tr><tr><td>Layang-Layangan</td><td>i. Pusat Perkhidmatan Sosial (Tempatan) ii. Pusat Perniagaan dan Perdagangan (Tempatan) iii. Pusat Pelancongan dan Rekreasi</td></tr><tr><td>Bebuloh</td><td>i. Pusat Perkhidmatan Sosial (Tempatan) ii. Pusat Ekonomi (Perniagaan dan Perdagangan, Hab Perikanan) iii. Hab Pendidikan</td></tr></table>	Bandar	Fokus Perkhidmatan	Ganggarak	i. Pusat Perkhidmatan Sosial (Tempatan) ii. Pusat Perniagaan dan Perdagangan (Tempatan)	Layang-Layangan	i. Pusat Perkhidmatan Sosial (Tempatan) ii. Pusat Perniagaan dan Perdagangan (Tempatan) iii. Pusat Pelancongan dan Rekreasi	Bebuloh	i. Pusat Perkhidmatan Sosial (Tempatan) ii. Pusat Ekonomi (Perniagaan dan Perdagangan, Hab Perikanan) iii. Hab Pendidikan	- JWP - PL - Swasta
Bandar	Fokus Perkhidmatan									
Ganggarak	i. Pusat Perkhidmatan Sosial (Tempatan) ii. Pusat Perniagaan dan Perdagangan (Tempatan)									
Layang-Layangan	i. Pusat Perkhidmatan Sosial (Tempatan) ii. Pusat Perniagaan dan Perdagangan (Tempatan) iii. Pusat Pelancongan dan Rekreasi									
Bebuloh	i. Pusat Perkhidmatan Sosial (Tempatan) ii. Pusat Ekonomi (Perniagaan dan Perdagangan, Hab Perikanan) iii. Hab Pendidikan									

Strategi KP2-S2

Penggunaan Tanah Kawasan Bandar Dioptimumkan bagi Pembangunan Perbandaran yang Ekonomik dan Berdaya Huni

Strategi ini bertujuan untuk mengoptimumkan pembangunan tanah di dalam kawasan bandar bagi meningkatkan aktiviti ekonomi tempatan. Guna tanah bandar yang optimum akan menjadikan bandar WP Labuan ke arah bandar yang berdaya huni dan sejahtera. Pendekatan di dalam konteks *placemaking*, usaha penambahbaikan kawasan sekitar boleh melibatkan dengan komuniti setempat seperti persatuan peniaga/ persatuan penduduk dlm proses perancangan/ mereka bentuk ruang awam. Cadangan penaikan taraf dan penggunaan lorong belakang sebagai ruang sosial dan aktiviti tempatan adalah digalakkan. Komuniti perlu dilibatkan dalam proses menaiktaraf ruang tersebut supaya ada *sense of ownership*.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
KP2-S2-IP1	Melaksanakan penyusunan semula bandar melalui pelan tindakan dan pelan pengurusan yang merangkumi pelan pembangunan semula, rejuvenasi bandar, penjanaan semula bandar dan penggunaan semula bangunan.	- JWP - PL - Swasta
KP2-S2-IP2	Penjanaan semula kawasan bandar melalui perancangan bersama pihak swasta dan komuniti.	- PL - PFI - Swasta - Komuniti
KP2-S2-IP3	Membangunkan semula bangunan terbiar (<i>brownfield</i>) dan usang secara <i>infill</i> meliputi ruang belakang rumah kedai, tanah kosong dan koridor pesisir air di sekitar pusat Bandar Labuan dengan pembangunan yang lebih moden dan menarik untuk dikunjungi.	- PL - Swasta

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
KP2-S2-IP4	Menaik taraf kualiti persekitaran kawasan ruang awam dan lorong belakang kedai di pusat Bandar Labuan serta pusat petempatan lain dengan pendekatan pembuatan tempat (<i>placemaking</i>).	• PL • Swasta
KP2-S2-IP5	Menggalakkan pembangunan semula di sepanjang kawasan pinggir air pusat Bandar Labuan dengan menerapkan tema 'Bandar Pesisir Air' (<i>waterfront</i>) melalui penyediaan perabot jalan, landskap dan elemen reka bentuk bandar yang bersesuaian.	• PL • Swasta

Strategi KP2-S3

Pewujudan Bandar yang Berdaya Huni Melalui Persekitaran Bandar yang Kondusif, *Vibrant* dan Aktif

Strategi ini menggariskan beberapa konsep pembangunan yang berpotensi untuk diterapkan bagi mewujudkan sebuah persekitaran bandar kondusif dan berdaya huni. Penerapan konsep yang dicadangkan dalam lapan (8) inisiatif pelaksanaan akan membantu meningkatkan kualiti persekitaran bandar WP Labuan menjadi lebih *vibrant*.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
KP2-S3-IP1	Menerapkan konsep dan prinsip Bandar Pintar (<i>Smart City</i>) di Bandar Labuan dan lain-lain bandar menggunakan teknologi maklumat dan komunikasi (ICT) dan <i>Internet of Things</i> (IoT).	• PL • PM • JKR • Swasta • TM
KP2-S3-IP2	Menambah baik konsep Bandar Selamat (<i>Safe City</i>) dan penerapan <i>Crime Prevention through Environmental Design</i> (CPTED) di kawasan bandar.	• PL • Swasta
KP2-S3-IP3	Melaksanakan konsep radius 'Kejiranan 20 Minit' dengan mempromosikan prinsip Bandar Sihat (<i>Healthy City</i>), Berdaya Huni (<i>Liveable City</i>) dan Berdaya Tahan (<i>Resilient City</i>) dalam setiap cadangan pembangunan pada masa hadapan di kawasan bandar.	• PL • Swasta
KP2-S3-IP4	Menjadikan aktiviti berbasikal, berjalan kaki dan kenderaan mikromobiliti (e-basikal dan e-skuter) di kawasan bandar sebagai mod pergerakan alternatif dan mobiliti rendah karbon.	• PL • Swasta
KP2-S3-IP5	Penerapan konsep <i>Low Carbon Cities</i> dalam perancangan dan pembangunan WP Labuan melalui penyediaan <i>Low Carbon Cities Blueprint</i> .	• JWP • PL • PM
KP2-S3-IP6	Menerapkan reka bentuk sejagat (<i>universal design</i>) dan bebas halangan (<i>barrier-free</i>) dalam penyediaan kemudahan untuk orang kelainan upaya, kanak-kanak, wanita dan warga emas terutama di sekitar kawasan pusat bandar, bangunan awam, pusat pelancongan, rekreasi dan pusat komersial.	• PL • Swasta
KP2-S3-IP7	Meningkatkan keberkesanan sistem infrastruktur dan menerapkan amalan teknologi hijau bagi menyokong pelaksanaan konsep bandar rendah karbon dalam pembangunan di sekitar Pulau Labuan.	• PL • Swasta

Rajah 5.3.3 : Cadangan Jajaran Laluan Basikal yang Melalui Tempat Tarikan Utama di Sekitar Pusat Bandar Labuan

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

Rajah 5.3.4 : Cadangan Pelaksanaan Konsep Kejiranan 20 Minit

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

Contoh ilustrasi artis kejiranan 20 minit yang menerapkan konsep kemudahsampaian bagi mendapatkan kemudahan atau capaian keperluan aktiviti harian dalam tempoh 20 minit dengan menggunakan basikal, pejalan kaki atau pengangkutan awam daripada tempat kediaman sedia ada.

Dasar RSWL KP3

PENINGKATAN INISIATIF PEMELIHARAAN DAN PEMULIHARAAN ASET WARISAN

Cadangan dasar RSWL KP3 akan memfokus kepada aspek pengukuhan persekitaran bandar yang kondusif di WP Labuan yang meliputi aspek pengurusan aset warisan. Setiap dasar yang disyorkan adalah bertujuan untuk mengoptimumkan aset warisan agar dipelihara dan dipromosikan sebagai produk pelancongan bandar yang dicadangkan.

Strategi KP3-S1

Usaha Pemeliharaan Sumber Warisan, Tapak dan Bangunan Bersejarah yang Bernilai serta Berpotensi Tinggi akan Dipertingkatkan

Strategi ini memfokuskan usaha untuk meningkatkan pewartaan warisan sedia ada di WP Labuan. Keutamaan perlu diberikan terhadap mempromosikan aset warisan dengan kemudahan yang lengkap di WP Labuan. Sehubungan itu, inisiatif pelaksanaan memperkenalkan laluan jejak warisan bertema perlu diketengahkan bagi memastikan sumber aset warisan di WP Labuan dijaga dan diwartakan. Pengkelan kawasan warisan adalah amat penting kepada WP Labuan kerana aset warisan merupakan sebahagian produk pelancongan tempatan.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
KP3-S1-IP1	Mengenal pasti dan mewartakan aset warisan sedia ada dan baharu.	- JWP - PL - JWN - Swasta
KP3-S1-IP2	Menyediakan pelan tindakan/pelan pengurusan warisan bagi aset warisan seperti projek Pemeliharaan Kawasan Warisan Tanjung Kubong.	- JWP - PL - JWN
KP3-S1-IP3	Mengukuhkan mekanisme pengurusan sumber warisan dan pendidikan awam melalui penglibatan badan bukan kerajaan (NGO), komuniti setempat, universiti dan semua agensi terlibat secara bersepadu.	- PL - JWN

Rajah 5.3.9 : Aset Warisan Sedia Ada di Sekitar Pulau Labuan

Stesen Trigonometri, Bkt. Timbalai

Menara Chimney, Tg. Kubong

Tapak-tapak Labuan Geopark

Memorial Perkuburan Perang Dunia ke-2

Batu nisan tradisional di Tanah Perkuburan Lama Tanjong Keramat dan Orang-orang Kadayan di Labuan

Tapak Labuan Government House (Rumah Bumbung 12)

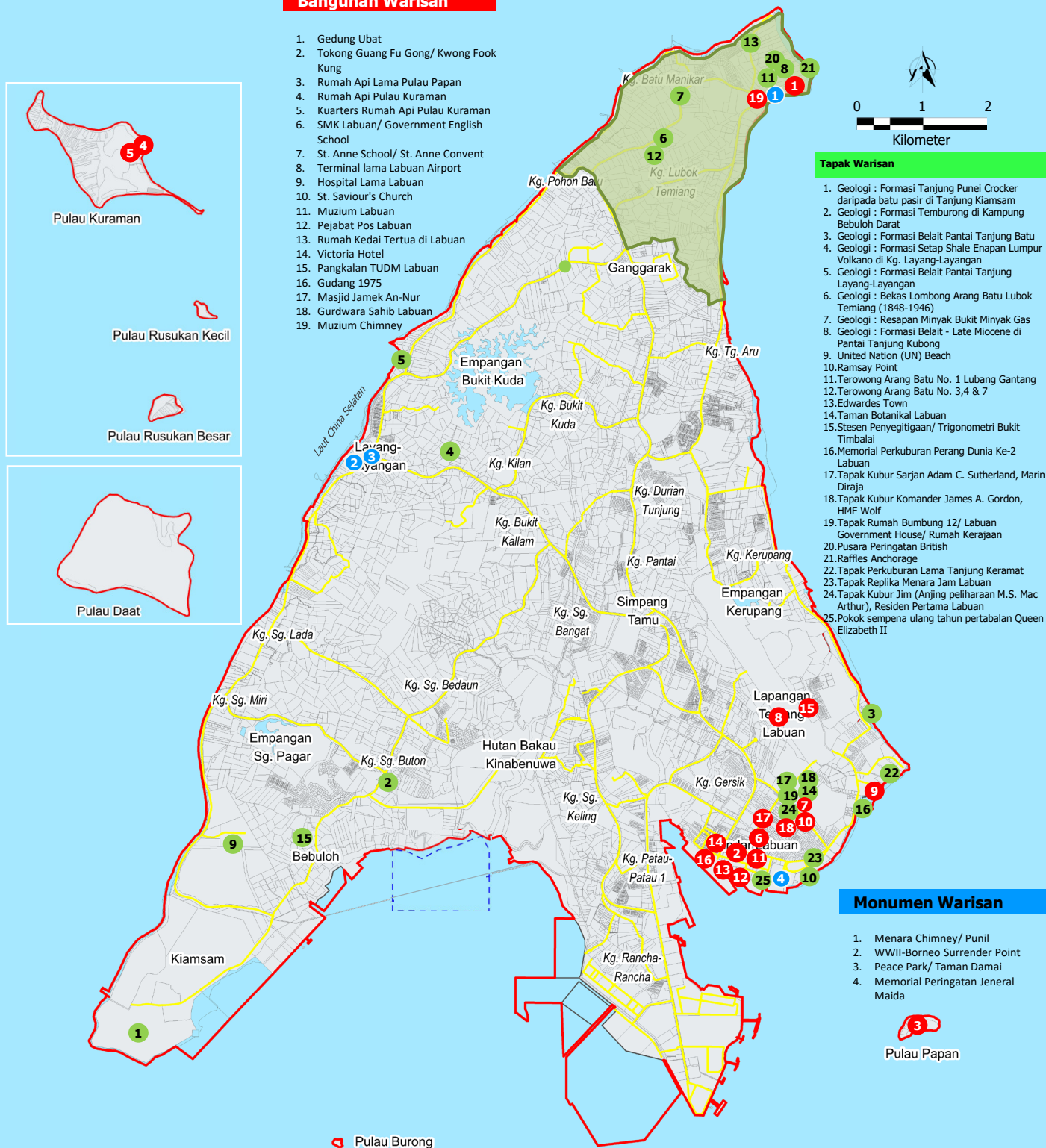

Terowong Arang Batu No. 3, 4 & 7 di Tg. Kubong

Rumah api lama zaman British di Pulau Kuraman

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

Rajah 5.3.10 : Taburan Aset Warisan di Sekitar Pulau Labuan

Petunjuk :

Cadangan Zon Penampungan bagi kawasan warisan sekitar Tanjung Kubong

Lain-Lain Petunjuk :

Sempadan Kawasan Tanah Berhakmilik (Daratan & Badan Air) Termasuk Pulau Labuan & 6 Pulau Sekitar

Jalan

Badan Air

Dasar RSWL KP4

PENGUKUHAN SEKTOR PERTANIAN BAGI MENJAMIN BEKALAN MAKANAN MENCUKUPI, SELAMAT DAN BERDAYA TAHAN

Selaras dengan usaha menjamin bekalan makanan yang mencukupi dan selamat, pelbagai usaha perlu dilaksanakan melalui program peningkatan pengeluaran serta produktiviti. Berdasarkan *Food and Agriculture Organization of the United Nations* (FAO), kadar sara diri (SSR) adalah indikator yang digunakan bagi menerangkan sejauh mana bekalan komoditi pertanian sesebuah negara dapat memenuhi permintaan domestik. Kadar kebergantungan bahan mentah WP Labuan kepada Sabah adalah sebanyak 80%. Contohnya, ladang ternakan ayam Sabah membekalkan sebanyak 500,000 telur ayam sebulan kepada WP Labuan (Laporan Majlis Keselamatan Negara).

Strategi KP4-S1

Hasil Pengeluaran Pertanian Dipertingkatkan Bagi Memastikan Kelansungan Bekalan

Merujuk trend guna tanah, berlaku penurunan guna tanah pertanian seluas 20.93 hektar atau 16.59% berbanding tahun 2010 (guna tanah pertanian tahun 2010 seluas 126.21 hektar manakala guna tanah pertanian tahun 2020 seluas 105.27 hektar). Penurunan guna tanah dipengaruhi oleh tekanan perbandaran dan secara tidak langsung menjejaskan hasil pengeluaran makanan.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
KP4-S1-IP1	Membangunkan kawasan Taman Kekal Pengeluaran Makanan (TKPM) di lokasi kawasan pertanian yang strategik dan bebas dari masalah banjir.	- JPtn - PL - FAMA - JPS - PTG
KP4-S1-IP2	Mewujudkan usahasama/kontrak dengan ladang-ladang dari Negeri berjiran bagi pembekalan sumber pertanian dan penternakan.	- JPtn - PL - FAMA
KP4-S1-IP3	Membangunkan Zon Industri Akuakultur (ZIA) di lokasi yang telah dikenalpasti bagi menggalakkan hasil sumber marin.	- JPV - JAS - PTG
KP4-S1-IP4	Menggalakkan penggunaan teknologi baru dalam aktiviti penternakan haiwan seperti penggunaan 'Sistem Reban Tertutup' untuk ternakan ayam dan <i>zero discharge</i> .	- MAFI - JPV - Swasta
KP4-S1-IP5	Meningkatkan kepelbagaian tanaman sayur dan buah-buahan komersial : - Meluaskan kaedah penanaman secara fertigasi, hidroponik dan akuaponik. - Meningkatkan tanaman buah-buahan bernilai tinggi. - Menggunakan amalan teknologi terkini dan amalan pertanian baik (APB) ke arah Pensijilan MyGAP dan SOM.	- MAFI - JPtn

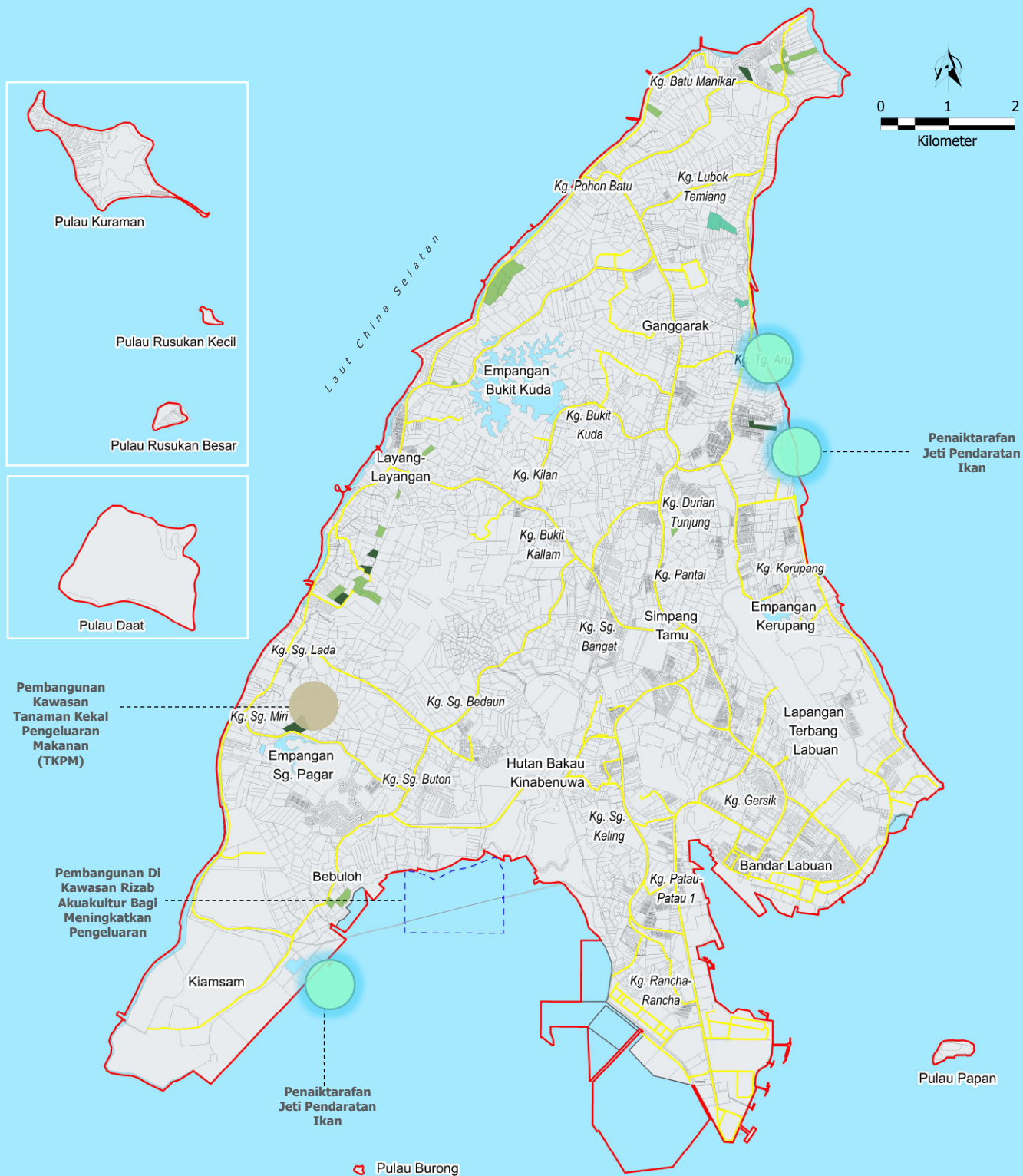
Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
KP4-S1-IP6	Memulihkan kesemua tanah pertanian terbiar secara berperingkat melalui aktiviti pertanian, penternakan dan akuakultur secara komersial serta integrasi untuk memaksimumkan hasil pengeluaran.	• JPtn • JPS
KP4-S1-IP7	Meningkatkan hasil tangkapan subsektor perikanan melalui : - Menambah pembinaan tukun tiruan konservasi. - Menaik taraf jeti perikanan sedia ada di WP Labuan dengan pelbagai kemudahan seperti jeti pendaratan, kilang air batu, bilik sejuk, kilang memproses ikan, pengangkutan, gerai jualan dan bengkel enjin/pukat.	• MAFI • JPkn • LKIM

Strategi KP4-S2

Industri Rantaian Bernilai Tinggi Berasaskan Pertanian Dibangunkan untuk Meningkatkan Sumber Ekonomi WP Labuan

Penyediaan kaedah pemasaran berhierarki di kawasan WP Labuan adalah penting bagi memperkukuhkan sektor pertanian dan meningkatkan aktiviti bagi ekonomi berasaskan pertanian. Kawasan pasaran bagi hasil pertanian, penternakan dan perikanan di kawasan WP Labuan adalah perlu bagi memastikan kualiti hasil pertanian dapat terjamin. Selain itu, kaedah pemasaran hasil pertanian perlu diperluaskan bagi setiap kawasan WP Labuan agar dapat memastikan ekonomi kawasan WP Labuan dapat dipertingkatkan.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
KP4-S2-IP1	Meningkatkan kemudahan pemasaran hasil pertanian dengan : - Membangunkan pusat pengumpulan serta pengedaran hasil pertanian bagi tujuan import dan eksport (melibatkan pemprosesan, pembungkusan dan pemasaran). - Membangunkan kompleks atau ruang – ruang di lokasi strategik untuk pemasaran produk pertanian di WP Labuan.	• PL • MAFI • FAMA • JPtn • JPV • LKIM
KP4-S2-IP2	Menawarkan inisiatif bagi menarik minat syarikat menjadi pelabur dalam sektor pertanian moden di WP Labuan.	• PL

Rajah 5.3.11 : Pembangunan Kawasan Pertanian WP Labuan

Petunjuk :

- Pertanian (Tanaman)
- Penternakan
- Akuakultur
- Jeti Pendaratan Ikan
- Tanaman Kekal Pengeluaran Makanan (TKPM)

Lain-Lain Petunjuk :

- Sempadan Kawasan Tanah Berhakmilik (Daratan & Badan Air) Termasuk Pulau Labuan & 6 Pulau Sekitar
- Jalan
- Badan Air & Pantai
- Sempadan Rizab Akuakultur

Dasar RSWL KP5

PENGURUSAN SUMBER SEMULA JADI YANG EFISIEN UNTUK MEWUJUDKAN ALAM SEKITAR YANG TERPELIHARA

Matlamat pengukuhan pengurusan kawasan sensitif alam sekitar (KSAS) ini adalah bertepatan dengan Tema 3 : Melonjakkan Kemampanan seperti yang telah diperincikan di dalam Rancangan Malaysia ke-12. Langkah ini memberi tumpuan khusus terhadap kawasan perlindungan Kawasan Sensitif Alam Sekitar (KSAS) bagi memelihara dan memulihara ekosistem.

KSAS didefinisikan sebagai suatu kawasan khas yang sangat sensitif kepada pembangunan atau aktiviti dan perlu dipulihara untuk nilai warisannya, dipelihara nilai sokongan hidupnya untuk meminimumkan risiko bencana akibat penukaran guna tanah. KSAS berfungsi sebagai :

- KSAS Bernilai Sokongan Hidup. Kawasan menyokong keperluan Asas Manusia dan Hidupan Lain.
- KSAS Bernilai Warisan. Kawasan mempunyai nilai tinggi dari segi sejarah, kepelbagaian biologi, kebudayaan dan saintifik.
- KSAS Bernilai Berisiko Bencana. Kawasan risiko tinggi terhadap bencana alam dan yang mampu mengancam keselamatan manusia.

Jadual 5.3.2 : Kaedah Perancangan dan Pengurusan KSAS

Tahap KSAS	KSAS Tahap 1	KSAS Tahap 2	KSAS Tahap 3	Luar KSAS
Kawalan Pembangunan	Kawasan Perlindungan Sepenuhnya	Kawasan Pembangunan Terhad	Kawasan Pembangunan Terkawal	Kawasan Potensi Pembangunan
Kriteria Pengurusan	Semua jenis pembangunan tidak dibenarkan kecuali ekopelancongan alam semulajadi yang berimpak rendah dan untuk tujuan pembelajaran (R&D).	Hanya pembangunan dan aktiviti berimpak rendah dibenarkan dengan (sokongan kajian EIA dan SIA).	Pembangunan secara terkawal dibenarkan dengan syarat-syarat minima.	Sesuai untuk pembangunan dengan mengambil kira ketetapan zon guna tanah serta mematuhi syarat-syarat yang ditetapkan.

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

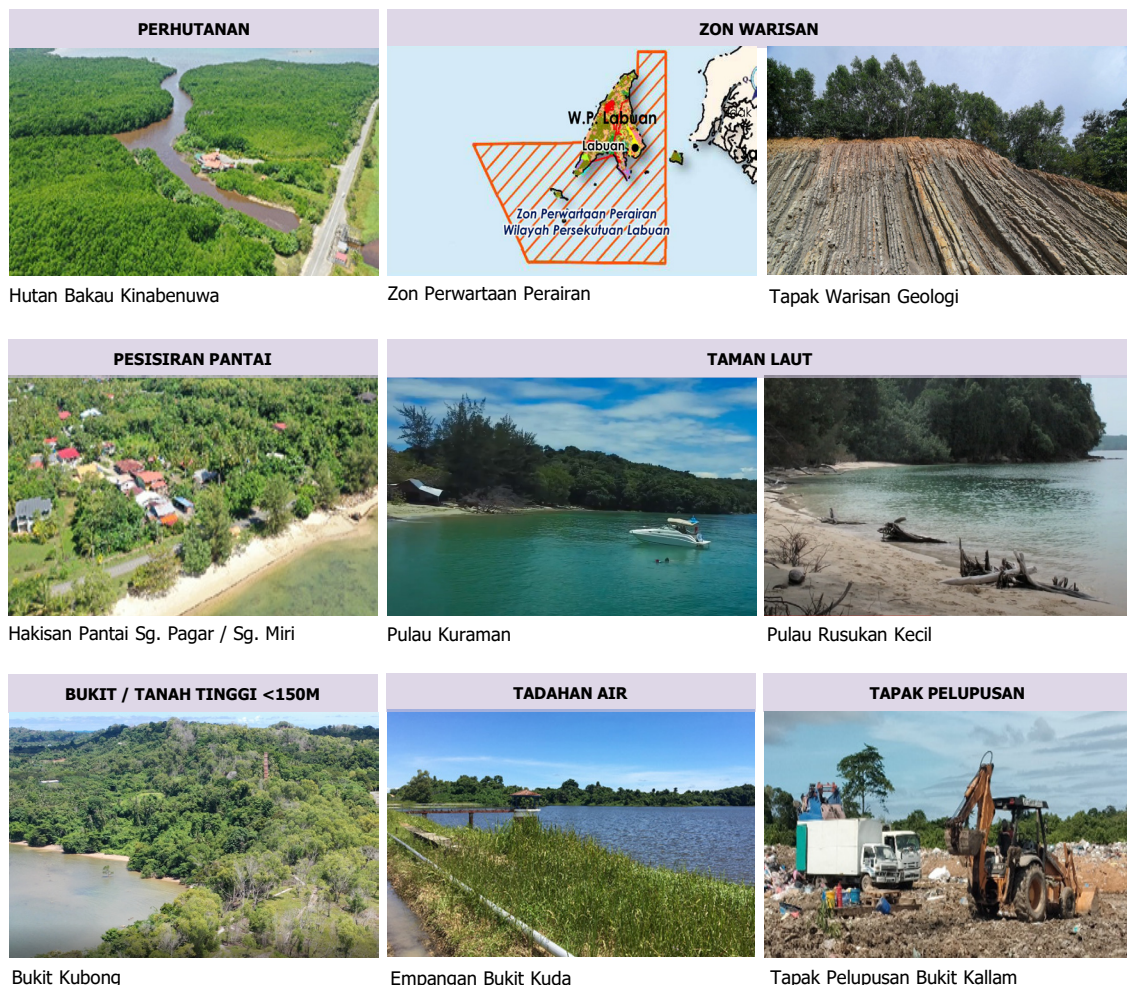
Strategi KP5-S1

Kawasan Sensitif Alam Sekitar (KSAS) perlu Dipelihara dan Dipulihara serta Diintegrasikan dalam Perancangan Guna Tanah

Cadangan strategi ini bertujuan untuk mengguna pakai rangka kerja KSAS yang telah dikenal pasti diurus secara berkesan dengan keperluan perundangan. Kawasan Sensitif Alam Sekitar (KSAS) telah ditentukan sepertimana dalam **Garis Panduan Perancangan Pemuliharaan dan Pembangunan Kawasan Sensitif Alam Sekitar (GPPP KSAS)** dan dikenalpasti di dalam **Bab 5, Teras 2, KD 2-Pengurusan Mampan Sumber Asli, Sumber Makanan dan Sumber Warisan, Rancangan Fizikal Negara (RFN4)** bagi membantu kerajaan negeri dan pihak berkuasa tempatan (PBT) menentukan jenis kegunaan tanah dan aktiviti pembangunan yang dibenarkan dan tidak dibenarkan di sesuatu kawasan.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
KP5-S1-IP1	Mewartakan Kawasan Sensitif Alam Sekitar (KSAS) tanah milik kerajaan.	- PL - PTG - JAS - JKR - JPh - JMG - JPS
KP5-S1-IP2	Menyediakan pelan pengurusan bersepadu bagi mengawal selia pembangunan di Kawasan Sensitif Alam Sekitar (KSAS).	- PL - PTG - JAS - JKR - JPh - JMG - JPS

Rajah 5.3.12 : KSAS Mengikut Fungsi di WP Labuan

Jadual 5.3.3 : Kategori Kawasan Sensitif Alam Sekitar (KSAS) Mengikut Fungsi di WP Labuan

Bil	Kategori KSAS	Aktiviti/Kawasan/Sumber	Jenis KSAS	KBW	KBSH	KBB	Tahap
1.	Kawasan Tadahan Air	<u>Kawasan Empangan</u> a. Empangan Bukit Kuda b. Empangan Sungai Pagar c. Empangan Kerupang	KBSH	-	FU	FU	2
2.	Hutan Simpan	<u>Hutan Simpan (Tanah Kerajaan)</u> Hutan Bakau Kinabenuwa	KBW	FU	FU	FU	
3.	Hutan	<u>Hutan Paya Laut</u> Hutan Bakau Sungai Ganggarak	KBW	FU	FU	FU	
4.	Kawasan Tapak Pelupusan Sisa Pepejal	<u>Kawasan Tapak Pelupusan Sisa Pepejal</u> Tapak Pelupusan Kampung Bukit Kallam	KBB	-	-	FU	
5.	Kawasan Zon Warisan	Tapak Warisan Geologi <u>Zon Perwartaan Perairan WP Labuan</u> Terletak sebelah timur dari Tanjung Kubong ke selatan dan barat sehingga Sungai Pagar. (Keluasan: 526.24km)	KBW	FU		FU	
6.	Kawasan Pesisiran Pantai	<u>Risiko Hakisan Pantai (Zon Penampian 60m)</u> Pantai Sungai Pagar – Sungai Miri Tahap Hakisan – 1 : Kritikal (1.438km)	KBB	FS	FU	FU	3
7.	Kawasan Dataran Banjir dan Sungai	<u>Kawasan Lembangan Sungai (Rizab 60m)</u> a. Sungai Kinabenuwa b. Sungai Ganggarak c. Sungai Gersik	KBSH	-	FU	FS	
8.	Pembangunan Fizikal Pulau-Pulau dan Taman Laut	<u>Kawasan Taman Laut</u> a. Pulau Kuraman b. Pulau Rusukan Besar c. Pulau Rusukan Kecil <u>Kawasan Pulau</u> d. Pulau Papan e. Pulau Burong	KBW	FU	FS	-	
9.	Kawasan Bukit dan Tanah Tinggi	<u>Kawasan Tanah Tinggi</u> a. Bukit Kallam (< 150m) b. Bukit Kubong (< 150m)	KBSH	FU	FU	-	

Nota:

KBW: KSAS Bernilai Warisan

KBB: KSAS Berisiko Bencana

KBSH: KSAS Bernilai Sokongan Hidup

FU: Fungsi Utama

FS: Fungsi Sekunder

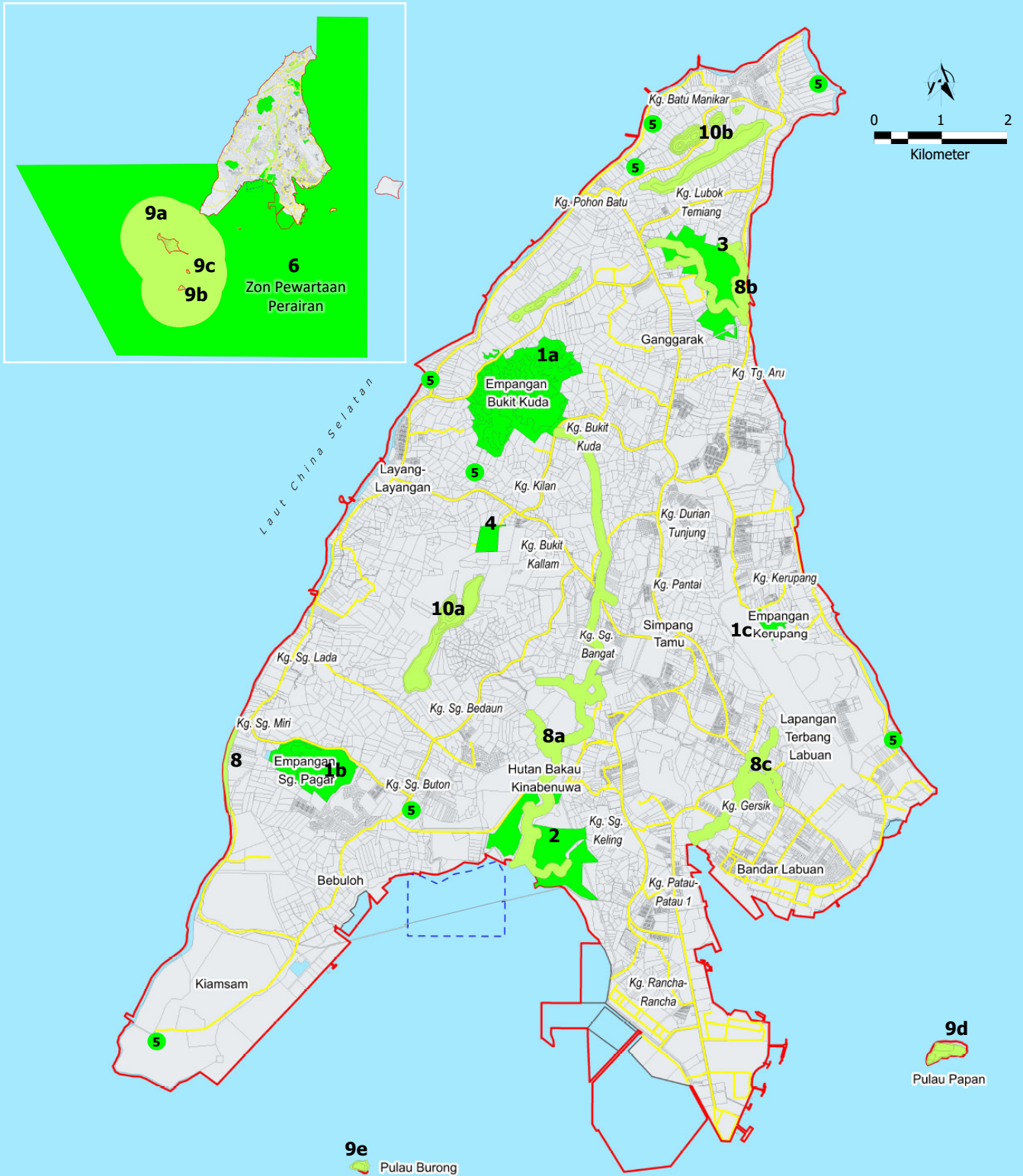
Sumber:

i. Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040.

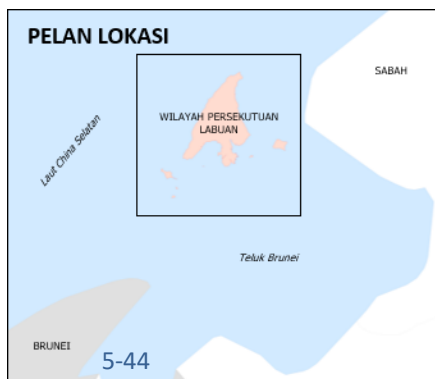
ii. Jabatan Pengairan Saliran WP Labuan (Data Hakisan Pantai)

iii. Bab 5, Teras 2, KD 2-Pengurusan Mampian Sumber Asli, Sumber Makanan dan Sumber Warisan, Rancangan Fizikal Negara (RFN 4).

iv. Garis Panduan Perancangan Pemuliharaan dan Pembangunan Kawasan Sensitif Alam Sekitar (KSAS), PLANMalaysia.

Rajah 5.3.13 : Kawasan Sensitif Alam Sekitar (KSAS) Bersepadu WP Labuan

Petunjuk :

Kawasan KSAS Tahap 2

1. Empangan
 - 1a. Empangan Bukit Kuda
 - 1b. Empangan Sg. Pagar
 - 1c. Empangan Kerupang
2. Hutan Simpan
 - Hutan Bakau Kinabenuwa
3. Hutan Paya Laut
 - Hutan Bakau Sungai Ganggarak
4. TP Sisa Pepejal Kg Bukit Kallam
5. Tapak Warisan Geologi
6. Zon Perwartaan Perairan

Kawasan KSAS Tahap 3

7. Hakisan Pantai (60m) - Sg Pagar/Sg Miri
8. Lembangan Sungai (termasuk Rizab 60m)
 - 8a. Sg. Kinabenuwa
 - 8b. Sg. Ganggarak
 - 8c. Sg. Gersik
9. Pulau & Taman Laut
 - 9a. Pulau Kuraman
 - 9b. Pulau Rusukan Besar
 - 9c. Pulau Rusukan Kecil
 - 9d. Pulau Papan
 - 9e. Pulau Burong
10. Tanah Tinggi
 - 10a. Bukit Kallam
 - 10b. Bukit Kubong

Lain-Lain Petunjuk :

- Sempadan Kawasan Tanah Berhakmilik (Daratan & Badan Air) Termasuk Pulau Labuan & 6 Pulau Sekitar
- Jalan
- Badan Air
- Zon Akuakultur

Dasar RSWL KP6

PENGURUSAN KUALITI ALAM SEKITAR YANG BERTERUSAN UNTUK PERSEKITARAN MAMPAN

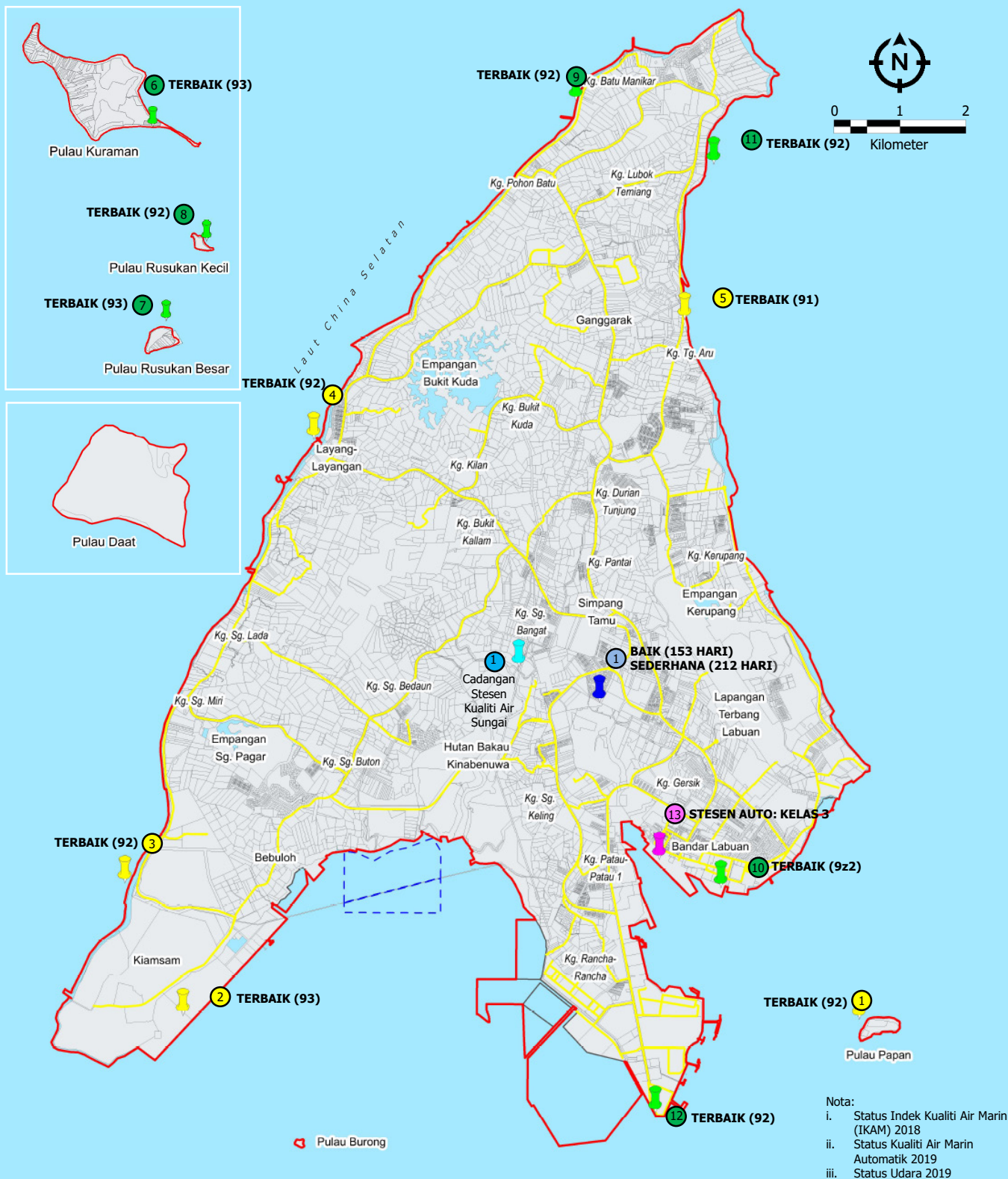
Dasar pemantauan kualiti alam sekitar secara berterusan adalah bagi memastikan persekitaran yang bersih dan lestari dapat dikawal dengan mempergiatkan pemantauan dan penguatkuasaan secara berterusan. Mekanisme pemantauan awal adalah penting dalam membendung pencemaran dan memastikan pematuhan piawaian alam sekitar dikuatkuasa secara lebih meluas.

Strategi KP6-S1

Mekanisme Pengurusan dan Pemantauan Kualiti Alam Sekitar akan Dipertingkatkan

Cadangan strategi ini adalah bagi pengurusan kualiti alam sekitar dengan mengurus, memantau dan mengatasi isu-isu alam sekitar di WP Labuan. Strategi ini dapat menambah baik kualiti alam sekitar dan memantau pencemaran dengan pelaksanaan pemantauan berterusan.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
KP6-S1-IP1	Memperluaskan penyediaan stesen kualiti air (sungai dan marin) dan udara bagi meningkatkan pemantauan tahap kualiti alam sekitar secara berterusan.	- JAS - PL
KP6-S1-IP2	Menubuhkan satu Jawatankuasa Khas Pemantauan Kualiti Alam Sekitar yang dianggotai oleh agensi berkaitan, NGO dan komuniti setempat yang bertanggungjawab untuk mewujudkan jaringan kawalan pencemaran secara bersepadu di antara pelbagai agensi kerajaan dan NGO.	- JAS - PL
KP6-S1-IP3	Memperluaskan/menaik taraf sistem pemantauan kualiti air (sungai dan marin) dan udara diintegrasikan dengan penggunaan teknologi <i>internet of things</i> (IoT), <i>Labuan Urban Observatory (LUO)</i> bagi tujuan pemantauan dan tindak balas awal kecemasan.	- JAS - PL
KP6-S1-IP4	Mempertingkatkan program alam sekitar dengan penglibatan komuniti.	- JPSPN - JAS - JPS - PL

Rajah 5.3.14 : Lokasi Stesen Pemantauan Kualiti Alam Sekitar

PELAN LOKASI

Petunjuk :

Stesen Kualiti Air Marin (Pantai)

- 1 Pulau Papan
- 2 Kiamsam
- 3 Sungai Pagar
- 4 Layang-Layangan
- 5 Tanjung Aru

Cadangan Stesen Kualiti Air Sungai

- 1 Sungai Kinabenuwa

Stesen Kualiti Air Marin (Pulau)

- 6 Pulau Kuraman
- 7 Pulau Rusukan Besar
- 8 Pulau Rusukan Kecil
- 9 Pohon Batu
- 10 Water Front
- 11 Lubok Temiang
- 12 Rancha-Rancha

Stesen Kualiti Air Marin (Automatik)

- 13 Jeti Dermaga Merdeka

Stesen Pengawasan Kualiti Udara

- 1 Jabatan Pengairan Dan Saliran, Labuan

Lain-Lain Petunjuk :

- Sempadan Kawasan Tanah Berhakmilik (Daratan & Badan Air) Termasuk Pulau Labuan & 6 Pulau Sekitar
- Jalan
- Badan Air
- Zon Akuakultur

Dasar RSWL KP7

PENGURUSAN RISIKO BENCANA YANG EFEKTIF BAGI MENJAMIN KESELAMATAN DAN KESEJAHTERAAN PENDUDUK

Keperluan memperkukuhkan kesiapsiagaan WP Labuan terhadap risiko bencana banjir, air pasang dan tsunami dan hakisan pantai bagi memastikan kawasan pembangunan yang selamat dan ia perlu disegerakan. Pengukuhan dari segi pengurusan bencana ini seiring dengan hala tuju NADMA dengan meningkatkan pengurangan risiko bencana sekurang-kurangnya 5% setahun di peringkat negeri berdasarkan indeks kesediaan.

Strategi KP7-S1

Mengurus Kawasan Berisiko Bencana dengan Mekanisme Pengurusan dan Sistem Amaran Bencana yang Menyeluruh

Strategi ini bertujuan untuk meningkatkan kesiapsiagaan menghadapi kejadian bencana dengan kaedah pengurusan bencana yang komprehensif. Matlamat adalah untuk memperkukuhkan kesiapsiagaan WP Labuan terhadap risiko bencana dan meningkatkan daya tahan bencana melalui inisiatif pengurangan risiko bencana (DRR).

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
KP7-S1-IP1	Menyediakan Pelan Pengurusan Risiko Bencana WP Labuan (PPRB WP Labuan) bagi meningkatkan daya tahan, kesiapsiagaan dan pemulihan.	• NADMA • JPA • JKM • PDRM • JBPM • JM • PL • JAS • JKR • JPh • JMG • JPS
KP7-S1-IP2	Memperkukuhkan Jawatankuasa pengurusan bencana / kecemasan WP Labuan dan diintegrasikan dengan penggunaan teknologi <i>Internet Of Things</i> (IoT), <i>Labuan Urban Observatory</i> (LUO) bagi tujuan pemantauan dan tindak balas awal kecemasan.	• PL • JPS • JM

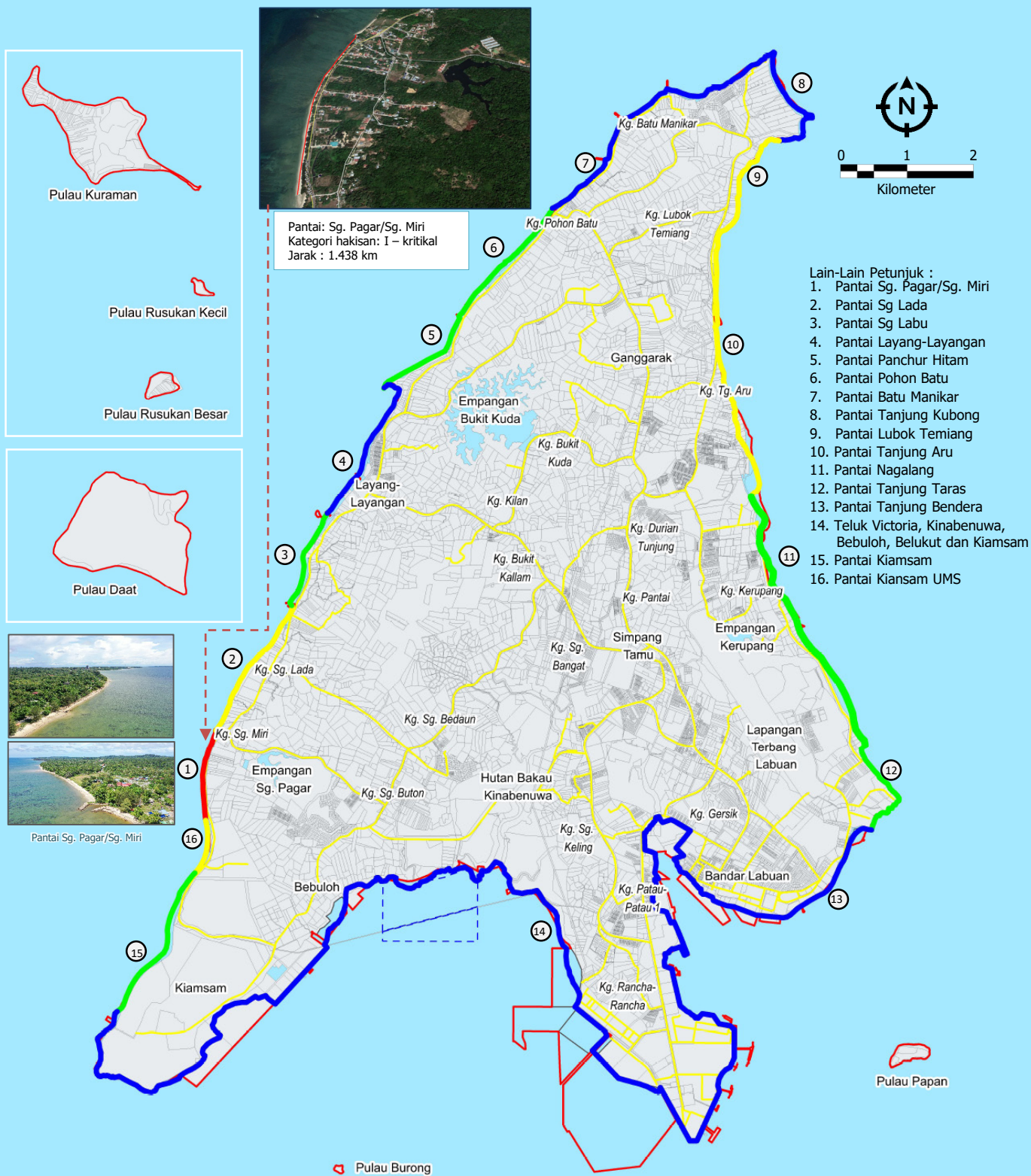
Strategi
KP7-S2

Pengurusan Pantai WP Labuan Yang Berdaya Tahan, Bersih dan Selamat

Kedudukan geografi WP Labuan menjadikan Labuan sebuah pulau yang mempunyai pantai berpasir sepanjang persisiran pantai. Terletak bersebelahan dengan Laut Cina Selatan, pesisiran pantai di Pulau Besar Labuan terdedah dengan tekanan hakisan yang tinggi. WP Labuan direkodkan mempunyai 16 pesisir pantai. Merujuk kepada penemuan terkini daripada Jabatan Pengairan dan Saliran Labuan (JPS), Pantai Sg. Pagar (1.44km) dikategorikan di tahap kritikal, empat (4) pantai dikategorikan mengalami hakisan ketara, enam (6) pantai mengalami hakisan belum serius dan selebihnya lima (5) pantai dalam keadaan stabil (Rujuk Rajah 5.3.15).

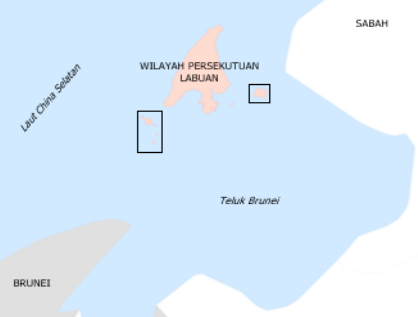
Bagi memastikan hakisan pantai dapat dikurangkan dan diurus dengan baik, beberapa garis panduan yang telah tersedia boleh dirujuk sebagai teras utama pemeliharaan dan pemuliharaan pantai. Antara garis panduan pengurusan pantai yang boleh dirujuk adalah *Integrated Shoreline Management Plan (ISMP)* oleh Jabatan Pengairan dan Saliran Malaysia (JPS, 2010) dan Laporan Kajian Rancangan Fizikal Zon Persisiran Pantai Negara Ke-2 (RFZPPN-2).

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
KP7-S2-IP1	Mengawal selia aktiviti pembangunan di zon persisiran pantai selaras dengan RFZPPN Ke-2 dan garis panduan perancangan yang berkenaan dan terkini.	- JPS - PL
KP7-S2-IP2	Mengkaji semula Pelan Pengurusan Persisiran Pantai (<i>Integrated Shoreline Management Plan, ISMP</i>) bagi WP Labuan.	- JPS - PL
KP7-S2-IP3	Mengenal pasti kawasan persisiran pantai yang mengalami hakisan kritikal bagi tujuan perlindungan dan mitigasi berterusan.	- JPS - PL
KP7-S2-IP4	Memulihara kawasan pesisir pantai dengan membaik pulih kawasan pantai yang mengalami hakisan kritikal dan ketara.	- JPS - PL
KP7-S2-IP5	Memastikan pengekalan dan penggantian pantai awam bagi semua cadangan pembangunan persisiran pantai.	- JPS - PL
KP7-S2-IP6	Mengawal selia aktiviti pembangunan, penambakan dan tebus guna tanah di kawasan persisiran pantai dan kawasan sensitif alam sekitar selaras dengan Perintah Kualiti Alam sekeliling (Aktiviti Yang Ditetapkan) (Penilaian Kesan Kepada Alam Sekeliling) 2015.	- JPS - PL

Rajah 5.3.15 : Hakisan Pantai WP Labuan

PELAN LOKASI

Petunjuk :

- Laut
- Hakisan Pantai Kategori I-Kritikal
- Hakisan Pantai Kategori II-Ketara
- Hakisan Pantai Kategori III-Belum Serious
- Pantai Stabil

Lain-Lain Petunjuk :

- Sempadan Kawasan Tanah Berhakmilik (Daratan & Badan Air) Termasuk Pulau Labuan & 6 Pulau Sekitar
- Jalan
- Badan Air
- Zon Akuakultur

Muka surat ini dibiarkan kosong

5.4 Tonggak Pembangunan 3 : Kesejahteraan Masyarakat

Kesejahteraan Masyarakat akan memfokus kepada aspek kesejahteraan masyarakat di WP Labuan yang meliputi aspek institusi dan kemudahan masyarakat, perumahan, landskap dan rekreasi. Setiap dasar yang disyorkan adalah bertujuan untuk menyediakan kemudahan awam yang mencukupi bagi keperluan penduduk WP Labuan menjelang tahun 2040 serta berupaya meningkatkan perancangan kemudahan awam yang terancang, efisien dan mudah dihubungi. Kesejahteraan masyarakat adalah penting dalam mewujudkan persekitaran komuniti yang selesa, kondusif, selamat dan berkualiti.

Dasar
(Kod : RSWL KM)

4

Strategi
(Kod : KM-S)

12

Inisiatif Pelaksanaan
(Kod : IP)

50

Masjid Jamek An-Nur

Dataran Labuan

Institusi Latihan Perindustrian Labuan

Kediaman

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

**Jadual 5.4.1 : Senarai Dasar Perancangan, Strategi & Inisiatif Pelaksanaan
(Tonggak Pembangunan 3 – Kesejahteraan Rakyat)**

Dasar		Strategi	M/S
TONGGAK PEMBANGUNAN 3 : PRASARANA MAKMUR			
1.	RSWL KM1 PENINGKATAN KUALITI HIDUP DAN KESEJAHTERAAN PENDUDUK WP LABUAN	KM1-S1 Taraf Sosio-ekonomi Isi Rumah akan Dipertingkatkan Melalui Pelbagai Program Pembangunan Kesejahteraan di WP Labuan	5-57
2.	RSWL KM2 PEMERKASAAN PEMBANGUNAN MODAL INSAN YANG INKLUSIF	KM2-S1 Modal Insan yang Berpendidikan, Berpengetahuan dan Berkemahiran Dipertingkatkan Seiring dengan Keperluan Industri	5-59
3.	RSWL KM3 PENYEDIAAN PERUMAHAN YANG KONDUSIF DAN MAMPU MILIK	KM3-S1 Pembangunan Perumahan Pelbagai akan Dirancang Bagi Memenuhi Permintaan Semasa	5-61
		KM3-S2 Pembangunan Perumahan Tidak Terancang akan Dikawal Selia dan Dinaik Taraf bagi Mewujudkan Persekitaran Kondusif	5-63
		KM3-S3 Pembangunan Semula Kawasan Penempatan Pelarian dan Pengawasan Penempatan Tidak Sah	5-64
4.	RSWL KM4 PENYEDIAAN KEMUDAHAN MASYARAKAT DAN REKREASI YANG MENCUKUPI SERTA BERKUALITI	KM4-S1 Sektor Pendidikan Diperkukuhkan Melalui Penawaran Kemudahan Pendidikan dan Latihan yang Pelbagai	5-65
		KM4-S2 Kemudahan Kesihatan yang Lengkap, Berkualiti dan Bertaraf Antarabangsa Disediakan Berdasarkan Permintaan	5-66
		KM4-S3 Kemudahan Rumah Ibadat Digalakkan untuk Diperluaskan Kegunaannya Mengikut Kesesuaian Setempat	5-66
		KM4-S4 Penyediaan Kemudahan Kebajikan yang Berkualiti kepada Kumpulan Sasar untuk Meningkatkan Kualiti Hidup	5-67
		KM4-S5 Fasiliti Keselamatan akan Dipertingkatkan dan Disediakan Selaras dengan Pertambahan Penduduk	5-67
		KM4-S6 Kawasan Lapang dan Rekreasi Baru akan Dikenal Pasti dan Diwartakan	5-68
		KM4-S7 Kawasan Landskap dan Rekreasi Sedia Ada dan Baru akan Dinaik Taraf dan Diselenggara bagi Menyokong Hasrat Menjadikan WP Labuan sebagai <i>Smart Garden Island</i>	5-69

Dasar RSWL KM1

PENINGKATAN KUALITI HIDUP DAN KESEJAHTERAAN PENDUDUK WP LABUAN

Kualiti kehidupan penduduk di WP Labuan perlu dipertingkatkan berasaskan kewujudan insiden kemiskinan pada kadar 3.1 peratus, pengangguran pada kadar 7.2 peratus dan penyertaan tenaga kerja wanita pada kadar 35 peratus dalam pasaran tenaga buruh semasa. Manakala hampir 30 peratus daripada jumlah isi rumah berpendapatan rendah (B40) dengan pendapatan tidak melebihi RM 4,850. Antara program utama yang dilaksanakan adalah program pembasmian kemiskinan di WP Labuan yang melibatkan isi rumah miskin di kawasan bandar dan luar bandar. Namun, ia perlu dipertingkatkan dan ditambah baik seiring dengan pertambahan jumlah penduduk sehingga tahun 2040.

Strategi KM1-S1

Taraf Sosio-ekonomi Isi Rumah akan Dipertingkatkan Melalui Pelbagai Program Pembangunan Kesejahteraan di WP Labuan

WP Labuan mempunyai kadar pengangguran yang tinggi iaitu 7.2 peratus. Bagi meningkatkan pertumbuhan ekonomi di WP Labuan, peluang pekerjaan yang pelbagai perlu disediakan dengan mencukupi. Justeru itu, sektor ekonomi dan program yang pelbagai perlu dirangka bagi menjana peluang pekerjaan dan melahirkan lebih ramai tenaga kerja berkemahiran. Pada tahun 2019, hampir 30 peratus daripada jumlah isi rumah di WP Labuan berpendapatan rendah (B40) dan berasaskan data E-Kasih, sejumlah 2,303 isi rumah adalah golongan miskin dengan pendapatan bulanan kurang daripada Paras Garis Kemiskinan (PGK) iaitu RM 2,627 (kawasan bandar) dan RM 2,684 (kawasan luar bandar). Bagi memastikan kesejahteraan hidup penduduk yang menyeluruh, maka taraf sosio-ekonomi isi rumah miskin perlu dipertingkatkan melalui pelbagai usaha secara bersepadu oleh golongan sasaran, sektor awam dan swasta. Menjelang tahun 2040, disasarkan Labuan mencapai kemiskinan sifar selaras dengan sasaran negara menjadikan Malaysia miskin sifar menjelang 2030.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
KM1-S1-IP1	Mempelbagaikan sumber pendapatan bagi isi rumah melalui penawaran program latihan keusahawanan dan kemahiran dalam pelbagai sektor ekonomi terutama pertanian, perikanan, pembuatan dan perkhidmatan perniagaan bagi mengatasi masalah pengangguran.	• PL • MARA • KSM • AIM • TEKUN
KM1-S1-IP2	Meningkatkan penyertaan tenaga kerja di kalangan penduduk kumpulan umur bekerja (15-64 tahun) yang menganggur, suri rumah sepenuh masa, pesara, ibu tunggal dan orang kelainan upaya (OKU) dalam sektor ekonomi yang berpotensi seperti pertanian, perikanan, pembinaan, pembuatan dan perkhidmatan perniagaan.	• EPU • KSM • JTM • PL • KPM

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
KM1-S1-IP3	Meningkatkan program pembasmian kemiskinan ke atas isi rumah sedia ada di WP Labuan melalui penyediaan kemudahan perumahan, peningkatan taraf infrastruktur asas, peluang latihan kemahiran dan program motivasi serta program bantuan ekonomi, pendidikan dan tahap kesihatan.	• EPU • PL • KPKT • KPLB • KKM • KSM • AIM • YBK • TEKUN
KM1-S1-IP4	Meningkatkan penyertaan sektor swasta dalam program pembasmian kemiskinan di kawasan bandar dan luar bandar sebagai sebahagian tanggung jawab sosial korporat (CSR).	• PL • KPKT • KPLB • Swasta
KM1-S1-IP5	Menyediakan peluang pekerjaan dan perniagaan sesuai dengan permintaan pasaran, pengalaman, kemahiran, tahap fizikal dan keupayaan warga emas, ibu tunggal dan OKU.	• EPU • PL • KSM • KPLB • JKM • AIM • TEKUN
KM1-S1-IP6	Menarik kemasukan lebih banyak pelaburan dalam pelbagai sektor ekonomi yang dapat menjana peluang-peluang pekerjaan terutama perkhidmatan minyak dan gas, perkhidmatan perdagangan dan kewangan, pembuatan, pelancongan dan pembinaan.	• EPU • KSM • JTM • MIDA • PL
KM1-S1-IP7	Melahirkan lebih ramai usahawan IKS tempatan dan tenaga kerja berkemahiran dalam sektor berpotensi tinggi seperti industri hiliran perikanan, pembuatan, pertanian dan perkhidmatan perdagangan.	• PL • SMECorp • MIDA • MARA
KM1-S1-IP8	Meningkatkan penyertaan kaum wanita dalam pasaran tenaga buruh dalam pelbagai sektor ekonomi dan perjawatan mengikut kelayakan/tahap pendidikan dan kemahiran yang dimiliki.	• KSM • PL • KPWK • JTM
KM1-S1-IP9	Menyediakan peluang sistem sara diri secara komersial dalam pelbagai bidang dan kategori pekerjaan bagi mengurangkan kadar pengangguran.	• EPU • JTM • KPWK • AIM • KEMAS • MARA • Swasta
KM1-S1-IP10	Melaksanakan program pepadanan pekerjaan, kesesuaian kemahiran, pemetaan kerjaya dan karnival kerjaya kepada lepasan graduan IPTA, IPTS dan kolej kemahiran tinggi.	• KSM • KPTM • JTM • PL
KM1-S1-IP11	Menggalakkan majikan untuk melaksana program <i>teleworking</i> dan bekerja dari rumah untuk meningkatkan penyertaan tenaga buruh wanita/suri rumah, warga emas, ibu tunggal dan OKU dalam pasaran buruh.	• EPU • KSM • KPWK • JTM • PL

Dasar RSWL KM2

PEMERKASAAN PEMBANGUNAN MODAL INSAN YANG INKLUSIF

Bagi tempoh 2010-2020, jumlah penduduk WP Labuan diunjurkan meningkat daripada 95,120 orang (2020) kepada 137,987 orang (2040) dengan kadar 1.88 peratus setahun. Sepanjang tempoh perancangan, jumlah penduduk umur bekerja dijangka akan meningkat daripada 65,111 (2020) kepada 86,766 (2040) dengan kadar penyertaan tenaga buruh pada kadar 0.67 peratus menjelang tahun 2040. Manakala kadar pengangguran disasarkan akan menyusut kepada 4.0 peratus (2040) berbanding 7.2 peratus (2020).

Strategi KM2-S1

Modal Insan yang Berpendidikan, Berpengetahuan dan Berkemahiran Dipertingkatkan Seiring dengan Keperluan Industri

Tahap pendidikan dan kemahiran tenaga kerja tempatan perlu dipertingkatkan seiring dengan keperluan pelabur dalam pelbagai sektor industri dan pekerjaan. Langkah-langkah yang boleh dilaksanakan termasuk menambah bilangan institusi pendidikan dan latihan kemahiran, akses penduduk kepada pendidikan formal serta badan penyelaras penyediaan bank data pendidikan.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
KM2-S1-IP1	Meningkatkan bilangan institusi pendidikan tinggi dan institusi latihan kemahiran di Labuan bagi menaiktaraf tahap pendidikan dan kemahiran sumber manusia sedia ada. Tumpuan perlu diberi kepada penyaluran bidang pendidikan, kemahiran vokasional dan teknikal (TVET) yang tepat dan memenuhi keperluan sektor industri.	• PL • PM • Sektor Swasta
KM2-S1-IP2	Memastikan semua peringkat umur penduduk mempunyai akses kepada pendidikan formal dan pembelajaran sepanjang hayat.	• PL • PM • Sektor Swasta
KM2-S1-IP3	Mewujudkan badan penyelaras dan organisasi bagi penyediaan bank data berkaitan kelayakan dan pencapaian akademik serta kemahiran penduduk WP Labuan.	• PL • PM • Sektor Swasta
KM2-S1-IP4	Mewujudkan pangkalan data guna tenaga bagi tujuan <i>profiling</i> pekerja	• PL
KM2-S1-IP5	Menawarkan insentif khusus bagi menarik kemasukan pekerja berbakat	• PL
KM2-S1-IP6	Menyediakan sumber tenaga mahir dan separuh mahir bagi menyokong aktiviti pembangunan masa hadapan termasuk kawasan pembangunan baharu (penambakan).	• JWP • KSM • PL

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
KM2-S1-IP7	Membangunkan program kolaborasi dan ruang kerjasama antara institusi pendidikan dan teknikal serta industri bagi mempersiapkan modal insan (pelajar, pekerja & masyarakat) dengan kemajuan teknologi digital dan IoT dalam bidang IR 4.0 selain pendidikan vokasional dan teknikal (TVET).	• EPU • KSM • JTM • PL • KPTM
KM2-S1-IP8	Menggalakkan program <i>upgrading</i> dan <i>upskilling</i> tenaga kerja sedia ada dalam pelbagai sektor ekonomi ke arah peningkatan produktiviti dan daya pengeluaran ekonomi WP Labuan.	• EPU • KSM • JTM
KM2-S1-IP9	Menggalakkan latihan dalam bekerja (<i>in-house training</i>) dan latihan intensif yang dikendalikan oleh sektor awam dan swasta selain penganjuran secara berkala latihan/kursus jangka pendek dan sederhana dalam pelbagai sektor ekonomi/bidang pengkhususan dan perjawatan.	• EPU • KSM • PL • KPTM • KPLB • Sektor Awam & Swasta
KM2-S1-1P10	Menawarkan insentif untuk menarik golongan profesional bekerja dan menetap di WP Labuan. Ia termasuk pengecualian cukai pendapatan, elaun perumahan dan elauan keraian	• EPU • LFSA • KSM • PL

Dasar RSWL KM3

PENYEDIAAN PERUMAHAN YANG KONDUSIF DAN MAMPU MILIK

Hala tuju pembangunan perumahan masa kini menuju ke arah memastikan penyediaan rumah kediaman yang mencukupi, berkualiti dan mampu dimiliki bagi memenuhi keperluan penduduk yang semakin bertambah. Pendekatan ini dapat dicapai melalui strategi yang menyeimbangkan permintaan dan penawaran, memperkenalkan perumahan industri yang cekap dan mampan serta menyediakan kemudahan awam dan persekitaran yang bersih.

Strategi KM3-S1

Pembangunan Perumahan Pelbagai Akan Dirancang Bagi Memenuhi Permintaan Semasa

Penyediaan pembangunan perumahan adalah mengambil kira keperluan isu rumah dan permintaan semasa di WP Labuan. Antara inisiatif pelaksanaan yang disyorkan adalah termasuk mewujudkan unit / badan mengurus rumah rakyat dan rumah mampu milik, menyediakan perumahan rakyat dan mampu milik, menawarkan insentif kepada pemaju serta pembangunan perumahan terancang. Berdasarkan pendapatan isi rumah (penengah) di WP Labuan pada tahun 2019 (RM 6,083), julat harga mampu milik yang disyorkan adalah RM350,000. Nilai harga rumah ini turut mengambil kira harga rumah purata di WP Labuan sejumlah RM325,000 yang direkodkan pada tahun 2020 (Pusat Maklumat Harta Tanah Negara, 2020).

Perumahan mampu milik seperti Perumahan Madani, Skim Perumahan Rakyat 1Malaysia (PRIMA), Program Perumahan Rakyat (PPR) akan terus disediakan mengikut keperluan semasa. WP Labuan berpotensi menjalankan Program Malaysia Rumah Kedua Ku (MM2H) melalui penyediaan kemudahan perumahan yang berkualiti di lokasi yang bersesuaian. Strategi ini akan membantu meningkatkan pemilikan hartanah, kemasukan pelaburan serta menjana aktiviti ekonomi di WP Labuan.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
KM3-S1-IP1	Mewujudkan unit / badan yang mengurus permohonan rumah rakyat, mengawal selia harga rumah mampu milik dan menentukan kuota penyediaan rumah mampu milik.	- JWP - PL
KM3-S1-IP2	Menyediakan perumahan berkonsepkan <i>Council Home</i> dan mampu milik (sewa dan sewa beli) selaras dengan pendapatan isi rumah.	- JWP - KPKT - PL - SPNB - PRIMA - Swasta

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
KM3-S1-IP4	Memastikan pembangunan perumahan dilengkapi dengan infrastruktur dan kemudahan komuniti.	• JWP • KPKT • PL • SPNB • PRIMA • Swasta
KM3-S1-IP5	Menyediakan perumahan bagi tujuan pemilikan atau sewa bagi golongan pekerja yang menetap di WP Labuan untuk jangka masa panjang dan pendek.	• KWP • KPKT • PL • SPNB • PRIMA • Swasta

Rumah mampu milik seperti **Perumahan Ganggarak Permai** dan **Program Perumahan Rakyat (PPR) di Batu Arang** boleh diperluaskan khususnya di kawasan tumpuan pembangunan bagi menggalakkan penduduk berpendapatan rendah dan sederhana memiliki rumah.

Perumahan Ganggarak Permai

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040.

Perumahan Taman Mutiara, Kampung Sungai Bedaun.

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040.

Strategi
KM3-S3

Pembangunan Perumahan Tidak Terancang akan Dikawal Selia dan Dinaik Taraf bagi Mewujudkan Persekitaran Kondusif

Langkah pengawalan dan inisiatif menaik taraf perumahan tidak terancang akan melibatkan kampung-kampung tradisi dan kampung atas air. Keadaan perumahan tidak terancang khususnya rumah kampung atas air adalah padat dan telah penuh selain keadaan fizikal rumah yang usang. Ini memberi risiko kepada aspek kesihatan dan keselamatan penduduk selain penyebaran wabak penyakit. Sehubungan dengan itu, langkah-langkah sewajarnya perlu dilaksanakan di dalam menghadkan pembinaan unit rumah kampung atas air serta menaik taraf kemudahan infrastruktur dan utiliti yang lebih efisien bagi perumahan tidak terancang di WP Labuan.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
KM3-S3-IP1	Menghadkan pembinaan perumahan atas air di dalam kawasan yang telah diwartakan (Patau-patau 1, Patau-patau 2, Ranca Laut dan Bebuloh Laut).	- JWP - PTG - MAN (Mahkamah Anak Negeri) - PL
KM3-S3-IP2	Mengawal selia pembinaan rumah-rumah kampung bagi memastikan pematuhan kepada aspek perancangan dan pembangunan tanah.	- JWP - PTG - PL
KM3-S3-IP3	Menaik taraf infrastruktur dan kemudahan sokongan sedia ada di setiap kampung.	- JWP - KPLB - PL

Rumah Kampung Atas Air (Kampung Bebuloh Laut)

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040.

Strategi
KM3-S4

Pembangunan Semula Kawasan Penempatan Pelarian dan Pengawalan Penempatan Tidak Sah

Kawasan penempatan pelarian perlu dibangunkan semula dengan penyediaan kemudahan infrastruktur dan utiliti asas. Kawalan dan penguatkuasaan berterusan perlu bagi mengekang penempatan setinggan/penempatan tidak sah di atas tanah-tanah milik kerajaan.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
KM3-S4-IP1	Membangunkan semula dan mengawal selia kawasan penempatan pelarian secara lebih terancang dan dilengkapi dengan infrastruktur serta kemudahan komuniti.	• MKN • JWP • PTG • PL
KM3-S4-IP2	Mempertingkatkan penguatkuasaan bagi membasmi penempatan tidak sah / setinggan.	• PTG • Imigresen • PL

Kawasan petempatan setinggan di sekitar Kampung Gersik

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040.

Dasar RSWL KM4

PENYEDIAAN KEMUDAHAN MASYARAKAT DAN REKREASI YANG MENCUKUPI SERTA BERKUALITI

Penyediaan kemudahan masyarakat di Labuan bukan hanya untuk menyokong keperluan penduduk malah ianya merupakan satu faktor utama bagi meningkatkan pembangunan WP Labuan. Kemudahan masyarakat yang bertaraf antarabangsa akan menarik minat pelabur dan pelbagai pihak untuk menetap secara fizikal di WP Labuan.

Strategi KM4-S1

Sektor Pendidikan Diperkukuhkan Melalui Penawaran Kemudahan Pendidikan dan Latihan yang Pelbagai

Kemudahan pendidikan yang berkualiti dan mencukupi membekalkan peluang kepada setiap penduduk dalam memiliki keupayaan dan penguasaan ilmu pengetahuan tanpa mengira taraf ekonomi, umur, etnik dan latar belakang. Bagi mencapai hasrat ini, kemudahan pendidikan di WP Labuan perlulah disediakan tidak hanya tertumpu kepada pendidikan akademik standard, malah perlu dipelbagaikan dengan lebih banyak peluang pendidikan berasaskan kemahiran dan latihan. Kemudahan pendidikan swasta perlu digalakkan bagi memberi alternatif kepada penduduk setempat di samping menarik minat pelabur atau warga luar untuk tinggal di WP Labuan. Pembukaan pusat latihan dengan jumlah pelajar yang ramai akan turut menyumbang kepada pertambahan penduduk dan seterusnya menyumbang kepada perkembangan ekonomi setempat.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
KM4-S1-IP1	Menggalakkan pembukaan sekolah, institusi pengajian tinggi swasta dan pusat latihan swasta.	- KPM - JPd - PL - Swasta
KM4-S1-IP2	Menggalakkan pembukaan institusi berasaskan Teknik dan Vokasional (TVET) khususnya yang menawarkan bidang Latihan seperti pengurusan hotel, kulinari, hospitaliti, minyak dan gas, perkapalan dan marin.	- KPM - MARA
KM4-S1-IP3	Mewujudkan pusat latihan bagi menggalakkan pembangunan di dalam bidang sukan air.	- KPM - ALAM
KM4-S1-IP4	Menaik taraf Kampus Cawangan UMS sebagai sebuah kampus universiti yg lengkap dengan penawaran kursus-kursus yang dapat menyokong sektor ekonomi di WP Labuan.	- KPM - KPT
KM4-S1-IP4	Mewujudkan Sekolah Integrasi Rendah Agama JAWI (SIRAJ).	- KPM - JAWI - MAIWPL
KM4-S1-IP5	Menggalakkan pembelajaran sepanjang hayat melalui pembukaan institusi pengajaran di pusat-pusat petempatan utama.	- KPM - JPd - PL - Swasta

Labuan International School.

Sumber : schooladvisor.my/labuan-international-school

Strategi KM4-S2

Kemudahan Kesihatan yang Lengkap, Berkualiti dan Bertaraf Antarabangsa Disediakan Berdasarkan Permintaan

Elemen kesihatan yang baik adalah penting untuk meningkatkan kualiti hidup. WP Labuan perlu menyediakan kemudahan kesihatan yang berkualiti dan lengkap bagi menjamin kesejahteraan penduduk. Pembukaan pusat perubatan swasta akan mempertingkatkan lagi sistem dan kemudahan perubatan di WP Labuan melalui penyediaan kemudahan perubatan yang tidak dapat disediakan di hospital atau klinik kerajaan. Penawaran kemudahan perubatan swasta juga dapat menarik masuk pelabur dan orang luar untuk mengunjungi atau tinggal di WP Labuan.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
KM4-S2-IP1	Menambah bilangan pakar perubatan dan mempertingkatkan fasiliti kesihatan untuk mengoptimumkan fungsi Hospital Labuan.	• KKM
KM4-S2-IP2	Menggalakkan pembukaan pusat perubatan swasta bagi mempelbagaikan pilihan kemudahan perubatan.	• KKM • Swasta
KM4-S2-IP3	Menawarkan kemudahan pusat kesihatan dan gaya hidup (<i>wellness & lifestyle</i>) sebagai kemudahan rehabilitasi.	• KKM • Swasta

Strategi KM4-S3

Kemudahan Rumah Ibadat Digalakkan untuk Diperluaskan Kegunaannya Mengikut Kesesuaian Setempat

Penyediaan kemudahan keagamaan di WP Labuan bukan hanya tertumpu kepada penyediaan ruang sebagai tempat beribadat tetapi boleh diperluaskan kegunaannya selaras dengan garis panduan dan piawaian perancangan yang ditetapkan, sesuai dengan keperluan setempat.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
KM4-S3-IP1	Menggalakkan kemudahan rumah ibadat diperluaskan kegunaannya mengikut kesesuaian setempat.	• MAIWPL • JAIWPL • Pertubuhan Keagamaan Lain-lain

**Strategi
KM4-S4**
Penyediaan Kemudahan Kebajikan yang Berkualiti kepada Kumpulan Sasar untuk Meningkatkan Kualiti Hidup

Kemudahan kebajikan memainkan peranan penting untuk meningkatkan kesejahteraan masyarakat terutama kumpulan sasar seperti warga emas dan orang kelainan upaya. Ia menyumbang ke arah meningkatkan kualiti hidup yang lebih baik dan membolehkan kumpulan sasar tersebut menjalani kehidupan seharian yang lebih sempurna.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
KM4-S4-IP1	Menyediakan kemudahan yang memenuhi keperluan kemudahan golongan berkeperluan khas, warga emas dan Orang Kelainan Upaya (OKU) melalui penambahan pusat pembangunan komuniti yang mesra pengguna.	• JKM • KPWK
KM4-S4-IP2	Mewujudkan perkampungan persaraan (<i>Retirement Village</i>) dilengkapi dengan fasiliti yang komprehensif bagi memastikan golongan warga emas menikmati kehidupan berkualiti, bebas dan gaya hidup yang sihat.	• PL • JKM • Swasta

**Strategi
KM4-S5**
Fasiliti Keselamatan akan Dipertingkatkan dan Disediakan Selaras dengan Pertambahan Penduduk

Penyediaan fasiliti keselamatan yang mencukupi dan mengambil kira perancangan pembangunan akan datang adalah penting untuk memastikan keselamatan penduduk terjamin.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
KM4-S5-IP1	Menaik taraf hierarki fungsi dan fungsi balai polis daerah kepada ibu pejabat polis daerah selaras dengan fungsi WP Labuan sebagai Bandar Wilayah dan Zon Promosi Pelancongan.	• PL • KDN
KM4-S5-IP2	Menyelenggara dan melengkapkan semua fasiliti keselamatan selaras dengan teknologi terkini mengikut keperluan semasa.	• PL • KDN

Strategi KM4-S6

Kawasan Lapang dan Rekreasi Baru akan Dikenal Pasti dan Diwartakan

Kawasan lapang dan rekreasi berfungsi sebagai kemudahan riadah dan tumpuan penduduk selain elemen hijau dan nilai estetik kepada WP Labuan. Langkah mengenal pasti status dan pewartaan kawasan lapang dan rekreasi merupakan usaha mengurus dan mengekalkan fungsi kemudahan ini.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
KM4-S6-IP1	Memastikan kawasan lapang dibangunkan secara terancang, mencukupi, berfungsi selaras dengan nisbah penyediaan 2 hektar kawasan bagi setiap 1,000 penduduk.	• JWP • JLN • PL • JKR
KM4-S6-IP2	Memastikan penyerahan dan pewartaan kawasan lapang dan rekreasi sedia ada dan baru.	• JWP • PTG • JUPEM • JLN • JPh • PL • JPS

Taman Damai, WP Labuan

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

Strategi KM4-S7

Kawasan Landskap dan Rekreasi Sedia Ada akan Dinaik Taraf dan Diselenggara bagi Menyokong Hasrat Menjadikan WP Labuan sebagai *Smart Garden Island*

Strategi ini bertujuan untuk melaksanakan penambahbaikan kawasan landskap dan rekreasi sedia ada di WP Labuan. Inisiatif-inisiatif ini termasuk menaik taraf dan menyelenggara taman bandaran, penyelenggaraan berkala bagi fasiliti taman-taman awam dan kawasan rekreasi serta penyediaan pelan induk landskap.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
KM4-S7-IP1	Menaik taraf dan menyelenggara Taman Botanical WP Labuan dan Kompleks Sukan Labuan selaras dengan fungsinya sebagai taman bandaran.	- JLN - PL - KETSA - JWN
KM4-S7-IP2	Menyelenggara fasiliti taman-taman awam dan kawasan rekreasi secara berkala.	- JLN - PL
KM4-S7-IP3	Menyediakan Kajian Semula Pelan Induk Landskap (PIL) WP Labuan.	- JLN - PL
KM4-S7-IP4	Pelaksanaan Perintah Pemeliharaan Pokok (TPO) bagi pengekalan pokok-pokok yang unik di samping mengekalkan/mewujudkan <i>Landscape Character</i> bagi kawasan sekitar WP Labuan.	- JLN - PL

Taman Botanical Labuan

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

Taman Permainan di Layang - Layangan

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

Muka surat ini dibiarkan kosong

5.5 Tonggak Pembangunan 4 : Prasarana Makmur

Prasarana makmur akan memberi fokus kepada aspek infrastruktur dan utiliti, pengangkutan serta perhubungan. Oleh itu, perancangan bersepadu untuk jangka masa panjang dan pelaksanaan projek dengan tersusun adalah amat penting bagi meningkatkan kecekapan, keberkesanan, produktiviti dan kebolehpercayaan terhadap sesuatu perkhidmatan. Tonggak pembangunan prasarana makmur perlu dirangka secara komprehensif.

Dasar
(Kod : RSWL PM)

3

Strategi
(Kod : PM-S)

13

Inisiatif Pelaksanaan
(Kod : IP)

64

Lapangan Terbang Labuan

Pengangkutan dan Lalulintas

Terminal Feri Antarabangsa

Infrastruktur dan Utiliti

Terminal Bas Labuan

Pengangkutan Air

**Jadual 5.5.1 : Senarai Dasar Perancangan, Strategi & Inisiatif Pelaksanaan
(Tonggak Pembangunan 4 – Prasarana Makmur)**

Dasar		Strategi	M/S
TONGGAK PEMBANGUNAN 4 : PRASARANA MAKMUR			
1.	RSWL PM1 PEMBANGUNAN INFRASTRUKTUR YANG DINAMIK, EFISIEN DAN SEJAHTERA	PM1-S1 Pengeluaran Air Yang Optimum Dipertingkatkan Seajar Dengan Aspirasi Pembangunan WP Labuan	5-73
		PM1-S2 Sumber Bekalan Elektrik di WP Labuan Diperkukuhkan Melalui Inisiatif Yang Berdaya Laksana dan Mesra Ekonomi	5-76
		PM1-S3 Infrastruktur Telekomunikasi (Landskap Digital) Disediakan Secara Terancang di WP Labuan	5-78
		PM1-S4 Pelan Induk Saliran Dan Tebatan Banjir Disediakan Bagi Meningkatkan Sistem Pengurusan Saliran di WP Labuan	5-80
		PM1-S5 Pelupusan Sisa Dinaik Taraf Melalui Kaedah Mesra Alam dan Berteknologi Tinggi di WP Labuan	5-82
		PM1-S6 Sistem Pembetulan Disediakan Secara Berpusat dan Berteknologi Tinggi di WP Labuan	5-83
2.	RSWL PM2 PENGUKUHAN DAN INTEGRASI RANGKAIAN PERHUBUNGAN DARAT, UDARA DAN AIR	PM2-S1 Pembinaan Jambatan Labuan – Sabah Bagi Melengkapkan Perhubungan WP Labuan di Peringkat Wilayah dan Antarabangsa	5-85
		PM2-S2 Perkhidmatan Pengangkutan Air Dipertingkatkan Sebagai Mod Pengangkutan Awam yang Menghubungkan Labuan Dengan Sabah, Sarawak Dan Brunei	5-87
		PM2-S3 Keupayaan Lapangan Terbang Labuan Dipertingkatkan Sebagai Pengangkutan Utama Untuk Perhubungan Peringkat Antarabangsa	5-88
		PM2-S4 Jaringan Jalan Raya Diperkukuhkan Melalui Hierarki Jalan Yang Jelas Bagi Meningkatkan Kemudahsampaian dan Mobiliti	5-90
		PM2-S5 Kecekapan Pengurusan Lalu Lintas Dipertingkatkan Melalui Aplikasi Teknologi Pintar	5-94
		PM2-S6 Penggunaan Pengangkutan Hijau Digalakkan Bagi Mewujudkan Persekitaran WP Labuan Yang Bersih Dan Hijau.	5-95
3.	RSWL PM3 PENYEDIAAN SISTEM PENGANGKUTAN AWAM BERSEPADU DAN EFISIEN	PM3-S1 Sistem Pengangkutan Awam Semasa Dipertingkatkan Ke Arah Perkhidmatan Yang Lebih Cekap dan Berkesan	5-96

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

Dasar RSWL PM1

PEMBANGUNAN INFRASTRUKTUR YANG DINAMIK, EFISIEN DAN SEJAHTERA

Kemudahan infrastruktur adalah salah satu komponen utama dalam menjamin kesejahteraan dan kesejahteraan penduduk sekaligus menjadi teras untuk merangsang pembangunan ekonomi setempat. Secara umumnya, kemudahan infrastruktur merangkumi enam (6) komponen utama iaitu bekalan air, sistem pembetulan, telekomunikasi, pengurusan sisa pepejal, bekalan elektrik dan pembangunan saliran dan persisir pantai. Sebanyak enam (6) strategi dan 30 inisiatif dirangka bagi menyokong pembangunan infrastruktur yang dinamik, efisien dan sejahtera di WP Labuan.

Strategi PM1-S1

Pengeluaran Air Yang Optimum Dipertingkatkan Seajar Dengan Aspirasi Pembangunan WP Labuan

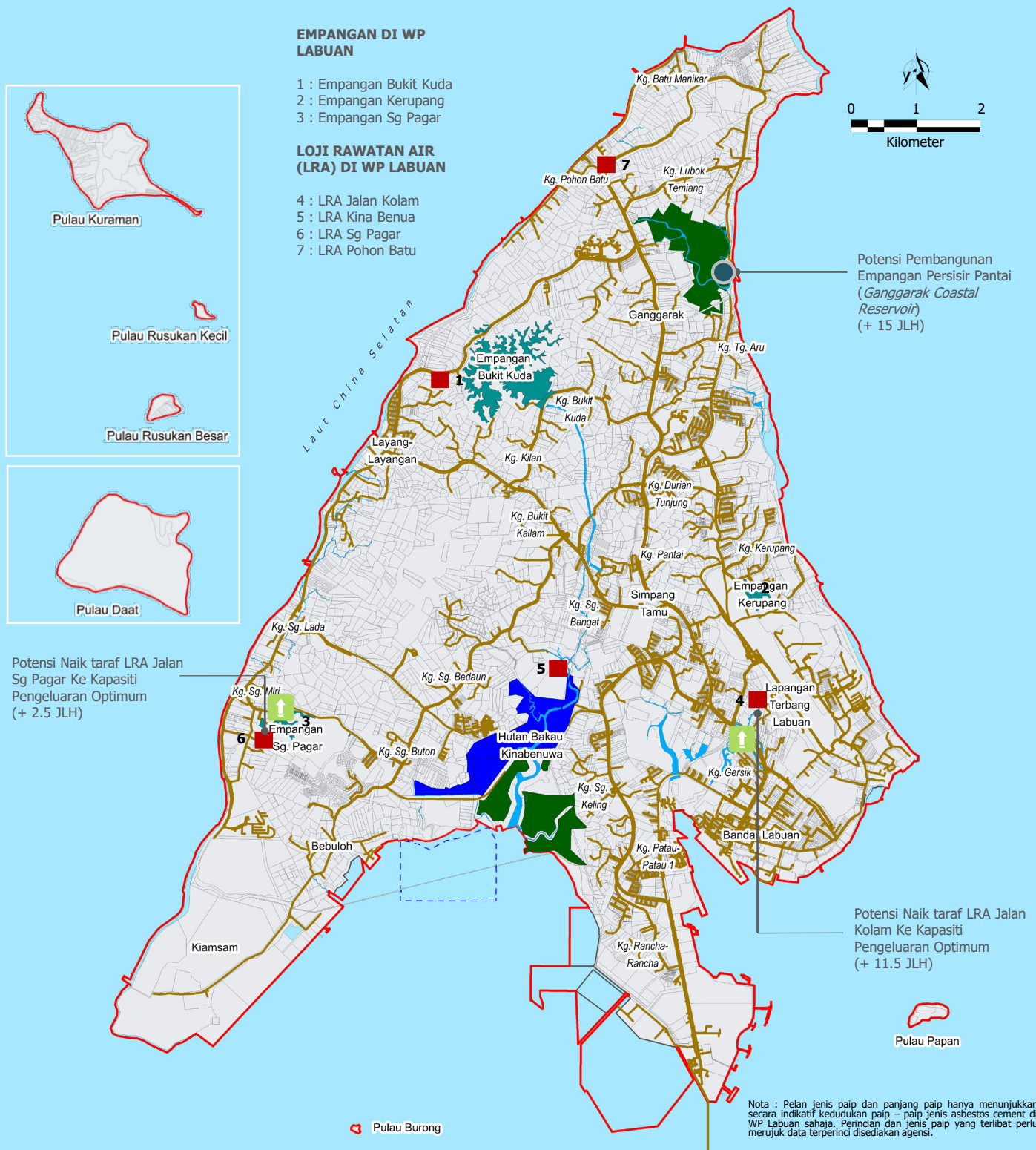
Strategi ini memfokuskan usaha untuk mengurangkan kebergantungan terhadap bekalan air terawat daripada Sabah yang kini menyumbang hampir 91% (75 JLH-2020) sumber air di WP Labuan. Permintaan air bersih di WP Labuan (2020) adalah berjumlah 76.47 JLH manakala kapasiti penawaran hanya sekitar 82.0 JLH (telah mengambil kira kapasiti LRA Lawa Gadong, Sabah). Dianggarkan sekitar 30.4% daripada jumlah penggunaan air adalah untuk kegunaan domestik manakala 45.9% adalah untuk kegunaan industri. Rizab simpanan yang kecil mendedahkan WP Labuan kepada krisis bekalan air disebabkan permintaan yang sentiasa meningkat setiap tahun.

Selaras dengan perancangan pembangunan dinamik WP Labuan menjelang tahun 2040, jaminan bekalan air perlu terus diperkukuh bagi menjamin kesejahteraan penduduk sekaligus lebih meyakinkan dan mampu menarik minat pemain ekonomi ke WP Labuan. Sehubungan itu, beberapa inisiatif pelaksanaan pembangunan sumber air ini direncana, bagi memastikan ketersediaan sumber air di WP Labuan.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
PM1-S1-IP1	Melaksanakan program penggantian paip bagi mengurangkan Air Tidak Terhasil (NRW) dan meningkatkan efisiensi kapasiti perkhidmatan bekalan air di WP Labuan.	- KASA - SPAN - JBAL
PM1-S1-IP2	Menaik taraf loji-loji sedia ada di WP Labuan bagi meningkatkan pengeluaran air sehingga mencapai kapasiti optimum reka bentuk.	- KASA - KWP - SPAN - JBAL
PM1-S1-IP3	Mengkaji Kebolehlaksanaan Empangan Persisir Pantai Sg Ganggarak dan loji rawatan air baru (kapasiti 15 juta liter sehari).	- KASA - KWP - JBAL - SPAN - JPS - PL
PM1-S1-IP4	Membangunkan Projek Takungan Air Pinggiran Sungai (TAPS) II – (<i>Off River Storage</i>) Sg Kinabenuwa dengan mewartakan sebahagian kawasan berhutan Kinabenuwa sebagai kawasan takungan air pinggiran sungai.	- KASA - JBAL - JPS - PL
PM1-S1-IP5	Mengguna pakai konsep pulih guna semula air kumbahan (<i>Waste To Wealth</i>) bagi aktiviti perindustrian.	- JPP - IWK - JBAL - SPAN

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
PM1-S1-IP6	Memperkasakan sistem pengumpulan dan penggunaan semula air hujan (SPAH) dalam perancangan pembangunan.	• PL • JBAL
PM1-S1-IP7	Memastikan bekalan air bersih mencukupi bagi menampung keperluan di kawasan pulau-pulau sekitar Labuan dengan kaedah pembinaan tangki air, mempraktikkan amalam SPAH secara berkesan dan juga sumber alternatif penyahgaraman air laut (<i>desalination</i>).	• SPAN • JBAL • PL
PM1-S1-IP8	Penyediaan tangki air di kawasan penempatan penduduk, pusat komersial, institusi awam dan kawasan perindustrian mengikut garis panduan dan spesifikasi SPAN sebagai persediaan gangguan bekalan air.	• SPAN • JBAL • PL
PM1-S1-IP9	Cadangan kajian kebolehlaksanaan penswastan bekalan air WP Labuan melalui perancangan dan penilaian model penswastan dengan merujuk dasar perkongsian awam swasta (PPP).	• KASA • JBAL
PM1-S1-IP10	Memperkenalkan <i>Smart Water Meter yang</i> merupakan inisiatif <i>smart technology</i> bagi penduduk di WP Labuan	• JBAL

Rajah 5.5.1 : Loji Rawatan Air dan Jaringan Paip Agihan Di WP Labuan

Petunjuk :

- Empangan
- Loji Rawatan Air (LRA)
- Cadangan Pewartaan Sg Kina Benua (Takungan Air Pinggir Sungai - TAPS II)
- Jaringan Jajaran Paip Keseluruhan di WP Labuan
- Cadangan Menaiktaraf Loji Rawatan Air (LRA) Sedia Ada
- Cadangan Empangan Pesisir Pantai Ganggarak (Ganggarak Coastal Reservoir)

Lain-Lain Petunjuk :

- Sempadan Kawasan Tanah Berhakmilik (Daratan & Badan Air) Termasuk Pulau Labuan & 6 Pulau Sekitar
- Sempadan Rizab Akuakultur
- Jalan
- Badan Air

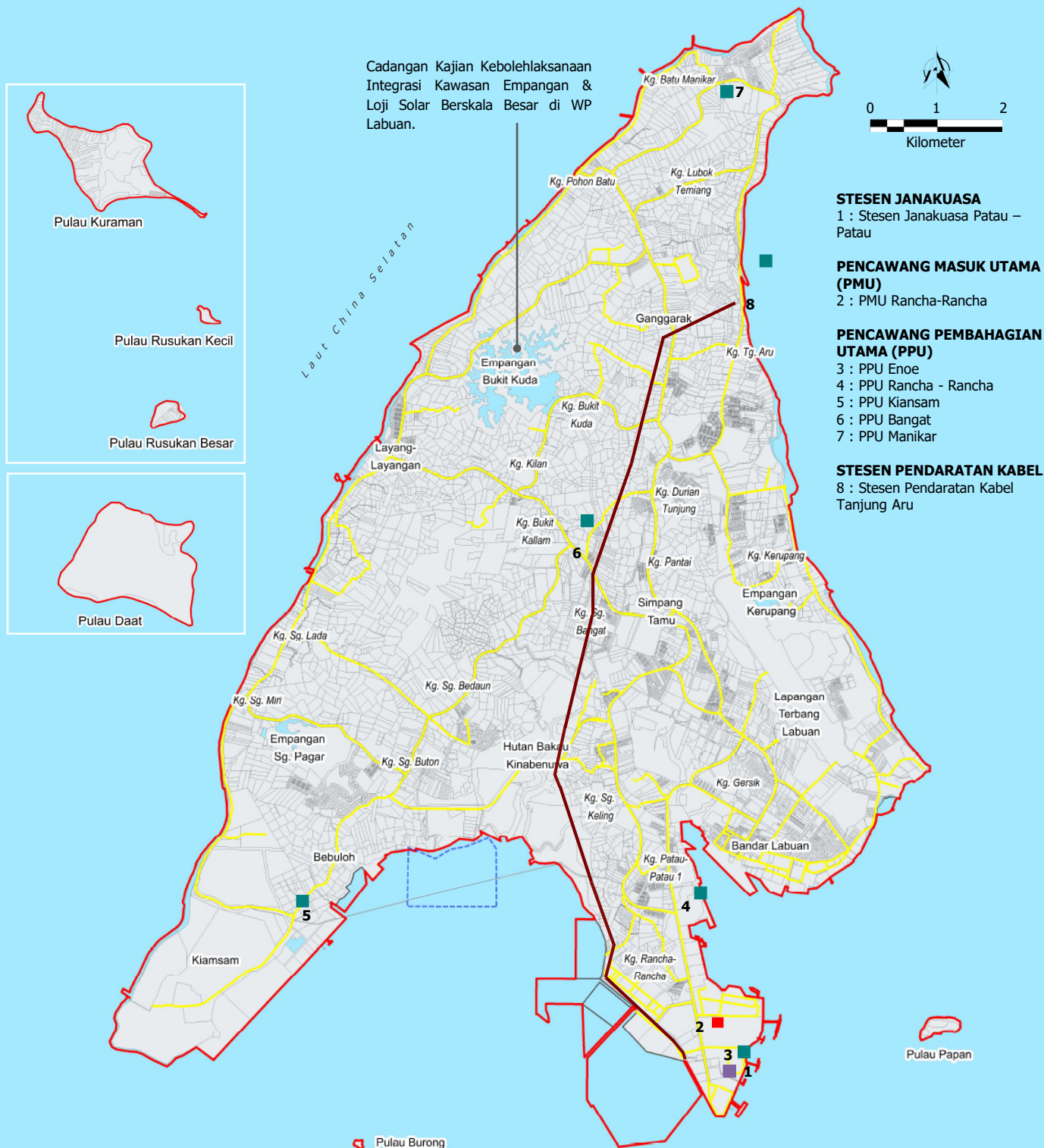
Strategi
PM1-S2

Sumber Bekalan Elektrik di WP Labuan Diperkukuhkan Melalui Inisiatif Yang Berdaya Laksana dan Mesra Ekonomi

Bekalan elektrik yang mencukupi, stabil dan cekap adalah sangat penting bagi menyokong pembangunan dan juga menjamin keselasaan serta kesejahteraan penduduk. Berdasarkan kapasiti bekalan elektrik semasa, permintaan dan penawaran menunjukkan masih terdapat rezab lebihan bekalan elektrik yang tinggi. Penawaran semasa adalah 104MW manakala permintaan semasa hanya sekitar 55-56MW dengan liputan yang menyeluruh (100%).

Namun demikian, didapati Indeks Tempoh Masa Purata Gangguan Sistem (*SAIDI – System Average Interruption Duratin Index*) di WP Labuan dilihat tinggi jika dibandingkan dengan nilai SAIDI di Semenanjung Malaysia dan Sarawak. Perancangan 10 tahun pihak SESB (2018 – 2027), dilihat telah merancang pelbagai inisiatif untuk menaiktaraf infrastruktur bekalan elektrik di Sabah & WP Labuan termasuklah projek untuk mengurangkan nilai SAIDI. Inisiatif penerokaan sumber tenaga boleh baharu juga dinyatakan bagi menyediakan WP Labuan ke arah sumber tenaga lebih mampan, mesra alam dan lestari.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
PM1-S2-IP1	Menaik taraf dan menyelenggara sistem jana kuasa dan sistem pengagihan elektrik di WP Labuan bagi memastikan tahap kebolehpercayaan (<i>reliability</i>) tinggi terhadap bekalan elektrik di WP Labuan.	- ST - SESB
PM1-S2-IP2	Penyediaan kajian kebolehlaksanaan bagi pembinaan stesen janakuasa baru di WP Labuan	- ST - SESB
PM1-S2-IP3	Memperkukuhkan penggunaan tenaga boleh baru antaranya ada penggunaan tenaga solar di WP Labuan sebagai sumber tenaga alternatif yang lebih lestari.	- MOSTI - PL - JBA - SESB
PM1-S2-IP4	Pengenalan Program Pemeteran Tenaga Bersih (<i>Net Energy Metering – NEM</i>) di WP Labuan. Program NEM melibatkan tiga (3) inisiatif baharu iaitu NEM Rakyat, NEM GoME n dan NEM NOVA	- SEDA - SESB - Pemohon
PM1-S2-IP5	Pemasangan <i>Electricity Smart Metering</i> bagi setiap pembangunan baharu dan sedia ada.	- SESB - PL
PM1-S2-IP6	Galakkan pengaplikasian <i>Low Carbon Cities Framework</i> (LCCF) bagi pembangunan baharu di WP Labuan. i. Menggalakkan penggunaan sistem penilaian, alat penarafan dan pensijilan bangunan hijau sedia ada, seperti LEED, Indeks Bangunan Hijau (GBI), MyCrest oleh CIDB serta CASBEE; untuk semua pembangunan baharu. ii. Penyediaan insentif kepada pemilik-pemilik bangunan yang melaksanakan inisiatif bangunan hijau.	- KWP - PL

Rajah 5.5.2 : Sistem Bekalan Elektrik Di WP Labuan

Petunjuk :

- Stesen Janakuasa Patau - Patau
- Pencawang Masuk Utama (PMU)
- Pencawang Pembahagian Utama (PPU)
- Talian Rentis
- Fokus Kawasan Pensijilan Bangunan Hijau
- Fokus Kawasan Potensi Pembangunan Tenaga Boleh Baharu

Lain-Lain Petunjuk :

- Sempadan Kawasan Tanah Berhakmilik (Daratan & Badan Air) Termasuk Pulau Labuan & 6 Pulau Sekitar
- Sempadan Rizab Akuakultur
- Jalan
- Badan Air

Strategi
PM1-S3

Infrastruktur Telekomunikasi (Landskap Digital) Disediakan Secara Terancang di WP Labuan

Jaringan telekomunikasi dilihat telah menjadi salah satu keperluan asas bukan sahaja dalam mencorak kehidupan rakyat malah menjadi antara pemacu utama dalam pertumbuhan dan kemajuan ekonomi sesuatu kawasan. Rekod semasa menunjukkan kemudahan telekomunikasi di WP Labuan adalah berada ditahap yang baik dengan kadar liputan 4G sekitar 97.4% (2020).

Bagi memastikan WP Labuan kekal relevan bagi menarik minat pelabur yang berterusan, infrastruktur telekomunikasi perlulah sentiasa ditambah baik mengikut arus permodenan dan juga keperluan semasa. Inisiatif yang dicadangkan adalah merangkumi penaiktarafan dan menambah infrastruktur telekomunikasi sedia ada untuk memastikan rakyat dapat menikmati kemudahan telekomunikasi dan internet berkelajuan tinggi sekaligus merancakkan lagi pertumbuhan ekonomi setempat.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
PM1-S3-IP1	Menyokong dan membantu pelaksanaan Pelan Jalinan Digital Negara (JENDELA), Fasa 1 (2020-2022), Fasa 2 (<2022) i. Liputan Mudah Alih (4G LTE) secara menyeluruh (100%) di WP Labuan dan Pulau Sekitar, kelajuan purata 100 Mbps. ii. Peningkatan kepada jumlah premis yang mendapat akses kepada jalur lebar tetap berkelajuan gigabit. iii. Menaik taraf rangkaian 4G dan pengenalan kepada 5G	- SKMM - NFP
PM1-S3-IP2	Pemasangan rangkaian gentian optik penuh (<i>Full Fiberisation</i>) di kawasan zon ekonomi utama dan berkependudukan tinggi di WP Labuan.	- SKMM - TM
PM1-S3-IP3	Pemeriksaan dan penambahan <i>access point</i> infrastruktur <i>hotspot wifi</i> secara percuma di kawasan tumpuan ekonomi / sosial WP Labuan.	- SKMM - PL
PM1-S3-IP4	Menggalakkan kerjasama strategik (<i>Smart Partnership</i>) antara pemaju dan pemberi rangkaian kemudahan (<i>Network Facilities Provider – NFP</i>). i. Perancangan awal dalam penyediaan bersasar akses jalur lebar berkelajuan tinggi (<i>Full Fiberisation</i>) di pembangunan baharu atau pembangunan semula (<i>Wired Hub</i>).	- SKMM - TM - PL - Pemaju

PRESTASI CAPAIAN KOMUNIKASI DAN JALUR LEBAR
WP LABUAN

- ▶ KADAR PENEMBUSAN JALUR LEBAR BAGI 100 PENDUDUK
- ▶ **113.0%**
- ▶ CAPAIAN INTERNET ISI RUMAH
- ▶ **98.0%**
- ▶ CAPAIAN KOMPUTER ISI RUMAH
- ▶ **71.30%**
- ▶ KADAR PENEMBUSAN SELULAR MUDAH ALIH 100 PENDUDUK
- ▶ **154.7%**
- ▶ KADAR PENEMBUSAN TALIAN TETAP IBU SAWAT 100 PENDUDUK
- ▶ **14.9%**

Contoh Pemasangan Menara Telekomunikasi
Sumber : Menara Telekomunikasi, Laman Sesawang Bernama
<https://www.bernama.com/>

**Strategi
PM1-S4**
Pelan Induk Saliran Dan Tebatan Banjir Disediakan Bagi Meningkatkan Sistem Pengurusan Saliran di WP Labuan

Kejadian banjir di WP Labuan dikenal pasti masih terkawal dan tiada kejadian banjir besar dengan tempoh masa yang lama direkodkan. Merujuk sumber laporan daripada JPS, terdapat 15 kawasan yang direkodkan mengalami kejadian banjir dan ianya dikategorikan dalam banjir kilat. Paras ketinggian banjir adalah dalam julat 0.35m – 0.5m. Kedudukan geografi WP Labuan menjadikan pulau ini juga dipengaruhi dengan fenomena pasang surut air. Kejadian banjir di pesisiran pantai hanya akan berlaku apabila air pasang besar disertai dengan angin kuat dan hujan lebat.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
PM1-S4-IP1	Mengguna Pakai Pelan Induk Saliran Mesra Alam (PISMA) yang disediakan oleh Jabatan Pengairan dan Saliran (JPS) dalam perancangan pembangunan WP Labuan.	• JPS • JKR • PL
PM1-S4-IP2	Menjalankan projek Rancangan Tebatan Banjir WP Labuan bagi memastikan risiko banjir di WP Labuan dapat diminimalkan.	• JPS • PL
PM1-S4-IP3	Cadangan penyediaan rumah pam di pintu air WP Labuan terpilih bagi mengepam air banjir ke kawasan cadangan TAPS Kinabenuwa. Konsep dua (2) hala iaitu integrasi kawasan takungan air dan tadahan banjir ini wajar diberi fokus pelaksanaanya.	• KASA • JPS • JBA
PM1-S4-IP4	Melaksanakan kajian pengurusan lembangan sungai bersepadu (<i>Integrated River Basin Management</i> – IRBM) . Pelaksanaan program pembaharuan bandar ini perlu difokuskan kepada kawasan yang mempunyai kriteria seperti berikut: i. Kawasan aset strategik bagi bekalan air bersih ii. Kawasan kejadian / potensi banjir	• JPS • JAS

Rajah 5.5.4 : Lembangan Sungai dan Sistem Saliran Di WP Labuan

**Strategi
PM1-S5**
Pelupusan Sisa Dinaik Taraf Melalui Kaedah Mesra Alam dan Berteknologi Tinggi di WP Labuan

Secara amnya, jumlah kutipan sisa domestik yang direkodkan (2019) adalah sekitar 80,000 kg/hari atau 80 metrik tan. Janaan sisa pepejal ini dilihat meningkat jika dibandingkan dengan janaan kutipan sehari pada tahun-tahun sebelumnya iaitu 72Mt (2018), 41Mt (2017) dan 55Mt (2016). Secara relatifnya, tapak pelupusan semasa WP Labuan dikenal pasti telahpun melebihi tahap tampungan semasa.

Sehubungan itu, langkah penyelesaian jangka pendek dan perancangan jangka panjang perlu dimeterai bagi memastikan pengurusan sisa di WP Labuan diurus secara lestari. Rangka pengurusan yang holistik bukan sahaja dapat memastikan alam sekitar terjaga, malah berpotensi menjadi sumber pendapatan wilayah melalui pengubahan sisa kepada bahan mentah baharu.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
PM1-S5-IP1	Membuka sel baru di tapak pelupusan sanitari sedia ada di Bukit Kallam, WP Labuan. i. Perlu diperincikan dengan keperluan infrastruktur sokongan seperti kolam larutan air resap, aksesibiliti tapak dan lain-lain yang berkaitan.	- JPSPN - JPPL - PL
PM1-S5-IP2	Mengguna pakai konsep Ekonomi Kitaran (<i>Circular Economy</i>) dalam pengurusan sisa pepejal di WP Labuan bagi mengurangkan jumlah sisa pepejal berakhir di tapak pelupusan. i. Meneroka penggunaan teknologi hijau pelupusan sisa melalui penggunaan kaedah rawatan termal WP Labuan ii. Contoh rawatan termal adalah penggunaan insinerator, <i>thermowaste</i> dan <i>Asher Waste Management</i> yang berpotensi diperkenalkan di WP Labuan. iii. Penghasilan bahan mentah atau produk baru hasil pemprosesan sisa pepejal.	- JPSPN - JPPL - PL
PPM1-S5-IP3	Prosedur penutupan selamat tapak pelupusan sisa pepejal i. Tapak pelupusan yang ditamatkan penggunaanya perlu ditutup dengan kaedah prosedur penutupan selamat. ii. Melalui kaedah ini, impak lanjutan daripada tapak dapat dikawal seterusnya membolehkan kawasan ini diguna semula	JPPL

Contoh Penggunaan Teknologi Insinerator di Cameron Highland oleh Alam Flora Sdn Bhd

Sumber : www.alamflorasdnbhd.com

Tapak Pelupusan Sanitari Bukit Kalam, WP Labuan

Strategi
PM1-S6

Sistem Pembetungan Disediakan Secara Berpusat dan Berteknologi Tinggi di WP Labuan

WP Labuan direkodkan mempunyai 33 loji kumbahan awam dan 9 stesen pam di bawah seliaan IWK, 64 loji kumbahan persendirian dan sekitar 9,326 penggunaan tangki septik individu. Penemuan semasa menunjukkan hanya terdapat satu (1) loji olahan kumbahan serantau dikenal pasti. Selain itu, terdapat juga empat (4) buah perkampungan atas air yang masih belum mempunyai perkhidmatan pembetungan yang bersambung dan sanitari yang memerlukan penyelesaian.

Sehubungan itu, beberapa inisiatif telah dicadangkan bagi memperkukuh sistem pembetungan di WP Labuan justeru secara tidak langsung dapat mengurangkan impak kepada kesihatan penduduk dan kualiti persekitaran.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
PM1-S6-IP1	Menyediakan pelan induk pembetungan WP Labuan dengan mengambil kira perancangan guna tanah masa hadapan.	• JPP • SPAN • IWK
PM1-S6-IP2	Menyediakan sistem pembetungan berpusat di kawasan berkependudukan tinggi atau kawasan pembangunan baharu. i. Loji kumbahan serantau disyorkan dibina daripada loji jenis mekanikal dengan piawaian pelepasan <i>Standard A</i> .	• JPP • SPAN • IWK
PM1-S6-IP3	Rasionalisasi loji yang mempraktiskan olahan separa kepada loji olahan mekanikal di WP Labuan.	• JPP • SPAN • IWK • Swasta
PM1-S6-IP4	Memperincikan keperluan pembetungan bersambung melalui Pelan Rejuvenasi kampung atas air.	• JPP • KWP • PL
PM1-S6-IP5	Menyediakan sekurang-kurangnya tangki septik komunal mengikut spesifikasi kelulusan SPAN di kawasan penempatan khas (SPMP).	• KWP • PL
PM1-S6-IP6	Mengguna pakai tangki septik mengikut spesifikasi kelulusan SPAN di kawasan pulau-pulau WP Labuan. i. Cadangan program pengosongan tangki septik sekurang-kurangnya dua (2) tahun sekali.	• PL • IWK

Dasar RSWL PM2

PENGUKUHAN DAN INTEGRASI RANGKAIAN PERHUBUNGAN DARAT, UDARA DAN AIR

Sistem perhubungan yang baik dapat menjadi pemangkin kepada pertumbuhan ekonomi sesebuah kawasan atau wilayah. Ianya merupakan salah satu infrastruktur yang perlu disediakan bagi memberi kemudahan kepada pergerakan penduduk dan barangan.

Kesemua rangkaian perhubungan utama melibatkan pengangkutan darat, udara dan air perlu dipertingkatkan agar kedudukan WP Labuan sebagai Pusat Perkhidmatan Serantau BIMP-EAGA dapat diperkukuhkan.

Strategi PM2-S1

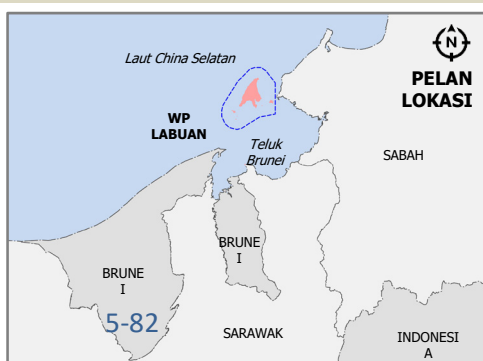
Pembinaan Jambatan Labuan – Sabah Bagi Melengkapkan Perhubungan WP Labuan di Peringkat Wilayah dan Antarabangsa

Penambahan akses melalui jambatan antara Labuan dan Sabah serta Lebuhraya Rentas Pulau yang dihubungkan dengan Lebuhraya Pan Borneo dapat melengkapkan sistem perhubungan peringkat wilayah dan antarabangsa, seterusnya menjadikan WP Labuan sebagai hub serantau. Pembinaan jambatan in akan menjalinkan hubungan fizikal yang dapat merangsang pembangunan ekonomi di Labuan dan kawasan barat daya Sabah (Menumbok, Beaufort, Sipitang dan Kuala Penyu). Perhubungan melalui jambatan ini adalah suatu keperluan bagi menjamin penduduk Labuan khususnya dari segi bekalan utiliti, keselamatan, kesihatan dan sosial yang mana ianya adalah terhad pada masa kini.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
PM2-S1-IP1	Menyediakan Kajian Kebolehlaksanaan (<i>Feasibility Study</i>) yang terperinci bagi pembinaan Jambatan Labuan – Sabah yang turut merangkumi kajian impak lalu lintas, guna tanah, alam sekitar, sosio-ekonomi dan sosial dari projek pembinaan jambatan, kaedah pembinaan dan pembiayaan serta fasa pelaksanaan.	• KKR • KWP • PL
PM2-S1-IP2	Menyediakan Laporan Penilaian Teknikal berkaitan Pembinaan Jambatan Labuan – Sabah.	• JPDS • JLM
PM2-S1-IP3	Menyediakan kajian terperinci cadangan Lebuhraya Rentas Pulau	• JKR • PL
PM2-S1-IP4	Menaik taraf Jalan Menumbok – Beaufort yang akan menjadi penghubung antara Jambatan dan Lebuhraya Pan Borneo.	• KKR • JKR Sabah
PM2-S1-IP5	Cadangan penyambungan antara Lebuhraya Pan Borneo dan Kalimantan (Trans-Kalimantan Highway) akan membentuk rangkaian lebuhraya antarabangsa di Pulau Borneo.	• KKR • JKR Sabah • JKR Sarawak

Rajah 5.5.6 : Cadangan Jambatan Labuan – Sabah dan Rangkaian Perhubungan di Peringkat Wilayah

Petunjuk:

- Bandar Utama
- Cadangan Jambatan Labuan – Sabah
- Cadangan Lebuhraya Rentas Pulau
- Cadangan Naik Taraf Jalan Menumbok - Beaufort
- Rangkaian Lebuhraya Pan Borneo

Strategi
PM2-S2

Perkhidmatan Pengangkutan Air Dipertingkatkan Sebagai Mod Pengangkutan Awam yang Menghubungkan Labuan Dengan Sabah, Sarawak Dan Brunei

Perkhidmatan feri di Labuan adalah salah satu mod pengangkutan utama yang menghubungkan Labuan dengan Sabah, Sarawak & Brunei. Peningkatan perkhidmatan feri perlu dilakukan bagi memastikan keselesaan dan keselamatan pengguna di samping terus menjadi pilihan pengguna dalam kepelbagaian mod pengangkutan yang tersedia di masa hadapan. Terminal feri yang baru perlu disediakan bagi menawarkan perkhidmatan yang lebih baik di samping mengurangkan kesesakan di kawasan bandar.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
PM2-S2-IP1	Meningkatkan kualiti perkhidmatan feri sedia ada dengan menaik taraf fasiliti, menambah bilangan pengendali perkhidmatan feri dan kekerapan perjalanan serta mengkaji keperluan menambah baik laluan feri bagi memendekkan masa perjalanan.	• MOT • PL • JLM
PM2-S2-IP2	Membangunkan terminal feri RO-RO baru di Tanjung Aru bagi menggantikan terminal feri RO-RO sedia ada.	• MOT • PL • JLM
PM2-S2-IP3	Menyediakan perkhidmatan teksi air sebagai alternatif pengangkutan dan menjadikan terminal feri RO-RO lama sebagai terminal teksi air.	• PL • Agensi Pengangkutan Awam • JLM

Feri RO-RO di Terminal Feri RO-RO Pusat Bandar Labuan

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

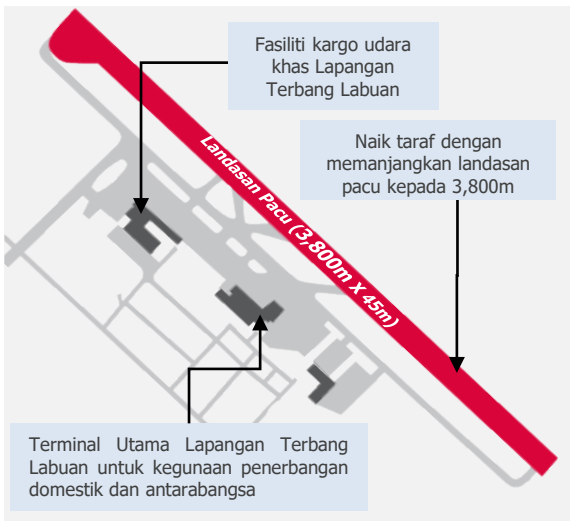
**Strategi
PM2-S3**
Keupayaan Lapangan Terbang Labuan Dipertingkatkan Sebagai Pengangkutan Utama Untuk Perhubungan Peringkat Antarabangsa

Lapangan Terbang Labuan adalah pintu masuk penting yang menghubungkan Labuan di peringkat antarabangsa dan domestik. Rangkaian penerbangan semasa hanyalah melibatkan tiga (3) destinasi domestik iaitu Kuala Lumpur, Kota Kinabalu dan Miri. Liputan penerbangan perlu diperluaskan dengan penambahan destinasi baru yang dapat menyokong pertumbuhan ekonomi dan pelancongan. Justifikasi pemilihan bandar-bandar ASEAN seperti Jakarta dan Manila adalah untuk menyokong inisiatif BIMP-EAGA dalam meningkatkan pertumbuhan Labuan dalam perdagangan, pelaburan dan pelancongan. Cadangan penambahan destinasi bandar-bandar Asia yang lain seperti Singapura, Bangkok, Hanoi, Guangzhou dan Tokyo adalah untuk merancakkan lagi pertumbuhan Labuan dari segi pelaburan dan pelancongan seiring dengan tawaran pembangunan Labuan pada masa hadapan.

Perkembangan perkhidmatan kargo udara adalah penting bagi memacu pembangunan ekonomi WP Labuan. Justeru, cadangan naik taraf fasiliti kargo di Lapangan Terbang Labuan perlu dijalankan untuk meningkatkan tahap perkhidmatan kargo udara dan kedudukan WP Labuan di dalam laluan perdagangan BIMP-EAGA boleh diperkukuhkan.

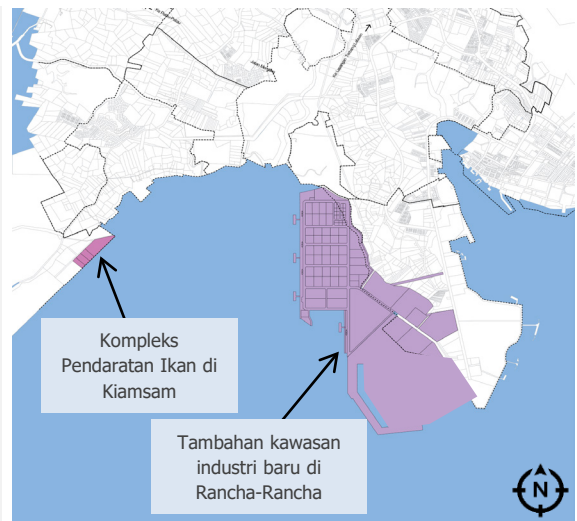
Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
PM2-S3-IP1	Penambahan destinasi penerbangan domestik seperti Kuching, Sandakan, Tawau, Johor Bahru, Pulau Pinang dan Terengganu.	• MAVCOM • CAAM • DCA • MAHB • MOT • PL
PM2-S3-IP2	Penambahan destinasi penerbangan antarabangsa seperti Singapura, Jakarta, Manila, Bangkok, Hanoi, Guangzhou dan Tokyo	• MAVCOM • CAAM • DCA • MAHB • MOT • PL
PM2-S3-IP3	Menyediakan kajian kebolehlaksanaan bagi cadangan pemanjangan landasan lapangan terbang WP Labuan kepada 3,800 meter.	• MAVCOM • CAAM • DCA • MAHB • MOT • PL
PM2-S3-IP4	Membangunkan fasiliti kargo yang baru secara berperingkat mengikut keperluan dan permintaan semasa bagi menampung pertambahan aktiviti kargo serta mengasingkan fasiliti kargo dengan fasiliti penumpang.	• MAVCOM • CAAM • DCA • MAHB • MOT
PM2-S3-IP5	Memanfaatkan polisi open sky yang telah diperkenalkan di WP Labuan sebagai inisiatif untuk mengembangkan rangkaian perhubungan udara melalui kerjasama dengan syarikat-syarikat penerbangan negara dan asing	• KWP • PL • MOT

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
PM2-S3-IP6	Menyediakan penerbangan kargo terus ke negara pengimport berpotensi seperti China dan Jepun bagi menyokong aktiviti perikanan laut dalam di Labuan dengan mengeksport hasil laut segar dan produk sejuk beku seperti ikan tuna.	• PL • LKIM • MOT
PM2-S3-IP7	Mengintegrasikan pengangkutan kargo udara dengan pengangkutan kargo darat dan air melalui rangkaian Lebuhraya Rentas Pulau, Jambatan Labuan – Sabah dan Lebuhraya Pan Borneo.	• PL • KKR • KWP

Lakaran Skematik Cadangan Naik Taraf Lapangan Terbang Labuan

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

Cadangan Pembinaan Pelabuhan Baru di Ranchar-Ranchar

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

**Strategi
PM2-S4**
Jaringan Jalan Raya Diperkukuhkan Melalui Hierarki Jalan Yang Jelas Bagi Meningkatkan Kemudahsampaian dan Mobiliti

Penetapan hierarki jalan adalah kaedah mengelaskan jalan-jalan kepada hierarki tertentu bersesuaian dengan fungsinya bagi menjamin keselamatan pengguna jalan raya dan penduduk sekitar. Ianya juga bertujuan sebagai rujukan bagi pembinaan jalan baru, naik taraf jalan dan kawalan pembukaan persimpangan baru dengan piawaian Arahan Teknik Jalan (ATJ) oleh Jabatan Kerja Raya. Selain itu, pengukuhan kemudahsampaian disokong oleh jaringan perhubungan darat yang efisien dengan melaksanakan cadangan pembinaan jalan-jalan baru dan menaik taraf jalan-jalan sedia ada terutama yang telah beroperasi melebihi kapasiti.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju																									
PM2-S4-IP1	Menyusun semula hierarki jalan dengan lebih jelas dengan rizab jalan yang mencukupi seperti berikut :	• JKR • PL																									
	<table><tr><th>Hierarki Jalan</th><th>Cadangan Rizab</th><th>Had Laju (km/j)</th><th>Lebar Minimum Lorong (m)</th><th>Jarak Buka Akses Minimum</th></tr><tr><td>Lebuhraya</td><td>50m</td><td>100</td><td>3.50</td><td>5km</td></tr><tr><td>Jalan Pengagih Utama</td><td>30m – 40m</td><td>60 - 90</td><td>3.25 – 3.50</td><td>500m</td></tr><tr><td>Jalan Pengagih Sekunder</td><td>24m – 30m</td><td>60 - 70</td><td>3.00 – 3.25</td><td>350m</td></tr><tr><td>Jalan Pengagih Tempatan</td><td>18m – 20m</td><td>30 - 60</td><td>2.75 – 3.25</td><td>150m</td></tr></table>		Hierarki Jalan	Cadangan Rizab	Had Laju (km/j)	Lebar Minimum Lorong (m)	Jarak Buka Akses Minimum	Lebuhraya	50m	100	3.50	5km	Jalan Pengagih Utama	30m – 40m	60 - 90	3.25 – 3.50	500m	Jalan Pengagih Sekunder	24m – 30m	60 - 70	3.00 – 3.25	350m	Jalan Pengagih Tempatan	18m – 20m	30 - 60	2.75 – 3.25	150m
	Hierarki Jalan		Cadangan Rizab	Had Laju (km/j)	Lebar Minimum Lorong (m)	Jarak Buka Akses Minimum																					
	Lebuhraya		50m	100	3.50	5km																					
	Jalan Pengagih Utama		30m – 40m	60 - 90	3.25 – 3.50	500m																					
	Jalan Pengagih Sekunder		24m – 30m	60 - 70	3.00 – 3.25	350m																					
	Jalan Pengagih Tempatan		18m – 20m	30 - 60	2.75 – 3.25	150m																					
<i>Sumber: RS Labuan 2040</i>																											
PM2-S4-IP2	Membina jalan baru dan menaiktaraf jalan sedia ada bagi menampung keperluan lalu lintas semasa dan masa hadapan seperti di Jadual 5.5.2, 5.5.3 dan Rajah 5.5.7, 5.5.8	• JKR • PL																									

Jadual 5.5.2 : Cadangan Jalan Baru

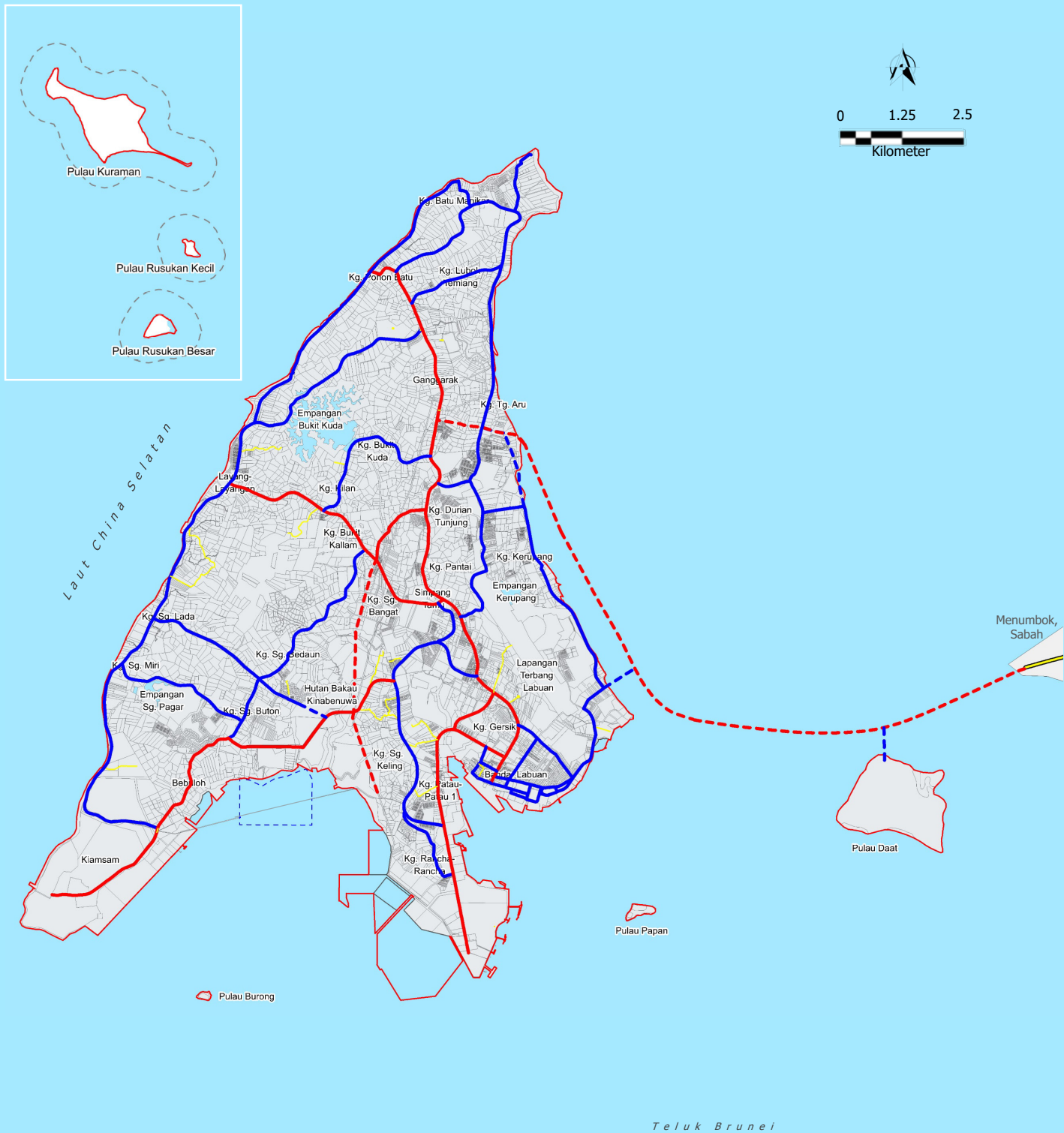
Kod	Lokasi
1	Lebuhraya Rentas Pulau
2	Jalan Persisir Pantai – Jalan Tanjong Aru
3	Sambungan Jalan Kg. Durian Tunjong – Jalan Batu Arang
4	Sambungan Jalan Taman Lazenda Villa 5 – Jalan Tanjong Aru
5	Jalan Bebuloh – Jalan Bebuloh Rancha-Rancha
6	Jalan UMS – Jalan Bebuloh
7	Jalan Industri Rancha – Rancha 2
8	Jalan Industri Rancha – Rancha 3
9	Kawasan Perumahan Sungai Bedaun – Jalan Bebuloh – Rancha Rancha
10	Jalan Bebuloh Rancha-Rancha – Jalan <i>Thermal Oxidation Pond</i>
11	Lebuhraya Rentas Pulau – Jalan Sawangan China
12	Jambatan Labuan/Menumbok – Pulau Daat
13	Jambatan Labuan – Pulau Daat – Menumbok

Jadual 5.5.3 : Cadangan Naik Taraf Jalan

Kod	Lokasi
1	Jalan Pohon Batu (L700)
2	Jalan Batu Manikar (L700)
3	Jalan Bebuloh – Rancha-Rancha (L738)
4	Jalan OKK Daud (L703)
5	Jalan Bebuloh (L705)
6	Jalan Rancha – Rancha (L706)
7	Jalan Rancha – Rancha Lama (L722)
8	Jalan Kolam (L720)
9	Jalan Sawangan China (L730)
10	Jalan Mohammed Salleh (L704)
11	Jalan Bukit Besar (L746)
12	Jalan Bukit Kuda (L710)
13	Jalan Penghulu Tuah (L719)
14	Jalan Tanjong Aru (L713)
15	Jalan Jumidar Buyong (L711)

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040 & Labuan Development Blueprint 2030

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

Rajah 5.5.7 : Cadangan Hierarki Jalan

Petunjuk:

- Cadangan Hierarki Jalan Sedia Ada (Pengagih Utama)
- Cadangan Hierarki Jalan Sedia Ada (Pengagih Sekunder)
- Cadangan Hierarki Jalan Baru (Pengagih Utama)
- Cadangan Hierarki Jalan Baru (Pengagih Sekunder)

Lain-Lain Petunjuk :

- Sempadan Kawasan Tanah Berhakmilik (Daratan & Badan Air) Termasuk Pulau Labuan & 6 Pulau Sekitar
- Badan Air & Pantai
- Rizab Akuakultur

Rajah 5.5.8 : Cadangan Naik Taraf dan Jalan Baru

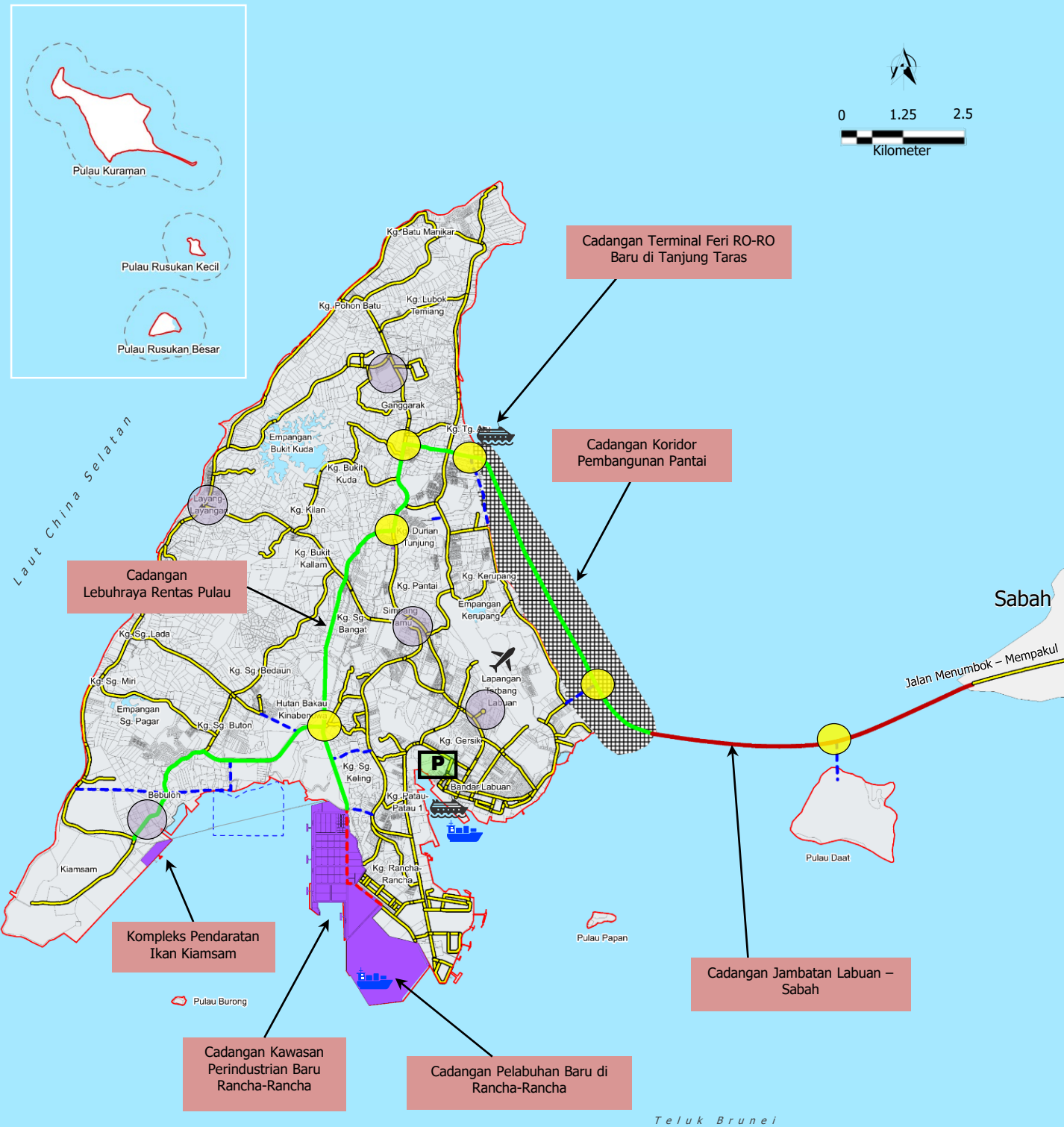

Petunjuk:

- Jalan Sedia Ada
- Cadangan Naik Taraf Jalan Pengagih Utama
- Cadangan Naik Taraf Jalan Pengagih Sekunder
- Cadangan Jalan Baru Pengagih Utama
- Cadangan Jalan Baru Pengagih Sekunder
- Kod Cadangan Jalan Baru
- Kod Cadangan Naik Taraf Jalan

Lain-Lain Petunjuk :

- Sempadan Kawasan Tanah Berhakmilik (Daratan & Badan Air) Termasuk Pulau Labuan & 6 Pulau Sekitar
- Badan Air & Pantai
- Rizab Akuakultur
- Koridor Pembangunan Pantai

Rajah 5.5.9 : Rangkaian Sistem Perhubungan Dan Pengangkutan Masa Hadapan WP Labuan

Petunjuk :

- Cadangan Jambatan Labuan – Pulau Daat – Menumbok
- Cadangan Lebuhraya Rentas Pulau
- Cadangan Jalan Pengagih Utama
- Cadangan Jalan Pengagih Sekunder
- Cadangan Persimpangan Bertingkat
- Cadangan Hub Pengangkutan Awam
- Cadangan Terminal Bas & Teksi (Stesen Kecil)
- Cadangan Terminal Feri Baru
- Cadangan Pelabuhan Baru

Lain-Lain Petunjuk :

- Sempadan Kawasan Tanah Berhakmilik (Daratan & Badan Air) Termasuk Pulau Labuan & 6 Pulau Sekitar
- Jalan Raya Sedia Ada
- Badan Air
- Rizab Akuakultur
- Koridor Pembangunan Pantai
- Terminal Feri Sedia Ada
- Pelabuhan Sedia Ada
- Lapangan Terbang

Strategi
PM2-S5

Kecekapan Pengurusan Lalu Lintas Dipertingkatkan Melalui Aplikasi Teknologi Pintar

Pengurusan lalu lintas adalah pengaturan, panduan dan kawalan lalu lintas yang bertujuan untuk memastikan keadaan lalu lintas yang selamat, teratur dan efisien. Pengurusan lalu lintas yang sistematik dan berkesan akan melancarkan aliran trafik dan meningkatkan keselesaan terutamanya di Pusat Bandar Labuan. Antara bentuk pengurusan lalu lintas yang boleh diaplikasikan di Labuan adalah penambahan tempat letak kenderaan, kawalan kesesakan dengan penggunaan teknologi pintar dan kawalan kemasukan kenderaan persendirian di Pusat Bandar.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
PM2-S5-IP1	Memperkenalkan sistem pengurusan trafik pintar bagi menyokong infrastruktur jalan raya dan meningkatkan tahap kemudahan melalui penyediaan pusat kawalan lalu lintas bersepadu dan sistem lampu isyarat pintar.	PL
PM2-S5-IP2	Penyediaan <i>Smart Parking</i> yang mempunyai ciri – ciri seperti sistem penunjuk parkir yang boleh diakses melalui platform mobiliti digital masa sebenar (<i>real-time</i>) dan pembayaran tanpa tunai (konsep <i>e-wallet</i>).	- PL - Swasta
PM2-S5-IP3	Penggunaan <i>Intelligent Transportation System</i> (ITS) yang berfungsi memberi informasi kepada pengguna jalan raya jika berlaku kesesakan lalu lintas.	PL
PM2-S5-IP4	Membina tempat letak kereta bertingkat bagi mengatasi masalah tempat letak kereta yang terhad dalam kawasan bandar.	PL
PM2-S5-IP5	Keperluan penyediaan pelan pengurusan <i>Special Event Traffic</i> bagi setiap majlis atau acara besar yang melibatkan jalan utama di pusat bandar untuk memastikan aliran trafik dapat ditukarkan kepada laluan alternatif bagi tujuan kelancaran trafik.	- PL - JKR - PDRM - Agensi Pengangkutan Awam

5.6 Tonggak Pembangunan 5 : Pemantapan Tadbir Urus

Selaras dengan usaha mewujudkan sistem pengurusan yang pintar, sistematik dan berintegriti, pemantapan tadbir urus akan memfokus kepada aspek pemerkasaan pengurusan dan daya laksana perkhidmatan yang diberikan kepada awam. Setiap dasar yang disyorkan adalah bertujuan untuk membentuk suatu sistem pengurusan dan pelaksanaan yang efisien ke arah tadbir urus pintar (*Smart Governance*), cekap dan telus di dalam perkhidmatan. Peningkatan keupayaan organisasi dan hasil pendapatan yang disokong dengan penggunaan teknologi pintar akan menjadi keutamaan bagi mengukuhkan peranan Perbadanan Labuan dalam membangunkan ekonomi dan mewujudkan persekitaran hidup yang berkualiti di WP Labuan.

Dasar
(Kod : RSWL PU)

4

Strategi
(Kod : PU-S)

7

Inisiatif Pelaksanaan
(Kod : IP)

32

Sesi Rundingan dan Penyelarasan Kementerian Wilayah Persekutuan dengan Kerajaan Negeri Sabah

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

Mesyuarat Jawatankuasa Eksekutif Perancang

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

Pemantauan dan pemeriksaan harga barangan di premis-premis kedai

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

Hari Bertemu Pelanggan Perbadanan Labuan 2022

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

**Jadual 5.6.1 : Senarai Dasar Perancangan, Strategi & Inisiatif Pelaksanaan
(Tonggak Pembangunan 5 – Pemantapan Tadbir Urus)**

Dasar		Strategi	M/S
TONGGAK PEMBANGUNAN 5 : PEMANTAPAN URUS TADBIR			
1.	RSWL PU1 PEMERKASAAN TADBIR URUS DAN DAYA LAKSANA PERKHIDMATAN	PU1-S1 Keupayaan Organisasi dan Perkhidmatan Dipertingkatkan bagi Memacu Pembangunan WP Labuan	5-101
		PU1-S2 Penglibatan Dan Penyertaan Pihak Berkepentingan Diperkasakan Dalam Perancangan, Membuat Keputusan Dan Pengurusan Bandar	5-102
2.	RSWL PU2 PENGUKUHAN KEWANGAN YANG BERDAYA TAHAN	PU2-S1 Kewangan Perbadanan Labuan Diperkukuhkan melalui Pengurusan Kewangan yang Strategik dan Optimum	5-103
		PU2-S2 Sumber Kewangan Perbadanan Labuan Dipelbagaikan	5-104
3.	RSWL PU3 PEMANTAPAN TADBIR URUS BERASASKAN TEKNOLOGI PINTAR	PU3-S1 Penyampaian Perkhidmatan Labuan Diperkasakan melalui Analitik Data Raya (<i>Big Data Analytics</i>) dan Keputusan Berdasarkan Data (<i>Data Driven Decision Making</i>)	5-105
4.	RSWL PU4 PELAKSANAAN RS LABUAN 2040 YANG KOMPREHENSIF	PU4-S1 RS Labuan 2040 sebagai Dokumen Rujukan Utama dalam Perancangan dan Pembangunan di WP Labuan	5-108
		PU4-S2 Mekanisme Pelaksanaan, Pemakaian dan Pemantauan RS Labuan 2040 yang Berkesan	5-109

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

Dasar
RSWL PU1

PEMERKASAAN TADBIR URUS DAN DAYA LAKSANA PERKHIDMATAN

Tatakelola dan tadbir urus yang cekap serta sistem penyampaian perkhidmatan yang tangkas merupakan elemen penting dalam menyokong dan mendokong aspirasi Labuan khususnya dalam mempromosi daya saing WP Labuan di Wilayah dan Global.

Pemeriksaan tadbir urus akan meningkatkan keberkesanan pengurusan, memantapkan integriti dan penyampaian perkhidmatan kepada pihak berkepentingan. Strategi yang dibentuk meliputi aspek keupayaan dan kualiti perkhidmatan agensi pelaksana di WP Labuan.

Strategi
PU1-S1

Keupayaan Organisasi dan Perkhidmatan Dipertingkatkan bagi Memacu Pembangunan WP Labuan

RSL 2040 mencadangkan strategi bagi reformasi institusi pentadbiran WP Labuan yang efektif melalui penubuhan satu agensi yang diberi kuasa ke atas aspek pelaburan dan pembangunan WP Labuan serta peningkatan taraf sosio ekonomi penduduk tempatan. Manakala kuasa dan fungsi Perbadanan Labuan adalah selaku Pihak Berkuasa Tempatan dan agensi peneraju (*lead agency*) di WP Labuan meliputi perancangan fizikal, ekonomi serta sosial ke arah kemantapan pembangunan bandar di WP Labuan dan memberi perkhidmatan perbandaran yang efisien serta bertanggungjawab terhadap perancangan dan pembangunan bandar bagi kesejahteraan rakyat. Pengasingan kuasa di antara kedua agensi ini adalah perlu bagi memastikan inisiatif-inisiatif untuk menarik pelaburan dan pembangunan ke WP Labuan dapat dilaksanakan dengan lebih fokus dan efektif tanpa menjejaskan aspek kesejahteraan rakyat.

Cadangan pemantapan keupayaan pengurusan dan kemahiran teknikal bagi memperkukuhkan integriti, akauntabiliti serta memupuk nilai murni dalam aspek tadbir urus WP Labuan turut dikenal pasti. Struktur organisasi Perbadanan Labuan akan diperkukuhkan dengan pewujudan bahagian/unit baru selaras dengan peranan dan fungsi baru bagi menghadapi tren dan cabaran perbandaran baru.

Pelaksanaan RSL 2040 dan semua perancangan strategik bagi pembangunan WP Labuan memerlukan pengiktirafan dan pelaksanaan yang tersusun serta komitmen dari semua agensi pelaksana. Keupayaan sedia ada agensi pelaksana perlu diperkasakan termasuk dari segi struktur organisasi dan juga kewangannya.

Pembangunan swadaya insan adalah kritikal dalam melahirkan gunatenaga yang terlatih, berkemahiran, efektif, kreatif dan berinovasi. Gunatenaga yang berkemahiran, komited dan berfiran positif mampu meningkatkan produktiviti dan kualiti penyampaian perkhidmatan kepada semua pihak berkepentingan.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
PU1-S1-IP1	Mewujudkan agensi pembangunan khusus yang diberi kuasa ke atas aspek pembangunan WP Labuan dan peningkatan taraf sosio ekonomi penduduk tempatan serta promosi WP Labuan di dalam dan luar negara.	• MOF • JWP • PL
PU1-S1-IP2	Memperkukuhkan fungsi dan peranan Perbadanan Labuan sebagai PBT dan PBPT melalui penubuhan Unit Guna Tanah (SMPGL) dan Unit Labuan Geopark.	• JWP • PL
PU1-S1-IP3	Mewujudkan Lembaga Rayuan sebagai platform bagi pihak-pihak yang terkilan untuk mengemukakan rayuan di atas sesuatu keputusan yang dibuat oleh PBPT.	• JWP • PL
PU1-S1-IP4	Menambah tenaga kerja yang profesional, berkemahiran berdasarkan keperluan dan kesesuaian skop perkhidmatan.	• JWP • PL
PU1-S1-IP5	Meningkatkan kemahiran dan integriti tenaga kerja melalui program-program latihan kepimpinan, pengurusan, pembangunan jati diri, latihan dan kemahiran.	• JWP • PL • Swasta
PU1-S1-IP6	Memperkasakan struktur organisasi dan kewangan agensi pelaksana di WP Labuan	• JPA • Agensi Awam
PU1-S1-IP7	Mewujudkan Unit Pengurusan Warisan yang akan bertanggungjawab terhadap pengurusan, perancangan dan pemeliharaan aset warisan di sekitar Labuan.	• JWP • PL • JWN • Swasta
PU1-S1-IP8	Mewujudkan pusat setempat bagi memudahkan bagi kemasukan pelaburan dan permohonan insentif serta pembangunan	• JWP • PL

Mesyuarat Pengurusan Perbadanan Labuan.
Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

Lawatan Projek Pembangunan Rancangan Malaysia Ke-12 (RMKe-12), WP Labuan.
Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

Strategi
PU1-S2

Penglibatan Dan Penyertaan Pihak Berkepentingan Diperkasakan Dalam Perancangan, Membuat Keputusan Dan Pengurusan Bandar

Penglibatan pihak berkepentingan di setiap peringkat perancangan, membuat keputusan dan pengurusan bandar dapat memastikan keperluan dan pandangan pelbagai pihak berkepentingan diambil kira. Pelbagai kaedah dan platform akan disediakan bagi memberi peluang untuk semua pihak untuk turut sama-sama menyumbangkan idea ke arah merencana pembangunan yang strategik dan mewujudkan persekitaran hidup yang sejahtera. Melalui penglibatan secara langsung, pihak berkepentingan khususnya orang awam akan dapat memahami dan berkongsi aspirasi pembangunan WP Labuan. Ini akan memudahkan hubungan kerjasama dan perkongsian tanggung jawab dalam pelaksanaan, pengurusan dan penyelenggaraan projek-projek yang dijalankan.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
PU1-S2-IP1	Melibatkan orang awam di pelbagai peringkat pembangunan melalui sesi libat urus, perbincangan, rundingan, <i>townhall</i> dan lain-lain.	- JPM - JWP - PL - Agensi awam - Swasta - Badan bukan kerajaan (NGO) - Orang awam.
PU1-S2-IP2	Meningkatkan kolaborasi dan perkongsian pintar dengan pelbagai agensi awam dan swasta, pemain industri, badan bukan kerajaan (NGO) dan orang awam.	- JPM - JWP - PL - Agensi awam - Swasta - Badan bukan kerajaan (NGO) - Orang awam.
PU1-S2-IP3	Memperkasakan program hebahan melalui pelbagai medium hebahan bagi meningkatkan kesedaran terhadap peranan awam di dalam perancangan pembangunan di WP Labuan.	- JWP - PL
PU1-S2-IP4	Menyediakan pelbagai platform maklum balas bagi orang awam mengemukakan pandangan terhadap rancangan pembangunan.	- JWP - PL

Program Publisiti dan penyertaan Awam Laporan Tinjauan Rancangan Struktur Labuan 2040
Sumber : *Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040*

Taklimat Projek Pesta Pantai Layang-layangan
Sumber : *Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040*

Dasar
RSWL PU2

PENGUKUHAN KEWANGAN YANG BERDAYA TAHAN

Kedudukan kewangan yang berdaya tahan adalah kritikal bagi melaksanakan tanggungjawab dalam memberikan perkhidmatan kepada penduduk WP Labuan dan memastikan kelangsungan pembangunan di WP Labuan.

Tindakan pelaksanaan meliputi aspek peningkatan sumber hasil semasa, perbelanjaan berhemah dan pengenalpastian sumber hasil baru perlu dilaksanakan.

Strategi
PU2-S1

Kewangan Perbadanan Labuan Diperkukuhkan melalui Pengurusan Kewangan yang Strategik dan Optimum

Hasil PL terdiri daripada cukai taksiran, sewaan, faedah pelaburan, keuntungan anak syarikat, lesen perniagaan, kompaun denda dan caruman bantu kadar. PL perlu terus memastikan kutipan hasil cukai taksiran dan sewaan menepati sasaran memandangkan kedua-dua hasil ini merupakan penyumbang utama kepada pendapatan PL. Langkah-langkah pengukuhan kewangan perlu diambil untuk membolehkan PL meningkatkan hasil dan mengoptimumkan pendapatan daripada sumber sedia ada.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
PU2-S1-IP1	Meningkatkan hasil kutipan dan mengurangkan tunggakan hasil cukai dan sewaan melalui pelbagai kaedah kutipan cukai seperti hebahan, pemberian insentif dan penguatkuasaan.	• PL
PU2-S1-IP2	Menetapkan kadar percukaian dan nilai sewaan baru selaras dengan persempadanan semula kawasan bandar dan kawasan operasi Perbadanan Labuan.	• PL
PU2-S1-IP3	Memastikan semua aset/anak syarikat milik Perbadanan Labuan diurus secara lebih ekonomik.	• PL

Strategi
PU2-S2

Sumber Kewangan Perbadanan Labuan Dipelbagaikan

Pada masa kini, pendapatan PL bergantung kepada geran peruntukan dan hasil kutipan cukai semasa. Bagi meningkatkan pendapatan PL, sumber-sumber kewangan baru yang berpotensi perlu dikenal pasti. Sumber pendapatan yang pelbagai akan menjana sumber pendapatan yang lebih tinggi dan kukuh bagi memacu pembangunan WP Labuan.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
PU2-S2-IP1	Mengenal pasti sumber hasil baharu Perbadanan Labuan bagi mengurangkan kebergantungan kerajaan persekutuan serta mengimbangi hasil pendapatan yang diperoleh.	• JWP • PL
PU2-S2-IP2	Menggalakkan Perbadanan Labuan untuk memiliki aset perniagaan, perumahan serta perindustrian dan memberi kemudahan sewaan sebagai hasil bukan cukai.	• JWP • PL
PU2-S2-IP3	Meningkatkan stok simpanan tanah milik Perbadanan Labuan untuk menarik kemasukan pelaburan.	• JWP • PL
PU2-S2-IP4	Melaksanakan caj pemajuan bagi mengukuhkan sumber kewangan Perbadanan Labuan.	• JWP • PL

Dasar
RSWL PU3

**PEMANTAPAN
TADBIR URUS
BERASASKAN
TEKNOLOGI PINTAR**

Penguasaan data dan informasi yang pelbagai dan terkini adalah salah satu kunci utama untuk WP Labuan menjadi kompetitif dan berdaya saing. Bagi memastikan WP Labuan setaraf dengan bandar-bandar pintar di peringkat antarabangsa, PL dan semua agensi pelaksana perlu cakna dengan penggunaan teknologi pintar dalam melaksanakan fungsi mereka.

Strategi
PU3-S1

Meningkatkan Penyampaian Perkhidmatan Melalui Analitik Data Raya (*Big Data Analytics*) dan Keputusan Berdasarkan Data (*Data Driven Decision Making*)

Pelaksanaan tadbir urus pintar berpandukan pelan tindakan bandar pintar disokong dengan peralihan kepada teknologi dan infrastruktur seperti *Internet of Thing (IoT)*, *Big Data Analytic*, *Artificial Intelligence (AI)*, Teknologi 5G, Sistem Maklumat Geografi (GIS) dan robotik melalui perkongsian data masa sebenar adalah penting dalam penyampaian perkhidmatan yang cekap, efektif dan telus.

PL dan semua agensi pelaksana di WP Labuan perlu beralih kepada aplikasi pendigitalan sepenuhnya bagi membolehkan keputusan dan penyampaian perkhidmatan yang tepat berasaskan data (*data driven decision making*) dapat dibuat dalam memacu ekonomi yang kukuh dan meningkatkan kualiti hidup rakyat.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
PU3-S2-IP1	Mewujudkan Bahagian atau Unit <i>Smart City Project Management Office</i> (SCPMO) bagi menyelaraskan pelaksanaan inisiatif berkaitan bandar pintar selaras pelan tindakan bandar pintar WP Labuan.	- JWP - PL
PU3-S1-IP2	Mentransformasikan semua perkhidmatan Labuan dan agensi ke arah pendigitalan sepenuhnya (perkhidmatan dalam talian secara <i>end to end</i>) merangkumi <i>Government to Government (G2G)</i> , <i>Government to Business (G2B)</i> dan <i>Government to Community (G2C)</i> seiring dengan Pelan Strategik Pendigitalan Perbadanan Labuan	- JWP - PL - Agensi Teknikal - Swasta
PU3-S1-IP3	Memastikan semua pembangunan platform perkhidmatan digital tersedia dengan Antara Muka Pengaturcaraan Aplikasi (API) bagi memudahkan integrasi dan perkongsian data antara agensi dan pihak berkepentingan.	- JWP - PL - Agensi Teknikal - Swasta
PU3-S1-IP4	Melaksanakan Identiti Digital Nasional (NDI) Labuan bagi menyokong penggunaan perkhidmatan digital Kerajaan dan memastikan transaksi dalam talian yang selamat.	- KDN - JWP - PL - Agensi Teknikal - Swasta

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
PU3-S1-IP5	Melabur dalam pembangunan infrastruktur digital dan keselamatan siber melalui kolaborasi dengan industri	- JWP - PL - MCMC - TELCOs
PU3-S1-IP6	Membangunkan <i>Labuan Urban Observatory (LUO)</i> sebagai platform Data Raya Bandar Pintar ke arah analisis data raya (<i>big data analytics</i>) dan keputusan berasaskan data (<i>data driven decision making</i>).	- JWP - PL - Agensi Teknikal - Swasta
PU3-S1-IP7	Menjalankan kerjasama dan kolaborasi pintar antara agensi-agensi, pihak berkepentingan dan pihak industri bagi tujuan perkongsian dan integrasi data di dalam menyokong <i>Labuan Urban Observatory (LUO)</i> .	- JWP - PL - Agensi Teknikal - Swasta
PU3-S1-IP8	Meningkatkan kemahiran, pengetahuan dan penggunaan teknologi digital agensi bagi pementapan tadbir urus dan perancangan pembangunan Labuan.	- JWP - PL

Cadangan penggunaan *Urban Observatory* dalam tadbir urus WP Labuan.

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

Perbincangan Kolaborasi Bersama Jabatan Meteorologi Malaysia untuk Sistem Amaran Bencana WP Labuan.

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

Dokumen Blueprint Bandar Pintar Wilayah Persekutuan

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

Dasar RSWL PU4

PELAKSANAAN RS LABUAN 2040 YANG KOMPREHENSIF

RS Labuan 2040 menterjemahkan dasar-dasar di peringkat antarabangsa dan nasional seperti SDGs, RMKe-12, RFN4 serta dasar-dasar lain yang berkaitan dengan perancangan dan pembangunan di WP Labuan. RS Labuan 2040 merupakan dokumen perancangan utama yang telah mengambil kira semua keperluan dan perancangan agensi-agensi pelaksana di WP Labuan. RS Labuan 2040 berkelebihan sebagai alat rujukan pelaburan, penentuan keutamaan projek, mendapatkan peruntukan, merancang penggunaan sumber secara efisien dan sebagainya.

Mekanisme pelaksanaan dan pemantauan RS Labuan 2040 akan menyelaraskan fungsi semua pihak dalam melaksanakan dasar-dasar secara lebih berkesan. Agensi pentadbiran di WP Labuan memainkan peranan penting dalam menentukan keberkesanan dan menentukan pencapaian RS Labuan 2040.

Strategi PU4-S1

RS Labuan 2040 sebagai Dokumen Rujukan Utama dalam Perancangan dan Pembangunan di WP Labuan

RS Labuan 2040 perlu diterima pakai oleh semua agensi di WP Labuan sebagai asas perancangan. Ia akan membantu perancangan pembangunan dapat dilaksanakan serta memastikan wawasan pembangunan yang telah ditetapkan bagi WP Labuan dapat dicapai. Dokumen ini hendaklah dirujuk dan dijadikan asas panduan bagi kemasukan pelaburan ke WP Labuan.

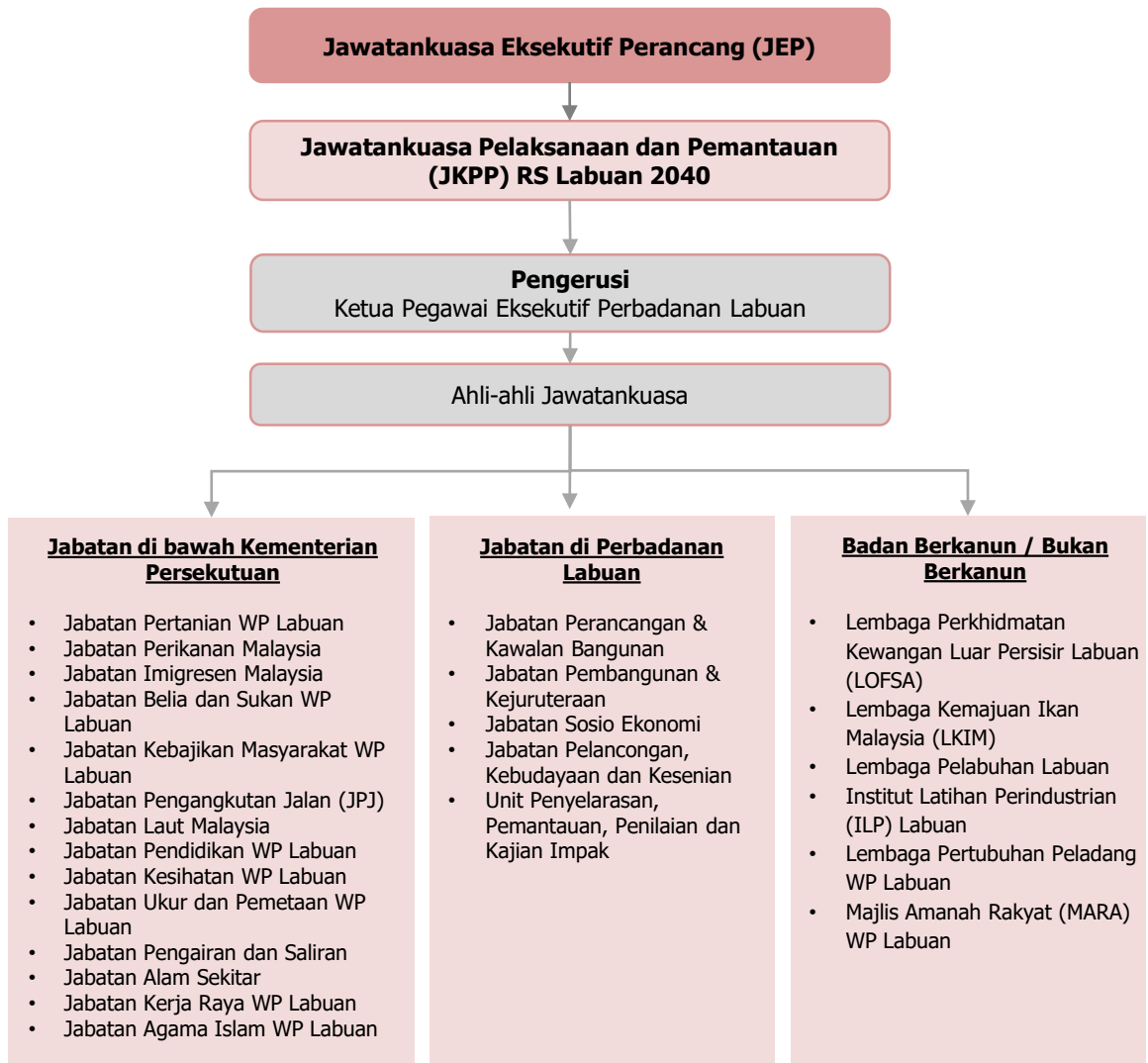
Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
PU4-S1-IP1	Menjadikan RS Labuan 2040 perlu diterima pakai oleh semua agensi di WP Labuan sebagai asas perancangan.	- PL - JKPP - Agensi Teknikal
PU4-S1-IP2	Menjadikan RS Labuan 2040 sebagai rujukan tarikan pelaburan dalam memacu pembangunan WP Labuan.	- PL - JKPP - Agensi Teknikal
PU4-S1-IP3	Memastikan RS Labuan 2040 dijadikan asas rujukan dalam membuat keputusan berkaitan pembangunan.	- PL - JKPP - Agensi Teknikal

Strategi
PU4-S2

Mekanisme Pelaksanaan, Pemakaian dan Pemantauan RS Labuan 2040 yang Berkesan

Pelaksanaan RS Labuan 2040 ini perlu di selaras dan di pantau bagi mencapai matlamat dan sasaran. Penyediaan mekanisme pelaksanaan RS Labuan 2040 ini bertujuan memastikan perancangan dan pembangunan ekonomi serta fizikal yang telah dirancang dapat dilaksanakan dengan berkesan.

Kod	Inisiatif Pelaksanaan	Agensi Peneraju
PU4-S2-IP1	Menubuhkan Jawatankuasa Pelaksanaan dan Pemantauan (JKPP) bagi merancang, menyelaraskan dan memantau setiap perancangan pembangunan RS Labuan 2040.	- PL - JKPP
PU4-S2-IP2	Memantau pelaksanaan dasar, strategi dan inisiatif pelaksanaan berdasarkan indikator serta pencapaian sasaran RS Labuan 2040.	- PL - JKPP

Rajah 5.6.1 : Struktur Sistem Pemantauan RS Labuan 2040

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

Bagi merealisasikan perancangan setiap dasar-dasar RS Labuan 2040, peranan setiap agensi peneraju telah dikenal pasti seperti di dalam Jadual 5.6.2.

Jadual 5.6.2 : Peranan Agensi Peneraju di dalam RS Labuan 2040

Bil	Agensi Peneraju	Peranan
1.	Peringkat Jawatankuasa Pemantauan dan Pelaksanaan (JKPP)	- Memastikan setiap agensi teknikal di WP Labuan menjadikan RS Labuan 2040 sebagai rujukan dalam membuat keputusan dan perancangan pembangunan bagi WP Labuan. - Memastikan setiap agensi teknikal menyenaraikan perancangan projek mengikut jabatan dengan merujuk dasar-dasar RS Labuan 2040. - Memastikan cadangan pembangunan adalah selaras dengan perancangan dasar, strategi dan inisiatif RS Labuan 2040. - Memantau pelaksanaan dasar, strategi dan inisiatif pelaksanaan berdasarkan kriteria pemantauan dasar RS Labuan 2040 melalui mesyuarat yang dijalankan dua (2) kali setahun. - Penyediaan laporan pemantauan secara berkala kepada Jawatankuasa Eksekutif Perancang (JEP).
2.	Peringkat Perbadanan Labuan (PL)	- Kerjasama berkala dengan pihak kementerian, agensi teknikal, pelabur dan pihak swasta melalui pendekatan FGD, seminar, dan bengkel agar agensi dan pihak swasta berkaitan memahami fungsi RS Labuan 2040. - memberikan nasihat dan cadangan-cadangan strategik untuk melaksana, memantau dan menyelaraskan dasar RS Labuan 2040. - Memastikan isu-isu perancangan guna tanah dan pembangunan ditangani dan diselesaikan segera. - Memberi input kerja-kerja perancangan yang dijalankan di peringkat PBPT. - Membantu JKPP menyelesaikan isu-isu di peringkat PBN terutamanya yang melibatkan aspek pelaksanaan oleh agensi peneraju. - Mengenal pasti tindakan-tindakan yang diperlukan untuk mekanisme pelaksanaan, pemakaian dan pemantauan RS Labuan 2040. - Menyediakan jadual pelaksanaan rancangan pembangunan mengikut keutamaan dan implikasi kewangan berdasarkan peruntukan yang ada.
3.	Peringkat Agensi Berkaitan	- Mengambil tindakan bagi memastikan dasar, strategi, inisiatif pelaksanaan, pelan tindakan, projek dan program yang dipersetujui di dalam RS Labuan dapat dilaksanakan dan diutamakan. - Dasar-dasar ini menjadi asas kepada setiap jabatan dan agensi teknikal dalam merancang pembangunan agar selaras dengan matlamat dan hala tuju agensi masing-masing.
4.	Peringkat Badan Berkanun, Badan Tidak Berkanun dan Swasta	- Memberikan kerjasama penuh dalam perancangan dan pembangunan yang dijalankan oleh PL bagi mencapai dasar yang telah ditetapkan. - Mengenal pasti projek dan program yang boleh dilaksanakan secara penswastaan dan akan diberi keutamaan kepada mereka yang mempunyai rekod perkhidmatan cemerlang.

Sumber : Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

PROJEK BERKEPENTINGAN UTAMA

6

Muka surat ini dibiarkan kosong

6.0 Projek Berkepentingan Utama

6.1 Pengenalan

Projek berkepentingan utama merupakan projek (inisiatif) yang berpotensi, strategik dan memberi impak besar serta kesan pengganda (*multiplier effect*) dalam konteks pembangunan WP Labuan pada masa hadapan. Rancangan Struktur Labuan 2040 telah mengenal pasti sembilan (9) cadangan projek berkepentingan utama yang menyentuh aspek infrastruktur dan utiliti, pembangunan pertanian, pelabuhan dan pembangunan bandar baharu. Berdasarkan cadangan projek berkepentingan utama ini, terdapat empat (4) cadangan projek *quick win* yang memerlukan pelaksanaan segera pembangunan iaitu dalam tempoh pelaksanaan tahun 2023 hingga 2025. Manakala, cadangan projek berimpak tinggi adalah merangkumi cadangan pelabuhan bersepadu, pembangunan bandar baharu, empangan pesisir pantai dan jambatan Labuan – Sabah dan penambahan destinasi penerbangan domestik dan antarabangsa yang melibatkan fasa pelaksanaan pada fasa 1 dan fasa 2. Jadual 6.1 dan 6.2 menunjukkan cadangan projek *quick win* dan berimpak tinggi RS Labuan 2040.

Jadual 6.1 : Cadangan Projek Quick Win RS Labuan 2040

Bil.	Inisiatif	Nama Projek	Fasa Pelaksanaan		
			QW 2023 - 2025	F1 2026 - 2030	F2 2031 - 2040
1.	PM1-S1-IP4	Program Penggantian Paip Air	✓	✓	✓
2.	PM1-S2-IP1	Menaik Taraf Dan Menyelenggara Sistem Agihan Bekalan Elektrik	✓	✓	✓
3.	PM1-S3-IP1	Projek Meningkatkan Kelajuan dan Liputan Telekomunikasi di WP Labuan	✓		
4.	KP5-S1-IP1	Cadangan Taman Kekal Pengeluaran Makanan (TKPM)	✓		

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

Jadual 6.2 : Cadangan Projek Berimpak Tinggi RS Labuan 2040

Bil.	Inisiatif	Nama Projek	Fasa Pelaksanaan		
			QW 2023 - 2025	F1 2026 - 2030	F2 2031 - 2040
1.	PE2-S4-IP5	Pelabuhan Bersepadu WP Labuan		✓	
2.	KP2-S4-IP2	Cadangan Pembangunan Bandar Pinggir Air			✓
3.	PM1-S1-IP3	Cadangan Empangan Pesisir Pantai			✓
4.	PM2-S1-IP1	Cadangan Jambatan Labuan – Sabah		✓	✓
5.	PM2-S3-IP1 PM2-S3-IP2	Penambahan Destinasi Penerbangan Domestik dan Antarabangsa			✓

Sumber: Kajian Rancangan Struktur Labuan 2040

6.2 Projek *Quick Win*

i. Program Penggantian Paip Air

Isu bekalan air terputus disebabkan kebocoran atau paip pecah merupakan antara isu utama yang kerap berlaku di WP Labuan. Kerja-kerja membaik pulih juga memakan masa yang lama dan menjejaskan pengguna sama ada domestik mahupun komersial dan industri. Hal ini perlu diselesaikan segera bagi menjana pertumbuhan ekonomi, menyediakan kemudahan infrastruktur dan utiliti yang efisien selain menjamin kesejahteraan penduduk.

Penggantian paip ini akan menumpukan kepada penggantian paip usang yang telah berusia lebih 30 tahun jenis asbestos simen, *cast iron*, *ductile iron* dan *MSCL* yang merangkumi 36% daripada keseluruhan paip agihan di WP Labuan. Dengan terlaksananya cadangan ini, kadar *Non Revenue Water* (NRW) dapat diturunkan dan sekaligus meningkatkan hasil WP Labuan.

Justifikasi Cadangan:

- Menurunkan kadar NRW Labuan yang didapati lebih tinggi daripada purata NRW nasional.
- Meningkatkan kecekapan dan efisien sistem jaringan pengagihan bekalan air di WP Labuan.

Komponen Cadangan:

- Program penggantian paip agihan jenis asbestos simen yang berusia lebih daripada 30 tahun dan usang di keseluruhan WP Labuan.
- Penggantian dan penambahbaikan paip bekalan air utama yang menghubungkan Sabah dan WP Labuan.

Lokasi Cadangan Projek

Jaringan Paip Agihan WP Labuan

Agensi Peneraju

KASA, SPAN, JBAL

Fasa Pelaksanaan

QW, F1, F2

Anggaran Kos Projek

RM 500 juta

Inisiatif Pelaksanaan

PM1-S1-IP1

Implikasi Cadangan:

- Sistem agihan bekalan air bagi seluruh kawasan kajian akan lebih cekap dan efisien.
- Mengurangkan gangguan bekalan air yang sering berlaku disebabkan kebocoran atau paip pecah.
- Pengurangan kerugian ditanggung JBAL hasil penurunan kadar NRW.

Contoh penyediaan paip air antara Malaysia dan Singapura.

Sumber : www.channelnewsasia.com.

ii. Menaik Taraf Dan Menyelenggara Sistem Agihan Bekalan Elektrik

Kadar liputan bekalan elektrik telah mencapai 100% liputan merangkumi seluruh WP Labuan. Sistem bekalan elektrik ini disokong oleh satu (1) stesen janakuasa utama di Patau-Patau, satu (1) PMU dan enam (6) PPU.

Berdasarkan kapasiti penawaran semasa, bekalan elektrik dijangka dapat menampung permintaan semasa dengan lebih sebanyak 39MW atau sekitar 37.5%.

Walaupun mempunyai bekalan yang cukup, gangguan bekalan elektrik kerap berlaku dan mengganggu aktiviti penduduk serta aktiviti perindustrian di WP Labuan. Nilai indeks Tempoh Masa Purata Gangguan Sistem (SAIDI) juga didapati tinggi iaitu 205.31 (2019) berbanding saranan 55.0 oleh Suruhanjaya Tenaga Malaysia.

Antara punca gangguan bekalan elektrik di WP Labuan adalah disebabkan konduktor elektrik yang tidak berpenambat dan aktiviti penyambungan haram menjadi penyumbang yang tinggi kepada gangguan bekalan elektrik.

Bagi memastikan keselesaan dan kesejahteraan penduduk sekaligus untuk meyakinkan para pelabur, cadangan menaik taraf dan penyelenggaraan yang berterusan adalah perlu dilaksanakan.

Justifikasi Cadangan:

- Meningkatkan kecekapan sistem agihan bekalan elektrik
- Indeks SAIDI yang tinggi di WP Labuan
- Kerugian akibat kecurian sumber bekalan elektrik oleh pendatang asing

Komponen Cadangan:

- Menaiktaraf rangkaian bekalan elektrik di WP Labuan.
- Memantau dan mencegah penyambungan bekalan elektrik secara haram.

Lokasi Cadangan Projek

Rangkaian Bekalan Elektrik Seluruh WP Labuan

Agensi Peneraju

ST, SESB

Fasa Pelaksanaan

QW, F1, F2

Anggaran Kos Projek

RM 100 Juta

Inisiatif Pelaksanaan

PM1-S5-IP1

Implikasi Cadangan:

- Penduduk WP Labuan dan pihak industri dapat menggunakan elektrik tanpa sebarang gangguan.
- Lebih meyakinkan untuk menarik minat pelabur yang disokong oleh infrastruktur bekalan elektrik yang stabil.
- Indeks SAIDI dapat diturunkan secara berterusan.
- Mengurangkan kerugian ditanggung SESB akibat kecurian bekalan elektrik.

Contoh Pencawang Masuk Utama Milik SESB

Sumber : Laman Rasmi Freemalaysiatoday, 2021.

iii. Projek Meningkatkan Kelajuan dan Liputan Telekomunikasi di WP Labuan

Pelan Jalinan Digital Negara (JENDELA) dirangka untuk memberi liputan yang lebih meluas dan pengalaman kualiti jalur lebar yang lebih baik untuk rakyat, sebagai langkah siap siaga negara untuk beralih kepada teknologi 5G. Bagi menyokong agenda JENDELA, pelbagai inisiatif diwujudkan untuk meningkatkan kesalinghubungan dan komunikasi yang mampan.

Antara projek yang dicadangkan adalah penaiktarafan menara telekomunikasi sedia ada daripada 4G kepada 5G di seluruh WP Labuan dengan menjadikan kawasan berkepadatan tinggi dan tumpuan ekonomi sebagai projek perintis kepada perubahan ini.

Penambahan kawasan *hotspot* wifi percuma juga akan dipergiatkan dengan menumpukan kawasan tumpuan sosial yang bertindak sebagai salah satu nilai tambah dalam mempromosikan kawasan pelancongan atau rekreasi tertentu.

Justifikasi Cadangan :

- Meningkatkan taraf hidup penduduk WP Labuan dengan kelajuan internet yang tinggi.
- 5G bakal membuka kunci inovasi dalam ekonomi digital, serta memberi pelbagai penyelesaian untuk keterangkuman sosial.

Komponen Cadangan :

- Menaik taraf rangkaian 4G kepada 5G di semua kawasan termasuk bandar, pinggir bandar, luar bandar dan kawasan terpencil.
- Menambah kemudahan ruangan *hotspot* wifi secara percuma bagi kegunaan pelancong dan penduduk tempatan.

Lokasi Cadangan Projek

Seluruh WP Labuan

Agensi Peneraju

SKMM, NFP

Fasa Pelaksanaan

QW (2023 - 2025)

Anggaran Kos Projek

-

Inisiatif Pelaksanaan

PM1-S3-IP1

Implikasi Cadangan :

- Penduduk WP Labuan dapat menikmati kemudahan kelajuan internet yang tinggi sekaligus memacu peningkatan ekonomi setempat.
- Menarik minat pelabur baru dan sedia dengan menawarkan kemudahan telekomunikasi yang berdaya maju.

Ilustrasi 5G

Sumber : [firstclasse.com.my](https://www.firstclasse.com.my)

iv. Cadangan Taman Kekal Pengeluaran Makanan (TKPM)

Kadar KDNK sektor pertanian WP Labuan telah meningkat kepada 6.1 peratus pada tahun 2019 berbanding 5.8 peratus pada tahun 2018 dengan rekod nilai pertambahan sebanyak RM 133.33 juta. Cadangan Taman Kekal Pengeluaran Makanan (TKPM) merupakan salah satu inisiatif baru dalam pembangunan kawasan pertanian di WP Labuan bagi meningkatkan hasil pengeluaran pertanian dan menjamin bekalan makanan mencukupi.

Justifikasi Cadangan:

- Mewujudkan zon kekal bagi pengeluaran tanaman makanan WP Labuan.
- Meningkatkan hasil dan nilai pengeluaran pertanian tanaman makanan.
- Mengurangkan kebergantungan terhadap hasil pertanian dari Sabah.
- Memastikan hasil tanaman makanan bermutu tinggi.
- Menggalakkan penglibatan usahawan dan sektor swasta dalam pengeluaran tanaman makanan.

Komponen Cadangan:

- Kawasan pembangunan Taman Kekal Pengeluaran Makanan di zon perancangan pertanian atau di mana-mana kawasan yang bersesuaian.
- Mengusahakan tanaman komoditi seperti sayur – sayuran, buah – buahan, ladang dan industri.
- Mengaplikasikan teknik dan teknologi pertanian moden untuk hasil pertanian yang berkualiti.
- Memberi insentif dari segi infrastruktur dan sistem pengairan di kawasan pertanian.
- Menggalakkan pemilik tanah pertanian untuk menyertai TKPM dan tanah-tanah bermilik boleh dijadikan kawasan TKPM sekiranya tuan tanah tidak mempunyai kemampuan untuk melaksanakannya.

Lokasi Cadangan Projek

Zon perancangan pertanian dan kawasan bersesuaian

Agensi Peneraju

DOA, PL, MAFI

Fasa Pelaksanaan

QW (2023 - 2025)

Anggaran Kos Projek

RM 7.5 juta

Inisiatif Pelaksanaan

KP5-S1-IP1

Implikasi Cadangan:

- Meningkatkan hasil pengeluaran pertanian tanaman bagi WP Labuan.
- Menarik minat pelabur dan golongan muda untuk menceburi bidang pertanian.
- Mengatasi isu kekurangan tanah pertanian di WP Labuan.

6.3 Projek Berimpak Tinggi

i. Pelabuhan Bersepadu WP Labuan

Cadangan pelabuhan dan kawasan perindustrian bersepadu sebagai Zon Perdagangan Bebas di Rantau-Rantau berpotensi diperluaskan bagi menjana pertumbuhan ekonomi WP Labuan. Cadangan yang diterapkan melibatkan pembangunan pelabuhan dan kawasan perindustrian bersepadu bagi menyokong Labuan sebagai pusat pelabuhan *entrepot*.

Justifikasi Cadangan:

- Menyelesaikan isu kedalaman laut yang cetek di pelabuhan sedia ada (20m).
- Cadangan ini akan dapat memacu ekonomi WP Labuan di masa hadapan.
- Menjadikan Labuan sebagai pusat pelabuhan *entrepot*.
- Mewujudkan pembangunan pelabuhan dan kawasan perindustrian bersepadu.

Komponen Cadangan:

- Cadangan pelabuhan (209.00 hektar) & kawasan perindustrian (247.50 hektar)
- Komponen utama seperti terminal kargo, kilang pemprosesan, gudang dan pejabat.
- Menawarkan insentif bagi menggalakkan aktiviti perindustrian yang menyokong operasi pelabuhan bersepadu.

Implikasi Cadangan:

- Menjana pertumbuhan ekonomi selain mengukuhkan fungsi hab bagi aktiviti-aktiviti berkaitan pelabuhan.
- Memperkukuhkan kawalan keselamatan perairan WP Labuan.

Lokasi Cadangan Projek

Rantau-Rantau

Agensi Peneraju

UPE, Megah Port Management, JLM, JKDM, JIM

Fasa Pelaksanaan

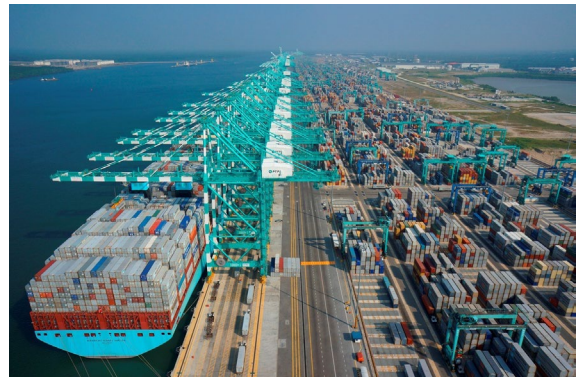
F1 (2026 – 2030)

Anggaran Kos Projek

RM 1.4 billion

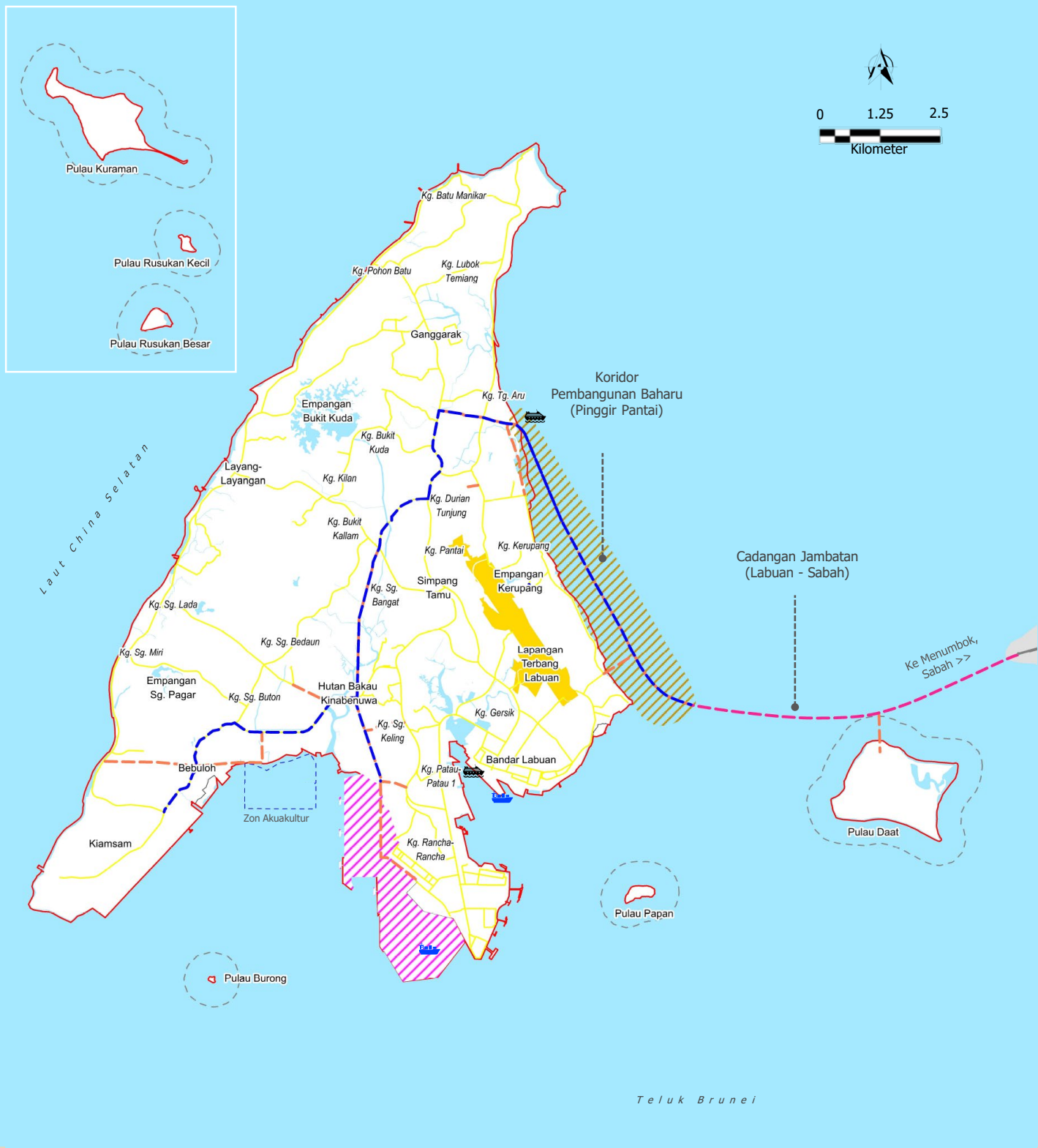
Inisiatif Pelaksanaan

PE2-S4-IP5

Contoh Pelabuhan Tanjung Pelepas, Johor.

Sumber : www.freepik.com, 2022.

Rajah 6.1 : Cadangan Pelabuhan dan Perindustrian Bersepadu

Petunjuk:

Cadangan Pelabuhan dan Perindustrian Bersepadu

Rangkaian Perhubungan

Jalan
 Cadangan Jambatan
 Cadangan Lebuhraya Rentas Pulau
 Cadangan Jalan
 Lapangan Terbang
 Pelabuhan
 Terminal Feri

Lain-Lain

Pengurusan Pulau
 Zon Akuakultur
 Sungai
 Koridor Pembangunan Baharu (Pinggir Pantai)

ii. Cadangan Pembangunan Bandar Pinggir Air

Selaras dengan usaha memperkasakan ekonomi WP Labuan, perancangan kawasan pembangunan baharu yang berdaya saing adalah diperlukan bagi mewujudkan pertumbuhan ekonomi yang berterusan. Memandangkan penawaran tanah untuk kawasan pembangunan baharu adalah terhad, usaha mengenal pasti kawasan baharu penambakan terancang dan menggalakkan konsep pembangunan baharu serta moden wajar diterapkan di dalam pembangunan baharu di WP Labuan.

Justifikasi Cadangan:

- Stok tanah pembangunan yang terhad serta pemilikan individu, pihak PL khususnya memerlukan kawasan pembangunan baharu yang lebih terancang bagi menjana pertumbuhan ekonomi yang berdaya saing.
- Menyokong dan pelengkap kepada cadangan jambatan Labuan – Sabah.

Komponen Cadangan:

- Pembangunan bercampur seluas 793.56 hektar yang merangkumi pembangunan perumahan, perniagaan, perindustrian ringan dan sederhana, kemudahan awam dan kawasan rekreasi, rangkaian jalan serta kemudahan infrastruktur dan utiliti.
- Tiga (3) jalan sedia ada yang dihubungkan sebagai akses kepada cadangan pembangunan ini iaitu :
 - ✓ Jalan Tanjung Aru
 - ✓ Jalan Kerupang 2
 - ✓ Jalan Sawagan Cina

Lokasi Cadangan Projek

Cadangan pembangunan bandar pinggir pantai di persisiran pantai, bahagian timur Pulau Labuan.

Agensi Peneraju

KWP, PL

Fasa Pelaksanaan

2031 – 2040

Anggaran Kos Projek

RM 10 billion

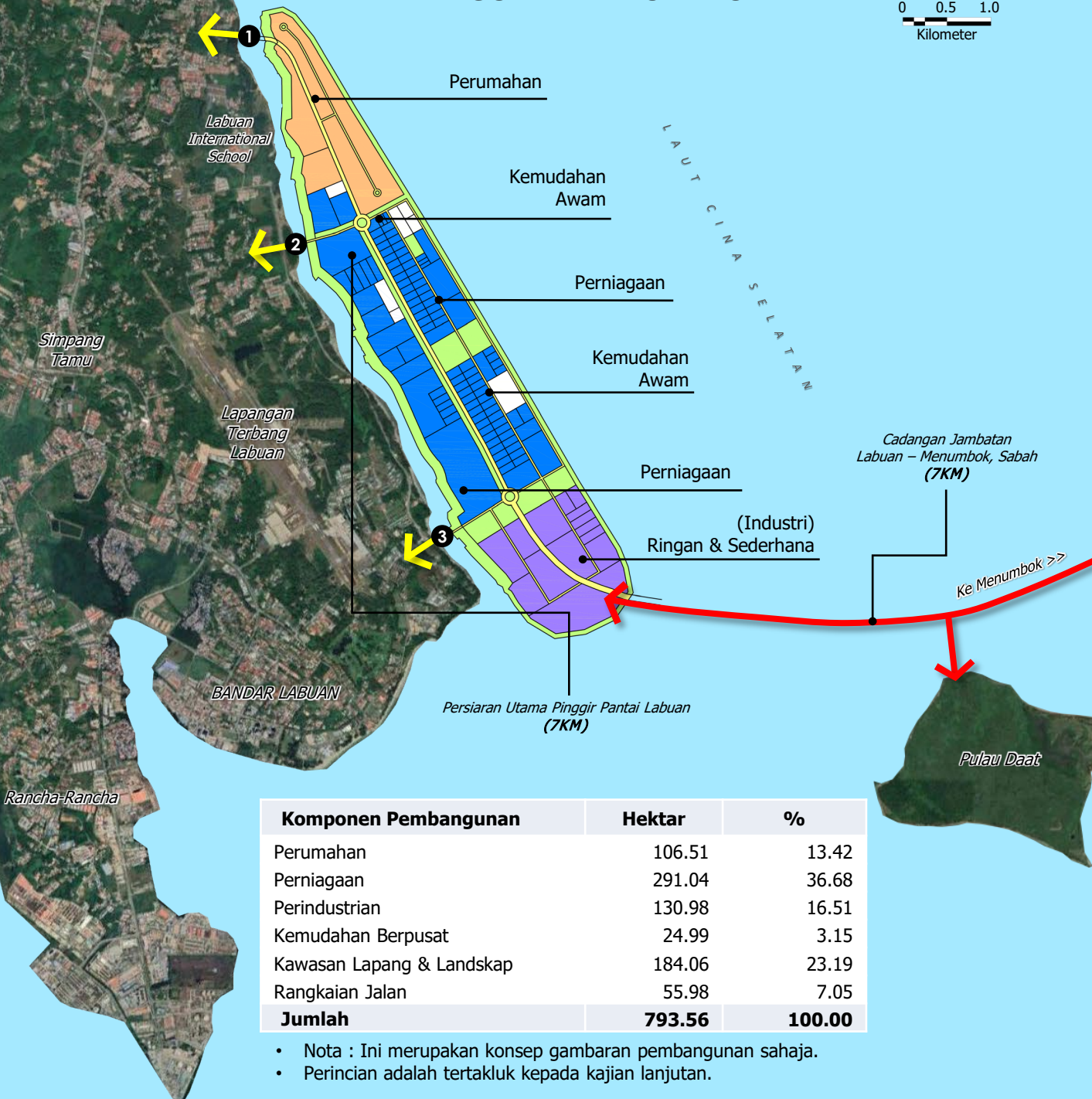
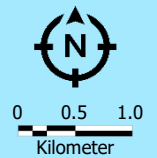
Inisiatif Pelaksanaan

PE3-S1-IP1

Implikasi Cadangan:

- Mewujudkan pembangunan bandar baharu yang terancang serta dilengkapi kemudahan infrastruktur dan kemudahan komuniti yang berkualiti.
- Meningkatkan sumber pendapatan baharu kepada pihak PL.
- Menawarkan tanah-tanah pembangunan yang ekonomik dalam sektor hartanah kepada pelabur.
- Menyediakan sumber tenaga mahir dan separuh mahir bagi menyokong aktiviti pembangunan masa hadapan.

793.56 Hektar PEMBANGUNAN BERCAMPUR

Rajah 6.2 : Konsep Pembangunan Bandar Pinggir Pantai Labuan

Petunjuk:

Pembangunan Bercampur

	Perumahan
	Perniagaan
	Perindustrian
	Kemudahan Awam
	Kawasan Lapang dan Landskap
	Jalan
	Cadangan Jambatan Labuan - Menumbok

Akses

- 1** ke Jalan Tanjung Aru
- 2** ke Jalan Kerupang 2
- 3** ke Jalan Sawagan Cina

iii. Cadangan Empangan Pesisir Pantai

Cadangan Pembinaan Empangan Pesisir pantai Sungai Ganggarak bertujuan untuk meningkatkan kapasiti sumber bekalan air di WP Labuan. Sungai Ganggarak yang terletak berhampiran dengan pesisir pantai di bahagian utara WP Labuan berpotensi dijadikan kawasan empangan yang berfungsi sebagai sumber air untuk kegunaan penduduk.

Empangan pesisir pantai ini dijangka akan dilengkapi dengan Loji Rawatan Air Sungai Ganggarak bagi merawat sumber air dengan kapasiti janaan sehingga 15 juta liter sehari.

Dengan pembinaan empangan ini, dijangka dapat mengurangkan kebergantungan bekalan air daripada Sabah sehingga 12% dan menjadikan WP Labuan mempunyai sumber air yang baru untuk kegunaan domestik dan perindustrian.

Justifikasi Cadangan:

- Memastikan bekalan air sentiasa mencukupi bagi menampung permintaan yang sentiasa meningkat setiap tahun.
- Menyediakan WP Labuan ke arah mempunyai sumber bekalan air yang berdaya tahan sekiranya berlaku risiko bekalan air daripada Sabah terganggu atau terputus.

Komponen Cadangan:

- Pembinaan Empangan Pesisir Pantai Sg. Ganggarak disokong oleh sebuah Loji Rawatan Air Sg. Ganggarak dengan kapasiti janaan 15 juta liter sehari.

Implikasi Cadangan:

- Kapasiti dan kawasan takungan air dapat dipertingkatkan.
- Penambahan pengeluaran bekalan air terawat bagi kegunaan penduduk WP Labuan.
- Mengurangkan kebergantungan sumber bekalan air daripada Sabah.

Lokasi Cadangan Projek

Kawasan Lembangan Sungai Ganggarak

Agensi Peneraju

KASA, KWP, JBAL, SPAN, JPS ,PL

Fasa Pelaksanaan

F2 (2031 - 2040)

Anggaran Kos Projek

RM 300 juta

Inisiatif Pelaksanaan

PM1-S1-IP3

Empangan Pesisir Pantai Marina Barrage, Singapura

Sumber : pub.gov.sg

iv. Cadangan Jambatan Labuan - Sabah

Cadangan jambatan baharu yang menghubungkan Pulau Labuan dan Menumbok di Sabah berpotensi meningkatkan kemudahsampaian di antara WP Labuan dan negeri Sabah. Cadangan jambatan ini juga berupaya menjadi mercu tanda dan daya tarikan baru ke WP Labuan selain mengukuhkan perhubungan dengan negeri Sabah.

Justifikasi Cadangan:

- Meningkatkan rangkaian perhubungan darat di antara WP Labuan dan Sabah.
- Melengkapkan sistem perhubungan peringkat wilayah dan antarabangsa khususnya akses ke Lebuhraya Pan Borneo yang akan menghubungkan WP Labuan di peringkat antarabangsa sehingga ke Brunei dan Kalimantan.
- Menjimatkan kos dan mengurangkan masa perjalanan.
- Merangsang pertumbuhan ekonomi khususnya di dalam sektor pembinaan, perniagaan, perindustrian, pelabuhan dan pertanian.

Komponen Cadangan:

- Menyediakan Kajian *feasibility study* cadangan jambatan
- Cadangan jambatan (anggaran sepanjang 7 - 12 km)

Implikasi Cadangan:

- Meningkatkan kemudahsampaian yang tinggi antara WP Labuan dan Sabah.
- Pembinaan jambatan in akan menjalinkan hubungan fizikal yang dapat merangsang pembangunan ekonomi di Labuan dan kawasan barat daya Sabah (Menumbok, Beaufort, Sipitang dan Kuala Penyu).
- Pewujudan koridor pembangunan baharu (pinggir pantai).
- Membantu di dalam menyediakan kemudahan infrastruktur dan utiliti yang efisien.

Lokasi Cadangan Projek

Cadangan Jambatan
(Pulau Labuan - Menumbok, Sabah)

Agensi Peneraju

KWP, PL, KKR, JKR

Fasa Pelaksanaan

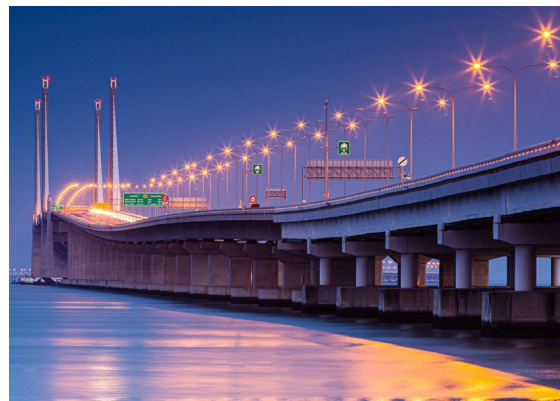
F1 (2025 – 2030)

Anggaran Kos Projek

RM 4 billion

Inisiatif Pelaksanaan

PM2-S1-IP1

Contoh Jambatan Sultan Abdul Halim Muadzam Shah (24 km) merupakan jambatan kedua Pulau Pinang yang menghubungkan Batu Kawan di tanah besar Seberang Perai dan Batu Maung.

Sumber : reddit.com

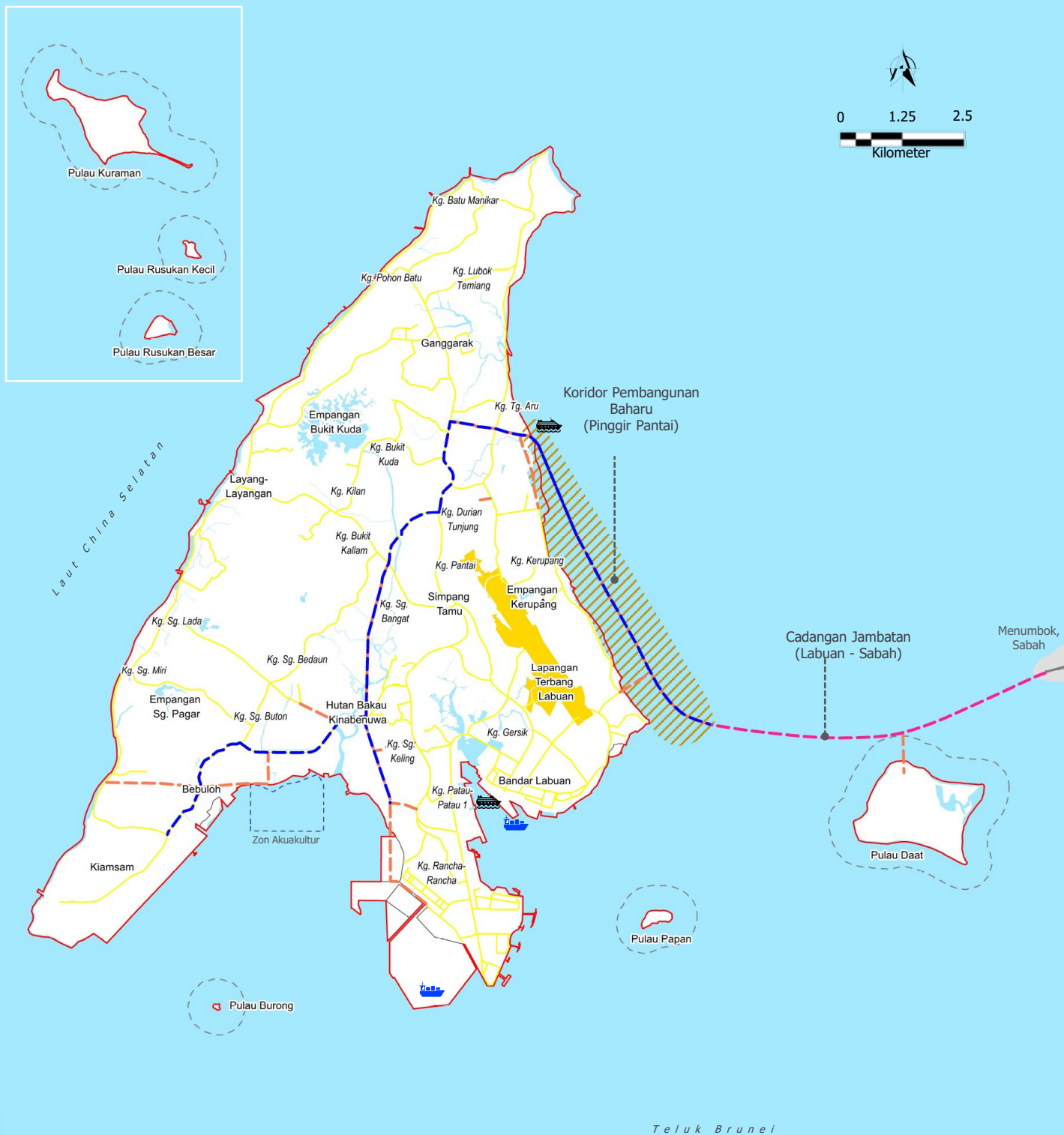

Rajah 6.3 : Cadangan Jambatan Labuan – Sabah dan Rangkaian Perhubungan di Peringkat Wilayah

Petunjuk:

- Bandar Utama
- Cadangan Jambatan Labuan – Sabah
- Cadangan Lebuhraya Rentas Pulau
- Cadangan Naik Taraf Jalan Menumbok - Beaufort
- Rangkaian Lebuhraya Pan Borneo

Rajah 6.4 : Cadangan Jambatan (Labuan - Sabah)

Petunjuk:

- Jalan
- Cadangan Jambatan
- Cadangan Lebuhraya Rentas Pulau
- Cadangan Jalan
- Lapangan Terbang
- P Pelabuhan
- T Terminal Feri

Lain-Lain

- Pengurusan Pulau (500m)
- Zon Akuakultur
- Sungai
- Koridor Pembangunan Baharu (Pinggir Pantai)

v. Penambahan Destinasi Penerbangan Domestik dan Antarabangsa

Lapangan Terbang Labuan adalah pintu masuk penting yang menghubungkan Labuan di peringkat antarabangsa dan domestik. Rangkaian penerbangan semasa hanyalah melibatkan tiga (3) destinasi domestik iaitu Kuala Lumpur, Kota Kinabalu dan Miri. Oleh itu, liputan penerbangan perlu diperluaskan dengan penambahan destinasi baru yang dapat menyokong pertumbuhan ekonomi dan pelancongan.

Justifikasi Cadangan:

- Meningkatkan rangkaian perhubungan udara di antara WP Labuan dan negeri serta negara lain.
- Melengkapkan sistem perhubungan peringkat wilayah dan antarabangsa
- Merangsang pertumbuhan ekonomi khususnya di dalam sektor pembinaan, perniagaan, perindustrian, pelabuhan dan pertanian.

Komponen Cadangan:

- Destinasi domestik:
 1. Kuala Lumpur (semasa)
 2. Kota Kinabalu (semasa)
 3. Miri (semasa)
 4. Sandakan (cadangan)
 5. Tawau (cadangan)
 6. Kuching (cadangan)
 7. Johor Bahru (cadangan)
 8. Pulau Pinang (cadangan)
 9. Terengganu (cadangan)
- Destinasi antarabangsa:
 1. Hanoi (semasa & cadangan)
 2. Jakarta
 3. Kalimantan
 4. Manila
 5. Singapura
 6. Bangkok
 7. Guangzhou
 8. Tokyo
 9. Seoul

Lokasi Cadangan Projek

Lapangan Terbang Labuan

Agensi Peneraju

MAVCOM, CAAM, DCA, MAHB, MOT, UPE, PL

Fasa Pelaksanaan

F2 (2031 – 2040)

Anggaran Kos Projek

Tertakluk kepada kajian terperinci

Inisiatif Pelaksanaan

PM2-S3-IP1

PM2-S3-IP2

Implikasi Cadangan:

- Meningkatkan kemudahsampaian yang tinggi ke WP Labuan.
- Mengukuhkan pertumbuhan ekonomi.
- Pemasaran.
- Produk pertanian dari WP Labuan dapat di eksport ke negara luar.
- Kadar migrasi akan bertambah secara tidak langsung kadar pertumbuhan penduduk akan meningkat.
- Membantu di dalam menyediakan kemudahan infrastruktur dan utiliti yang efisien.

Rajah 6.5 : Cadangan Penambahan Destinasi Penerbangan Antarabangsa

Petunjuk:

- WP Labuan
- Cadangan destinasi
- Laluan penerbangan

Muka surat ini dibiarkan kosong

PLANMalaysia
Perancangan Melangkaui Kelaziman
Planning : Beyond Conventional